

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Ročník 60

2. februára 2017

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

520. plenárne zasadnutie EHSV z 19. a 20. októbra 2016

2017/C 034/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Rozpočet EÚ založený na výkonnosti a zameraný na výsledky: kľúčový prvok pre riadne finančné hospodárenie“ [stanovisko z vlastnej iniciatívy]	1
2017/C 034/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Európsky kontrolný mechanizmus právneho štátu a základných práv“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	8
2017/C 034/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Záverečné pripomienky výboru pre UNCRPD – Nová stratégia pre osoby so zdravotným postihnutím v Európskej únii (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	15
2017/C 034/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Úloha a vplyv spoločných technologických iniciatív (JTI) a verejno-súkromných partnerstiev (PPP) pri implementácii programu Horizont 2020 pre udržateľné priemyselné zmeny“	24
2017/C 034/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Posilnenie európskeho priemyselného odvetvia kozmetických výrobkov a výrobkov na osobnú hygienu a skrášľovanie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	31
2017/C 034/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Rozoberanie lodí a recyklujúca spoločnosť“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	38
2017/C 034/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Výroba energie spotrebiteľmi a družstvami spotrebiteľov na výrobu energie – príležitosti a výzvy v členských štátoch EÚ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	44
2017/C 034/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Energia z morských zdrojov: rozvinúť obnoviteľné zdroje energie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	53
2017/C 034/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Program 2030 – Európska únia sa zasadzuje za globálny udržateľný rozvoj (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	58

2017/C 034/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Hodnotenie programu Horizont 2020 v polovici obdobia (prieskumné stanovisko)	66
2017/C 034/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Odstránenie prekážok udržateľnej akvakultúry v Európe“ (prieskumné stanovisko)	73
2017/C 034/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Nová koncepcia trhu s elektrinou a možný vplyv na zraniteľných spotrebiteľov“ (prieskumné stanovisko)	78

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

520. plenárne zasadnutie EHSV z 19. a 20. októbra 2016

2017/C 034/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európske normy pre 21. storočie“ [COM(2016) 358 final]	86
2017/C 034/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o riešení geografického blokovania a iných foriem diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti zákazníkov, miesta bydliska alebo sídla na vnútornom trhu, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES“ [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]	93
2017/C 034/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]	100
2017/C 034/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách cezhraničného dodávania balíkov“ [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]	106
2017/C 034/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2015 [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]	110
2017/C 034/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2017 – 2020 zriaďuje program Únie na podporu osobitných činností, ktorými sa zvyšuje zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v oblasti finančných služieb“ [COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]	117
2017/C 034/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Smernica Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernica 2009/101/ES“ [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]	121
2017/C 034/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Rady, ktorým sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o prístup daňových orgánov k informáciám na boj proti praniu špinavých peňazí“ [COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]	127
2017/C 034/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o nekalých obchodných praktikách medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci [COM(2016) 32 final]	130

2017/C 034/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktoré definuje charakteristické vlastnosti rybárskych plavidiel“ (prepracované znenie) [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]	140
2017/C 034/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú opatrenia na riadenie, ochranu a kontrolu uplatniteľné v oblasti dohovoru Medzinárodnej komisie pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT) a ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1936/2001, nariadenie Rady (ES) č. 1984/2003 a nariadenie Rady (ES) č. 520/2007“ [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]	142
2017/C 034/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie) [COM(2016) 270 – 2016/0133(COD)] — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Agentúre Európskej únie pre azyl, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 439/2010 [COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)] — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie [nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, na zistenie totožnosti neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva (prepracované znenie) — [COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]	144
2017/C 034/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ týkajúca sa vykurovania a chladenia“ [COM(2016) 51 final]	151
2017/C 034/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu“ [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]	157
2017/C 034/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 531/2012, pokiaľ ide o pravidlá pre veľkoobchodné roamingové trhy“ [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]	162
2017/C 034/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2009/45/ES o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode“ [COM(2016) 369 final – 2016/170(COD)]	167
2017/C 034/29	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 98/41/ES o registrácii osôb na palubách osobných lodí plávajúcich do prístavov alebo z prístavov členských štátov Spoločenstva a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/65/EÚ o ohlasovacích formalitách lodí plávajúcich do prístavov a/alebo z prístavov členských štátov“ [COM(2016) 370 final] [2016/171(COD)]	172
2017/C 034/30	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o systéme inšpekcií v záujme bezpečnej prevádzky prievozných lodí ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidiel v pravidelnej preprave, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/16/ES o štátnej prístavnej kontrole a ruší smernica Rady 1999/35/ES“ [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]	176
2017/C 034/31	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1920/2006, pokiaľ ide o výmenu informácií, systém včasného varovania a postup posudzovania rizika v oblasti nových psychoaktívnych látok“ [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]	182

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

520. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 19. A 20. OKTÓBRA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Rozpočet EÚ založený na výkonnosti a zameraný na výsledky: kľúčový prvok pre riadne finančné hospodárenie“

[stanovisko z vlastnej iniciatívy]

(2017/C 034/01)

Spravodajca: **Petr ZAHRADNÍK**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	05/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	139/0/3

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že rozpočet EÚ môže predstavovať zásadný nástroj na riešenie aktuálnych výziev a ich štrukturálnych zmien. Je však potrebné dôsledne preskúmať a vyhodnotiť, **na čo** sa prostriedky z neho vynakladajú, **ako** sa vynakladajú, ako sa **vyhodnocuje** výkonnosť takto vynaložených prostriedkov a ako sa **informuje** ⁽¹⁾ o dosiahnutých výsledkoch. Za týchto predpokladov sa rozpočet EÚ môže chopiť prioritných výziev EÚ a môže prispieť k obnoveniu dôvery európskeho obyvateľstva v EÚ aj v podmienkach absolútneho a relatívneho zníženia jeho objemu.

⁽¹⁾ Podpredsedníčka Európskej komisie pre rozpočet Kristalina Georgieva, internet, „EU Budget Focused on Results“.

1.2. Predpokladom pre posilnenie výkonnosti rozpočtu EÚ je súčasne aj stanovenie **jasne vymedzených prioritných cieľov v prospech občanov EÚ, príslušných agregovaných ukazovateľov a presvedčivého systému podávania správ** vzťahujúcich sa na reálne aktivity financované z rozpočtu EÚ, čím by sa dosiahla maximalizácia *value for money*. Možným spôsobom by mohli byť predbežné podmienky, finančné nástroje či flexibilita a schopnosť čeliť náhlym výzvam ⁽²⁾. Primárne kvantitatívny aspekt rozpočtu EÚ, ktorý má aj z pohľadu EHSV veľký význam na určenie základných priorít a politík, ktoré s nimi súvisia, musí sprevádzať aj jeho kvalitatívny rozmer.

1.3. EHSV sa stotožňuje s prístupom, v rámci ktorého sa rešpektuje, že v prípade výdavkov z rozpočtu EÚ nejde iba o zabezpečenie súladu s pravidlami zákonnosti a riadnosti (legality and regularity), ale aj o ciele a systematické zameranie na výsledky a výkonnosť, ktoré rozpočet EÚ dosahuje pri zabezpečovaní prioritných oblastí EÚ.

1.4. EHSV súhlasí s tým, že osvojenie si pravidiel kultúry výkonnosti (performance culture) v súvislosti s rozpočtom EÚ si vyžaduje zabezpečenie úzkej prepojenosti medzi objemom a charakterom výdavkov na jednej strane a uceleným súborom agregovaných ukazovateľov výkonnosti, ktorými sa výkonnosť a výsledky merajú, na strane druhej.

1.5. EHSV zároveň zastáva názor, že osvojenie si kultúry výkonnosti nepredstavuje jednorazový krok, ale vývojový proces predpokladajúci zodpovedajúce právne prostredie, ako aj výber nástrojov, ktoré povedú kľúčových aktérov k tomu, aby konali žiadúcim smerom. V nadchádzajúcej diskusii a v rámci implementácie výkonnostne orientovaného rozpočtu EÚ sa musí navyše bližšie špecifikovať jeho obsah.

1.6. EHSV je presvedčený, že výkonnostne orientovaný rozpočet EÚ zabezpečuje dosahovanie reálnych výsledkov a vplyvov v prioritných oblastiach EÚ, ktoré prinášajú jasne vymedziteľnú pridanú hodnotu. Diskusia o výkonnostnom rozpočte EÚ je teda zároveň diskusiou o prioritných politikách EÚ, ktoré majú schopnosť zabezpečiť potrebné štrukturálne zmeny.

1.7. Doteraz sa uskutočnili pilotné testy, ktorými sa meria vplyv rozpočtu EÚ na plnenie priorít a kvantifikovaných cieľov stratégie Európa 2020. EHSV túto činnosť hodnotí ako pozitívny krok správnym smerom, v ktorom treba systematicky a ešte výrazne komplexnejšie pokračovať. Testy odhalili vysokú mieru nesúladu medzi zamýšľanými cieľmi a výsledkami, ktoré im zodpovedajú, a sériu príkladov neefektívneho využívania prostriedkov EÚ a procesných zlyhaní, ktoré ich sprevádzajú.

1.8. EHSV podporuje ďalšie lepšie a užšie prepojenie a väzbu medzi stratégiou Európa 2020 a viacročným finančným rámcom na roky 2014 – 2020, resp. jednotlivými rozpočtami EÚ na príslušné roky, a to prostredníctvom ukazovateľov analýzy vplyvu a jej následného výkladu. Pritom je žiaduce zamyslieť sa nad tým, či je stratégia Európa 2020 zameraná na skutočné rozvojové priority EÚ aj v druhej polovici tohto desaťročia.

1.9. EHSV tiež súhlasí s tým, že je potrebné zabezpečiť, aby dohody o partnerstve a operačné programy boli schopné efektívne pretransformovať ciele a priority EÚ do podoby operačných cieľov realizovaných na úrovni jednotlivých členských štátov buď v podobe zlepšenia zdieľaného hospodárenia (shared management) alebo zlepšenia procesných postupov pri programoch, ktoré v jednotlivých členských štátoch riadi priamo Európska komisia.

1.10. EHSV odporúča motivovať členské štáty k tomu, aby do svojich dohôd o partnerstve a operačných programov zahrnuli vzájomne porovnateľný súbor kvantifikovateľných výsledkov, ktoré by sa mali dosiahnuť pomocou podpory zo zdrojov rozpočtu EÚ a následne by sa mali vyhodnotiť. Všetky dohody o partnerstve a programy by mali obsahovať spoločné ukazovatele výsledkov na prierezovej/horizontálnej báze s jasnou identifikáciou prínosu jednotlivých fondov, ako aj EŠIF ako celku, navrhnuté tak, aby bolo možné monitorovanie pokroku na úrovni EÚ, členských štátov a ich jednotlivých regiónov.

1.11. EHSV vníma nadchádzajúce *preskúmanie* viacročného finančného rámca 2014 – 2020 v polovici uplatňovania ako príležitosť na silnejšie presadenie výkonnostného a výsledkovo orientovaného prístupu, ktorý by sa mal následne naplno prejaviť v podobe viacročného finančného rámca počnúc rokom 2021.

⁽²⁾ Pozri analýza: bod 2.2.3.

1.12. EHSV sa domnieva, že viacročný finančný rámec by mal od roku 2021 – spoločne s novou stratégiou konkurencieschopnosti a rozvoja a vznikajúcim sociálnym pilierom – predstavovať kľúčovú strednodobú strategickú platformu (s rovnakým časovým horizontom, ako má stratégia konkurencieschopnosti) so štruktúrou a váhou jednotlivých výdavkových položiek prispôbenú skutočným potrebám a prioritám, a zároveň by mal umožniť väčšiu flexibilitu na zaistenie novovznikajúcich potrieb. EHSV by takisto privítal zmenu spôsobu zaobchádzania s prostriedkami z rozpočtu EÚ v snahe o vyššiu efektívnosť prostredníctvom širšieho uplatnenia návratných nástrojov a hľadania ich komplementárnosti s dotačnými prostriedkami. Navyše existuje stále veľký priestor na zlepšenie spôsobov vyhodnocovania rozpočtu EÚ a jeho účinnosti. Parameter zodpovedajúci rozpočtovej flexibilitě je veľmi podstatný z hľadiska schopnosti rozpočtu EÚ reagovať na novovzniknuté podnety, hrozby a príležitosti a udržanie akcieschopnosti EÚ (príkladom môže byť migračná kríza, potreba riešiť ekonomické šoky či zmena počtu členov EÚ a jej vplyv na rozpočtové toky, príslušná zdrojová základňa Fondu solidarity pre prípad prírodných katastrof) a týka sa nielen objemu a štruktúry výdavkov z rozpočtu EÚ, ale tiež jeho príjmovej strany.

1.13. EHSV odporúča, aby sa do rozpočtovej politiky EÚ po roku 2020 premietla tiež identifikácia zodpovedajúca výške príjmovej strany rozpočtu EÚ a spôsobu jej vytvárania (nájdenie vyváženej a solidárnej väzby medzi príspevkami členských štátov a vlastnými rozpočtovými zdrojmi).

1.14. EHSV súhlasí s ďalším rozšírením možností aktívnej fiškálnej politiky, napríklad vrátane možnosti vydávať cenné papiere. Na tento účel je žiaduce zlepšiť fiškálny rámec a procedúry rozpočtu EÚ a tiež uspokojivo vyriešiť otázku pôsobnosti rozpočtovej politiky EÚ voči štátom eurozóny na jednej strane a ostatným členským štátom EÚ na strane druhej.

2. Analýza a opis problému

2.1. Východiskové fakty

2.1.1. Rozpočet EÚ s objemom približne 1 % HDP EÚ predstavuje významný a kľúčový nástroj na financovanie priorít EÚ. V roku 2015 dosahoval jeho objem 145,3 mld. EUR. Rozpočet EÚ sa podieľa pomerne významnou časťou na zabezpečovaní hospodárskej politiky v jednotlivých členských štátoch a predstavuje v priemere 1,9 % verejných výdavkov v členských štátoch EÚ, hoci v určitých prípadoch tento podiel významne presahuje 10 %.

2.2. Východiskové body témy

2.2.1. Pri takomto objeme finančných prostriedkov je dôležité zabezpečiť, aby boli pridelované nielen v súlade s pravidlami (zákonne a riadne – legally and regularly), ale aby pri rešpektovaní týchto pravidiel boli zároveň predovšetkým schopné dosiahnuť ciele a zodpovedajúce výsledky a dodržiavať zásady riadneho finančného hospodárenia (sound financial management) a kultúry výkonnosti (performance culture). Identifikácia skutočných vplyvov využívania rozpočtu EÚ meraná relevantnými makroekonomickými ukazovateľmi a kritériami sa stáva predmetom všetkých politických úvah, ktoré sa rozpočtovej politiky EÚ v súčasnosti týkajú.

Rozpočtová výkonnosť znamená zodpovedajúce zameranie výdavkov rozpočtu EÚ na skutočné priority EÚ v príslušnom období. Kultúra výkonnosti je teda založená na troch pilieroch: stratégii, zjednodušení a rozpočtovom postupe.

2.2.2. Rozpočet EÚ a jeho využívanie by mali byť v súlade s týmito prioritami:

- osvojenie si posilneného prístupu založeného na výkonnosti (performance-based) a zameraného na výsledky (result-oriented), ktorý by vyvážil tradičný pohľad súladu s pravidlami (zákonosti a riadnosti – legality and regularity) a zabezpečil osvojenie nových prvkov odrážajúcich súčasné a budúce potreby (pozri nižšie) financií EÚ;
- v rámci intenzívnejšieho zamerania na výkonnosť a výsledky sa predpokladá zlepšenie práce s údajmi, ich dostupnosťou a disponibilitou v požadovanej podobe na vyhodnotenie reálnych prínosov, a to za predpokladu, že prínosy tejto činnosti prevýšia dodatočné náklady;
- vyhodnotenie kvality regulačného rámca pre pridelovanie výdavkov rozpočtu EÚ;

- vzhľadom na charakter činností podporovaných z rozpočtu EÚ je podstatné nevnímať jeho vývoj izolovane na základe príslušného roka, ale ako kontinuálny strednodobý proces, v ktorom jednotlivé roky predstavujú vývojovú stopu potrebnú na zaistenie zodpovedajúcich výsledkov;
- rešpektovanie veľmi úzkej prepojenosti medzi rozpočtom EÚ a novou paradigmou hospodárskej politiky EÚ ⁽³⁾ ako aj aktuálnou výkonnosťou hospodárstva EÚ v strednodobom kontexte;
- potreba kontinuity rozpočtovej politiky EÚ a plnenie a vyhodnocovanie jej cieľov.

2.2.3. Rozpočet EÚ obsahuje niektoré nové prvky spojené s fungovaním nového finančného rámca na roky 2014 – 2020, ktoré sú relevantné z hľadiska posilnenia prístupu založeného na výkonnosti a zameraného na výsledky:

- a) tematická koncentrácia: podpora z finančných prostriedkov EÚ by sa mala týkať iba prioritných oblastí a nemala by byť zameraná na čokoľvek; priority musia byť presne vymedzené a podopreté kvantitatívnou analýzou a plánmi uskutočniteľnosti; súbor priorít musí byť prísne obmedzený; odôvodnené priority musia byť kryté dostatočným financovaním, aby bolo možné dosiahnuť skutočné výsledky a prínosy;
- b) integrováný a miestne založený (place-based) prístup a synergie: programy a projekty by nemali priniesť len výsledky a prínosy samotné, ale tieto výsledky a prínosy by mali zodpovedať výsledkom a prínosom ďalších programov a projektov prostredníctvom dosiahnutých synergií; synergie by mali byť dosahované v rámci územnej jednotky vymedzenej na základe zásady subsidiarity; na to, aby tento systém fungoval, je dôležité vytvoriť riadiacu maticu na zabezpečenie vhodných podmienok pre integrované projekty;
- c) kondicionality a výkonnostná rezerva (conditionalities and performance reserve): zásady riadneho finančného hospodárenia (sound financial management) sú založené na skutočnosti, že financovanie EÚ sa uskutočňuje za primeraných vnútroštátnych, makroekonomických a inštitucionálnych okolností, ktoré sú predpokladom pre uskutočnenie samotnej alokácie; na druhej strane je ako bonus pre subjekty s dobrou výkonnosťou zavedená výkonnostná rezerva;
- d) zjednodušenie: systém financovania EÚ je mimoriadne komplikovaný z rôznych perspektív, čo predstavuje prekážku pre jeho efektívne riadenie a možnosť merať jeho skutočné výsledky a prínosy;
- e) lepšie kvantifikované výsledky: je veľmi dôležité efektívne merať skutočne dosiahnuté výsledky a mať možnosť jasne a presne sa poučiť zo zistených pozorovaní na formovanie a prispôbienie fiškálnej politiky EÚ, na tento účel je zásadne dôležité zlepšenie systému analýzy údajov a jeho riadenie a práca s ukazovateľmi.

2.2.4. Cieľom je lepšie prispôbiť fiškálnu politiku EÚ a praktické fungovanie rozpočtu EÚ potrebám prostredníctvom relevantnejšej vyváženosti medzi formálnymi a procedurálnymi záležitosťami využívania rozpočtu EÚ na jednej strane a prístupmi založenými na výkonnosti a zameranými na výsledky na strane druhej. Za veľmi potrebný možno označiť s ohľadom na výkonnosť a výsledok aj prístup spoločného vnímania a chápania (common understanding) tohto konceptu.

2.2.5. Pre prípad merania nesúladu s formálnymi pravidlami sa dlhodobo používa ukazovateľ miery chybovosti (error rate). Jej výška sa pohybuje okolo 4 % (približne 4 % výdavkov rozpočtu EÚ nie sú vynaložené v súlade s oficiálnymi pravidlami, čo nie je zlý výsledok; v absolútnych číslach však tento údaj predstavuje približne 6 mld. EUR). Vývoj súhrnnej miery chybovosti v nedávnom období je uvedený v tejto tabuľke:

2011	2012	2013	2014
3,9 %	4,8 %	4,7 %	4,4 %

⁽³⁾ Stratégia Európa 2020, európsky semester, balík šiestich legislatívnych aktov (six-pack), balík dvoch legislatívnych aktov (two-pack), odporúčania pre jednotlivé krajiny (Country Specific Recommendations – CSRs) a ďalšie; úzka väzba s odporúčaniami pre jednotlivé krajiny ako meradlom efektívnej alokácie výdavkov EÚ môže byť jedným z riešení.

2.2.6. Kľúčovou zásadou pre rozpočet EÚ je „zdravie“ (soundness) finančných tokov a nimi financovaných skutočných programov a projektov, ktoré umožňuje vyhodnotenie optimálneho využitia zdrojov EÚ vo všetkých svojich aspektoch. EHSV súhlasí s aktuálnym trendom kladenia väčšieho dôrazu na výkonnosť a výsledky, ktorý sa prejavuje v činnostiach Európskej komisie (Budget Focused on Results Initiative ⁽⁴⁾) aj Európskeho dvora audítorov (štruktúra jeho Výročnej správy za rok 2014 ⁽⁵⁾) a osobitná kapitola zameraná na výkonnosť; pasáže o zdieľanom hospodárení (shared management) zahŕňajú ako výsledky vyhodnotenia výkonnosti programov pochádzajúce z pilotnej skúšky).

2.2.7. EHSV podporuje prístup uplatnený v rámci pilotnej skúšky, ktorá je zameraná na analýzu vzťahu a prepojenia medzi stratégiou Európa 2020 a dohodami o partnerstve, resp. operačnými programami ako kľúčovými nástrojmi vykonávania politiky súdržnosti EÚ a ako významnej zložky výdavkovej strany rozpočtu EÚ. Túto skúšku možno považovať za počiatočnú komplexného poňatia pri vyhodnocovaní výkonnosti a výsledkov rozpočtu EÚ ⁽⁶⁾.

2.2.8. Na dosiahnutie vyváženého sledovania formálnych aj výkonnostných charakteristík spojených s rozpočtom EÚ má kľúčový význam proces riadenia a spoločného využívania údajov a informácií a zaobchádzania s nimi medzi orgánmi a inštitúciami EÚ (predovšetkým Európskou komisiou) a členskými štátmi. Využívanie rozpočtu EÚ sprevádza obrovské množstvo údajov a informácií, ktoré sú však len vo veľmi obmedzenej miere prakticky využívané na zaistenie toho, aby bolo možné objektívne vyhodnotiť mieru chybovosti, ako aj osobitné splnenie reálnych výsledkov, ktoré dosahuje rozpočet EÚ, a stanoviť postupy, ako zistiť stav zlepšív.

3. Zásadné pripomienky

3.1. EHSV zastáva názor, že hlavným cieľom existencie rozpočtu EÚ je prinášať prospech občanom EÚ a súčasne chrániť finančný záujem EÚ; prínosy spočívajú v podpore založenej na rešpektovaní rozvojových a prevádzkových priorít, ktorá je v súlade s rámcom hospodárskej politiky a skutočnou predpokladanou ekonomickou výkonnosťou; ochrana finančného záujmu EÚ predstavuje zodpovedajúce využitie výdavkov rozpočtu EÚ v súlade s pravidlami a bez chýb a podvodného konania. Súčasný politický prístup by mal prispieť k dosiahnutiu plného súladu a vyváženosti medzi nimi.

3.2. EHSV sa nazdáva, že posun smerom k výkonnostne orientovanému rozpočtu EÚ nemožno uskutočniť ako jednorazový krok. Je nevyhnutné, aby základné právne normy a ciele rozpočtu EÚ a jeho politiky boli koncipované s úmyslom naplniť kvalitatívne zamerané indikátory a dosiahnuť merateľné výsledky.

3.3. Výkonnostne orientovanému rozpočtu EÚ by významne pomohlo aj dosiahnutie budúceho časového súladu medzi rozpočtovým obdobím (v súčasnosti sedemročný finančný rámec) a obdobím vymedzeným v rámci kľúčovej rozvojovej stratégie EÚ (v súčasnosti stratégia Európa 2020 na obdobie desať rokov). Rok 2021 bude z tohto pohľadu predstavovať príležitosť na dosiahnutie tohto súladu a vytvorenie podmienok pre optimálne fungovanie rozpočtu EÚ zameraného na výsledky a výkonnosť.

3.4. EHSV berie na vedomie a rešpektuje zistenia Výročnej správy za rok 2014, ktorú publikoval Európsky dvor audítorov, a ktorá odhalila mnohé problémové miesta, kde prepojenie stratégie Európa 2020 a dohôd o partnerstve, resp. operačných programov nefunguje úplne optimálne. V tejto správe sa konštatuje, že tieto rôzne nástroje nie sú koncipované tak, aby umožnili systematický prevod politických cieľov stratégie Európa 2020 do praktických operačných cieľov (vymedzených v dohodách o partnerstve a v operačných programoch) ⁽⁷⁾.

3.5. EHSV zastáva názor, že potenciálne prínosy plynúce z dosiahnutia synergií piatich európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) pod záštitou jedného regulačného a riadiaceho rámca (regulatory and management framework) a jednej dohody o partnerstve v každom členskom štáte sa doposiaľ nenaplnili, pričom stále pokračuje prax rozdielnych pravidiel vzťahujúcich sa na jednotlivé fondy, ktoré vedú k fragmentácii plánovania programov (na rozdiel od potrebného dosahovania synergií medzi nimi).

⁽⁴⁾ Túto iniciatívu vyhlásila podpredsedníčka Európskej komisie pre rozpočet a ľudské zdroje Kristalina Georgieva na konferencii 22. septembra 2015.

⁽⁵⁾ Výročná správa publikovaná 10. novembra 2015.

⁽⁶⁾ Podobným smerom, ale zameraným na jednotlivé témy, sa uberal obsah niekoľkých uznesení Európskeho parlamentu v rokoch 2013 – 2015 (pozri správy pána Geiera a pani Gräßle); komplexné zameranie tejto témy v materiáloch Európskeho parlamentu vykazuje dokument *Absolutória udelené Európskej komisii za plnenie všeobecného rozpočtu za rok 2014*, správa pani Dlabajovej (2016).

⁽⁷⁾ Pozri napríklad Výročnú správu Európskeho dvora audítorov za rok 2014, bod 3.10 až 3.12.

3.6. Podľa EHSV veľký priestor na posilnenie prístupu zameraného na výkonnosť a výsledok umožňuje existencia dvoch nových prvkov na využívanie prostriedkov EÚ v období 2014 – 2020 – kondicionalít a výkonnostnej rezervy. Práve plnenie makroekonomických kondicionalít by malo zabezpečovať, že výdavky rozpočtu EÚ budú v jednotlivých členských štátoch alokované v adekvátne zdravom makroekonomickom prostredí, resp., že nebude umožnené, aby členský štát, ktorý sa neusiluje o nápravu svojich makroekonomických problémov, mohol v plnej miere tieto prostriedky využívať. Existencia výkonnostnej rezervy by mala tiež členské štáty adekvátne motivovať k výkonnosti zameranej na naplnenie strategických cieľov EÚ s podporou rozpočtu EÚ.

3.7. EHSV sa nazdáva, že po pilotnej snahe o testovanie rozpočtu EÚ zameraného na výkonnosť a výsledky prostredníctvom záväzkov voči prioritám stratégie Európa 2020 by v každom prípade malo ďalej nasledovať rozšírenie o ďalšie relevantné oblasti tak, aby vyhodnotenie rozpočtu EÚ zameraného na výkonnosť a výsledky mohlo byť skutočne ucelené a komplexné – pozornosť by sa mala venovať napríklad odporúčaniam pre jednotlivé krajiny (Country Specific Recommendations – CSRs) a súladu s indikátormi vychádzajúcimi z plnenia európskeho semestra.

3.8. EHSV odporúča, aby sa v rámci úvah o fungovaní rozpočtu EÚ zväzil koncept zlyhania trhu, na odstránenie ktorého by sa mali zamerať prostriedky z rozpočtu EÚ; prejavy zlyhania trhu (market imperfections/failures), ktoré môžu spočívať napríklad v informačnej nevyvážенosti, prípadne v spôsobe komerčného ocenenia návratnosti investícií zo strany finančných inštitúcií, ktoré bránia financovaniu určitých typov projektov, pretože nie sú zohľadnené určité pozitívne externality a širšie sociálne prínosy, ktoré nie sú relevantné pre samotný komerčný prípad, ale majú význam pre podporu poskytnutú financovaním EÚ.

3.9. EHSV súhlasí s potrebou zásadného zlepšenia oblasti zdieľaného riadenia medzi orgánmi a inštitúciami EÚ (najmä Európskou komisiou) a členskými štátmi. Prostredníctvom zdieľaného hospodárenia sa alokuje 76 % všetkých výdavkov z rozpočtu EÚ. Čím lepšie budú členské štáty plniť vnútroštátne kvantifikované ciele stratégie Európa 2020, čím viac bude rozpočet EÚ s cieľmi stratégie Európa 2020 prepojený, a čím lepšie budú tieto ciele odrážať skutočné ekonomické, sociálne, územné či environmentálne potreby EÚ, tým priaznivejšie prostredie zdravého finančného hospodárenia vytvoríme pre jednoduché prepojenie medzi Európskou komisiou a členskými štátmi.

3.10. EHSV sa domnieva, že významným prejavom posilnenia výkonnosti a orientácie na výsledok rozpočtu EÚ je dôraz na väčšie využívanie nástrojov finančného inžinierstva (NFI), resp. inovatívnych finančných nástrojov, ktorých povaha úplne zásadne mení spôsob, akým sú verejné zdroje EÚ využívané a aké očakávania sú s nimi spojené. Napriek nespornému potenciálu nástrojov finančného inžinierstva sa približne len 65 % týchto prostriedkov vzťahujúcich sa na obdobie 2007 – 2013 dostalo ku konečným príjemcom (zvyšok prostriedkov bol v NFI iba uložený, aby bolo formálne podložené ich vyčerpanie). Táto problematika nadobudne ešte väčší význam po roku 2020 aj v súvislosti s potrebou posilnenia komplementárnosti s Európskym fondom pre strategické investície (EFSI) a predstavuje kľúčovú strategickú úvahu, pokiaľ ide o zameranie spoločných rozpočtových prostriedkov EÚ počnúc rokom 2021.

3.11. EHSV zároveň zastáva názor, že silnejšie zameranie na výkonnosť a výsledok pochopiteľne neznamená podceňovanie zákonnosti a riadnosti. Dôraz na súlad s právnymi a procesnými predpismi sa nesmie dostať do úzadia. Vzhľadom na to, že miera chybovosti sa týka všetkých prípadov, keď by finančné prostriedky nemali byť vyplatené, pretože neboli použité v súlade s pravidlami, sa akosi automaticky predpokladá, že tieto pravidlá sú správne a samotné neobsahujú vnútorné rozpory či nežiaduce prvky. Aj preto by postup, ktorý je v súlade s pravidlami riadneho finančného hospodárenia, mal obsahovať posúdenie vplyvov týchto regulačných pravidiel, aby sa otestovala ich kompatibilita a súlad s potrebami a cieľmi EÚ⁽⁸⁾.

3.12. EHSV súhlasí s tým, že využívanie rozpočtu EÚ je v praxi veľmi komplikované. K splneniu požiadavky riadneho finančného hospodárenia prispieje aj aktuálne úsilie o zjednodušenie všetkých činností spojených s rozpočtom EÚ, ktoré sa týkajú procedurálnych záležitostí, ako aj záležitostí spojených s obsahom; úsilie o zjednodušenie by sa malo prejavovať v znížení nadmernej administratívneho zaťaženia a obmedzení výskytu praktiky „gold-plating“ v jednotlivých členských štátoch.

⁽⁸⁾ Napríklad prostredníctvom posúdenia regulačného vplyvu (Regulatory Impact Assessment – RIA), keďže predstavuje veľmi účinný nástroj na dosiahnutie skutočne riadneho finančného hospodárenia.

3.13. EHSV sa domnieva, že návrhy uvedené v časti 3 tohto stanoviska, ktoré vedú ku konečným záverom a odporúčaniam (časť 1), predstavujú kľúčové koncepčné úvahy o budúcej rozpočtovej politike EÚ, ktoré možno čiastočne uplatniť v súvislosti s procesom *preskúmania* viacročného finančného rámca 2014 – 2020 v *polovici uplatňovania*, ale ktorých úplné premietnutie do rozpočtových pravidiel je možné až počnúc rokom 2021. Koncepcia výhľadu a reformných potrieb, ktorá sa týka rozpočtu a viacročného finančného rámca po roku 2020, sa môže opierať o nedávne stanoviská k tejto problematike na úrovni EHSV alebo môže na ne nadväzovať.⁽⁹⁾

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Napríklad stanoviská EHSV: *Preskúmanie rozpočtu EÚ* (2011), Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 75, *Rozpočet na roky 2014 – 2020* (2012), Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 32, *Dokončenie HMÚ – Úloha daňovej politiky* (2014), Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 24, *Preskúmanie správy hospodárskych záležitostí* (2015), Ú. v. EÚ C 268, 14.8.2015, s. 33, *Dobudovanie hospodárskej a menovej únie – nadväzujúca európska legislatíva* (2012), Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 10, *Dokončenie HMÚ: politický pilier* (2015), Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 8, *Viac ako HDP/doplňkové ukazovatele* (2012), Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 14, *Daň z finančných transakcií* (2012), Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 55, *Daň z finančných transakcií – posilnená spolupráca* (2013), Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 36, a *Program na roky 2014 – 2020 (FISCUS)*, (2012), Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 48.

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Európsky kontrolný mechanizmus
právneho štátu a základných práv“****(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2017/C 034/02)

Spravodajca: **José Antonio MORENO DÍAZ**Pomocný spravodajca: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Konzultácia	Európsky hospodársky a sociálny výbor, 21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii:	27/09/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	202/1/7

1. Pripomienky a návrhy EHSV: mechanizmus EÚ týkajúci sa právneho štátu, demokracie a základných práv

1.1. Európska únia nie je len spoločným trhom; je to únia spoločných hodnôt, ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy. Okrem toho uznáva práva, slobody a zásady stanovené v Charte základných práv EÚ. Tieto hodnoty, na ktorých je Európska únia založená, tvoria základ integrácie a sú súčasťou európskej identity. Okrem toho, že sú kritériami na pristúpenie, ich aj členské štáty musia následne dodržiavať v praxi. Je preto nevyhnutné, aby sa v prípade útoku na tieto hodnoty uplatňovali postupy uvedené v Zmluve. EHSV sa domnieva, že európske inštitúcie by pri svojich politických činnostiach mali zaujať iniciatívny a preventívny prístup, aby dokázali predvídať problémy a predchádzať im.

1.2. EHSV je ako mnoho európskych organizácií občianskej spoločnosti znepokojený zhoršovaním dodržiavania ľudských práv, rozširujúcim sa populistickým a autoritárskym trendom a rizikom, ktoré predstavuje pre kvalitu demokracie a ochranu základných práv, práv, ktoré zaručujú Európsky dvor pre ľudské práva aj Súdny dvor Európskej únie a ktoré predstavujú všeobecné zásady legislatívy EÚ ⁽¹⁾.

1.3. Na uvedené hodnoty sa útočí v celej Európe. Mnoho organizácií občianskej spoločnosti odsudzuje situáciu vo viacerých členských štátoch a dúfa, že EHSV prijme nové iniciatívy, aby inštitúcie EÚ reagovali rozhodne. Nie je ohrozená len Európska únia, ale aj dôvera občanov vo vnútroštátne a európske demokratické inštitúcie. EHSV sa domnieva, že riziko je veľmi závažné a má systémovú povahu.

⁽¹⁾ Článok 6 ZEÚ.

1.4. Konkrétny obsah zásad a noriem, ktoré vyplývajú z právneho štátu, sa na vnútroštátnej úrovni môže odlišovať v závislosti od ústavného systému každého členského štátu. Tieto zásady a hodnoty EÚ sa však stanovujú v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj v dokumentoch vypracovaných Radou Európy, najmä Benátskou komisiou. Tieto zásady zahŕňajú zákonnosť, čo znamená transparentný, zodpovedný, demokratický a pluralitný legislatívny proces; zákaz svojvôle zo strany predstaviteľov výkonnej moci; nezávislé a nestranné súdy; účinné súdne preskúmanie vrátane dodržiavania základných práv; rovnosť pred zákonom a ochranu ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.

1.5. Súdny dvor Európskej únie aj Európsky súd pre ľudské práva potvrdili, že tieto zásady nie sú čisto formálnymi a procesnými požiadavkami, ale predstavujú prostriedky na zabezpečenie dodržiavania a rešpektovania demokracie a ľudských práv. Právny štát je ústavnou zásadou s procesnými a vecnými prvkami.

1.6. Dodržiavanie zásad právneho štátu je neoddeliteľne spojené s rešpektovaním demokracie a základných práv: bez dodržiavania zásad právneho štátu nemôže existovať demokracia a ochrana základných práv a naopak: základné práva sú účinné len vtedy, keď sú vymáhateľné. Demokracia je chránená prostredníctvom zásadnej úlohy súdnictva vrátane ústavných súdov. Treba doplniť, že ide o **práva ľudí**, nie práva členských štátov alebo vlád. Naliehavou prioritou by preto mala byť ich obhajoba.

1.7. So zreteľom na prácu Výboru pre ústavné veci Európskeho parlamentu a po zohľadnení správ Komisie a uznesenia Európskeho parlamentu z 27. februára 2014 o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii je EHSV presvedčený, že článok 51 ⁽²⁾ Charty základných práv EÚ by sa mal v primeranom čase pozmeniť, aby sa rozšíril jeho rozsah a aby sa zabezpečilo, aby boli všetky ustanovenia Charty uplatniteľné v členských štátoch ⁽³⁾.

1.8. Súdny dvor Európskej únie a Európsky súd pre ľudské práva vedú pravidelný dialóg; tento dialóg by sa dal ešte posilniť, keby sa EÚ zmluvne zaviazala dodržiavať Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDLP). EHSV navrhuje, aby Komisia v prvej polovici roka 2017 predložila návrh, aby EÚ podpísala tento dohovor, ako sa uvádza v článku 6 ods. 2 zmluvy.

1.9. Povinnosti uložené kandidátskym krajinám na základe kodanských kritérií sa v členských štátoch po ich pristúpení k EÚ musia v zmysle článku 2 zmluvy naďalej uplatňovať, a EHSV je preto presvedčený, že všetky členské štáty by sa mali priebežne hodnotiť s cieľom overiť, či naďalej dodržiavajú základné hodnoty EÚ, a s cieľom predchádzať narušeniu vzájomnej dôvery.

1.10. EHSV je presvedčený, že inštitúcie EÚ musia posilniť postupy a mechanizmy na ochranu a presadzovanie demokracie, právneho štátu a základných práv vo všetkých členských štátoch. V posledných rokoch, najmä pred rokom 2014, sme si s obavami všimli, že Komisii sa napriek tomu, že v niekoľkých prípadoch začala konanie vo veci porušenia predpisov, nepodarilo účinne vykonávať svoju úlohu strážkyne zmlúv a že nebola schopná zabezpečiť primeranú reakciu na porušovanie európskych zásad a hodnôt, ku ktorému došlo v niekoľkých členských štátoch.

1.11. EHSV nabáda Komisiu, aby zvolila aktívny prístup pri ochrane a obhajovaní hodnôt a zásad EÚ vymedzených článkom 2 Zmluvy o EÚ vo všetkých členských štátoch a v plnom rozsahu využívala platný rámec z roku 2014.

1.12. EHSV navrhuje prijatie spoločného prístupu tromi hlavnými inštitúciami EÚ (Komisiou, Radou a Parlamentom). Dialóg a spolupráca medzi inštitúciami sú pri takej významnej otázke zásadné. EHSV odporúča, aby Rada podporila existujúci rámec Komisie, a to prijatím rozhodnutia Rady, ktorým sa tento rámec upevní a ďalej sa podporí posilňovanie právneho štátu.

⁽²⁾ Článok 51: „Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie.“

⁽³⁾ Návrh dohovoru a stanoviská EHSV nezahŕňali obmedzenia, o ktorých Európska rada rozhodla v článku 51.

1.13. Organizácie občianskej spoločnosti zohrávajú kľúčovú úlohu pri presadzovaní demokratických hodnôt, pri náležitom fungovaní právneho štátu a ochrane základných práv. Vzhľadom na zmenšovanie demokratického priestoru a obmedzenia, ktorým MVO čelia v členských štátoch, je pozitívna úloha, ktorú MVO zohrávajú v blízkosti občanov, obdivuhodná. Výbor veľmi aktívne pracuje so sociálnymi partnermi a MVO na ochrane základných práv a práv menších, utečencov a imigrantov.

1.14. EHSV, orgán zastupujúci európsku organizovanú občiansku spoločnosť, si želá začať dialóg s Radou, Komisiou a Parlamentom s cieľom zlepšiť správu vecí verejných a posilniť koordináciu politík medzi inštitúciami EÚ a členskými štátmi, ako aj s cieľom zaviesť systém včasného varovania.

1.15. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné vytvoriť právne záväzný európsky mechanizmus, rámec, do ktorého sa aktívne zapoja Komisia, Parlament a Rada a v ktorom bude EHSV zohrávať významnú úlohu zastupovaním občianskej spoločnosti. Tento mechanizmus doplní rámec Komisie a medzivládny dialóg, ktorý zaviedla Rada. Tento mechanizmus by sa mohol nazývať „nový kodanský mechanizmus“⁽⁴⁾ a podliehal by demokratickému a súdnemu dohľadu⁽⁵⁾.

V rámci tohto mechanizmu by sa mali okrem iného preskúmať aspekty, ako sú zákonnosť, hierarchia noriem, právna istota, rovnosť, nediskriminácia, slobodný prístup k spravodlivosti a riadnemu procesu, predchádzanie zneužívaniu zákona a svojvôli zo strany verejných orgánov, deľba moci, dodržiavanie a ochrana politickej plurality, menších a sociálnej a sexuálnej rozmanitosti atď., dodržiavanie slobody prejavu a tlače, a to s ohľadom na určenie súčasných nedostatkov a výzvu na ich nápravu.

1.16. Výbor si želá, aby sa prijal návrh správy, o ktorom rokuje Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci Európskeho parlamentu, aby sa dosiahla medziinštitucionálna dohoda o vykonávaní Paktu Európskej únie o demokracii, právnom štáte a základných právach. EHSV vo všeobecnosti podporuje návrh, pretože obsahuje základ vykonávania medziinštitucionálnej dohody, ktorá je právne záväzná a posilňuje európsku správu vecí verejných a koordináciu politík medzi inštitúciami EÚ a členskými štátmi. EHSV by mal byť zapojený do tohto paktu, čím by sa zabezpečila diskusia občianskej spoločnosti v EHSV, pričom EHSV by mal mať úlohu v navrhovanom semestri v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv.

1.17. Mechanizmus by mal byť založený na ukazovateľoch, ktoré sú zase založené na kvantitatívnych a kvalitatívnych údajoch:

— ukazovatele právneho štátu,

— ukazovatele kvality demokracie,

— ukazovatele ochrany základných práv.

1.18. Výbor zdôrazňuje význam hláv I, II, III a IV charty pre vypracovanie ukazovateľov, pričom zohľadňuje, že základné **hospodárske, sociálne a kultúrne práva** sú „neoddeliteľné“ od občianskych a politických práv.

1.19. Je dôležité, aby členské štáty, ako aj inštitúcie, orgány a agentúry EÚ dodržiavali základné práva vrátane sociálnych práv, a to najmä v časoch krízy. Malo by sa to vzťahovať aj na vzťahy a dohody s tretími krajinami, a to nielen z hľadiska súladu s týmito právami, ale aj zabezpečenia, aby sa presadzovali.

1.20. Mechanizmus si vyžaduje zavedenie systému monitorovania a hodnotenia použitím transparentných postupov. Agentúre pre základné práva by sa výslovne mal poskytnúť mandát na pomoc takémuto mechanizmu. EHSV podporuje návrh Parlamentu vytvoriť skupinu nezávislých odborníkov⁽⁶⁾, ktorej bude predsedáť vedecký výbor FRA.

⁽⁴⁾ Ako navrhuje Európsky parlament vo svojom uznesení z 27. januára 2014 o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii (2012), P7_TA(2014)1773, spravodajca: Louis Michel, 22. novembra, bod 9.

⁽⁵⁾ Carrera, S., E. Guild a N. Hernanz (2013), *The Triangular Relationship between Fundamental Rights, Democracy and the Rule of Law in the EU: Towards an EU Copenhagen Mechanism* (Trojstranný vzťah medzi základnými právami, demokraciou a právnym štátom v EÚ: smerom ku kodanskému mechanizmu EÚ), *papierová väzba*, Brusel: Centrum pre štúdium európskej politiky.

⁽⁶⁾ Vymenovaní členskými štátmi, ALLEA, ENNHRI, Benátskou komisiou, CEPEJ, OSN, OECD.

1.21. Výbor navrhuje, aby bol súčasťou tejto skupiny. Navrhuje aj, aby týmito odborníkmi vymenovanými príslušnými vládami boli ombudsmani každého členského štátu.

1.22. Na základe ukazovateľov a pomocou transparentných postupov bude skupina odborníkov skúmať a posudzovať situáciu v každom členskom štáte. EHSV môže prispieť tým, že bude organizovať služobné cesty do členských štátov s cieľom preskúmať situáciu v spolupráci s miestnou občianskou spoločnosťou a vypracúvať správy.

1.23. EHSV podporuje vykonávanie semestra v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv. Na základe správ odborníkov Komisia každoročne vypracuje správy pre jednotlivé krajiny vrátane odporúčaní, Parlament bude viesť medziparlamentnú diskusiu a vypracuje uznesenie, Rada bude viesť každoročný dialóg a prijme závery. Mechanizmus musí fungovať v kontexte nového ročného politického cyklu s cieľom zabezpečiť spoločný a jednotný prístup v EÚ.

1.24. Výbor by sa rád zúčastnil na príprave medziinštitucionálnej dohody a môže zväziť zriadenie stálej skupiny s cieľom organizovať vypočutia s občianskou spoločnosťou a vypracúvať správy v tejto súvislosti.

1.25. Ako súčasť semestra v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv v spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti by výbor mohol zorganizovať výročné fórum na preskúmanie situácie v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv a mohol by vypracovať návrhy a odporúčania, ktoré by sa postúpili Komisii, Rade a Parlamentu. Výbor by tiež mohol spolupracovať s ostatnými inštitúciami pri vypracúvaní posúdení vplyvu.

2. Zmluva a súvisiace otázky

2.1. V posledných rokoch sa zdôraznil nedostatok primeraných mechanizmov na ochranu hodnôt stanovených v článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), v ktorom sa uvádza, že „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

2.2. Únia je založená na týchto hodnotách, ktoré zahŕňajú rešpektovanie demokracie, právneho štátu a ochranu ľudských práv. EÚ má príležitosť overiť súlad s týmito hodnotami pred pristúpením štátu k EÚ podľa kritérií známych ako „kodanské kritériá“ alebo „prístupové kritériá“⁽⁷⁾. Predpokladom členstva je, aby žiadateľská krajina zabezpečila stabilitu inštitúcií zaručujúcich demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín.

2.3. Po pristúpení sa však na členské štáty nevzťahuje žiadny podobný mechanizmus. Nedostatočnému mechanizmu monitorovania demokracie, právneho štátu a základných práv sa hovorí „kodanská dilema“.

2.4. Riadne fungovanie EÚ je založené na „vzájomnej dôvere“ medzi európskymi inštitúciami a členskými štátmi, ako aj medzi samotnými členskými štátmi, na dôvere, že prijaté zákony a politické rozhodnutia sú v súlade s rovnakými zásadami v oblasti právneho štátu, demokracie a základných práv. To vytvára rovnaké podmienky medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o voľný pohyb osôb, tovarov, služieb a kapitálu. Vďaka tomu môžu vlády spolupracovať v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí vrátane trestného práva, azylu a prisťahovalectva.

2.5. Európska únia bola vytvorená s cieľom zaistiť mier a prosperitu v jej členských štátoch a zvýšiť blahobyt jej národov, pričom to závisí nielen od existencie voľného obchodu, ale aj od ochrany základných hodnôt EÚ. Tieto základné hodnoty zabezpečujú, aby občania EÚ mohli žiť bez útľaku a neznášanlivosti s demokraticky zvolenými a zodpovednými vládami, ktoré konajú v súlade so zásadami právneho štátu.

2.6. V posledných rokoch podnietili politické a legislatívne rozhodnutia prijaté v rozličných členských štátoch diskusie a spory s európskymi inštitúciami a s ostatnými členskými štátmi, a tak došlo k narušeniu „vzájomnej dôvery“. V mnohých prípadoch neboli náležité zohľadnené pravidlá demokracie, právneho štátu a základných práv, pričom Európska únia nebola schopná zabezpečiť primeranú reakciu.

⁽⁷⁾ Závery Európskej rady z Kodane, 21. – 22. júna 1993.

2.7. EHSV s veľkými obavami konštatuje, že v rôznych členských štátoch sa prijímajú právne predpisy a vykonávajú politiky, ktoré naznačujú vážne zhoršenie kvality demokracie: porušovanie ľudských práv, najmä práv menších, nedostatočnú nezávislosť súdnictva a ústavných súdov, obmedzenia deľby moci, obmedzovanie slobody tlače, slobody prejavu, slobody zhromažďovania, obmedzenia slobody združovania, slobody informácií, kolektívnych konzultácií a vyjednávania, ako aj obmedzenie iných základných občianskych a sociálnych práv. Európska únia už pri viacerých príležitostiach čelila krízam v niektorých členských štátoch vyplývajúcich zo špecifických otázok týkajúcich sa právneho štátu a Komisia riešila tieto udalosti tak, že vyvíjala politický tlak a začala konania vo veci porušenia právnych predpisov.

2.8. Doteraz sa nijako nevyužili preventívne a sankčné mechanizmy uvedené v článku 7 ZEÚ, ktorý je jediným článkom v zmluvách, v ktorom sa rieši porušovanie zásad demokracie, právneho štátu a základných práv v oblastiach mimo legislatívnej právomoci EÚ. Existujú dva prístupy, jeden je preventívny, druhý je založený na sankciách. V praxi sa však tieto prístupy nikdy nevyužili, a to z dôvodu politického dosahu a prísnych požiadaviek, ktorými sa riadilo ich vykonávanie: len v prípade „jasného rizika“ a „vážneho a pretrvávajúceho porušovania“.

2.9. Komisia a Parlament môžu zasiahnuť v preventívnej fáze. V druhej fáze môže Rada udeliť sankciu členskému štátu, a to pozastavením určitých práv vrátane hlasovacích práv ich zástupcov v Rade.

2.10. Rada má však pri uplatňovaní široký priestor na voľnú úvahu, keďže nemá k dispozícii osobitné a transparentné kritériá týkajúce sa aktivácie tohto postupu či ukazovateľov, ktoré použije, ani podoby postupov hodnotenia. Európsky parlament, Európska komisia a Súdny dvor majú v týchto situáciách veľmi obmedzený mandát⁽⁸⁾ a neexistuje ani žiadne ustanovenie týkajúce sa konzultácie s EHSV.

3. Opatrenia európskych inštitúcií

3.1. **Európska komisia** prijala v marci 2014 oznámenie s názvom Nový rámec EÚ na posilnenie právneho štátu (COM (2014) 158). Rámec sa využije v prípadoch, keď členské štáty prijímajú opatrenia alebo tolerujú situácie, ktoré sú systematické a je pravdepodobné, že majú nepriaznivý vplyv na celistvosť, stabilitu alebo riadne fungovanie inštitúcií a ochranných mechanizmov zavedených na vnútroštátnej úrovni na zabezpečenie právneho štátu. To by zahŕňalo otázky týkajúce sa ich ústavných štruktúr, deľby moci, nezávislosti a nestrannosti súdnictva alebo ich systému súdnej kontroly vrátane ústavného súdnictva.

3.2. Cieľom rámca Komisie je riešiť ohrozenia právneho štátu v členských štátoch pred splnením podmienok na aktiváciu mechanizmov stanovených v článku 7 ZEÚ. Za to je zodpovedná Komisia a cieľom je preklenúť medzeru. Nie je to alternatíva, ale mechanizmus, ktorý časovo predchádza použitiu mechanizmov podľa článku 7 a dopĺňa ich. V prípadoch, keď existuje jasný dôkaz o existencii systémového ohrozenia právneho štátu v členskom štáte, by tento rámec uľahčil štruktúrovaný dialóg medzi Európskou komisiou a členským štátom. Proces výmeny by mal tri hlavné etapy: stanovisko Komisie, odporúčanie Komisie a činnosti nadväzujúce na odporúčanie. Komisia môže pri vykonávaní hodnotenia konzultovať s odborníkmi⁽⁹⁾.

3.3. Výbor víta rámec na posilnenie právneho štátu, ktorý prijala Európska komisia. Tento rámec má však niekoľko obmedzení:

3.3.1. V rámci hodnotenia sa nestanovujú pravidelné porovnávacie analýzy problémov a sporov predložených členskými štátmi vo vzťahu k demokracii, právnemu štátu a základným právam. Podľa vymedzenia sa rámec môže aktivovať len vtedy, keď sa tento problém stal „systémovým“, čo predstavuje vysoké prahové hodnoty. K „systémovej“ hrozbe môže dôjsť, keď súdnictvo už nie je schopné zabezpečiť, aby vláda konala v rámci obmedzení zákona, čo už je pomerne neskoro.

⁽⁸⁾ Zatiaľ čo v práve EÚ existuje na ochranu ľudských práv mechanizmus umožňujúci jednotlivcom obhajovať svoje práva, článok 7 je všeobecný právny a politický mechanizmus, ktorý je výslovne vylúčený z právomoci Súdneho dvora.

⁽⁹⁾ FRA (Agentúra pre základné práva), Sieť predsedov najvyšších súdov Európskej únie, Rada Európy (Benátska komisia), Združenie štátnych rád a najvyšších správnych súdov a Európska sieť súdnych rád.

3.3.2. Spôsob, akým Komisia analyzuje informácie, musí byť transparentný a musia existovať osobitné ukazovatele alebo objektívne postupy. Musí tiež zaviesť protokoly týkajúce sa konzultácií s občianskou spoločnosťou a EHSV.

3.3.3. Rámec nezahŕňa žiadnu osobitnú úlohu pre Európsky parlament, hoci Parlament v tejto súvislosti začal svoje vlastné politické iniciatívy.

3.3.4. Neposkytuje ani žiadny model užšej medziinštitucionálnej spolupráce.

3.4. EHSV je znepokojený aj tým, že **Rada** nepodnikla žiadne následné kroky v nadväznosti na rámec s cieľom posilniť právny štát.

3.4.1. Rada pre všeobecné záležitosti na svojom zasadnutí 16. decembra 2014 prijala závery o úlohe Rady pri zabezpečovaní dodržiavania právneho štátu. Rada sa zaviazala zaviesť **každoročný dialóg** medzi členskými štátmi, ktorý sa bude konať v rámci Rady pre všeobecné záležitosti a ktorý bude pripravený výborom Coreper. Luxemburské predsedníctvo začalo tento dialóg v novembri 2015 a má sa vzťahovať na rozličné konkrétne témy, ktoré ešte neboli zverejnené: vlády boli vyzvané, aby hovorili o akomkoľvek aspekte právneho štátu, o ktorom chcú, a aby uviedli jeden príklad, kde sa im ho darí dodržiavať dobre, a jeden príklad, kde je to pre nich výzvou. Výsledkom však bola skôr séria monológov ako dialóg. Štáty medzi sebou spolu príliš nekomunikovali a neposkytovali si podporu, pomoc či kritiku, neboli vydané ani prijaté žiadne odporúčania a ani sa nezaviazali prijať následné opatrenia na zlepšenie zistených problémov. Na konci roka 2016 počas slovenského predsedníctva uskutoční Rada hodnotenie tejto skúsenosti.

3.4.2. V záveroch Rady sa nezohľadnil rámec Komisie v oblasti právneho štátu ani sa naň neodkazovalo. Závery neposkytujú jasný obraz o presnej úlohe, ktorú budú Komisia, Parlament a EHSV zohrávať v tomto dialógu.

3.5. Komisia predsedu Junckera určila právny štát za jednu zo svojich priorít a vymenovala pána Timmermansa za podpredsedu zodpovedného za právny štát a základné práva. Nie je však známe, či Komisia vypracuje kritériá a ukazovatele na vykonávanie rámca právneho štátu.

3.6. Európska komisia prvýkrát aktivovala tento rámec v prípade Poľska začatím konania pre porušenie pravidiel EÚ, pričom zohľadnila kritické posúdenie stavu Benátskou komisiou, ktorá je orgánom Rady Európy⁽¹⁰⁾.

3.7. Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci **Európskeho parlamentu** v súčasnosti prerokúva návrh správy z vlastnej iniciatívy⁽¹¹⁾ na tému „odporúčanie pre Komisiu o zriadení mechanizmu EÚ v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv“ (2015/2254 (INL) – Spravodajkyňa: Sophia in't Veld), v ktorom okrem iného „žiada Komisiu, aby do konca roka 2016 na základe článku 295 ZFEÚ predložila návrh na uzatvorenie paktu EÚ o demokracii, právnom štáte a základných právach v podobe medziinštitucionálnej dohody, v ktorej sa stanovujú opatrenia umožňujúce spoluprácu inštitúcií Únie a jej členských štátov v rámci článku 7 ZEÚ a ktorou sa zjednocujú, zladujú a dopĺňajú súčasné mechanizmy, a to na základe podrobných odporúčaní uvedených v prílohe k tomuto uzneseniu“.

3.7.1. Príloha obsahuje **NÁVRH MEDZIINŠTITUCIONÁLNEJ DOHODY: PAKT EURÓPSKEJ ÚNIE O DEMOKRACII, PRÁVNOM ŠTÁTE A ZÁKLADNÝCH PRÁVACH**, ktorý sa musí dohodnúť medzi Parlamentom, Radou a Komisiou.

3.7.2. Pakt obsahuje porovnávaci prehľad, každoročnú medziparlamentnú diskusiu a opatrenia na nápravu možných rizík a porušení a na aktiváciu preventívnych alebo nápravných opatrení podľa článku 7.

⁽¹⁰⁾ Opinion on amendments to the act of 25 June 2015 on the constitutional tribunal of Poland, Benátska komisia, 11. marca 2016

⁽¹¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-576.988+01+DOC+PDF+V0//SK>

3.7.3. Parlament navrhuje zavedenie **semestra** v oblasti medziinštitucionálnej demokracie, právneho štátu a základných práv s cieľom začleniť rámec Komisie, každoročný dialóg Rady a medziparlamentnú diskusiu. Európskemu semestru bude pomáhať sekretariát a skupina odborníkov, ktorej bude predsedáť predseda vedeckého výboru FRA, ktorý vypracuje ukazovatele a zhodnotí situáciu v členských štátoch a odporúčania.

3.7.4. **Politický cyklus** v oblasti demokracie, právneho štátu a základných práv bude zahŕňať výročné správy Komisie, Rady a Parlamentu a bude zriadená medziinštitucionálna pracovná skupina pre posúdenie vplyvu.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Záverečné pripomienky výboru pre UNCRPD – Nová stratégia pre osoby so zdravotným postihnutím v Európskej únii

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2017/C 034/03)

Spravodajca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Konzultácia	Európsky hospodársky a sociálny výbor, 21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	27. 9. 2016
Dátum schválenia v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	211/1/3

1. Závěry a odporúčania

1.1. Ratifikácia Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) Európskou úniou je pre EÚ a jej členské štáty medzníkom práv v oblasti zdravotného postihnutia. Preskúmaním, ktoré v mene EÚ vykonal výbor pre UNCRPD v roku 2015, sa uzatvára prvé obdobie vykonávania UNCRPD. V záverečných pripomienkach výboru pre UNCRPD sa od inštitúcií EÚ žiada, aby plnili svoje záväzky, keďže by mali organizovať a koordinovať vykonávanie UNCRPD podľa záverečných pripomienok. V záverečných pripomienkach sa potvrdilo, že tvorba politík EÚ v oblasti zdravotného postihnutia si vyžaduje dôkladnú zmenu spôsobu, akým sa politiky doposiaľ pripravovali. EÚ zatiaľ naozaj nevykonala skutočnú úpravu tvorby svojich politík podľa tejto novej zmeny, ktorá sa vyžaduje podľa UNCRPD.

1.2. EHSV vyzýva inštitúcie EÚ, aby uplatňovali hľadisko záverečných pripomienok v súčasnej a budúcej tvorbe právnych predpisov a politík EÚ. Žiada tiež Európsku komisiu (EK), aby do jesene 2016 predložila správu výboru pre UNCRPD.

1.3. EHSV sa domnieva, že UNCRPD a záverečné pripomienky výboru sú pre EK jedinečnou príležitosťou na predloženie všeobecnej stratégie EÚ pre oblasť práv osôb so zdravotným postihnutím. Záverečné pripomienky sú impulzom, ktorý by mali inštitúcie EÚ zužitkovať a ktorý by mal viesť k systematickému začleneniu práv osôb so zdravotným postihnutím do všetkých právnych predpisov, politík a programov EÚ.

1.4. EHSV zdôrazňuje, že na uplatňovanie hľadiska práv osôb so zdravotným postihnutím musí EK prierezovo a komplexne zmapovať všetky svoje právne predpisy, politiky a programy s cieľom zabezpečiť úplnú harmonizáciu s ustanoveniami UNCRPD a aktívne do tohto procesu zapojiť organizácie zastupujúce osoby so zdravotným postihnutím. Toto mapovanie by malo byť sprevádzané analýzou nedostatkov na posúdenie nedostatkov v súčasných právnych predpisoch, tvorbe politík a uplatňovaní hľadiska práv osôb so zdravotným postihnutím a UNCRPD. Mapovanie a analýza nedostatkov by mali byť výslovne zahrnuté do revidovanej európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia.

1.5. EHSV pripomína EK jej záväzok okamžite vykonať revíziu a aktualizáciu vyhlásenia o právomociach a jeho zoznamu nástrojov. Mala by tiež predniesť vlastný záväzok preskúmať a revidovať vyhlásenie o právomociach aspoň raz počas svojho funkčného obdobia.

1.6. EHSV uznáva, že preskúmanie EÚ, ktoré vykonal výbor pre UNCPRD, sa uskutočnilo v polovici programového obdobia 2014 – 2020 a uznáva ťažkosti pri uplatňovaní hľadiska nového programu práv osôb so zdravotným postihnutím vyplývajúceho zo záverečných pripomienok pre EÚ v rámci preskúmania stratégií, politík, programov a nástrojov financovania v polovici trvania. Odporúča však, aby EK vynaložila maximálne úsilie na uplatňovanie hľadiska záverečných pripomienok a ich začlenenie v týchto procesoch preskúmania a vyčlenila potrebné zdroje na vykonávanie ich záväzkov podľa UNCPRD.

1.7. V UNCPRD sa výslovne stanovuje, že je nevyhnutné vykonávať konzultácie s organizáciami zastupujúcimi osoby so zdravotným postihnutím a zapojiť ich do procesu vykonávania a monitorovania dohovoru. EHSV vyzýva EK, aby zrealizovala skutočný a zmysluplný štruktúrovaný dialóg s Európskym hnutím osôb so zdravotným postihnutím (podľa článku 4 ods. 3 a článku 33 ods. 3). EK by mala okrem toho zaviesť program budovania kapacít pre organizácie osôb so zdravotným postihnutím s cieľom zvýšiť ich spôsobilosti na plnenie ich základných úloh.

1.8. EHSV sa domnieva, že pri vykonávaní UNCPRD má najvyšší význam spolupráca a partnerstvo inštitúcií EÚ. Odporúča preto, aby sa zaviedol medziinštitucionálny koordinačný mechanizmus s cieľom napomôcť hladké a plynulé vykonávanie záverečných pripomienok a UNCPRD vrátane konzultácií a zapojenia organizácií osôb so zdravotným postihnutím.

1.9. V záverečných pripomienkach sa vyžaduje dôkladné preskúmanie a revízia európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia. EHSV preto žiada EK, aby zohľadnila vývoj v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a rozšírila rozsah pôsobnosti európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia zavedením väčšieho počtu oblastí činnosti a jej prepojením s preskúmaním a revíziou politík, programov a nástrojov financovania (napr. stratégia Európa 2020, stratégia pre oblasť rodovej rovnosti, stratégia pre oblasť práv dieťaťa, záväzky EÚ v oblasti vonkajšej činnosti) s jasným časovým rámcom vykonávania, rozpočtom a konkrétnymi a presnými referenčnými hodnotami a ukazovateľmi.

1.10. EÚ sa zaviazala k plnému vykonávaniu cieľov udržateľného rozvoja, ktoré sa stanovujú v programe OSN do roku 2030, a musí zabezpečiť, aby EÚ plne zohľadnila záverečné pripomienky a ustanovenia UNCPRD, a to interne aj externe. EHSV preto dôrazne odporúča, aby EK začlenila vykonávanie programu 2030 do revidovanej európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia stanovením európskych cieľov a opatrení na dosiahnutie všetkých cieľov udržateľného rozvoja v rámci EÚ, aj pokiaľ ide o osoby so zdravotným postihnutím.

1.11. EHSV je pevne presvedčený, že EÚ by mala predchádzať využívaniu finančných prostriedkov EÚ na vytváranie alebo na pokračovanie prevádzky štruktúr ústavnej starostlivosti. EHSV plne podporuje využívanie finančných prostriedkov EÚ na vytváranie služieb komunitnej starostlivosti pre osoby so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislý život vo svojich spoločnostiach. Umiestňovanie osôb so zdravotným postihnutím do ústavnej starostlivosti je porušovaním ich práv a EHSV naliehavo žiada EK, aby systematickejšie a účinnejšie presadzovala deinštitucionalizáciu prostredníctvom osobitných politík, programov a nástrojov financovania.

1.12. EHSV vyzýva EK, aby okamžite pristúpila k ratifikácii opčného protokolu k UNCPRD, Marrákešskej zmluvy a Istanbulskeho dohovoru Rady Európy.

1.13. EHSV dôrazne navrhuje EK, aby zriadila kontaktné miesta na všetkých generálnych riaditeľstvách, v agentúrach a orgánoch EK s plným začlenením a zapojením organizácií osôb so zdravotným postihnutím do procesu tvorby politík s cieľom vytvoriť horizontálne a vertikálne štruktúry, ktoré budú presadzovať plné začlenenie a uplatňovanie hľadiska práv osôb so zdravotným postihnutím v právnych predpisoch, politikách a programoch EÚ.

1.14. EHSV sa domnieva, že EK by mala iniciovať proces v spolupráci s ostatnými inštitúciami, agentúrami a orgánmi EÚ s cieľom starostlivo pripraviť a vypracovať nový globálny program pre oblasť práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2020 – 2030, ktorý by mal byť plne integrovaný a ktorého hľadisko by sa malo plne uplatňovať v globálnych sociálnych a makroekonomických stratégiách (napr. stratégia Európa 2020 a jej vykonávacie mechanizmy), a odporúča, aby sa vytvorila pracovná skupina s účasťou všetkých zainteresovaných strán a organizácií osôb so zdravotným postihnutím na realizáciu a vykonávanie tejto iniciatívy. EHSV navrhuje, aby EK začala vykonávať globálny program pre oblasť práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2020 – 2030 Európskym rokom práv osôb so zdravotným postihnutím v roku 2021.

1.15. EHSV uznáva pozitívne iniciatívy EK v oblasti prístupnosti, najmä dohodu trialógu o smernici o prístupnosti webových sídel orgánov verejného sektora a návrh EK týkajúci sa Európskeho aktu o prístupnosti, a naliehavo žiada inštitúcie EÚ, aby uzavreli rokovania. EHSV je však znepokojený v súvislosti s horizontálnou smernicou o rovnakom zaobchádzaní a žiada, aby sa odblokovali rokovania a aby sa v tejto novej fáze zohľadnili záverečné pripomienky a UNCRPD.

1.16. EHSV vyzýva všetky inštitúcie EÚ, aby zabezpečili, že úsporné opatrenia neovplyvnia spôsobilosť osôb so zdravotným postihnutím uplatňovať svoje práva zakotvené v UNCRPD, a žiada preto EK, aby vytvorila potrebné minimá sociálnej ochrany na dosiahnutie tohto cieľa a rešpektovanie aj ich práva na primeranú životnú úroveň a sociálnu ochranu.

1.17. EHSV žiada EK a Eurostat, aby vytvorili štatistické nástroje na meranie vplyvu vykonávania UNCRPD na osoby so zdravotným postihnutím na európskej a vnútroštátnej úrovni. Domnieva sa tiež, že zber údajov založených na prístupe k zdravotnému postihnutiu zohľadňujúcim ľudské práva a rozčlenených podľa zdravotného postihnutia, veku a pohlavia bude mať pozitívny vplyv na tvorbu a vykonávanie právnych predpisov, politík a programov EÚ.

1.18. EHSV uznáva, že EÚ má právomoci na doplnenie vnútroštátnych opatrení s cieľom zabezpečiť, aby si boli všetci občania EÚ rovní pred zákonom, aby nielen že neboli zbavení svojej právnej spôsobilosti a svojich práv, ale aby sa mohli zúčastňovať aj na európskych voľbách a všetkých voľbách v rámci EÚ na rovnakom základe ako ostatní. Vyzýva preto EK a osobitne GR pre spravodlivosť, aby prijali program na základe otvorenej metódy koordinácie s cieľom uľahčiť približovanie sa členských štátov smerom k zásade rovnakého uznávania pre zákonom.

1.19. EHSV sa usiluje ísť príkladom vo vykonávaní osobitných záväzkov, zdôraznených výborom pre UNCRPD, ktoré má plniť EÚ ako verejná správa, a zabezpečuje, aby jeho ľudské zdroje, práva členov EHSV a komunikačné nástroje boli v súlade s UNCRPD.

2. Úvod

2.1. EHSV víta záverečné pripomienky, ktoré vydal výbor pre UNCRPD ⁽¹⁾, keďže poskytujú EÚ komplexný program na posun jej tvorby politík smerom k prístupu k zdravotnému postihnutiu sústredenému na ľudí a založenému na ľudských právach.

2.2. EHSV pripomína, že návrh smernice o rovnakom zaobchádzaní predložila EK pred uzavretím UNCRPD. V rámci rokovaní medzi Európskym parlamentom a Európskou radou boli navyše postupne zavedené zmeny, ktoré nie sú v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z UNCRPD. EHSV preto žiada EK, aby v súčasných medziinštitucionálnych rokovaniach predložila návrh na úpravu navrhovanej smernice tak, aby bola v súlade s UNCRPD a samozrejme so záverečnými pripomienkami v oblasti zdravotného postihnutia, a aby zahrnula zákaz viacnásobnej a prierezovej diskriminácie a diskriminácie na základe vzťahu k inej osobe.

⁽¹⁾ Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD).

2.3. EHSV zdôrazňuje, že úsporné opatrenia majú nepriaznivý vplyv na životné podmienky osôb so zdravotným postihnutím a ich rodín. V dôsledku hospodárskej krízy, ktorá sa v mnohých členských štátoch stala krízou ľudských práv, sa zvyšuje miera chudoby, vylúčenia, diskriminácie a nerovností, pričom veľký počet osôb so zdravotným postihnutím a ich rodín zostáva úplne bez ochrany. EHSV preto vyzýva EÚ, aby stanovila minimálnu sociálnu ochranu s cieľom chrániť práva osôb so zdravotným postihnutím a ich primeranú životnú úroveň a sociálnu ochranu. Tento mechanizmus by mal byť začlenený do procesu európskeho semestra.

2.4. Výbor pre UNCRPD ďalej odporučil, aby EÚ vytvorila všeobecnú stratégiu pre UNCRPD platnú pre všetky inštitúcie EÚ s osobitne vyčleneným rozpočtom integrovaným do viacročného finančného rámca. EHSV sa preto domnieva, že je potrebné stretnutie na najvyššej úrovni vedúcich predstaviteľov inštitúcií a orgánov EÚ, aby sa začal proces prípravy a prijatia medziinštitucionálneho programu UNCRPD s osobitnými cieľmi, ktoré sa majú dosiahnuť, a úlohami, ktoré sa majú splniť. Vo všeobecnej stratégii by sa mali určiť zodpovednosti jednotlivých inštitúcií EÚ pri vykonávaní UNCRPD.

2.5. EÚ musí zaviesť skutočný a zmysluplný štruktúrovaný dialóg s európskymi organizáciami zastupujúcimi osoby so zdravotným postihnutím, aby sa zabezpečila ich spôsobilosť účinne a zmysluplne sa podieľať na tvorbe právnych predpisov a politik EÚ a tiež aktívne vykonávať svoje kampane na presadzovanie UNCRPD. EÚ musí okrem toho zabezpečiť, aby organizácie osôb so zdravotným postihnutím mali finančnú kapacitu na podporu svojej činnosti. Preto sa musí osobitne stanoviť rozpočtová položka pre budovanie kapacít organizácií osôb so zdravotným postihnutím.

2.6. Všeobecné a prierezové uplatňovanie hľadiska ustanovení UNCRPD a ich vykonávanie Európskou úniou a vypracovanie nového programu EÚ pre UNCRPD si vyžaduje vytvorenie participatívneho riadenia a partnerského rámca, prostredníctvom ktorého sa budú môcť všetky hlavné subjekty a zainteresované strany plne a inkluzívnym spôsobom zúčastňovať na tvorbe politik spolu s inštitúciami EÚ.

2.7. Európska komisia by mala okamžite a naliehavo uskutočniť mapovanie a analýzu rozdielov všetkých vnútorných aj vonkajších politik a programov EÚ s cieľom zabezpečiť, aby boli v súlade s ustanoveniami UNCRPD. Okrem toho musia byť v súlade so záverečnými pripomienkami všetky globálne stratégie a politiky EÚ vrátane stratégie Európa 2020 a európskeho semestra, európskeho piliera sociálnych práv, programu OSN do roku 2030 a nástrojov financovania, akým sú EŠIF.

2.8. Najdôležitejšie je, aby sa vykonávanie záverečných pripomienok Európskou úniou riešilo na najvyššej politickej úrovni. Z konkrétnejšieho pohľadu by EK mala do svojho pracovného programu na rok 2017 začleniť politickú iniciatívu osobitne venovanú tomuto účelu. Úplné uplatňovanie hľadiska záverečných pripomienok a ich integrácia do politik a programov EÚ si vyžaduje, aby EK vypracovala všeobecnú stratégiu pre UNCRPD. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby okamžite začala proces na dosiahnutie stratégie pre UNCRPD pri komplexných konzultáciách s organizáciami osôb so zdravotným postihnutím a pri ich plnom zapojení.

2.9. Rok 2021 bude rokom 10. výročia uzatvorenia UNCRPD Európskou úniou. EHSV sa domnieva, že to bude vhodný rok na to, aby sa stal druhým Európskym rokom práv osôb so zdravotným postihnutím. EHSV pripomína, že EK vyhlásila prvý Európsky rok osôb so zdravotným postihnutím v roku 2003. EHSV preto navrhuje, aby sa inštitúcie EÚ začali okamžite pripravovať a podnikli potrebné kroky na vyhlásenie roku 2021 za druhý Európsky rok práv osôb so zdravotným postihnutím.

3. Záverečné pripomienky – príležitosť na inkluzívnejšiu EÚ pre osoby so zdravotným postihnutím

3.1. Všeobecné zásady a povinnosti (články 1 – 4)

3.1.1. Napriek tomu, že EÚ ratifikovala UNCRPD, zatiaľ ešte neuskutočnila prierezové a komplexné preskúmanie právnych predpisov, politik a programov EÚ. EHSV vyzýva EK, aby naliehavo vykonala toto preskúmanie. EK by okrem toho mala na každom generálnom riaditeľstve zriadiť kontaktné miesto pre UNCRPD a poveriť ho plnením tejto úlohy.

3.1.2. Poľutovaniahodné je, že EÚ zatiaľ neratifikovala opčný protokol k dohovoru. EHSV preto žiada EÚ, aby bez ďalšieho odkladu pristúpila k ratifikácii opčného protokolu a umožnila tak osobám so zdravotným postihnutím, aby v prípade porušenia ich práv zakotvených v dohovore predložili sťažnosť výboru pre UNCRPD.

3.1.3. Prístup k zdravotnému postihnutiu založený na ľudských právach by sa mal plne zahrnúť a integrovať do tvorby právnych predpisov a politík EÚ. EHSV vyzýva právne oddelenia inštitúcií EÚ, aby vypracovali komplexnú štúdiu o dôsledkoch ratifikácie UNCRPD pre právny systém EÚ s cieľom zaviesť ho ako primeraný rámec pre tvorbu právnych predpisov a politík. Právne služby EÚ nedostatočne prihliadajú na záväzky EÚ vo vzťahu k UNCRPD.

3.1.4. EHSV vyzýva generálneho tajomníka EK, aby preskúmal usmernenia pre posudzovanie vplyvu a zmenil ich tak, aby obsahovali komplexnejší zoznam problémov a otázok na lepšie posúdenie súladu s dohovormi.

3.1.5. Výbor pre UNCRPD požiadal EÚ, aby predložila preskúmanie vyhlásenia o právomociach a jeho zoznamu nástrojov do jesene 2016 s prihliadnutím na komplexný pohľad stanovený v záverečnej pripomienke č. 17. Revízia uvedeného vyhlásenia by sa mala uskutočniť aspoň raz za funkčné obdobie.

3.2. Osobitné práva (články 5 – 30)

3.2.1. EK nezaviedla stratégiu EÚ pre nediskrimináciu a rovnosť osôb so zdravotným postihnutím, ktorá by bola v súlade s ustanoveniami UNCRPD a záverečnými pripomienkami, EHSV preto vyzýva EK, aby prijala okamžité opatrenia týkajúce sa horizontálnej smernice o rovnakom zaobchádzaní (pozri bod 2.2) a prikročila tiež k preskúmaniu smernice 2000/78/ES o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní.

3.2.2. EK by mala do svojej politiky pre rodovú rovnosť začleniť hľadisko žien a dievčat so zdravotným postihnutím vrátane úsilia Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť, pokiaľ ide o zber údajov. Práva žien a dievčat so zdravotným postihnutím by mali byť okrem toho plne integrované v rámci strategickej angažovanosti EK v oblasti rodovej rovnosti v rokoch 2016 – 2019 a jej legislatívnej a politickej činnosti v oblasti vyváženosti medzi pracovným a súkromným životom. EHSV vyzýva EÚ, aby čo najskôr ratifikovala Istanbúlsky dohovor Rady Európy.

3.2.3. EÚ by mala do obnoveného programu EÚ pre práva dieťaťa zahrnúť a integrovať komplexnú stratégiu pre chlapcov a dievčatá so zdravotným postihnutím založenú na právach a uplatňovať hľadisko práv detí so zdravotným postihnutím vo všetkých politikách EÚ pre oblasť zdravotného postihnutia. Deti so zdravotným postihnutím a ich rodiny by mali byť tiež zapojené do prijímania všetkých rozhodnutí EÚ v súlade s článkom 4 ods. 3 UNCRPD.

3.2.4. EÚ by mala uznať, že mladí ľudia so zdravotným postihnutím sa nachádzajú v špecifickej situácii, ako aj skutočnosť, že vo svojom každodennom živote čelia viacnásobnej diskriminácii, najmä pokiaľ ide o rovnosť príležitostí mladých ľudí na trhu práce a aktívnu účasť mladých ľudí so zdravotným postihnutím na dianie v spoločnosti všeobecne. EÚ by preto mala posúdiť túto špecifickú situáciu mladých ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí žijú v EÚ a navrhnúť vhodné zlepšenia⁽²⁾. Okrem toho by mala EÚ zabezpečiť, aby táto perspektíva bola zahrnutá aj v budúcej stratégii EÚ pre mládež.

3.2.5. EÚ by mala v spolupráci s verejnoprávnymi médiami (vrátane sociálnych médií) zorganizovať a zrealizovať komplexnú kampaň na zvýšenie informovanosti o dohovore s cieľom bojovať proti predsudkom voči osobám so zdravotným postihnutím. Je nanajvýš dôležité, aby sa prostredníctvom organizácií, ktoré ich zastupujú, na tejto kampani zúčastnili samotné osoby so zdravotným postihnutím.

3.2.6. EÚ by mala presadzovať, uľahčovať a financovať odbornú prípravu pre pracovníkov v oblasti dopravy a cestovného ruchu, pokiaľ ide o informovanosť a rovnosť osôb so zdravotným postihnutím, a podporovať spoluprácu a výmenu osvedčených postupov medzi európskymi organizáciami pracujúcimi v oblasti zdravotného postihnutia a verejnými a súkromnými orgánmi zodpovednými za oblasť dopravy. Všetky materiály týkajúce sa, okrem iného, budovania kapacít, odbornej prípravy, zvyšovania informovanosti a verejných vyhlásení, by mali byť k dispozícii v prístupných formátoch.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 2.

3.2.7. EHSV víta návrh EK týkajúci sa Európskeho aktu o prístupnosti, ktorý musí byť v plnom súlade s článkom 9 a ostatnými ustanoveniami UNCRPD, spolu s účinnými a prístupnými vnútroštátnymi mechanizmami presadzovania a podávania sťažností. Vyzýva inštitúcie EÚ, aby zohľadnili závery a odporúčania uvedené v stanovisku⁽³⁾ EHSV k Európskemu aktu o prístupnosti a prostredníctvom organizácií zastupujúcich osoby so zdravotným postihnutím zabezpečili ich účasť v procese jeho prijímania.

3.2.8. EHSV víta medziinštitucionálnu dohodu v trialógu o návrhu smernice o prístupnosti webových sídel orgánov verejného sektora a naliehavo žiada inštitúcie, aby ho zmenili na rozhodnutie, a národné vlády, aby ustanovenia návrhu bezodkladne transponovali. EHSV zároveň víta, že do konečného znenia smernice bol začlenený podstatný počet odporúčaní prijatých v jeho stanovisku⁽⁴⁾.

3.2.9. EÚ zatiaľ zásadným spôsobom nezačlenila dostatočné opatrenia týkajúce sa osôb so zdravotným postihnutím do stratégií na znižovanie rizika katastrof. EHSV preto žiada, aby Rada EÚ prijala rámec na znižovanie rizika katastrof vo vzťahu k osobám so zdravotným postihnutím v Európe.

3.2.10. EÚ by mala zaviesť všetky potrebné opatrenia na sprístupnenie núdzového čísla 112 pre všetkých. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa naliehavo prijali rovnako vhodné opatrenia na zaručenie prístupnosti vo vnútroštátnych núdzových strediskách.

3.2.11. EHSV vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby vo vzťahu k osobám so zdravotným postihnutím prijali prístup k migračným a utečeneckým politikám založený na ľudských právach. EHSV okrem toho zdôrazňuje, že zdravotné postihnutie môže byť v niektorých krajinách pomerne často dôvodom na prenasledovanie a diskrimináciu, a vyzýva preto orgány EÚ, aby pre svoje agentúry a pre členské štáty vypracovali usmernenia a zrealizovali informačné kampane (prístupné pre osoby so zdravotným postihnutím) o zdravotnom postihnutí, migrácii a azyle a systematicky uplatňovali hľadisko zdravotného postihnutia v migračných a utečeneckých politikách EÚ.

3.2.12. EÚ by mala prijať prístup k zdravotnému postihnutiu založený na ľudských právach v situáciách rizika a núdze prijatím vykonávacieho plánu v súlade so závermi Rady o riadení katastrof s prihliadnutím na zdravotné postihnutie a sendaiskom rámci, ktoré boli prijaté vo februári 2015. Okrem toho je potrebné zvyšovanie informovanosti a poskytovanie informácií osobám so zdravotným postihnutím a úradníkom núdzových služieb a služieb civilnej ochrany o iniciatívach na znižovanie rizika katastrof.

3.2.13. EK by mala zohrávať vedúcu úlohu v oblasti spravodlivosti a ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím. EHSV žiada, aby GR pre spravodlivosť usporiadalo európsku konferenciu zameranú na všetky služby v oblasti spravodlivosti, ktorá by zahŕňala diskusiu o právach osôb so zdravotným postihnutím na prístup k spravodlivosti a o spôsobe, akým tieto práva súvisia s inými právami, akým je právna spôsobilosť a rovnaké uznanie pred zákonom.

3.2.14. EK by mala poskytovať potrebné finančné prostriedky na odbornú prípravu súdnych úradníkov na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni v oblasti právnych predpisov EÚ a UNCRPD. EHSV okrem toho naliehavo žiada EÚ a vnútroštátne súdy, aby uplatňovali svoje vnútorné pravidlá a pokyny spôsobom, ktorý osobám so zdravotným postihnutím uľahčí prístup k spravodlivosti. Pri výkone spravodlivosti na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni by sa malo tiež prihliadať na všeobecné odporúčania výboru pre UNCRPD. EHSV navyše odporúča, aby GR pre spravodlivosť využilo otvorenú metódu koordinácie s cieľom dosiahnuť vyvážený a koordinovaný prístup členských štátov k tejto veľmi dôležitej otázke, a otvoriť tým cestu pre európsku reakciu na rovnaké uznanie pred zákonom. EK by mala vytvoriť európske normy a presadzovať referenčné porovnávanie v prístupe k spravodlivosti.

3.2.15. EHSV vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zrušili diskriminačné zákony o poručníctve a umožnili tak všetkým osobám so zdravotným postihnutím využívať ich politické práva na rovnakom základe ako ostatné osoby. Výbor pripomína, že je nevyhnutná primeraná úprava prístupnosť, pokiaľ ide o volebné postupy, zariadenia a materiály.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému Európsky akt o prístupnosti (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 103).

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 116.

3.2.16. Žiaľ, neznámy počet Európanov so zdravotným postihnutím je zbavený slobody a bezpečnosti a vystavený nútenému zaobchádzaniu a zadržiavaniu vrátane nútenej sterilizácie. EHSV vyzýva EK, aby prijala účinné opatrenia na ukončenie tejto neznesiteľnej situácie, poskytla prostredníctvom Eurostatu spoľahlivé údaje a zaviedla účinný mechanizmus posudzovania.

3.2.17. EHSV nalieha na EÚ, aby preskúmala svoje etické usmernenia týkajúce sa výskumu, a najmä aby uviedla príklady osvedčených postupov vypracovaním formulárov o poskytnutí súhlasu v prístupných a ľahko čitateľných formátoch a zabránila zástupnému rozhodovaniu v tejto oblasti.

3.2.18. EÚ by mala prijať právne predpisy na harmonizáciu ochrany a boj proti násiliu, zneužívaniu a využívaniu a na ratifikáciu dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu⁽⁵⁾. EÚ musí prijať európske legislatívne a politické opatrenia proti cezhraničným činnostiam v krajinách EÚ zahŕňajúcim obchodovanie so ženami a deťmi so zdravotným postihnutím a žiada EÚ, aby bojovala proti násiliu voči deťom so zdravotným postihnutím prostredníctvom osobitných opatrení a prístupných podporných služieb.

3.2.19. V iniciatíve EK týkajúcej sa európskeho piliera sociálnych práv by sa mali plne integrovať ustanovenia UNCRPD a uplatňovať ich hľadisko, a malo by sa vytvoriť potrebné minimum sociálnej ochrany a účinné mechanizmy na predchádzanie chudobe, zraniteľnosti a sociálnemu vylúčeniu a na ich zmierňovanie medzi osobami so zdravotným postihnutím a ich rodinami, s osobitným ohľadom na ženy, deti a staršie osoby so zdravotným postihnutím.

3.2.20. Existuje jasná potreba vytvorenia systému EÚ na koordináciu dávok sociálneho zabezpečenia v EÚ vrátane jasného rámca pre prenosnosť práv s maximálnym počtom dní pre postup na uznanie zdravotného postihnutia.

3.2.21. EÚ by mala vypracovať a zaviesť dlho očakávanú a veľmi žiadanú európsku stratégiu pre deinštitucionalizáciu⁽⁶⁾, ktorá by mala zahŕňať predovšetkým veľmi prísne monitorovanie využívania finančných prostriedkov EŠIF s cieľom zabezpečiť, aby sa využívali výhradne na rozvoj podporných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislý život v miestnych spoločnostiach. EHSV tiež vyzýva na vytvorenie samostatného európskeho fondu pre deinštitucionalizáciu.

3.2.22. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že EK doposiaľ nepredložila analýzu vplyvu EŠIF na osoby so zdravotným postihnutím v súlade s povinnosťou stanovenou nariadením o Európskom sociálnom fonde, pokiaľ ide o každoročné podávanie správ o opatreniach prijatých v oblasti zdravotného postihnutia. Ich súčasťou by malo byť posilnenie monitorovania zo strany EK, pokiaľ ide o využívanie EŠIF v súlade s UNCRPD a po konzultáciách s organizáciami zastupujúcimi osoby so zdravotným postihnutím konania o porušení povinnosti (prerušenie, odňatie, vymáhanie), ktoré začala EÚ za nedodržanie podmienenosti *ex-ante*.

3.2.23. Potrebné sú účinnejšie vnútroštátne orgány na presadzovanie: ich právomoci sa musia harmonizovať a posilniť s cieľom uľahčiť presadzovanie práv cestujúcich vo všetkých spôsoboch dopravy a musí sa zjednodušiť postup na predkladanie sťažností. EHSV okrem toho vyzýva EK, aby zaručila bezplatné cestovanie pre opatrovateľov vo všetkých spôsoboch dopravy vrátane leteckej dopravy, ako to už je podľa nariadenia (ES) č. 1371/2007⁽⁷⁾ a nariadenia (EÚ) č. 1177/2010⁽⁸⁾.

3.2.24. EK by mala plne a okamžite oficiálne uznať posunkový jazyk a Braillovo písmo a vykonať posúdenie svojich komunikačných kanálov a vnútorných procesov s cieľom pripravovať a predkladať informácie spôsobom prístupným pre osoby so zdravotným postihnutím. Malo by to zahŕňať rôzne prístupné formáty, akými sú posunkový jazyk, Braillovo písmo a augmentatívna a alternatívna komunikácia vrátane ľahko čitateľného formátu. EÚ by mala zabezpečiť, aby mali všetky osoby so zdravotným postihnutím prístup k inkluzívnemu vzdelávaniu bez ohľadu na svoju finančnú spôsobilosť.

⁽⁵⁾ Dohovory Rady Európy.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 1.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 14.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 1.

3.2.25. EÚ by mala prijať povinný inkluzívny rámec kvality pre výmeny v oblasti vzdelávania, ktorým sa stanovia minimálne kritériá prístupnosti, aby sa zabezpečila mobilita všetkých, najmä mladých študentov so zdravotným postihnutím v EÚ v sekundárnom, terciárnom a odbornom vzdelávaní. Všetky partnerské vysoké školy v študentskom výmennom programe Erasmus by mali umožňovať prístupnosť vzdelávacích programov a zariadení, aby sa zabezpečila plná účasť všetkých, najmä mladých študentov so zdravotným postihnutím.

3.2.26. EÚ by mala ratifikovať Marrákešskú zmluvu Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO), uľahčiť a podporiť jej ratifikáciu členskými štátmi na vnútroštátnej úrovni, a umožniť tak voľný tok prístupných verzií tlačeneho materiálu pre osoby so zrakovým postihnutím a postihnutím ovplyvňujúcim schopnosť čítania tlačeneho textu.

3.2.27. EHSV vyzýva EK, aby vypracovala a zaviedla osobitnú iniciatívu na uplatňovanie programu 2030 a cieľov udržateľného rozvoja pre osoby so zdravotným postihnutím v rámci EÚ a v jej vonkajších politikách vrátane rozvojovej spolupráce a medzinárodného obchodu.

3.3. Konkrétne povinnosti (články 31 – 33)

3.3.1. EHSV naliehavo žiada Eurostat, aby usporiadal konferenciu s cieľom schváliť zjednotený mechanizmus pre štatistické úrady všetkých členských štátov, a zabezpečil tak následné činnosti v nadväznosti na záverečnú pripomienku č. 71. Potrebne je vytvorenie európskeho štatistického mechanizmu pre ľudské práva v oblasti zdravotného postihnutia rozčleneného podľa zdravotného postihnutia, rodu a veku na zber prevádzkových informácií pre európske a vnútroštátne politiky zamerané na osoby so zdravotným postihnutím.

3.3.2. EK by mala systematicky uplatňovať hľadisko práv osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých politikách a programoch medzinárodnej spolupráce EÚ. EHSV víta pilotný projekt EÚ s názvom Prekonávanie rozdielov a žiada prijatie programu financovania EÚ v oblasti zdravotného postihnutia pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Tento program financovania by sa mal zaviesť, tak ako je to v niektorých európskych krajinách, v úzkej spolupráci s európskymi organizáciami osôb so zdravotným postihnutím ako sprostredkovateľskými orgánmi zodpovednými za riadenie, správu a stanovenie priorít v oblasti politiky a financovania. Dôležité je zabezpečiť, aby sa európske finančné prostriedky neposkytovali na projekty, ktoré nie sú v súlade s ustanoveniami UNCPRD.

3.3.3. EK musí plne dodržiavať záverečnú pripomienku č. 75 vytvorením a zriadením koordinačných stredísk vo všetkých generálnych riadiateľstvách, agentúrach a orgánoch. Všetky koordinačné strediská by mali usporiadať ročne aspoň tri stretnutia, na ktorých by sa mali zúčastňovať a plne podieľať predstavitelia organizácií osôb so zdravotným postihnutím. Každý rok 3. decembra by mala EK vydať výročnú správu o vykonávaní UNCPRD Európskou úniou a jej členskými štátmi.

3.3.4. EHSV víta rozhodnutie EK odstúpiť z rámca pre nezávislé monitorovanie, čím otvorila cestu k vytvoreniu skutočne nezávislého mechanizmu pod dohľadom riadiaceho orgánu zloženého z členov nezávislého rámca. Naliehavo by sa však mali vyčleniť finančné a ľudské zdroje, aby rámec EÚ mohol účinne plniť svoje úlohy.

3.4. Dodržiavanie dohovoru inštitúciami EÚ (ako orgánmi verejnej správy)

3.4.1. Zjavne je veľmi potrebné, aby inštitúcie EÚ preskúmali svoje politiky ľudských zdrojov a zosúladiли ich s ustanoveniami UNCPRD s cieľom zabezpečiť, aby sa osobám so zdravotným postihnutím a pracovníkom, ktorí majú príbuzných so zdravotným postihnutím, poskytla primeraná úprava a podpora, aby mohli dosiahnuť vhodnú vyváženosť medzi pracovnými a rodinnými povinnosťami. EHSV vyzýva EÚ, aby preskúmala svoj spoločný systém zdravotného poistenia, dôchodkový systém a opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany týkajúce sa zdravotného postihnutia s cieľom zabezpečiť nediskrimináciu a rovnaké príležitosti pre všetky osoby so zdravotným postihnutím, okrem iného uznaním, že zdravotné potreby spojené so zdravotným postihnutím nie sú chorobou, a presadzovaním nezávislého bývania a práce prostredníctvom poskytovania plnej náhrady dodatočných nákladov na potrebné vybavenie alebo služby.

3.4.2. Rozhodujúce je, aby všetky inštitúcie EÚ aktívne vykonávali iniciatívy na dodržiavanie ustanovení o prístupnosti smernice o prístupnosti webových sídel orgánov verejného sektora s konkrétnym termínom a poskytli tak dobrý príklad v tejto základnej oblasti práv týkajúcich sa zdravotného postihnutia.

3.4.3. EHSV vyzýva EK a Radu guvernérov európskych škôl, aby prijali plán a vyčlenili potrebné finančné a ľudské zdroje na vytvorenie a vykonávanie inkluzívneho systému kvalitného vzdelávania na všetkých úrovniach európskych škôl, ktorý zabezpečí primerané úpravy, podporu a politiku neodmietania pre všetkých študentov so zdravotným postihnutím v primárnom a sekundárnom vzdelávaní.

3.4.4. Keďže zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím v EÚ je na nízkej úrovni, EHSV vyzýva inštitúcie EÚ, aby zaviedli režim zamestnávania na základe pozitívnej diskriminácie (vrátane osobitných výberových konaní) na zvýšenie počtu osôb so zdravotným postihnutím zamestnaných v ich službách poskytovaním primeraných úprav a podpory. Vykonávanie tejto politiky sa musí preskúmať každé dva roky s cieľom vyhodnotiť, či sú potrebné opravné opatrenia.

3.4.5. EHSV žiada inštitúcie, agentúry a orgány EÚ, aby zabezpečili úplné a účinné vykonávanie platného služobného poriadku v súlade s UNCRPD a vypracovanie vnútorných pravidiel a vykonávacích ustanovení v plnom súlade s ustanoveniami dohovoru.

3.4.6. EHSV sa zaväzuje vypracovať štruktúru na vykonávanie záverečných pripomienok vo svojej inštitúcii, pokiaľ ide o politiku ľudských zdrojov, zariadenia na komunikáciu s občanmi a členmi EHSV a plné začlenenie a rovnosť pre členov EHSV so zdravotným postihnutím. Zabezpečí tiež, aby sa to presadzovalo v jeho vzťahoch s podnikateľskými kruhmi, odborovými zväzmi a občianskou spoločnosťou. Táto nová politika sa vypracuje v úzkej spolupráci s jeho stálou študijnou skupinou pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Úloha a vplyv spoločných technologických iniciatív (JTI) a verejno-súkromných partnerstiev (PPP) pri implementácii programu Horizont 2020 pre udržateľné priemyselné zmeny“

(2017/C 034/04)

Spravodajca: **Antonello PEZZINI**

Pomocný spravodajca: **Enrico GIBELLIERI**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI)
Prijaté v komisii	28/09/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	212/1/1

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že verejno-súkromné partnerstvo (PPP) ⁽¹⁾ v oblasti výskumu a inovácií vo svojich rôznych typoch predstavuje recept na excelentnosť a mocný nástroj na riešenie kľúčových otázok, ktoré majú vplyv na konkurencieschopnosť Európy a majú schopnosť účinne reagovať na sociálno-ekonomické výzvy a výzvy v oblasti zamestnanosti a environmentálnej udržateľnosti.

1.2. Výskum a inovácia nie je jednorozmerný lineárny proces. EHSV sa domnieva, že plná integrácia technologických, environmentálnych a sociálnych rozmerov v rámci PPP programu Horizont 2020 si vyžaduje nový prístup založený na väčšej transparentnosti, pokiaľ ide o dosiahnuté výsledky a sociálno-ekonomický vplyv.

1.3. EHSV sa domnieva, že by sa mal v rámci partnerstiev zabezpečiť širší pohľad na inováciu, s prihliadnutím na inovácie v oblasti služieb, sociálne inovácie, potrebnú modernizáciu MSP a subjektov sociálneho hospodárstva s cieľom väčšmi ich začleniť do celej demonštračnej a vývojovej fázy uplatnení.

1.4. Sociálna legitimita inovácie by sa mala podporovať v rámci JTI a cPPP, čím sa zvýši účasť ekonomicky slabších záujmových skupín (odborníci, MSP, MVO) pri usmerňovaní a strategickom plánovaní činností v oblasti výskumu a inovácie v súlade s ustanoveniami nariadenia (EÚ) č. 1025/2012 o normalizácii najmä v oblasti stratégií a výberu projektov a ich spoločenskej užitočnosti.

1.5. EHSV sa domnieva, že je potrebné zlepšiť trhovú orientáciu PPP o osobitným dôrazom na aspekty, ako sú interoperabilita, štandardizácia, harmonizácia a cezhraničný transfer technológií tak, aby sa dosahovali udržateľné výsledky na úrovni územia, ktoré by boli realizovateľné v celej EÚ.

⁽¹⁾ Existujú dve kategórie verejno-súkromného partnerstva (PPP): JTI sú spoločné technologické iniciatívy podľa článku 187 ZFEÚ, sprevádzané príslušným nariadením o spoločnom podniku, a zmluvné verejno-súkromné partnerstvá (cPPP) sú spoločné iniciatívy zmluvného typu, ktoré sa realizujú v rámci programu Horizont 2020, sprevádzané memorandom o porozumení.

1.6. EHSV pokladá za žiaduce, aby sa JTI a cPPP realizovali s cieľom:

- posilniť súdržnosť s ostatnými partnerstvami a iniciatívami, a to v rámci čoraz početnejších sprievodných politík,
- predĺžiť hodnotový reťazec s väčším zameraním na trh a rozšírenie účasti na strane dopytu, a to pokiaľ ide o počet používateľov zo zúčastnených krajín, ako aj o nové subjekty naprieč hodnotovým reťazcom prostredníctvom synergií interoperability s ostatnými iniciatívami,
- klást väčší dôraz na multidisciplinárne prístupy a zapájať nové spoločenstvá zainteresovaných strán najmä čo najbližšie na miestnej úrovni,
- v rámci JTI a cPPP by sa malo podporovať aktívne zapojenie MSP do inovačného procesu v skoršej fáze, aby postupne vytvárali svoj vlastný potenciál VaV.

1.7. EHSV odporúča zaviesť nové inovačné opatrenia, pokiaľ ide o JTI a cPPP, s cieľom lepšie komunikovať s poprednými investormi pri vytváraní inovačných obchodných modelov a pokrokových profesijných profilov, pri rozvoji fór, ktoré zahŕňajú sociálnych partnerov, pri podpore, ktorá sa viac zameriava na rýchle využitie projektu po uvedení na trh.

1.8. EHSV sa domnieva, že je dôležité posilniť monitorovanie kapacity a konzistencie realizácie JTI a cPPP s novými nástrojmi, ktoré sú pružnejšie a lepšie reagujú na potreby trhu; dynamickejšie prístupy k zabezpečovaniu kvality vrátane kompletného systému dynamických kľúčových ukazovateľov výkonnosti KPDI (*key performance dynamic indicators*), porovnateľné s rôznymi iniciatívami, s cieľom predložiť európskym a národným inštitúciám a európskym daňovníkom prehľadné celoročné hodnotenie všetkých JTI a cPPP.

1.9. EHSV žiada vynaložiť viac úsilia na zabezpečenie vnútornej konzistencie medzi cieľmi a prioritami 9. rámcového programu EÚ pre výskum a inováciu a stratégiami v oblasti výskumu a inovácie v priemyselnom odvetví v podobe JTI a cPPP v koordinácii so všetkými ostatnými formami partnerstva pre inováciu, ktoré pôsobia na regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni.

1.10. EHSV navrhuje zavedenie Európskej rady pre inováciu so silnou priemyselnou a sociálnou zložkou, s paneurópskymi sieťami infraštruktúrnej podpory inovácie, ako užitočný nástroj na lepšiu koordináciu iniciatív, a to aj vrátane akčných línií ostatných európskych a medzinárodných organizácií v oblasti výskumu a inovácie, ako aj podobných medzinárodných ⁽²⁾ partnerstiev.

1.11. EHSV vyzýva regionálne úrady a magistráty, aby prikladali inovácii v oblasti príslušných JTI a cPPP vysokú prioritu pri plánovaní a realizácii opatrení, ako sú stratégie pre inteligentnú špecializáciu, operačné programy a programy spolupráce v oblasti politiky súdržnosti, programy pre výskum a inováciu a vývoj projektov na vykonávanie plánov adaptácie na zmenu klímy.

1.12. EHSV sa domnieva, že strategické, inteligentné a včasné investície do vhodných inovačných riešení, ktoré šetria životné prostredie, a do zelenej infraštruktúry, sú základom na obnovenie zdravého a efektívneho procesu reindustrializácie založenej na výskume a inovácii a ich trhovom uplatnení.

1.13. EHSV zdôrazňuje potrebu „zosúladiť výskumné a inovačné nástroje a programy v Európe“ s nástrojmi a programami ďalšieho rámcového programu s cieľom „zabezpečiť trvalé investície do tých odvetví, v ktorých má Európa vedúce postavenie vo svete“ ⁽³⁾, založené na hľadisku stability a pod podmienkou pravidelných testov účinnosti.

⁽²⁾ Pozri Strategické fórum pre medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu Výboru pre európsky výskumný priestor a inovácie, Brusel, február 2015 – ERAC-SFIC 1353/15.

⁽³⁾ Pozri COM(2016) 5 final: „v rámci niekoľkých spoločných technologických iniciatív sa podpísali memorandá o porozumení s riadiacimi orgánmi Európskeho fondu regionálneho rozvoja na vytvorenie rámca pre štruktúrovanú spoluprácu“.

1.14. EHSV vyzýva Komisiu, Európsky parlament a Radu, aby spoločne uvažovali o čo najskoršom zorganizovaní medzinárodnej konferencie o úlohe technologických partnerstiev verejného a súkromného sektora v európskej reindustrializácii so zreteľom na budúci rámcový program pre výskum a inovácie po roku 2020.

2. JTI a cPPP pre výskum a inováciu

2.1. JTI sú partnerstvá verejného a súkromného sektora v kľúčových oblastiach európskeho výskumu a inovácií upravené v rozhodnutí č. 1982/2006/ES⁽⁴⁾. Už počas 7. rámcového programu (RP7) sa preukázalo, že tradičné nástroje nepostačujú na dosiahnutie cieľov zvýšenia a zlepšenia konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva. Priemyselné partnerstvá sú zamerané na výskum a inováciu s: presne vymedzenými cieľmi na priemyselnom trhu, lepšou koncentráciou finančných a ľudských zdrojov, pákovým efektom, ktorý môže poskytnúť rozhodujúci impulz na urýchlenie prenosu vedeckých a technologických objavov do inovácií na trhu.

2.2. Do štruktúry aktuálneho rámcového programu Horizont 2020 sa zaviedli zásadné nové prvky a ponechal sa väčší priestor na vzájomný vplyv a synergie s priemyslom a členskými štátmi prostredníctvom rôznych modelov PPP na podporu odvetví, ktoré:

- vytvárajú vysokokvalitné pracovné miesta,
- lepšie reagujú na potrebu trvalo udržateľného rastu a konkurencieschopnosti,
- majú silný, inovačný a rýchlo rastúci vplyv na rozvoj európskeho podnikania, najmä na menšie a začínajúce podniky (startup),
- uprednostňujú nové odborné profily v rýchlo sa meniacom svete,
- sú schopné rozvíjať opatrenia na regionálnej a miestnej úrovni.

2.3. Na podporu rozličných foriem partnerstiev zameraných na priemyselné odvetvie a podporovaných vedeckou komunitou alebo riadených verejnými orgánmi boli zavedené rôzne iniciatívy.

2.4. Inštitúcie EÚ poskytli významnú podporu európskym technologickým platformám (ETP) vytvoreným z iniciatívy priemyslu s cieľom stanoviť spoločné ciele a strategické priority postupom zdola nahor.

2.5. Súčasných 38 ETP, ku ktorým sa pridávajú 3 prierezové iniciatívy, má strategickú, mobilizačnú a propagačnú funkciu. Na vykonávanie svojej úlohy boli zapojené do týchto hlavných činností:

- rozvoj strategických programov v oblasti výskumu a inovácie vrátane plánov a vykonávacích plánov,
- priame zapojenie priemyslu do rámcových programov v spolupráci s národnými sieťami,
- podpora činností siete pozdĺž celého hodnotového reťazca, pokiaľ ide o interdisciplinárne výzvy a otvorenejšie modely inovácie,
- stimulácia príležitostí na medzinárodnú spoluprácu, ako kanály plánovania programu Horizont 2020,
- posilnenie PPP v rámci rámcového programu a vytváranie spoločných podnikov v oblasti JTI pre spoločnú správu verejných a súkromných iniciatív.

2.6. JTI spájajú EK, členské štáty, akademickú obec a priemysel vo vedeckých a technologických oblastiach s vysokou hodnotou pre spoločnosť, pričom podporujú najmä spoločný výskum a inováciu v Európe, kde sú jasne vytýčené spoločné technologické a hospodárske ciele.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 412, 30.12.2006, s. 1.

2.7. Hlavným cieľom JTI je zvýšiť vplyv verejných a súkromných investícií do výskumných činností a posilniť Európsky výskumný a inovačný priestor a prispievať k stimulácii pokrokových vedeckých a technologických inovácií v rámci stratégie Európa 2020.

2.8. Základnou myšlienkou JTI je otvorenosť pre nových účastníkov a schopnosť komunikovať so širokou verejnosťou, stimulovať pákový efekt pomocou európskych hospodárskych príspevkov, v rámci prehľadnej štruktúry, a nabádať priemysel, MSP, subjekty sociálneho hospodárstva a členské štáty, aby zvýšili svoju účasť a investície.

2.9. JTI vznikli predovšetkým z práce **európskych technologických platforiem** – ku ktorým EHSV vypracoval stanovisko z vlastnej iniciatívy ⁽⁵⁾ s cieľom načrtnúť spoločné vízie vývoja odvetví pomocou identifikácie problémov, ktoré treba riešiť.

2.10. Kritériá na stanovenie odvetví, v ktorých je potrebné vytvoriť JTI, boli vymedzené takto: strategická dôležitosť odvetvia a jasné ciele; vysoká pridaná hodnota opatrení na európskej úrovni; pákový efekt veľkých a dlhodobých investícií; primeraná a rýchla reakcia na výzvy rastu, udržateľnosti a klímy.

2.11. Na posúdenie intenzity inovácií nestačí zohľadňovať investované prostriedky, ale je potrebné zaviesť ukazovatele ekonomickej výkonnosti a úspešnosti na trhu zodpovedajúce týmto výdavkom. cPPP musia predkladať výročné správy, pokiaľ ide o: vykonávané činnosti, skutočné zvýšenie európskej pridanej hodnoty, účinnosť pákového efektu inovačných finančných nástrojov a dosiahnutie sociálno-ekonomických cieľov z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska podľa vopred stanovených ukazovateľov.

2.12. Účelom tohto stanoviska je zdôrazniť, ako sú priemyselná politika a priemyselné zmeny ovplyvnené priamym zapojením priemyselných odvetví do výskumu a inovácie financovaných formou inštitucionálnych partnerstiev – JTI a zmluvných partnerstiev – cPPP, a predložiť návrhy na zlepšenie.

3. Perspektívy rozvoja JTI a cPPP pre udržateľné priemyselné zmeny

3.1. Skúsenosti z rámcových programov EÚ v oblasti výskumu a inovácie poukázali na ťažkosti pri zohľadnení skutočných potrieb európskeho priemyslu, ktoré sa až príliš často prehliadajú, jednak pri vymedzovaní všeobecných cieľov, jednak v rámci pracovných programov, čo ešte vyhrcoje európsky paradox: vysoká vedecká hodnota v Európe a obmedzená a ťažkopádna schopnosť premeniť ju na inovácie na trhu v porovnaní so svojimi globálnymi konkurentmi.

3.2. Práca a činnosť európskych technologických platforiem postupne zmenila tento prístup. Európsky priemysel bol schopný vytvoriť ciele a stanoviť priority hlavných výrobných odvetví, ktoré boli z väčšej časti začlenené do štruktúry a cieľov programu Horizont 2020.

3.3. Z prístupu zhora nadol sa prešlo na prístup zdola nahor s cieľom pokryť celý inovačný cyklus a zamerať sa na výsledky na vyššej úrovni technologickej pripravenosti (TRL) s cieľom zaviesť nové výrobné technológie, nové výrobky a nové zručnosti.

3.4. JTI a cPPP by mali byť kľúčovými nástrojmi na zabezpečenie aktívnej úlohy priemyselných odvetví vo viacročnom plánovaní a vykonávaní činnosti Únie v rámci programu Horizont 2020. Súkromný sektor sa zaviazal investovať okolo 10 miliárd EUR do JTI na stimuláciu inovácie v siedmich sektoroch, čo pomôže zvrátiť úpadok európskej priemyselnej výroby.

4. Pripomienky a poznámky k budúcim výzvam pre Úniu

4.1. EHSV je presvedčený, že partnerstvá v oblasti výskumu a inovácie v ich rôznych formách predstavujú recept na excelentnosť v záujme rozvoja a účinný nástroj na riešenie hlavných problémov, ktoré majú vplyv na konkurencieschopnosť EÚ.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 12.

4.2. EHSV sa domnieva, že JTI a cPPP predstavujú pozitívne skúsenosti s vytváraním partnerstiev na európskej úrovni, ak sú schopné na základe viacročného rámca spájať zdroje EÚ a členských štátov so súkromnými zdrojmi, know-how a kapacitami pre výskum a inováciu, s cieľmi v oblasti výmeny vedomostí a šírenia kľúčových inovácií v oblastiach, ktoré majú zásadný význam pre úspech na globálnom trhu.

4.3. Podľa EHSV musia JTI a cPPP účinne plniť svoje povinnosti, pokiaľ ide o:

- hospodárske výsledky,
- optimalizáciu hospodárskej, technologickej a inovačnej európskej pridanej hodnoty odvetvia,
- schopnosť rozvíjať konkurencieschopné technológie na trhu,
- zvýšený finančný pákový efekt,
- rozšírené zapojenie MSP a subjektov sociálneho hospodárstva a koncových užívateľov,
- flexibilitu a rýchly prenos inovačných výsledkov,
- vytváranie sietí,
- jasnú úlohu zameranú na opätovnú industrializáciu európskeho hospodárstva,
- výzvy v oblasti udržateľnosti životného prostredia a klímy,
- udržateľný nulový objem emisií CO₂ pri dizajne výrobkov a procesov,
- výzvy v oblasti zamestnanosti a sociálne výzvy,
- aktívne zapojenie územia.

Vývoj nových technológií a inovácií dosiahnutých v priemysle by mal viesť ku kvalitnému vzdelávaniu ľudských zdrojov a k novým pokročilým profesionálnym zručnostiam s užším a systematickejším zapojením sociálnych partnerov a miestnych orgánov pri vymedzení a vykonávaní strategických línií odvetvia.

4.4. Z počiatočných výsledkov kvalitatívnych prieskumov z posledných správ⁽⁶⁾ zverejnených v roku 2016 Európskou komisiou⁽⁷⁾ vyplýva, že zatiaľ čo program Horizont 2020 reaguje primerane na potrebu otvorenosti voči PPP, tieto vzorce vo väčšej miere nereagujú na požiadavky otvorenosti a stimuláciu účasti novo prichádzajúcich aktérov, a zároveň ani ich schopnosť podporovať zamestnanosť, rast, investície a zrýchlenie vývoja jednotného digitálneho trhu nevyvoláva plný súhlas, na rozdiel od schopnosti reagovať na energetické a klimatické výzvy.

4.5. Rovnako tak schopnosť JTI a cPPP úspešne komunikovať s ostatnými finančnými nástrojmi Únie, ako sú napríklad európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) a Európsky fond pre strategické investície (EFSI), je vnímaná na mimoriadne nízkej úrovni, hoci niektoré JTI podpísali v tejto súvislosti protokoly. EHSV považuje za dôležité, že sú iniciované synergie, ktoré podporujú účasť miestnych a regionálnych subjektov, čo uľahčuje začlenenie k bežným prevádzkovým normám.

4.6. Keďže miera poklesu projektových návrhov sa zvýši pravdepodobne na úroveň medzi 7 a 1 v programe Horizont 2020 – v porovnaní so 7. rámcovým programom s úrovňou medzi 5 a 1 – bolo by vhodné vyvážiť panel expertov – nezávislých posudzovateľov, ktorým sa predkladajú projektové návrhy, keďže účasť priemyslu v prvých oznámeniach o cPPP v rámci programu Horizont 2020 v tomto paneli je viac ako 50 %, zatiaľ čo v paneloch expertov – nezávislých posudzovateľov viac ako polovica členov pochádza z akademickej sféry, pričom účasť súkromného sektora len o málo presahuje jednu pätinu.

⁽⁶⁾ Obsiahlejšia revízia by sa mohla vykonať po zverejnení predbežnej správy v roku 2017

⁽⁷⁾ Pozri SWD(2016) 123 final zo 7. apríla 2016.

4.7. Dostupné rámce pre JTI a cPPP majú významné pozitívne črty pre udržateľnosť a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu. Tieto činnosti boli vymedzené súkromnými partnermi prostredníctvom širokého otvoreného konzultačného procesu na vypracovanie pracovných programov a súvisiacich ponúk v reakcii na skutočné potreby priemyslu a ich zachovávanie, s vysokou mierou mobilizácie a silným pákovým efektom v hodnote od 3 do 9.

4.8. Pokiaľ ide o rámcové „čiastočné výberové konania pre JTI vykonané v roku 2014“, tento typ partnerstva by mal mať jasnejšiu inštitucionálnu formu a úroveň riadenia v reakcii na potreby európskych daňovníkov a orgánov Únie.

4.9. Podľa EHSV JTI a cPPP musia reagovať, a to aj v rámci úvodných mechanizmov a postupov prístupu zameraného na účasť, na prioritné potreby v súlade so silnou politikou rastu s plnou podporou sociálnych partnerov.

4.10. JTI a cPPP sa v skutočnosti zapájajú do celosvetových pretekov o prvenstvo vo vývoji nových technológií budúcnosti a ich uvádzaní na trh, a preto si vyžadujú rozvoj a realizáciu jasných cieľov priemyselnej stratégie, ako sú:

- flexibilita,
- transparentné a účinné systémy hodnotenia,
- platné kritériá vedeckej/technologickej excelentnosti a významu pre priemysel,
- dodržiavanie zásad riadneho finančného hospodárenia,
- schopnosť efektívne zapojiť MSP,
- rýchly rozvoj začínajúcich podnikov/spin-out podnikov.

4.11. EHSV zdôrazňuje potrebu zapojiť všetkých aktérov kľúčových priemyselných odvetví Európy, a to z hľadiska typu komoditného sektora, z hľadiska veľkosti podniku, ako aj z hľadiska ľudských zdrojov, ich vzdelávania a rozvoja a ich zástupcov, s cieľom zlepšiť integráciu sociálnych aspektov a aspektov týkajúcich sa MSP a zapojenie zainteresovaných strán do projektov v oblasti výskumu a inovácie.

4.12. V tejto súvislosti sa EHSV domnieva, že je dôležité zaviesť zodpovedajúce sociálne a vzdelávacie nástroje a monitorovať prostredníctvom dynamických kľúčových ukazovateľov výkonnosti (*key performance dynamic indicators* – KPDI), nielen patenty a vedecké publikácie, ale aj a predovšetkým vývoj vplyvu na sociálno-ekonomickú sféru a na vzdelávanie nových pracovníkov.

4.13. EHSV sa domnieva, že kľúčovým faktorom na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti rastu a zamestnanosti, najmä cieľa dosiahnuť 3 % investícií do výskumu a inovácie, je umožnenie mobilizácie investícií zo súkromného sektora pomocou pákového efektu, začínajúc verejným financovaním.

4.14. Inovačné činnosti na vyššej úrovni technologickej pripravenosti by mali naďalej ťažiť z plánov na podporu investícií, založených na vyhlídkach stability, sprevádzaných pravidelnými testami účinnosti a zameraných na priemyselné infraštruktúry a zariadenia v súlade s Európskym fondom pre strategické investície (EFSI) predsedu Junckera.

4.15. Podľa názoru EHSV by bolo vhodné väčšie zapojenie zainteresovaných strán z priemyselného odvetvia do programov v oblasti výskumu a inovácie a do programových výborov, ktoré sú kľúčovým faktorom na rozvoj rozšírenej priemyselnej účasti jednotlivých členských štátov.

4.16. Napokon, EHSV sa domnieva, že členské štáty a Európska komisia by mali, tam kde je to možné a vhodné, preskúmať a zjednotiť priemyselný regulačný rámec pre odvetvia, v ktorých pôsobia JTI a cPPP, ktoré musia ponúkať maximalizáciu pridanej hodnoty z hľadiska environmentálnych, hospodárskych a sociálnych prínosov a prínosov v oblasti zamestnanosti, inteligentných obchodných modelov a riešení v integrovaných územných oblastiach, nových zručností a sociálnych inovácií⁽⁸⁾.

4.17. Podľa názoru EHSV, väčšia súdržnosť a lepšia koordinácia činností v oblasti výskumu a inovácie s komplexným pohľadom EÚ do vnútorných a vonkajších rozmerov musia byť charakteristickou črtou rôznych vytvorených foriem partnerstva v oblasti výskumu a inovácie, ktoré sa realizujú v rámci mnohých politík EÚ aj mimo programu Horizont 2020. Vytvorenie Európskej rady pre inováciu so silnou priemyselnou a sociálnou zložkou spolu s paneurópskymi sieťami na infraštruktúrne podporu inovácie by mohlo podporiť efektívnejší rámec.

4.18. Vzhľadom na 9. rámcový program⁽⁹⁾ EHSV považuje za vhodné stanoviť transparentný rámec pre kvalitatívne a kvantitatívne vyhodnotenie úspešnosti/zlyhania činností súčasných JTI a cPPP z hospodársko-inovačného, sociálneho a environmentálneho hľadiska, prostredníctvom začlenenia koncových priemyselných používateľov a sociálnych partnerov a zástupcov MSP a občianskej spoločnosti, s cieľom posúdiť strategické priority a nanovo koncipovať budúce partnerstvá, na ktoré je potrebné zameriavať úsilie s výhľadom do roku 2030.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Pozri napríklad modely, ktoré sa vyskytujú v niektorých členských štátoch, v ktorých partnerstvá v rámci priemyselného odvetvia môžu priamo aktivovať príslušné orgány verejnej správy na posudzovanie technických a regulačných prekážok a bariér brániacich rýchlemu prenosu technologických objavov do inovácií na trhu s cieľom odstrániť tieto prekážky.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko INT/792 „Hodnotenie programu Horizont 2020 v polovici obdobia“ (Pozri stranu 66 tohto úradného vestníka).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Posilnenie európskeho priemyselného odvetvia kozmetických výrobkov a výrobkov na osobnú hygienu a skrášľovanie“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2017/C 034/05)

Spravodajkyňa: **pani Madi SHARMA**Pomocný spravodajca: **pán Dirk JARRÉ**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	CCMI
Prijaté v sekcii	28/09/2016
Prijaté v pléne	20/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	181/1/1

1. Závery a politické odporúčania

1.1. Európa vždy zohrávala kľúčovú úlohu v oblasti výroby, inovácií a rozvoja kozmetických výrobkov a výrobkov na osobnú hygienu a skrášľovanie. V posledných rokoch jej vedúce postavenie postupne slabne z dôvodu globálnej hospodárskej súťaže a podmienok, v rámci ktorých sa nezohľadňuje tlak na technologické inovácie a komerčná realita udržiavania konkurencieschopnosti.

1.2. V tomto stanovisku sa uvažuje o posilnení európskeho priemyselného odvetvia kozmetických výrobkov a výrobkov na osobnú hygienu a skrášľovanie, a to najmä tých výrobkov, ktoré sú zahrnuté v nariadení (ES) č.1223/2009 o kozmetických výrobkoch. „Kozmetický výrobok“ je každá látka alebo zmes, ktorá je určená na kontakt s rôznymi vonkajšími časťami ľudského tela (pokožka, vlasový systém, nechty, pery a vonkajšie pohlavné orgány) alebo so zubami a sliznicou ústnej dutiny na účely výlučne, alebo najmä ich čistenia, parfumovania, zmeny ich vzhľadu, ich ochrany, udržiavania v dobrom stave alebo úpravy telesného pachu; za kozmetický výrobok považovať látku alebo zmes, ktorá sa má prehltnúť, vdýchnuť, vpichnúť alebo implantovať do ľudského tela.

1.3. Odvetvia výroby toaletného papiera, hygienických obrúskov a sanitárnych výrobkov nespádajú do rozsahu pôsobnosti nariadenia o kozmetických výrobkoch, ale môžu sa zohľadniť v mnohých odporúčaniach z dôvodu ich pridanej hodnoty pre odvetvie osobnej hygieny.

1.4. Stanovisko nezahŕňa lieky, tetovania, permanentný make-up, služby estetickej starostlivosti ani výrobky aplikované prostredníctvom chirurgického zákroku alebo nástrojov, ani výrobky určené na starostlivosť o pokožku zvierat. EHSV však odporúča, aby sa všetky vyššie uvedené výrobky a služby posúdili v samostatnom dokumente vzhľadom na čoraz častejšie obavy spotrebiteľov v súvislosti so škodlivými chemikáliami.

1.5. Hoci je schopnosť inovácie špecializovaných podnikov v Európe ohromujúca, samotné inovácie, a tým aj výroba a komercializácia európskych vynálezov, sa presunuli do ďalších častí sveta, čo má vážne hospodárske a sociálne následky. Vytvorenie a umožnenie podmienok na prechod od štvrtej priemyselnej revolúcie, v ktorých by sa prostredníctvom vhodných stratégií zohľadnil značný pokrok v oblasti biotechnológií, povedie k väčším snahám o relokalizáciu priemyslu a vývoju nových výrobkov.

1.6. EHSV uznáva, že toto odvetvie je už v súčasnosti dobre regulované s cieľom zabezpečiť ochranu spotrebiteľov, ďalšie právne predpisy sa považujú za zbytočné, ale mala by sa zväziť väčšia transparentnosť, a poskytuje tieto odvetvové odporúčania:

- väčšie technologické zblížovanie medzi inžinierstvom v oblasti vedy o živej prírode, vývojom v oblasti genomiky, liekov, zdravotníckych pomôcok a odvetvím estetickej kozmetiky a osobnej starostlivosti;
- lepšia spolupráca medzi veľkými a malými spoločnosťami a v rámci výskumu v oblasti biotechnológií;
- stratégie a minimalizovanie neziskových období v inovačných MSP;
- väčšia trhová inteligencia a prenos znalostí medzi zainteresovanými stranami s cieľom posilniť inovácie v oblasti kozmetiky a podporovať individualizáciu;
- zlepšenie príležitostí na zamestnanie v oblasti inovácií a vývoja nových výrobkov;
- stratégie riadenia zdrojov a nakladania s odpadom na environmentálnu udržateľnosť a obehové hospodárstvo;
- vysoká priorita pre výskum alternatív testovania na zvieratách a regulačné prijatie overených alternatívnych metód;
- široké uplatňovanie požiadaviek na ochranu biologickej diverzity, dodržiavanie práv duševného vlastníctva pôvodných obyvateľov a dodržiavanie zásad spravodlivého obchodu;
- nové koncepcie zapojenia používateľských skupín spotrebiteľov od vývoja nových výrobkov až po ich hodnotenie;
- prehodnotenie medzinárodnej spolupráce s cieľom zvýšiť dostupnosť, harmonizáciu a podporu noriem EÚ na celom svete na účely boja proti podvodom.

2. Prehľad o odvetví kozmetických výrobkov

2.1. Kozmetické výrobky a výrobky na osobnú starostlivosť sú základnou dennou potrebou pre vyše 500 miliónov európskych spotrebiteľov zo všetkých vekových skupín. Patrí sem celá škála výrobkov od výrobkov každodennej hygieny, ako je mydlo, šampón a zubná pasta, až po luxusné výrobky na skrášľovanie, ako sú parfumy a make-up. Odvetvie má samo osebe hodnotu **77 miliárd EUR (v roku 2015) a bolo jedným z mála odvetví, ktoré nezasiahla celosvetová finančná kríza**. Európa má v tomto odvetví postavenie svetového lídra a je hlavným vývozcom kozmetických výrobkov. Obchod mimo Európy dosiahol v **roku 2015 17,2 miliardy EUR**.

2.2. Z dôvodu veľkej konkurencie je v kozmetickom priemysle dôležité dobré meno značky. Vernosť zákazníkov je založená na dôveryhodnej reklame, kvalite, bezpečnosti a vývoji nových výrobkov a možno ju porovnať so situáciou v módnom priemysle s jeho sezónne meniacimi sa trendmi.

2.3. Odvetvie tvoria spoločnosti rôznych veľkostí, pričom v Európe patrí do kozmetického priemyslu 4 600 MSP. Podľa odhadov tvorí segment MSP 30 % trhu, v niektorých štátoch EÚ to však môže byť až 98 %. Portfólio výrobkov sa pohybuje v rozmedzí od vyše 20 000 výrobkov vo veľkých spoločnostiach až po približne 160 výrobkov v menších spoločnostiach. Veľkí výrobcovia kozmetiky majú portfólio s približne 2 000 zložkami, MSP majú približne 600, pričom obe skupiny každoročne zvyšujú počet zložiek o 4 %. Tieto nové zložky majú značný vplyv na ziskovosť a rast.

2.4. V rámci hodnotového reťazca od výroby po maloobchodný predaj sú v Európe zamestnané minimálne 2 milióny ľudí. Iba vo výrobe bolo v roku 2015 zamestnaných 152 000 pracovníkov⁽¹⁾, pričom žien bolo o trochu viac (56 %) ako mužov (44 %). Za posledných päť rokov stúpla priama a nepriama zamestnanosť v tomto priemysle o 2,3 %, čo predstavuje viac ako 39 000 pracovných miest⁽²⁾.

2.5. Výdavky na výskum a vývoj v roku 2015 sa odhadujú na 1,27 miliardy EUR. V jednotlivých krajinách sa značne líšia. V priemysle je zamestnaných vyše 26 000 vedcov, ktorí skúmajú nové oblasti vedy, pracujú s novými zložkami, vyvíjajú nové zloženia a posudzujú bezpečnosť, a výsledkom ich práce je každoročne ohromujúci počet patentov v EÚ.

2.6. Európsky papierenský priemysel, a to najmä odvetvie výroby hygienického papiera (tzv. tissue papier) dosahuje hodnotu vyše 10 miliárd EUR a predstavuje 25 % celosvetového trhu s tissue papierom. Častejšie používanie kvalitných výrobkov z hygienického papiera, ako sú papierové utierky, vreckovky, toaletný papier a pod., je dôležitým prvkom lepšej kvality života a celkových hygienických podmienok doma aj mimo domova, a tým významne prispieva k rozvoju odvetvia kozmetických výrobkov.

2.7. Európske kozmetické odvetvie sa zaslúžilo o hlavnú podporu zákazu testovania na zvieratách, pričom stále podporuje inovácie a konkurencieschopnosť. Hnacími silami trhu sú v súčasnosti v rovnakej miere bezpečnosť a inovácie zahŕňajúce nové farebné palety, rôzne druhy ošetrovateľstva pokožky, výrobky spomaľujúce starnutie a jedinečné zloženia. Spotrebitelia si neustále žiadajú viac možností výberu, lepšiu personalizáciu a ešte vyššiu účinnosť. Do prvých fáz vývoja sa preto pravidelne zapájajú spotrebiteľské skupiny a organizácie s cieľom efektívnejšie reagovať na preferencie a očakávania používateľov.

3. Právne predpisy EÚ

3.1. Sledovanie zložiek a kritériá testovania vrátane zákazu testovania na zvieratách, ochrany životného prostredia a označovania podliehajú právnym predpisom a usmerneniam EÚ. Regulačný rámec pre prístup na trh, medzinárodné obchodné vzťahy a zblížovanie v oblasti regulácie sleduje Európska komisia.

3.2. Nariadenie o kozmetických výrobkoch, nariadenie (ES) č. 1223/2009, sa uplatňuje od roku 2013, keď nahradilo smernicu 76/768/EHS prijatú v roku 1976. Jeho cieľom je harmonizovať pravidlá, aby sa dosiahol jednotný trh s kozmetickými výrobkami a vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia.

3.3. Kozmetické výrobky uvádzané na trh v EÚ musia byť bezpečné bez ohľadu na spôsob výroby alebo distribučný reťazec. V nariadení o kozmetických výrobkoch (vrátane príloh) a jeho zmenách sa uvádzajú regulačné požiadavky a obmedzenia pre všetky látky používané v kozmetike. „Zodpovedná osoba“ určená pre jednotlivé kozmetické výrobky zodpovedá za bezpečnosť výrobku a musí zabezpečiť, že pred predajom výrobku sa vykoná odborné posúdenie jeho bezpečnosti. Databáza CosIng, ktorá obsahuje informácie o kozmetických látkach a zložkách, umožňuje jednoduchý prístup k údajom o týchto látkach. Zabezpečenie vysokej úrovne ochrany ľudského zdravia a bezpečnosti spotrebiteľov tiež znamená, že príslušné vedecké výbory by mali osobitne zohľadňovať potenciálne zdravotné riziká pre určité profesijné skupiny (napr. v kaderníckych a kozmetických službách), ktoré denne používajú kozmetické výrobky pri výkone svojej profesionálnej činnosti, a preto sú ich vplyvom vystavené vo vyššej miere než široká verejnosť.

4. Stratégie rastu odvetvia

4.1. Na zachovanie konkurencieschopnosti výrobcovia neustále zavádzajú inovácie s cieľom objaviť nové zložky, existujúce zložky využívajú novými spôsobmi a vytvárajú personalizovanejšie výrobky. Nemôžu však pracovať izolovane, a preto Európska komisia, vlády jednotlivých štátov a zainteresované strany, a to najmä zástupcovia spotrebiteľov a zamestnancov, musia spolupracovať a vytvoriť prostredie, ktoré umožňuje rast.

4.2. EHSV uznáva, že hlavné výzvy v oblasti rastu v odvetví sú porovnateľné s výzvami vo všetkých priemyselných odvetviach, a pre kozmetické odvetvie a odvetvie výrobkov na osobnú starostlivosť poskytuje tieto odporúčania:

⁽¹⁾ Eurostat.

⁽²⁾ Zdroj Cosmetic Europe.

4.2.1. **Väčšie zbližovanie** v rámci odvetvia inžinierstva v oblasti vedy o živote, a to tiež medzi výskumom genómu a odvetvím estetickej kozmetiky a osobnej starostlivosti, by lepšie podporilo diverzifikáciu výrobkov. Koža je najväčším orgánom ľudského tela, ale zdá sa, že sa stráca rozdiel medzi používaním kozmetických výrobkov určených na pokožku a liečbou pomocou liekov. Je potrebné zohľadniť niektoré účinky, ako napríklad podráždenie pokožky, alergie a rakovinu kože. Iniciatívy, ako je napríklad EIT Health⁽³⁾, ktoré zahŕňajú kľúčové oblasti zdravotnej starostlivosti vrátane oblasti liekov, medicínskych technológií, biotechnológií a elektronického zdravotníctva, predstavujú dobrý príklad spolupráce. Kozmetické výrobky vedú k lepšej osobnej hygiene, lepším životným podmienkam a/alebo faktorom životného štýlu (pozitívnym účinkom, ktoré sa v právnych predpisoch neuvádzajú, napríklad zníženie stresu, zvýšenie sebavedomia a lepší spánok). Hoci kozmetické výrobky nie sú lieky, sú založené na pokročilých vedeckých poznatkoch o koži a jej funkcii. Vývoj kozmetických výrobkov by preto mohol profitovať z pokroku v oblasti biologických vedných disciplín, a to najmä v rámci farmaceutického priemyslu. Mala by sa podporovať spolupráca v oblasti výskumu s cieľom zamerať sa na individualizáciu a zväziť produkty prispôbené príslušnému životnému štýlu a dobrým životným podmienkam.

4.2.2. **Lepšia spolupráca** medzi veľkými a malými spoločnosťami a vybudovanie odvetvových inkubátorov⁽⁴⁾ alebo klastrov by mohla zvýšiť konkurencieschopnosť a posilniť rast. Všetky kozmetické výrobky musia pred svojím uvedením na trh prejsť vedeckým posúdením bezpečnosti, ktoré môže byť pre menšie spoločnosti administratívne a finančne obmedzujúce. Hoci je zásadne dôležité zachovať posúdenia bezpečnosti, menšie inovačné spoločnosti by mali využívať súbor opatrení na podporu podnikania, ktoré by im mohli pomôcť v období vývoja medzi inovačným procesom a vývojom nového výrobku a úspešným uvedením konečného výrobku na trh, aby sa tak znížilo riziko neúspechu. Tieto opatrenia by zahŕňali lepšiu výmenu informácií prostredníctvom transferu technológií a znalostí, spoluprácu na účely investičných príležitostí, analýzu zníženia nákladov a prístup k zdrojom financovania⁽⁵⁾. Vlády by okrem toho mali presunúť svoje zameranie z výroby na podporu miestnej produkcie a vytvárania pracovných miest v Európe.

4.2.3. **Rozsiahlejšie informácie o trhu a poskytovanie údajov** z akademického prostredia, priemyslu a od spotrebiteľov posilnia rast prostredníctvom prenosu znalostí. Trendy v oblasti osobnej starostlivosti sa posunuli smerom k ekologickým a prírodným výrobkom, výrobkom na ochranu pred slnečným UVB a UVA žiarením, výrobkom určeným pre starších ľudí a výrobkom na spomalenie starnutia, čím sa rozšíril priestor pre inovácie. V súčasnosti ponúkajú priestor na rozvoj segmentu estetickej kozmetiky inovácie v oblasti menopauzy a starnutia, ktorých cieľovou skupinou je veľké množstvo ľudí, ktorým výrobky pomáhajú vyzeráť a cítiť sa čo najlepšie. Vzhľadom na vedecko-technický pokrok v mapovaní ľudského genómu a pokrok pri porozumení jeho rôznym funkciám a jeho absolútnej osobitosti leží budúcnosť kozmetického priemyslu v mimoriadne vysokom stupni personalizácii výrobkov. V rámci tohto prístupu sú kľúčovými oblasťami tohto odvetvia výskum a investície v spolupráci so zdravotníkmi a akademickými pracovníkmi.

4.2.4. **Podpora väčšieho zapojenia zamestnancov.** Zamestnanci majú pri inovácii výrobkov popredné miesto, keďže majú celkový prehľad o odvetví, a to od vývoja až po spätnú väzbu od spotrebiteľov. Rozsiahlejšie konzultácie vrátane podpory vlastnej podnikateľskej iniciatívy v zamestnaní (tzv. intrapreneurship) by mohli podporiť rast spoločnosti. Odvetvie ponúka rozmanité príležitosti na zamestnanie a vďaka zlepšeniu komunikácie s cieľom ukázať zručnosti a kompetencie potrebné na súčasný a budúci rozvoj bude toto odvetvie ešte atraktívnejšie. V Európe sa do tvorby nového výskumu a príležitostí na rozsiahlejšiu spoluprácu medzi odvetvami zapojilo vyše 514 000 študentov vedy o živéj prírode⁽⁶⁾. Rozsiahlejšia spolupráca medzi akademickým prostredím a priemyslom by teda pomohla prilákať širšie spektrum zamestnancov.

4.2.5. Na udržateľnosť rastu je potrebné **zabezpečiť výskum a vývoj**, investície, výdavky na výskum a vývoj a bezpečnostné ustanovenia. Mohli by sa zväziť verejné a súkromné mechanizmy financovania pre výskum a vývoj, registrácie patentov a vývoj nových výrobkov v rámci výroby v Európe.

4.2.6. **Porušovanie patentov a falšovanie tovaru** predstavuje pre ziskovosť veľkých a malých spoločností v EÚ vážne riziko a zároveň je hrozbou pre zdravie spotrebiteľov. V roku 2006 stáli falšované parfumy a kozmetické výrobky EÚ 3 miliardy EUR v rámci ušlého zisku. Vyššiu ochranu duševného vlastníctva značiek by bolo možné zabezpečiť uvedením krajiny výroby na výrobok.

⁽³⁾ www.eithealth.eu.

⁽⁴⁾ <http://www.biocity.co.uk/medicity/nottingham>.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 152.

⁽⁶⁾ Euromonitor International.

4.2.7. **Závazok vypracovať reguláciu „založenú na rizikách“:** V súčasnosti sa látky neregulujú na základe svojich vnútorných vlastností (napr. dráždivosť), ale na základe toho, či sa vlastnosť látky pri reálnych podmienkach používania naozaj prejaví (napr. používanie v koncentrácii pod prahovou hodnotou dráždivosti). Tento prístup je možný vďaka presnému určeniu používania kozmetických výrobkov a možnosti plného posúdenia rizika. Líši sa od právnych predpisov týkajúcich sa chemických látok (bez presne určeného použitia), ktoré sú založené na „nebezpečnosti“ vnútorných vlastností. Aby bolo v budúcnosti odvetvie schopné inovácií a rastu, je veľmi dôležité, aby sa v právnych predpisoch a politike EÚ zachoval primeraný rozdiel medzi nebezpečnosťou a rizikom.

4.2.8. **Podpora zložiek špecifických pre jednotlivé oblasti.** Uľahčenie výskumu a certifikácie prírodných výrobkov, ktoré sú špecifické pre jednotlivé regióny, prostredníctvom chráneného zemepisného označenia⁽⁷⁾ (napr. korzická slamienka) by umožnilo podporovať regionálne výrobky z EÚ, čím by sa zvýšilo zameranie na lokálne komodity a remeselné výrobky. V súčasnosti podnikateľov a MSP obmedzujú náklady na izotopové analýzy alebo laboratórne analýzy prírodných výrobkov.

4.2.9. **Zákaz testovania na zvieratách:** V nariadení o kozmetických výrobkoch sa stanovil zákaz testovania (zákaz testovania konečných kozmetických výrobkov a kozmetických zložiek na zvieratách) a zákaz uvádzania na trh (zákaz uvádzania konečných kozmetických výrobkov a zložiek, ktoré boli testované na zvieratách, na trh v EÚ). O zrušení tohto zákazu sa neuvažuje. Výrobcom však pri zavádzaní inovácií, vývoji nových výrobkov a vývoze musia riešiť tieto problémy:

- **Regulačné prijatie validovaných alternatívnych metód:** Pre viaceré oblasti testovania bezpečnosti boli úspešne vypracované stratégie, v rámci ktorých sa nepočíta s použitím zvierat a ktoré validovala a prijala OECD. Pomocou nich možno presne predpovedať komplexné reakcie biologického systému, a to najmä pri testovaní konečných kozmetických výrobkov, ako aj pri sledovaných parametroch toxicity v súvislosti s testovaním zložiek. Taktiež je možné nahradiť niektoré chýbajúce informácie o bezpečnosti prevzatými údajmi o už známych, chemicky príbuzných zložkách alebo uplatnením prahu toxikologického rizika. Je veľmi dôležité, aby regulačné orgány tieto validované metódy prijali, aby tak odvetvie mohlo vstúpiť do sveta inovácií, a to bez testovania na zvieratách.
- **Výskum a vývoj na zlepšenie posudzovania bezpečnosti zložiek a výrobkov:** Vzhľadom na absenciu testovania na zvieratách stále nie je k dispozícii kompletný súbor testov *in vitro* určených na posúdenie bezpečnosti nových molekúl, napríklad pri prípravkoch na ochranu pred slnečným žiarením. Výskum na účely vypracovania prístupov k posudzovaniu bezpečnosti bez použitia zvierat by mali podporovať verejný aj súkromný sektor. Prioritou je výskum a vývoj na účely pochopenia biológie kože, ktorého cieľom je vývoj výrobkov, ktoré zabráňujú rakovine kože alebo obmedzujú jej výskyt, keďže výskyt melanómu kože je stále častejší.
- **Vývoz:** mnoho krajín, do ktorých sa európske kozmetické výrobky vyvážajú, požaduje testovanie výrobkov na zvieratách ako súčasť bezpečnosti spotrebiteľov. To vedie k protichodným regulačným požiadavkám a odvetviu to spôsobuje značné problémy. V tejto veci by sa mali uzatvoriť celosvetové dohody.

4.2.10. **Riadenie zdrojov a nakladanie s odpadom:** rast populácie, zvyšovanie spotreby a vyčerpanie zdrojov, najmä vody, predstavujú témy, ktoré sa týkajú spotrebiteľov aj odvetvia v kontexte udržateľnej spotreby a sociálnej zodpovednosti podnikov. Prioritou odvetvia je vyrábanie produktov šetrných k životnému prostrediu pri zohľadnení riadenia zdrojov a nakladania s odpadom. Balík Komisie týkajúci sa obehového hospodárstva a usmernenia združenia Cosmetics Europe z roku 2012 pre kozmetické spoločnosti, a najmä MSP („Guidelines for Cosmetic Companies, especially SMEs“) predstavujú cenný prínos, ale je potrebné vykonať oveľa viac, keďže naďalej pretrvávajú závažné problémy. Ochrana zdrojov potrebných pre dané odvetvie je spojená s nevyhnutnosťou chrániť biologickú diverzitu, a to ako spoločný statok pre súčasné aj budúce generácie. Hľadanie nových produktov sa nesmie uskutočňovať na úkor pôvodného obyvateľstva a ich intelektuálneho dedičstva. Je užitočné a mimoriadne potrebné, aby sa medzi podnikmi pôsobiacimi v tomto odvetví rozšírili zásady spravodlivého obchodu a kódexy správania týkajúce sa životného prostredia. Nemenej dôležitý je aj postoj spotrebiteľov: tí nesmú tolerovať produkty vyrobené spôsobom, ktorý je v rozpore so zásadami udržateľného rozvoja.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/index_en.htm.

4.2.11. **Väčšia transparentnosť:** Pre zabezpečenie ochrany spotrebiteľov má kľúčový význam dohľad nad trhom. Rozsiahlejšia spolupráca medzi vnútroštátnymi spotrebiteľskými orgánmi, spotrebiteľskými organizáciami, používateľmi a zdravotníckymi pracovníkmi na vnútroštátnej úrovni by zvýšila dôveru spotrebiteľov a transparentnosť. V rámci celého procesu vývoja výrobku a inovácií by sa mali viesť konzultácie so zainteresovanými stranami. Nahlásenie výrobku do systému RAPEX umožňuje spotrebiteľom požadovať lepšiu bezpečnosť v rámci celého dodávateľského reťazca, spotrebiteľia však trvajú na tom, že oznámenia o závažnom riziku by sa mali podávať čo najskôr. Je potrebná väčšia transparentnosť v štátoch spotrebiteľov, pokiaľ ide o:

- zabezpečenie dôkladnejšieho presadzovania existujúcich právnych predpisov a jasnejšieho posudzovania bezpečnosti s cieľom udržať dôveru spotrebiteľov v bezpečnosť výrobkov a zároveň zvýšiť úroveň dodržiavania súladu s nariadením o kozmetických výrobkoch; zahŕňa to komplexnejšie a zrozumiteľnejšie označenia týkajúce sa používania výrobkov a ich účelu;
- pri skrytej reklame v redakčnom priestore a propagácii výrobkov sa vyžaduje transparentná reklama s cieľom zabrániť zavádzaniu spotrebiteľov; pre menšie spoločnosti sú náklady na reklamu neúnosne vysoké. Platené reklamné materiály by sa mali jasne označiť, a to vrátane porovnávania výrobkov, ktoré sú často z tej istej spoločnosti, napriek tomu, že majú inú značku;
- v nariadení o kozmetických výrobkoch sa nestanovujú žiadne osobitné pravidlá pre ekologické výrobky. V súčasnosti neexistujú žiadne harmonizované európske pravidlá, na základe ktorých by sa stanovovali kritériá pre ekologickú kozmetiku, čo vedie k tomu, že produkty s nízkym podielom ekologických zložiek sa môžu označovať za „ekologické“. Bez zavedenia osobitných usmernení to môže viesť k zavádzaniu spotrebiteľov a pre odvetvie estetickej kozmetiky predstavovať riziko poškodenia dobrej povesti.

4.2.12. **Príležitosti na nových trhoch** vrátane príležitostí zameraných na zmenu nákupných zvykov spotrebiteľov, ako sú elektronický obchod a priamy predaj, ponúkajú nové modely predaja spolu s cezhraničným obchodom. Z počiatočných výsledkov odvetvového prieskumu elektronického obchodu vyplynulo, že polovica skúmaných spoločností v odvetví kozmetiky a zdravia v EÚ nepredáva do zahraničia. Hoci kozmetické spoločnosti vstúpili do digitálneho veku, stále ich obmedzujú regulačné požiadavky, ktoré sú často špecifické pre jednotlivé krajiny, a to vrátane označovania v úradnom jazyku, právnych predpisov o testovaní na zvieratách a požiadaviek na sledovanie kozmetických výrobkov.

4.2.13. **Prekážky obchodu:** EÚ má v oblasti kozmetických výrobkov dobrú obchodnú bilanciu, Európska komisia by však naďalej mala naliehať na zblížovanie na fórach, ako je fórum pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti kozmetických výrobkov (International Cooperation on Cosmetics Regulation), a v obchodných rokovaníach, pri ktorých sa európska regulácia stala medzinárodnou normou. Nariadenie EÚ o kozmetických výrobkoch stále zostáva vzorom pre bezpečnosť spotrebiteľov v rozvíjajúcich sa regiónoch (ASEAN, Rusko, Latinská Amerika, Čína). To poskytuje európskym regulačným orgánom a odvetviu príležitosť prispieť k regulačným systémom hlavných vývozných trhov, ktoré budú vysoko kompatibilné so systémom EÚ.

- Na zvýšenie obchodu na vnútornom trhu je potrebné **podporovať harmonizáciu**. Prekážky obchodu v EÚ zvyšuje neexistencia jednotnej colnej správy. Každý členský štát má samostatnú agentúru zodpovednú za colné predpisy EÚ, pričom tieto agentúry nie sú riadené jednotným spôsobom. Pravidlá EÚ týkajúce sa postupov klasifikácie, oceňovania, určovania pôvodu a colných režimov sa v jednotlivých členských štátoch často uplatňujú rôzne, pričom sa líši tiež úroveň DPH.
- **Boj proti podvodom, falšovaniu a znehodnocovaniu** pri dovoze a v rámci EÚ vážnou otázkou. Krajiny EÚ musia spolupracovať, vymieňať si informácie a rýchlejšie konať, pokiaľ ide o závažné nežiaduce účinky, ktoré sa môžu vyskytnúť pri používaní kozmetických výrobkov. Zvýšenie počtu falšovaných alebo znehodnotených výrobkov, ktoré je čiastočne výsledkom rastúceho dovozu a zároveň obmedzených zdrojov členských štátov na sledovanie výrobkov, znamená zvýšenie rizika pre zdravie spotrebiteľov.

- Obchodné dohody: Kozmetické výrobky predstavujú jednu z problematickejších kapitol rokovaní o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP). V dôsledku TTIP a ďalších **obchodných** dohôd by sa mohli začať viac uplatňovať normy EÚ, pričom by sa podporila dôveryhodnosť a vernosť značkám, pokiaľ ide o výrobky vyrobené v EÚ, čo by spoločnostiam z EÚ poskytlo prístup na trh a k viacerým spotrebiteľom.

V Bruseli 20. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Rozoberanie lodí a recyklujúca spoločnosť“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2017/C 034/06)

Spravodajca: **Martin SIECKER**Pomocný spravodajca: **Richard ADAMS**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušný orgán	CCMI
Dátum schválenia v sekcii	28/09/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	202/2/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. Vlastníci lodí z EÚ kontrolujú približne 40 % svetovej obchodnej flotily. Zodpovedajú tiež za približne jednu tretinu tonáže po skončení životnosti uloženej na plážach v nevyhovujúcich zariadeniach v južnej Ázii. EÚ je najväčším trhom, z ktorého sa lode po skončení životnosti posielajú na nebezpečné rozobratie znečisťujúce životné prostredie. V EÚ sídli najviac vlastníkov lodí a má teda osobitnú zodpovednosť za reguláciu recyklácie lodí.

1.2. EHSV tvrdí, že existujú silné sociálne a morálne dôvody na odstránenie zneužívania vyplývajúceho z nezodpovedného rozoberania lodí prostredníctvom systému vytvárajúceho pridanú hodnotu lode po skončení životnosti, ktorá je dostatočná na uhradenie vyšších nákladov na zodpovednú recykláciu. Recyklácia väčšiny lodí by sa pravdepodobne naďalej vykonávala v krajinách s nízkymi nákladmi práce, ale so zlepšenými pracovnými a environmentálnymi podmienkami. Zároveň to umožní aj väčšiu konkurencieschopnosť demontážnych zariadení v EÚ.

1.3. Opatrenia Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) mali zatiaľ malý účinok, treba však naďalej vynakladať maximálne úsilie na dosiahnutie všeobecného právne záväzného nástroja prostredníctvom tohto fóra. Úloha EÚ v tomto procese môže byť vplyvná a dynamická. Hľadanie účinného riešenia nezodpovedného rozoberania lodí je na programe EÚ dlhé roky a zatiaľ viedlo k vypracovaniu nariadenia EÚ o recyklácii lodí, ktoré sa začne v plnom rozsahu uplatňovať najneskôr 31. decembra 2018. Zásadným nedostatkom však je, že vlastníci lodí by mohli nariadenie EÚ o recyklácii lodí ľahko obísť jednoducho tým, že loď zaregistrujú v krajine mimo EÚ.

1.4. V nariadení chýba hospodársky nástroj, ktorý by Komisia mohla použiť na usmerňovanie vývoja želaným smerom. Vo veľmi podrobnej správe sa teraz vypracoval plán na takýto nástroj prostredníctvom zavedenia režimu licencií na recykláciu lodí. Komisia do konca tohto roka predloží návrh založený na tejto myšlienke, ktorý poskytne vlastníkovi lodí stimuly, aby svoje plavidlá s blížiacim sa koncom životnosti nechali rozmontovať v zariadeniach schválených EÚ spôsobmi, ktoré sú sociálne aj environmentálne prijateľné.

1.5. Výhodou navrhovaného finančného mechanizmu je, že zabezpečí súčinnosť s existujúcim regulačným rámcom. Kontrolné mechanizmy by nemali vplyv na mechanizmy v rámci nariadenia EÚ o recyklácii lodí. Na spravovanie a zavedenie takejto licencie sú už k dispozícii existujúce inštitúcie EÚ. EHSV však naliehavo žiada Komisiu, aby posúdila aj riziko toho, že obchodní partneri EÚ budú tento návrh považovať za protisúťažný zásah do fungovania medzinárodnej lodnej dopravy.

1.6. Súčasné škodlivé praktiky možno odstrániť len uznaním zodpovednosti vlastníka lode na základe zásady „znečisťovateľ platí“ a zahrnutím nákladov na zodpovednú recykláciu medzi prevádzkové náklady lodí. Svoju úlohu majú všetci prevádzkovatelia a používatelia lodnej prepravy voľne loženého tovaru, nákladnej aj osobnej lodnej dopravy. V prvom rade uznaním existencie závažného problému a následne podporou progresívneho a vykonateľného finančného mechanizmu, akým sú licencie na recykláciu lodí, ktorý sa môže celosvetovo rozšíriť pod záštitou IMO a pomocou informačnej kampane siahajúcej za hranice EÚ.

1.7. EHSV Komisiu v tomto úsilí podporuje. Okrem skutočnosti, že veľmi dobre zapadá do politiky recyklujúcej spoločnosti EÚ, môže byť aj veľkým krokom vpred v reformovaní odvetvia nebezpečného a znečisťujúceho rozoberania lodí v južnej Ázii a v zabránení jeho vybudovaniu na nejakom inom mieste. EHSV uznáva potenciál Hongkonského medzinárodného dohovoru o bezpečnej a environmentálne vhodnej recyklácii lodí (HKD) za predpokladu, že zahrnie zásady nariadenia EÚ o recyklácii lodí, a zdôrazňuje tiež, že finančný nástroj je potrebný. Vyzývame EÚ, aby poskytla technickú pomoc recyklačným zariadeniam na celom svete, aby splnili tieto podmienky.

2. Súčasný stav

2.1. Bez lodnej dopravy by svetové hospodárstvo nefungovalo. Každoročne sa na demontáž predá približne 1 000 veľkých oceánskych plavidiel (tankerov, kontajnerových, nákladných a osobných lodí). Viac ako 70 % týchto lodí po skončení životnosti končí na plážach v Indii, Bangladéši či Pakistane, kde sa rozoberajú nebezpečným spôsobom. Ostatné sa demontujú najmä v Číne a Turecku, kde je riadna infraštruktúra vhodnejšia na čistejšie a bezpečnejšie postupy, pokiaľ sa uplatňujú primerané procesy ⁽¹⁾.

2.2. Demontáž väčšiny vyradených lodí sa vykonáva neprijateľným spôsobom, a to takzvanou „plážovou“ metódou. Táto metóda zahŕňa uloženie lodí na piesočnatých plážach, kde ich väčšinou rozoberajú nekvalifikovaní pracovníci (vrátane ohlásených prípadov detskej práce v Bangladéši) bez vhodného vybavenia a s malou alebo so žiadnou ochranou pred veľkými množstvami unikajúcich nebezpečných látok ⁽²⁾.

2.3. Odvetvie recyklácie lodí sa presunulo do východnej Ázie (Čína a Taiwan) v 70. rokoch 20. storočia, keď sa v Európe zaviedli prísnejšie normy v oblasti životného prostredia a ochrany zdravia pri práci. V 80. rokoch 20. storočia odvetvie čelilo prísnejšej regulácii aj vo východnej Ázii a následne sa presunulo do južnej Ázie. Za posledných 30 rokov bolo v Indii hlásených 470 úmrtí. V roku 2014 bolo v zariadeniach v južnej Ázii hlásených 25 úmrtí a 50 vážnych úrazov. Minulý rok prišlo v zariadeniach v Bangladéši o život 16 pracovníkov a tento rok tam zatiaľ zomrelo dvanásť pracovníkov. Omnoho viac pracovníkov je vážne zranených alebo ochorie v dôsledku toxických výparov a umiera bolestivou smrťou na rakovinu v dôsledku vystavenia nebezpečným materiálom, napríklad azbestu. Prírodné prostredie v okolí týchto plážových zariadení je vážne znehodnotené ⁽³⁾.

3. Príčina problému – vyhýbanie sa zodpovednosti

3.1. Jadrom problému recyklácie lodí je, že chýba efektívne medzinárodné riadenie na dosiahnutie celosvetového riešenia. Medzinárodná námorná organizácia (IMO), ktorá je agentúrou OSN, pripravila Hongkonský medzinárodný dohovor o bezpečnej a environmentálne vhodnej recyklácii lodí (HKD), ktorý zostáva neratifikovaný a jeho účinok je neistý. Tak ako v mnohých iných oblastiach môže EÚ presadzovaním osvedčených postupov a praktických riešení ponúknuť regulačný a právny rámec, ktorý by dokázal priniesť pozitívne výsledky na celom svete a bol by účinný pri riešení osobitného súboru extrateritoriálnych otázok rozšírených v odvetví námornej dopravy.

⁽¹⁾ http://www.shipbreakingplatform.org/shipbrea_wp2011/wp-content/uploads/2016/04/LIST-OF-ALL-SHIPS-DISMANTLED-OVER-THE-WORLD-IN-2015.pdf

⁽²⁾ Rozoberanie lodí v Bangladéši a Indii, video časopisu National Geographic: Where Ships Go to Die, Workers Risk Everything (Kam lode chodia umierať a kde robotníci riskujú všetko), 2014.

⁽³⁾ Mimovládna organizácia Shipbreaking Platform (Platforma pre rozoberanie lodí).

3.2. Podľa medzinárodného práva sa vyžaduje, aby bola každá obchodná loď registrovaná v niektorej krajine. Unctad (Konferencia Organizácie Spojených národov pre obchod a rozvoj) uvádza, že takmer 73 % svetovej námornej flotily je registrovaných v inej krajine alebo označených vlajkou inej krajiny, ako je krajina, kde má registrované sídlo skutočný vlastník plavidla. K dôvodom na registráciu lode v inej krajine patrí vyhýbanie sa daňovým povinnostiam, možnosť vyhnúť sa vnútroštátnym pracovnoprávnym a environmentálnym predpisom a možnosť najímať posádky z krajín s nižšími mzdami. Mnohé z týchto otvorených registrov sa tiež označujú ako lacné vlajky (FOC – Flag of Convenience) alebo vlajky umožňujúce porušovanie predpisov (FONC – Flag of Non-Compliance). Ide o vlajky krajín, ktoré sú známe veľmi slabým presadzovaním medzinárodného práva. Približne 40 % všetkých lodí po skončení životnosti, ktoré sú uložené na plážach v južnej Ázii, bolo dovezených pod lacnou vlajkou alebo vlajkou porušovania predpisov, akými sú vlajky krajín Svätý Krištof a Nevis, Komory a Tuvalu. Tieto vlajky, ktoré sa používajú po skončení životnosti, sa zriedkavo používajú počas prevádzkovej životnosti niektorej lode a ponúkajú sa s nimi osobitné diskontné sadzby na posledné cesty a rýchla a jednoduchá krátkodobá registrácia bez akýchkoľvek požiadaviek týkajúcich sa štátnej príslušnosti.

3.3. Len malý počet vlastníkov lodí prijal dobrovoľné opatrenia na zabezpečenie ekologickej a bezpečnej recyklácie svojich zastaraných plavidiel. Menej ako 8 % lodí, ktoré sa predávajú na rozobratie, má stále európsku vlajku a tie sa zväčša demontujú bezpečným a udržateľným spôsobom. Väčšina plavidiel sa po ukončení prevádzky predáva takzvaným nákupcom za hotovosť, ktorí dopravujú plavidlo na jeho konečné miesto určenia v južnej Ázii. Väčšina vlastníkov lodí neobchoduje so samotnými recyklačnými zariadeniami: pohodlne sa dištancujú od konečnej likvidácie a nechávajú ju na týchto nákupcoch za hotovosť, ktorí sa špecializujú na lode po skončení životnosti a pôsobia ako sprostredkovatelia medzi vlastními lodí a zariadeniami na rozoberanie lodí. Ich služby zahŕňajú presun a zabezpečenie posádky lode na jej poslednej plavbe a vybavenie potrebnej administratívy a komunikáciu s orgánmi v mieste demontáže.

K týmto praktikám sa uchýľujú súkromní aj verejní vlastníci lodí.

3.4. Tento obchod je výhodný pre:

- tých, ktorí organizujú demontáž na mieste za najnižšie ceny, pričom zneužívajú pracovníkov a poškodzujú životné prostredie,
- vlastníkov lodí na celom svete, ktorí môžu dostať lepšiu cenu za demontovanú loď,
- obchodné záujmy v príslušných krajinách, keďže poskytuje významný zdroj ocelového šrotu, ktorý sa používa v miestnom a vnútroštátnom hospodárstve,
- vlády, ktorým z tohto obchodu plynú príjmy a ktoré majú nízku motiváciu regulovať toto odvetvie alebo naň dozeráť a uplatňovať existujúce právne záruky.

3.5. Hoci od roku 2009 existujú dobrovoľné koordinované opatrenia vlastníkov lodí, napríklad súbor usmernení na prípravu súpisov nebezpečných materiálov a iné opatrenia týkajúce sa skončenia životnosti lodí prijaté v roku 2015, preferovaným miestom určenia pre lode po skončení životnosti bol Bangladéš, ktorý je známy najhoršími podmienkami ⁽⁴⁾.

4. Riešenie problému – pokusy o uplatnenie zodpovednosti

4.1. IMO v roku 2009 prijala osobitný nástroj, Hongkonský dohovor (HKD), ktorým sa stanovuje rámec právnych predpisov s konečným cieľom dosiahnuť požadované udržateľné rovnaké podmienky v oblasti činností spojených s recykláciou lodí na celom svete. Táto požiadavka v skutočnosti nie je predmetom kontroly. Ide o malý krok vpred a ustanovenia na vykonávanie a presadzovanie sú slabé a otvorené širokému výkladu, nestanovuje sa žiadne nezávislé osvedčovanie ani audit a plážová metóda je prakticky stále povolená.

4.2. HKD nadobudne platnosť až po 24 mesiacoch po ratifikácii 15 štátmi predstavujúcimi 40 % globálnej tonáže, ktorých ročná kapacita na recykláciu lodí predstavuje aspoň 3 % kombinovanej tonáže signatárov. HKD zatiaľ ratifikovalo len päť krajín vrátane Panamy ako jedinej významnej vlajkovej krajiny, pričom žiadna z nich nemá požadovanú kapacitu na recykláciu lodí na uplatňovanie dohovoru. Nadobudnutie platnosti dohovoru sa teda neočakáva v blízkej budúcnosti.

⁽⁴⁾ Nariadenie EÚ o recyklácii lodí, *Shipping Industry Guidelines on Transitional Measures for Ship owners Selling Ships for Recycling* (Usmernenia odvetvia námornej dopravy týkajúce sa prechodných opatrení pre vlastníkov lodí, ktorí predávajú lode na recykláciu), 2. vydanie, január 2016.

4.3. Ďalšia iniciatíva IMO, Medzinárodný trustový fond na recykláciu lodí, nezískala medzinárodnú podporu. Hoci IMO dosiahla vo viacerých oblastiach pozitívne reformy týkajúce sa námorníctva, účinné opatrenie týkajúce sa demontáže lodí k nim nepatrí. Odvetvie recyklácie lodí má tendenciu umiestňovať alebo premiestňovať prevádzky do krajín s nízkymi nákladmi na prácu, kde sú navyše nedostatočné normy v oblasti životného prostredia a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré sa ani nepresadzujú. „Napomáhajúcu“ úlohu takýchto štátov možno eliminovať len vyčlenením významného, nezávisle spravovaného finančného fondu pre každú jednotlivú loď a prostriedky z tohto fondu si možno vyžiadať späť len za predpokladu, že sa loď recykluje zodpovedne. Námorná doprava je globálne odvetvie, zatiaľ čo rozoberanie lodí – so 70 % všetkých lodí demontovaných na troch plážach v južnej Ázii – je regionálnym škandálom, ktorý si vyžaduje účinné riešenie.

4.4. Vyraďené lode sa v rámci EÚ považujú za nebezpečný odpad a patria do rozsahu pôsobnosti Bazilejského dohovoru, ktorým sa upravujú všetky druhy prepravy nebezpečného odpadu a ktorý je na úrovni EÚ transponovaný prostredníctvom nariadenia o preprave odpadu. Tým by sa teoreticky malo zabrániť tomu, aby sa lode vo vlastníctve EÚ likvidovali nezodpovedne. Vlastníci lodí tiež systematicky obchádzajú pravidlá dohovoru a nariadenia o preprave odpadu predajom plavidiel, ktorým sa má skončiť životnosť nákupcom za hotovosť, len čo tieto plavidlá opustia vody EÚ a vyplávajú na poslednú cestu. Po nadobudnutí účinnosti nariadenia EÚ o recyklácii lodí v EÚ však vyraďené lode, ktoré sa plavia pod vlajkou členského štátu EÚ, budú od roku 2019 vyňaté z uplatňovania nariadenia EÚ o preprave odpadu a Bazilejského dohovoru, ktorým sa upravujú všetky druhy prepravy nebezpečného odpadu.

4.5. EÚ a jej členské štáty na základe analýzy dospeli k záveru, že Hongkonský dohovor aj Bazilejský dohovor zrejme poskytujú rovnakú úroveň kontroly a presadzovania, pokiaľ ide o lode klasifikované ako odpad. Mimovládne organizácie na celom svete, osobitný spravodajca OSN pre ľudské práva a toxický odpad, ako aj Európsky parlament a EHSV kritizujú HKD za to, že neposkytuje náležité riešenia.

4.6. Hľadanie účinného riešenia má EÚ v programe už dlhé roky. Európska komisia v roku 2007 vydala na túto tému zelenú knihu⁽⁵⁾, po ktorej v roku 2008 nasledovalo oznámenie⁽⁶⁾ a napokon v roku 2012 návrh nariadenia EÚ o recyklácii lodí⁽⁷⁾. Nariadenie nadobudlo platnosť 30. decembra 2013, ale v plnom rozsahu sa má uplatňovať až od 31. decembra 2018. Nariadením sa včas uvádzajú do platnosti viaceré požiadavky HKD. Okrem toho sa ním ustanovuje európsky zoznam schválených recyklačných zariadení, kde sa budú musieť demontovať plavidlá registrované v EÚ. Tieto zariadenia musia mať nezávislé osvedčenie a musia sa v nich vykonávať nezávislé kontroly. Nariadenie EÚ o recyklácii lodí navyše presahuje rámec HKD stanovením prísnejších noriem pre recyklačné zariadenia a prihladaním na následné nakladanie s odpadom a pracovné práva.

4.7. Nariadenie EÚ o recyklácii lodí je však oproti predchádzajúcej zelenej knihe a oznámeniu na rovnakú tému výrazne oslabené. V týchto dvoch dokumentoch sa uvádza presná analýza problémov týkajúcich sa recyklácie lodí v južnej Ázii a vyjadruje sa presvedčenie, že na nápravu nepriateľných podmienok v týchto krajinách sú potrebné rozsiahle opatrenia. Opatreniami v nariadení EÚ o recyklácii lodí sa však tieto problémy neriešia. Hoci nariadením EÚ o recyklácii lodí sa stanovujú prísne normy pre zariadenia na recykláciu lodí, ktorými sa účinne vylučuje nevyhovujúca plážová metóda, pre vlastníkov lodí je veľmi jednoduché obísť tieto normy prevodom vlastníctva alebo jednoduchou registráciou v krajine mimo EÚ. EHSV dospel k záveru, že na vyvodenie zodpovednosti voči odvetviu námornej dopravy zjavne chýba politická vôľa a zastáva názor, že Komisia mala predložiť lepšiu, tvorivejšiu a odvážnejšiu návrh bohatší na iniciatívy a v súlade úrovňou ambícií predchádzajúcich dokumentov Komisie⁽⁸⁾.

5. Efektívnejší prístup

5.1. V nariadení chýba hospodársky nástroj, ktorý by Komisia mohla použiť na usmerňovanie vývoja želaným smerom. Komisia vo svojom pôvodnom návrhu z roku 2012, ktorý obsahoval doložku o „zodpovednosti predposledného vlastníka“, uznala zásadný nedostatok v tom, že vlastníci lodí môžu nariadenie EÚ o recyklácii lodí ľahko obísť jednoduchou registráciou v tretej krajine. Hoci táto doložka bola počas rokovaní tripartity zamietnutá, EP zabezpečil, aby bol do nariadenia zaradený článok, ktorým sa od Komisie požadovalo, aby preskúmala možné alternatívne finančné mechanizmy.

⁽⁵⁾ Zelená kniha COM(2007) 269.

⁽⁶⁾ COM(2008) 767.

⁽⁷⁾ Nariadenie (EÚ) č. 1257/2013, Ú. v. EÚ L 330, 10.12.2013, s. 1.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 158.

5.2. Komisia v júli tohto roka uverejnila novú štúdiu o licencií na recykláciu lodí, ktorú uskutočnili spoločnosti Ecorys, DNV-GL a Erasmova univerzita v Rotterdame. Jej cieľom je podnietiť vlastníkov lodí, aby konečne prevzali zodpovednosť za ekologickú a bezpečnú demontáž lodí.

5.3. V rámci licencie na recykláciu lodí by sa vytvoril osobitný vyhradený fond pre každú loď, uložený na viazanom účte vo významnej finančnej inštitúcii, kde by sa budoval kapitál na financovanie bezpečnej a udržateľnej recyklácie. Suma licencie by sa určila na základe kombinácie tonáže, druhu dopravy, frekvencie príchodov do prístavov EÚ, dizajnu založeného na zásade „od kolísky ku kolíske“ a prítomnosti toxických materiálov na palube. Kapitál by ukladali majitelia lodí, ktorí by zakaždým, keď jedno z ich plavidiel zakotví v prístave EÚ, zaplatili príslušný poplatok do fondu viazaného na toto konkrétne plavidlo.

5.4. Prostriedky z tohto fondu by si bolo možné vyžiadať späť po skončení životnosti, ak by sa loď skutočne recyklovala v zariadení schválenom EÚ, a tým by sa kompenzovala strata príjmu vyplývajúca z rozhodnutia pre zodpovednú demontáž. Komisia do konca tohto roka predloží formálnu pozíciu k tejto štúdii.

5.5. Hlavnou výhodou navrhovaného finančného mechanizmu je súčinnosť s existujúcim regulačným rámcom, ktorú by priniesol. Kontrolné mechanizmy v rámci navrhovaného finančného mechanizmu by tiež veľmi dobre fungovali v súčinnosti s existujúcimi kontrolnými mechanizmami podľa nariadenia EÚ o recyklácii lodí, akým je vykonávanie kontrol zariadení na mieste pred ich zaradením a po ich zaradení do európskeho zoznamu. Licencie by tiež mohli byť zaradené do zoznamu osvedčení, ktoré má pravidelne kontrolovať štátna prístavná kontrola v rámci už existujúcich povinností. Podobne sa ako najvhodnejšia na plnenie úloh kontroly a vydávania licencií javí už existujúca Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA), zatiaľ čo najvhodnejšia na správu príjmu z novej licencie na recykláciu lodí by zrejme bola jedna z európskych finančných inštitúcií ako Európska investičná banka (EIB) alebo Európsky investičný fond (EIF). EHSV naliehavo žiada Komisiu, aby posúdila aj riziko toho, že obchodní partneri EÚ budú tento návrh považovať za protisúťažný zásah do fungovania medzinárodnej lodnej dopravy.

5.6. Takýto fond by bol určitým krokom smerom k návrhu EHSV na podporu rozsiahlejšieho a životaschopnejšieho odvetvia recyklácie lodí v Európe. V EÚ existuje dostatok kapacít, ktoré sa už nevyužívajú na stavbu a opravu lodí, ale sú vhodné na vyradovanie a recykláciu lodí. To je v súlade s cieľom EÚ stať sa udržateľnou recyklujúcou spoločnosťou s obehovým hospodárstvom, v ktorom sa odpad mení na surovinu prostredníctvom dômyselného a rozvinutého systému recyklácie. Vzhľadom na striedavo nestále a stabilne rastúce ceny surovín a vysokú nezamestnanosť v mnohých európskych členských štátoch a vzhľadom na skutočnosť, že viacerým ropným plošinám vo vodách EÚ sa končí ich obdobie ekonomickej životaschopnosti, by to mohlo byť pre Európu ako celok vysoko rentabilné. Odvetvie zamerané na recykláciu lodí po skončení životnosti by navyše bolo príležitosťou na rozvoj prímorských oblastí a na odbornú prípravu mladých ľudí a nezamestnaných v oblasti nových zručností.

5.7. Komisia 12. apríla 2016 uverejnila technické usmernenia pre zariadenia na recykláciu lodí, ktoré sa usilujú o získanie schválenia podľa nariadenia EÚ o recyklácii lodí. Zariadenia, ktoré chcú byť zaradené do zoznamu schválených zariadení EÚ, musia zabezpečiť zdravé a bezpečné pracovné podmienky, kontrolu znečistenia – vrátane riadneho následného nakladania s odpadom – a presadzovanie medzinárodných pracovných práv. O zaradenie do zoznamu môžu požiadať zariadenia z EÚ i tretích krajín. Okrem zariadení EÚ sa v zozname, ktorý sa uverejní do konca tohto roka, najpravdepodobnejšie objavia lepšie zariadenia z Číny a Turecka. Recyklačné zariadenia využívajúce plážovú metódu už požiadali o zaradenie do zoznamu EÚ. EHSV súhlasí s Parlamentom a Komisiou v tom, že súčasná plážová metóda by nemala byť pripustená do zoznamu EÚ.

5.8. Ak Európa chce, aby sa jej lode demontovali zodpovedným spôsobom, potom je primerané, aby zabezpečila začlenenie nákladov na túto činnosť do prevádzkových nákladov plavidla. V trhovom hospodárstve nič nie je zadarmo, všetko má svoju cenu. Cena za zodpovednú demontáž lodí sa platí v peniazoch. Pri nezodpovednej demontáži lodí sa táto cena platí inou menou, akou je ničenie miestneho životného prostredia a strata ľudských životov. Keďže EÚ nechce tieto hodnoty akceptovať ako legálne platobné prostriedky, nemala by ich používanie akceptovať ako legitímnu menu vo svojich platobných stykoch s rozvojovými krajinami mimo Európy.

5.9. V období nadbytočnej kapacity a nízkych ziskov v tomto odvetví existujú silné náznaky, že veľká väčšina vlastníkov lodí vzdoruje akýmkoľvek opatreniam, ktoré zahŕňajú vyššie poplatky. Dosah na vlastníkov lodí však bude mierny. Odhaduje sa, že opatreniami potrebnými na dosiahnutie cieľa zmeny správania 42 % vlastníkov lodí sa zvýšia prevádzkové náklady menších lodí o 0,5 % a najväčších kategórií lodí približne o 2 %. Ak sa sadzby licenčných poplatkov zvýšia a/alebo ak sa skráti trvanie akumulácie kapitálu, percento lodí predaných na udržateľnú recykláciu lodí sa zvýši až na 68 %. V správe sa odhaduje, že z dlhodobého hľadiska bude môcť až 97 % lodí prevádzkovaných v európskych prístavoch zhromaždiť dostatočné prostriedky na pokrytie rozdielu vyplývajúceho zo správnej recyklácie ⁽⁹⁾.

5.10. Musí sa však preukázať, že fond výnosov z licencií na recykláciu lodí pokrýva náklady na zodpovednú recykláciu a že sa bude uplatňovať a ukladať spravodlivo vo vzťahu k všetkým prevádzkovateľom prichádzajúcim do prístavov EÚ. Avšak regionálne (kontinentálne) opatrenia, ako sú licencie EÚ na recykláciu lodí, sa nedajú účinne uplatňovať celosvetovo bez spolupráce zo strany majiteľov lodí a IMO. Finančný nástroj EÚ, uplatniteľný na všetky lode, ktoré zakotvia v niektorom prístave EÚ, by mohol veľmi ľahko podnietiť takéto riešenie na globálnej úrovni, ktoré by sa mohlo rozširovať prostredníctvom IMO. Vlády členských štátov, v ktorých sídlia významní vlastníci flotíl, musia vynaložiť značné úsilie na predloženie príslušných právnych predpisov v súlade s politikami na boj proti podvodom a s usmerneniami WTO.

5.11. Politické odhodlanie však môže vytvoriť a podporiť aj informovaná verejná mienka. Zverejnenie hanebných podmienok vo väčšine juhoázijských recyklačných zariadení má určitý účinok, ale znepokojení občania v súčasnosti nemajú žiadnu možnosť priamo ovplyvňovať odvetvie námornej dopravy nákupom alebo bojkotom príslušných lodných služieb. To sa musí zmeniť podporovaním významných spoločností, ktoré využívajú služby nákladnej námornej dopravy, aby žiadali prepravu svojho tovaru plavidlami, na ktoré sa vzťahujú zodpovedné a neodvolateľné politiky týkajúce sa skončenia životnosti.

5.12. Tak ako v mnohých iných oblastiach zohráva EÚ presadzovaním osvedčených postupov a praktických riešení určitú úlohu a môže ponúknuť podporný regulačný rámec, ktorý by dokázal priniesť pozitívne výsledky na celom svete a bol by účinný pri riešení osobitného súboru extrateritoriálnych otázok rozšírených v odvetví námornej dopravy.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Tabuľka 4.2; s. 83.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Výroba energie spotrebiteľmi a družstvá spotrebiteľov na výrobu energie – príležitosti a výzvy v členských štátoch EÚ

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2017/C 034/07)

Spravodajca: **Janusz PIETKIEWICZ**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	6. 10. 2016
Prijaté v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	225/4/3

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV zastáva názor, že rozsiahly rozvoj decentralizovanej výroby energie spotrebiteľmi by mal byť dôležitou a stabilnou súčasťou energetickej politiky Európskej únie. Toto riešenie je prospešné, a môže byť dokonca nevyhnutné z hľadiska bezpečnosti dodávok energie, ako aj z environmentálneho a sociálneho hľadiska.

1.2. Rozsah podielu výroby energie spotrebiteľmi v celkovej výrobe energie by sa mal prispôbiť danostiam jednotlivých členských štátov. EHSV preto navrhuje, aby Európska komisia vypracovala rámcové zásady pre výrobu energie spotrebiteľmi, konkrétne právne predpisy v tejto oblasti by však mali zostať záležitosťou každého členského štátu.

1.3. Výroba energie spotrebiteľmi sa môže opierať o širokú škálu druhov energie z obnoviteľných zdrojov, a jej opodstatnenosť sa týka každého terénu nezávisle od klimatických podmienok.

1.4. To, že spotrebiteľia vyrábajúci energiu môžu vo veľkej miere pôsobiť na trhu, je možné vďaka novým technológiám, digitálnej revolúcii a očakávaniam spotrebiteľov, pokiaľ ide o priame zapojenie do hospodárskych postupov.

1.5. V záujme lepšieho pochopenia pojmu výrobca-spotrebiteľ (prozument) sa odporúča, aby Komisia vymedzila rámcovú definíciu tohto pojmu, ktorá by obsahovala základné spoločné prvky, ako je napr. veľkosť zariadenia, individuálna a kolektívna výroba energie, vlastníctvo zariadenia, otázka prebytku vytvorenej energie.

1.6. Spotrebiteľ sa môže stať výrobcom bez ohľadu na to, či je vlastníkom danej nehnuteľnosti, zariadenia alebo zariadení. Výrobcom-spotrebiteľom môže byť napríklad vlastník rodinného domu, ako aj nájomca bytu v bytovke.

1.7. Hospodárske výhody, ktoré prináša výroba energie spotrebiteľmi, ako sú nižšie náklady na prenos energie, lepšie využitie miestnych zdrojov energie a podnecovanie pracovnej činnosti v miestnych spoločenstvách, by v dohľadnom čase mali tejto energetike umožniť fungovať bez dodatočných mechanizmov podpory.

1.8. Úspory a sociálne výhody v dôsledku uvedomejšej a aktívnejšej spotreby, decentralizované využívanie obnoviteľných zdrojov energie, obmedzenie sieťových strát a väčšia efektívnosť vďaka spolupráci môžu rýchlo zabezpečiť dobrú návratnosť investícií do zariadení na výrobu energie spotrebiteľmi, rozvoja prenosu, distribúcie a miestnych sietí a ich systému riadenia, ako aj do rozvoja skladovania energie.

1.9. Systémy podpory pre výrobcov-spotrebiteľov by v žiadnom prípade nemali narušovať hospodársku súťaž na trhu s energiou ani eliminovať iné subjekty, a mali by tiež prihliadať na to, že sú aj takí spotrebitelia energie, ktorí sa nemôžu alebo nechcú stať výrobcami-spotrebiteľmi.

1.10. Finančné riešenia, ktoré môžu mať vplyv na výrobcov-spotrebiteľov, ako sú okrem iného dane, sadzby a poplatky, musia byť pre tieto subjekty výhodné. V žiadnom prípade nesmú diskriminovať výrobcov-spotrebiteľov na trhu s energiou.

1.11. Základnou podmienkou dynamického rozvoja výroby energie spotrebiteľmi je vytvorenie dobrých partnerských vzťahov medzi výrobcami-spotrebiteľmi, inými výrobcami energie a podnikmi zameranými na prenos a distribúciu energie. Je nevyhnutné vytvoriť také podmienky, aby mali z rozvoja výroby energie spotrebiteľmi úžitok všetci aktéri na trhu s energiou. EHSV odporúča Komisii, aby preskúmala túto problematiku s cieľom navrhnúť vhodné riešenia.

1.12. Je nevyhnutné zaviesť opatrenia na ochranu výrobcov-spotrebiteľov pred praktikami podnikov, ktoré majú monopol na prenos a distribúciu energie, a veľkých výrobcov energie.

1.13. Výrobca-spotrebiteľ väčšinou vyrába energiu pre vlastnú potrebu (svoju, skupiny občanov, domácností, poľnohospodárskych podnikov, malých podnikov). Výkon zariadení nie je možné presne prispôsobiť vlastnému dopytu po energii. Preto je veľmi dôležité vyriešiť otázku, ako zaobchádzať s prebytkom energie. Táto otázka má ešte väčší význam, ak chceme, a niekedy aj musíme, motivovať výrobcu-spotrebiteľa, aby spotreboval menej energie.

1.14. Optimalizáciu spotreby energie medzi výrobcami-spotrebiteľmi treba podporovať systémami *smart living*. EHSV navrhuje, aby sa to zohľadnilo v systémových riešeniach, ktoré navrhne Európska komisia.

1.15. Keďže jednotliví výrobcovia-spotrebitelia vyrobia pomerne malý objem energie, nemali by byť obmedzovaní v prístupe k sieti.

1.16. Rozvoj výroby energie spotrebiteľmi si vyžaduje náležité prispôsobenie a fungovanie distribučných a prenosových sietí. Výrobcovia-spotrebitelia sa musia podieľať na nákladoch, ktoré sa s tým spájajú, treba však stanoviť transparentné zásady participácie na týchto nákladoch.

1.17. Dôležitou podmienkou rozvoja výroby energie spotrebiteľmi je paralelný rozvoj inteligentných sietí, ktoré sa nachádzajú v blízkosti. EHSV vníma rozšírenie inteligentných meračov ako súčasť sieťovej infraštruktúry, a preto by finančné náklady v tejto súvislosti nemali znášať priamo spotrebitelia. EHSV upozorňuje, že je nevyhnutné zabezpečiť ochranu získaných údajov.

1.18. Výhody spojené s výrobou energie spotrebiteľmi budú rýchlo narastať v dôsledku rozvoja malých zásobníkov energie. Výbor odporúča, aby sa veda a výskum ďalej zameriavali na zdokonaľovanie existujúcich a hľadanie nových technológií uskladňovania energie.

1.19. Rozvoj výroby energie spotrebiteľmi by sa mohol zintenzívniť aj vytváraním družstiev na výrobu energie alebo iných zoskupení výrobcov-spotrebiteľov. Výrobcovia-spotrebitelia, ktorí pracujú v skupine, sú efektívnejší, čo sa prejaví okrem iného nižšími nákladmi na výrobu energie, posilnením ich postavenia na trhu s energiou a priamym podielom na zvyšovaní miestnej energetickej bezpečnosti.

1.20. Skupina výrobcov-spotrebiteľov môže svoju výrobu energie lepšie prispôbiť dopytu. Vďaka tomu možno ešte viac obmedziť prenos energie, a tým znížiť náklady členov skupiny na energiu. Skupina výrobcov-spotrebiteľov lepšie vplýva na distribučnú a prenosovú sústavu vďaka menším výkyvom ponuky a dopytu.

1.21. EHSV odporúča Európskej komisii, aby v rámci činnosti zameranej na presadzovanie budov s takmer nulovou spotrebou energie poukazovala na to, aký dôležitý je v tomto procese rozvoj výroby energie spotrebiteľmi.

1.22. Výbor navrhuje Komisii, aby otázky súvisiace s výrobou energie spotrebiteľmi zohľadnila v návrhu koncepcie trhu s elektrickou energiou a pri revízii balíka predpisov o obnoviteľných zdrojoch energie, na ktorých sa v súčasnosti pracuje.

1.23. EHSV sa domnieva, že výhody, ktoré prináša výroba energie spotrebiteľmi, by sa mali využiť v aktívnej politike na boj proti energetickej chudobe a ochranu mimoriadne zraniteľných sociálnych skupín, ako aj pri riešení problémov spojených s tzv. striebornou ekonomikou a starnutím obyvateľstva. V tejto súvislosti bude dôležité zapojenie organizácií občianskej spoločnosti.

1.24. Všeobecný rozvoj výroby energie spotrebiteľmi je zároveň príležitosťou na aktivizáciu miestnych podnikov, vrátane tvorby nových pracovných miest súvisiacich s výrobou potrebných zariadení a poskytovaním služieb.

1.25. Nesmierny vplyv na ďalší rozvoj výroby energie spotrebiteľmi má zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do tohto procesu. EHSV odporúča Komisii, aby túto otázku zohľadnila v činnosti Dohovoru primátorov a starostov.

1.26. Vzhľadom na rozdielnu úroveň rozvoja výroby energetiky spotrebiteľmi v členských štátoch, je potrebné umožniť rôzne formy výmeny skúseností. Výbor odporúča Komisii, aby monitorovala rozvoj výroby energie spotrebiteľmi v členských štátoch ako súčasť každoročného podávania správ v rámci energetickej únie. Zozbierané údaje budú veľmi užitočné pre činnosť, ktorú vyvíjajú členské štáty.

1.27. Všeobecné rozšírenie výroby energie spotrebiteľmi je komplexný, mnohostranný a dlhodobý proces. Preto je dôležité, aby opatrenia stimulujúce rozvoj výroby energie spotrebiteľmi mali v dlhodobom časovom horizonte stabilný charakter.

2. Súvislosti

2.1. Prístup k zdrojom energie, bezpečnosť jej dodávok, cenová politika zohľadňujúca záujmy sociálnych skupín a spotrebiteľov, ktorí sa ocitli v ťažkej situácii, sú základné výzvy pre spoločnosť a každú politickú správu, ako aj pre jednotlivých spotrebiteľov.

2.2. Donedávna ľudia nevedeli účinne získavať energiu iným spôsobom ako spaľovaním, možno s výnimkou využívania vodnej energie. Technologický pokrok umožnil získavať energiu vo veľkom rozsahu bez nutnosti akéhokoľvek spaľovania. Človek sa naučil získavať energiu v najčistejšej forme zo slnečného žiarenia a neznečisťovať životné prostredie. Tento zdroj energie je pritom zadarmo a nevyčerpatelný, náklady predstavujú len zariadenia.

2.3. Rovnako účinne je možné získavať elektrickú energiu z veternej energie, čiže z toho istého zdroja, slnka, ktoré nerovnomerným zohrievaním zeme spôsobuje prúdenie vzduchu. To isté platí pre biomasu, ktorá sa obnovuje vďaka fotosyntéze.

2.4. Rozvoj obnoviteľných zdrojov energie je nevyhnutný. Dôvodom je obmedzená dostupnosť fosílnych palív v dôsledku ich čoraz väčšieho využívania, závislosť mnohých krajín od dovozu, globálne otepľovanie a znečisťovanie ovzdušia. Tieto problémy spôsobili, že Európa a s ňou väčšina najdôležitejších hospodárstiev začali investovať do obnoviteľných zdrojov energie.

2.5. V roku 1992 boli na Samite Zeme v Riu de Janeiro prijaté základné zásady v oblasti sociálnej a hospodárskej politiky, ktorými sa nariaďuje ochrana životného prostredia, okrem iného Rámcový dohovor Organizácie Spojených národov o zmene klímy.

2.6. V septembri 2015 prijalo Valné zhromaždenie OSN cieľ trvalo udržateľného rozvoja. Jeden z týchto cieľov sa týka zabezpečenia prístupu k udržateľnej energii pre všetkých (cieľ č. 7). V súčasnosti nemá 1,2 miliardy ľudí na svete prístup k elektrickej energii.

2.7. Viac než 120 miliónom obyvateľov EÚ hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie. 10 % Európanov žije v domácnostiach, kde nikto nemá zamestnanie. Počet obyvateľov bez strechy nad hlavou narastá. Tieto údaje zároveň vyjadrujú energetickú chudobu.

2.8. Občianska spoločnosť očividne veľmi podporuje obnoviteľné zdroje energie. Túto skutočnosť potvrdili v roku 2015 aj encykliky pápeža Františka o životnom prostredí a vyhlásenia náboženských vodcov islamu, hinduizmu a budhizmu týkajúce sa zmeny klímy. Vyzývali náboženské spoločenstvá, aby sa zapojili do úsilia o budúcnosť s nulovými, resp. nízkymi emisiami.

2.9. Nevyhnutnosť odkloniť sa od fosílnych zdrojov energie potvrdilo prijatie cieľov na konferencii COP21 v Paríži v roku 2015, na ktorej sa zúčastnilo takmer 200 krajín. Ide predovšetkým o cieľ udržať nárast priemernej globálnej teploty na výrazne nižšej úrovni než o 2 °C v porovnaní s hodnotami pred priemyselnou revolúciou a pokračovať v úsilí znížiť nárast teploty o 1,5 °C.

3. Digitálna revolúcia. Impulz pre rozvoj výroby energie spotrebiteľmi

3.1. Počas uplynulého polstoročia sa počet obyvateľov strojnásobil. Krehkosť globálneho finančného systému ohrozila dlhodobá stagnácia svetového hospodárstva. Vysoká miera nezamestnanosti a rast nákladov na energiu spôsobili nestabilitu v mnohých krajinách. Zvýšili sa náklady na podnikanie a vznikla ďalšia záťaž pre spotrebiteľov.

3.2. Ukázalo sa, že je potrebné zmeniť hospodársky model a prepracovať obchodné modely, a to aj v sociálnej oblasti. Vďaka svetovej digitálnej revolúcii a internetu vecí sa objavili nástroje nového systému.

3.3. Do roku 2020 bude na trhu fungovať viac ako 50 miliárd zariadení zapojených do sietí, čo je sedemkrát viac, ako je počet ľudí na svete. Nie osobný počítač, ale smartfón sa stal najdôležitejším komunikačným oknom so svetom. V roku 2020 ich bude na trhu približne 6,1 miliardy.

3.4. Internet vecí umožnil miliónom ľudí stretávať sa na sociálnych sieťach. Vznikol model spotreby založenej na spoločnom využívaní zdrojov (*sharing economy*), ktorý je lepšie prispôbený usporiadaniu spoločnosti a zameraný na sociálnu súdržnosť. Hospodárstvo sa začína meniť, od centralizovaných inštitúcií riadených zhora prechádza k myšlienke spoločného využívania, a veľa sociálne vylúčených skupín dostáva šancu aktívne sa podieľať na hospodárskom živote.

3.5. Vďaka online platformám sa spotrebiteľ môže stať výrobcom, ktorý vytvára a sám šíri informácie a produkty vyrobené pomocou tlačiarne 3D. Platformy umožňujú podeliť sa o autá, domy, šaty a iné veci. Spotrebiteľ/výrobca môže sám na internete viesť školenia, získať lekársku radu a nájsť remeselníka na renováciu bytu. Sociálni podnikatelia, ktorí vďaka sociálnemu financovaniu nepotrebujú bankové inštitúcie, môžu svoju podnikateľskú činnosť financovať v rámci mladého hospodárstva založeného na spoločnom využívaní zdrojov.

3.6. Vo svete digitálnych možností sa sociálny kapitál stáva rovnako dôležitým ako finančný kapitál, prístup je dôležitejší ako vlastníctvo a „výmennú hodnotu“ na kapitalistických trhoch čoraz častejšie nahrádza „hodnota, o ktorú sa ľudia delia“ v spoločenstve spolupráce.

3.7. Rozvoj digitálnych technológií a nové obchodné modely v energetike vrátane decentralizovanej výroby energie umožňujú vnímať vidiecke oblasti, predmestia aglomerácií, osady s rodinnými domami, domové spoločenstvá a bytové družstvá ako veľké elektrárne s obrovským potenciálom. Ako mračno roztrúsených zdrojov, ktoré tvoria novú doktrínu energetickej bezpečnosti budovanej zdola, od domácností, poľnohospodárskych podnikov, malých podnikov alebo mikrodružstiev.

3.8. V energetike internet v rámci spoločnej spotreby umožnil, aby sociálne siete využívali milióny ľudí, ktorí vyrábajú elektrickú energiu vo svojich domoch, kanceláriách a na strechách skladov a potom sa o ňu delia prostredníctvom „internetu energie“ rovnakým spôsobom, ako si dnes na sieti vytvárame a vymieňame informácie. Prvky toho systému, ktoré sa musia ešte značne rozvinúť, sú uskladňovanie energie, „internetizácia“ energetických sústav a automobily na elektrický pohon.

4. Podpora obnoviteľných, decentralizovaných zdrojov energie

4.1. V dôsledku získavania čistej energie na doplnenie trhu a v dôsledku nahradzovania fosílnych palív sa transformácia energetických systémov a zavedenie pravidiel týkajúcich sa účasti nových subjektov na tomto trhu stali potrebnými krokmi.

4.2. V súlade s ustanoveniami Lisabonskej zmluvy (článok 2 ods. 3) sa udržateľný rozvoj v Európe uskutočňuje v sociálnom trhovom hospodárstve. Dôležitú úlohu tu zohrávajú partneri z radov občianskej spoločnosti a kľúčové je, aby transformáciu energetických systémov akceptovala spoločnosť, najmä na miestnej úrovni.

4.3. EÚ stanovila ciele do roku 2030 týkajúce sa energetickej únie a pretvorenia Európy na hospodárstvo s vysokou účinnosťou a nízkymi emisiami CO₂. Dvoma hlavnými cieľmi je znížiť emisie skleníkových plynov o 40 % a zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov na 27 %, pričom tento ukazovateľ na vnútroštátnej úrovni nebol spresnený. Nízkoenergetické hospodárstvo má zaistiť energetickú bezpečnosť a hospodársky rast súčasne s nízkou úrovňou emisií CO₂ a v ďalšom časovom horizonte nárast výroby a spotreby lokálne vyrábanej energie. Podľa najnovších dostupných údajov bolo možné vďaka obnoviteľným zdrojom energie znížiť v roku 2014 emisie CO₂ o 380 Mt.

4.4. Medzi jednotlivými cieľmi, ktoré EÚ stanovila do roku 2030, je aj zníženie výdavkov za energiu zo strany súkromných spotrebiteľov a podnikov. Spotrebiteľia a podniky majú aktívne vstupovať na energetický trh vďaka možnostiam, ktoré vytvorili nové technológie.

4.5. Energetická bilancia je v EÚ závislá od obchodu. Viac ako polovica objemu hrubej ročnej spotreby energie v EÚ v hodnote 400 mld. EUR pochádza z dovozu. Z niektorých analýz vyplýva, že v roku 2030 môže miera závislosti Únie od vonkajších dodávok energie dosahovať 70 %. Odhaduje sa, že vďaka obnoviteľným zdrojom energie sa používanie fosílnych palív obmedzilo v roku 2014 vo svete o 114 Mtoe.

4.6. Zlepšenie energetickej bilancie EÚ sa stalo kľúčovou záležitosťou. Jedným z riešení je bezprostredné získavanie energie z rôznych miestnych zdrojov jednotlivými spotrebiteľmi. Ak si získavanie energie z obnoviteľných zdrojov na uspokojenie miestnych potrieb nezíska všeobecnú podporu zdola, môže byť pre veľa krajín problematické zaručiť bezpečnosť svojich systémov.

4.7. Rozvoj technológií výroby energie v zariadeniach v blízkosti domácností, čoraz šikovnejšie riešenia umožňujúce v týchto zariadeniach skladovať energiu, jej prenos prostredníctvom inteligentných sietí a meranie inteligentnými meračmi, riadenie miestneho dopytu po energii, vďaka tomu všetkému môžu zariadenia spotrebiteľov vplývať na energetický mix každej krajiny.

4.8. Odvetvie obnoviteľných zdrojov energie je silným činiteľom v oblasti technologickej inovácie. Je nevyhnutné pre zásadnú transformáciu energetického systému Európy v rámci stratégie jednotného digitálneho trhu.

4.9. Premenu pasívnych spotrebiteľov na aktívnych výrobcov-spotrebiteľov (prozumentov) v rôznych sektoroch a možnosť zapojiť do digitálnej éry internetu vecí mikropodnikateľov a stratégiu jednotného trhu vymedzuje Európska komisia v stratégii pre jednotný digitálny trh [COM(2015) 192 final], avizovanej v máji 2016. Stratégia spočíva na troch pilieroch: 1) lepší prístup online k digitálnemu tovaru a službám; 2) prostredie, v ktorom môžu prosperovať digitálne siete a služby a 3) digitalizácia ako hnacia sila rastu. Hospodárstvu EÚ to môže priniesť 415 miliárd EUR ročne a môžu sa vytvoriť tisíce nových pracovných miest aj v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

4.10. Trh, na ktorom dominujú veľkí výrobcovia a distribútori energie, sa musí otvoriť pre individuálne subjekty a musí byť decentralizovanejší. Elektrická energia nebude distribuovaná odberateľom len centrálnou regulovaným spôsobom z veľkých elektrární „zhora“. Bude sa získavať z viacerých decentralizovaných zdrojov obnoviteľnej energie.

4.11. Miera rozptýlenia výroby elektrickej energie musí byť prispôbená špecifikám odberateľov energie. Rozdiely v tejto oblasti môžu byť spojené predovšetkým s fungovaním energeticky náročných odvetví v danej krajine.

4.12. Energetická bezpečnosť v súčasnosti čoraz viac závisí od odolnosti energetického systému voči teroristickým útokom. Rozvojom decentralizovanej výroby zároveň zvyšujeme energetickú bezpečnosť, pretože decentralizovaná výroba je menej vystavená teroristickým hrozbám.

4.13. Decentralizované zdroje energie umožňujú zamerať sa na problém kontinuity dodávok energie subjektom, ktorých činnosť je do veľkej miery závislá od elektrického prúdu (napr. hydinárske podniky, spracovateľské závody, chladiarne). V niektorých členských štátoch EÚ predstavujú výpadky prúdu maximálne 20 minút ročne, ale sú aj také, kde priemerné výpadky prúdu trvajú priemerne od 450 do 500 minút. Mikrozariadenia výrobcov-spotrebiteľov sú pre týchto výrobcov zárukou podnikania.

4.14. Možnosti, ktoré ponúka všeobecný rozvoj decentralizovanej výroby energie spotrebiteľmi, sa dajú využiť v sociálne dôležitých oblastiach EÚ v rámci stratégie Európa 2020: pri riešení demografických problémov spojených so starnutím obyvateľstva a v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

4.14.1. Jedným z cieľov stratégie je dosiahnuť, aby sa počet chudobných alebo sociálne vylúčených ľudí znížil aspoň o 20 miliónov vzhľadom na obrovský počet – 122 miliónov občanov – ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie. Majú pri tom pomôcť operačné programy podpory, aktívne nástroje trhu práce a účelovo viazané finančné prostriedky vrátane aspoň 20 % prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu. Logistická a finančná podpora, ktorá týmto ľuďom umožní zakladať mikrodružstvá na výrobu energie a/alebo zapájať sa do existujúcich miestnych projektov v oblasti internetu vecí, im môže otvoriť cestu k pracovnému a sociálnemu začleneniu a pomôcť vyhnúť sa biede, ktorá im hrozí.

4.14.2. Podobne je to s výzvou v rámci striebornej ekonomiky. Európska únia stojí pred historickou výzvou, ktorej nikdy predtým žiadne spoločenstvo nečelilo, ide konkrétne o rýchlo rastúcu dlhovekosť a súčasne všeobecnú digitalizáciu života, čo si vyžaduje zavádzanie neštandardných hospodárskych riešení, ako aj nových sociálnych stratégií.

4.14.3. V roku 2060 budú na jedného mladého obyvateľa pripadať až dvaja seniori⁽¹⁾. Starší občania a starší pracovníci by nemali byť vnímaní ako hrozba a príťaž spoločnosti, ale ako príležitosť vytvoriť v ére digitálnej revolúcie hospodárstvo, v rámci ktorého existuje veľa pracovných miest (*job-rich economy*) a ktoré využije obrovské skúsenosti a voľný čas seniorov a ich – hoci skromný – finančný kapitál na uloženie do bezpečných investícií digitálnej doby. Jednou z možností môže byť zapojenie starších osôb ako e-seniorov do pracovnej činnosti v energetike, napríklad v družstevných zariadeniach na sídliskách alebo v bytovkách.

5. Energia vyrábaná spotrebiteľmi

5.1. Pre súčasný kapitalizmus bola charakteristická definícia koncepcie spotreby vo vzťahu k procesu výroby a uvádzaniu výrobkov na trh, pričom spotreba prestala byť výsadou bohatých elít a stala sa masovým javom.

5.2. Termín „prozument“ (výrobca-spotrebiteľ) zaviedol v roku 1980 spisovateľ a futurista Alvin Toffler. Vo svojej knihe „Tretia vlna“ opísal „prozum“ ako jav, ktorý spôsobí, že trh nebude viac rozdelený na sféru výroby a sféru spotreby. Tretou vlnou nazval proces zahŕňajúci zapojenie jednotlivcov alebo organizovaných skupín prozumentov do výroby výrobku určeného na ich vlastnú spotrebu, teda posunutie hranice medzi subjektmi, ktoré vyrábajú a spotrebúvajú.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 389, 21.10.2016, s. 28.

5.3. Konceptia trhu, v ktorom boli spotrebitelia vrátane domácností vnímaní len ako pasívni účastníci na trhu, nezodpovedala výzvam technologického rozvoja. Už v roku 1972 Marshall McLuhan a Barrington Nevitt predpovedali, že s rozvojom elektrických technológií sa spotrebiteľ bude môcť stať výrobcom.

5.4. Základom hospodárstva v modernej spoločnosti sú bezpečné dodávky energie odberateľom za dostupné ceny, pričom sa prihliada na nevyhnutnosť chrániť zraniteľné sociálne skupiny v rámci boja proti energetickej chudobe.

5.5. Prozumenti sú jednotlivci, skupiny občanov alebo domácnosti a poľnohospodárske podniky, ktoré môžu pôsobiť v organizovaných formách ako združenia, nadácie, družstvá, ktoré sú výrobcami a zároveň spotrebiteľmi energie vyrábanej v malých zariadeniach umiestnených na dvoroch pri domoch alebo na obytných a hospodárskych budovách (malé veterné turbíny, fotovoltaické panely, solárne kolektory, tepelné čerpadlá). Prozumentmi môžu byť takisto malé podniky vrátane sociálnych podnikov a miestnych orgánov.

5.6. Táto koncepcia zahŕňa okrem výroby elektrickej energie aj výrobu tepla a chladienie.

5.7. Prozument v zásade pracuje pre svoj vlastný prospech. Stáva sa spolutvorcom tovaru, ktorý spotrebúva. Za prozumentov sa považujú aj jednotlivci, ktorí vytvárajú približne také množstvo energie, aké spotrebujú, aj keď sa oba tieto procesy neodohrávajú súčasne, napr. produkujú energiu hlavne počas dňa a vtedy ju pomerne málo využívajú na vlastnú potrebu, pričom prebytok predávajú iným spotrebiteľom a sami využívajú väčšinu energie vtedy, keď ju produkujú v značne menšom množstve.

5.8. Individuálna výroba-spotreba vedie k inej organizácii života. Spája sa predovšetkým s nespokojnosťou s masovou a štandardizovanou výrobou. Moderní spotrebitelia v ére digitalizácie chcú, aby sa k nim pristupovalo jednotlivo, vidia možnosť uspokojiť svoje potreby a túžby individuálne. Uvedomelo sa zapájajú do projektov týkajúcich sa ochrany životného prostredia a boja s emisiami skleníkových plynov.

5.9. Prozumenti spájajú prechod na modernú energetiku s rozvojom, potrebou kreativity a nezávislosti. Internetová generácia predstavuje skupinu prozumentov, ktorá je najaktívnejšia na trhu. Odlišuje sa tým, že nevníma svet z hľadiska spotreby, ale z hľadiska tvorby. Usiluje sa uspokojiť svoje potreby späté so slobodou, vierohodnosťou v očiach spoločnosti, rýchlym životným tempom a inovatívnosťou.

5.10. Prvé „prozumentské“ postupy majú svoj pôvod v jednoduchej samoobsluhy v službách a elektronickom obchode, v oddelení činnosti spotrebiteľa od trhu. Ďalšími dôvodmi pre vznik výroby-spotreby boli zmeny na trhu práce, elektronizácia každodenných činností, možnosť pracovať z domu (telepráca), viac voľného času a potreba využiť ho čo najlepšie.

5.11. Trhovou príčinou rozvoja výroby-spotreby, nielen v oblasti energetiky, sa stal pokles príjmov domácností v čase krízy, narastajúce ceny tovaru a služieb, nevyhnutnosť dennodenne šetriť a z ekonomických dôvodov si svojpomocne zabezpečiť potrebné služby alebo produkty.

5.12. Veľa krajín uznáva výhody, ktoré prináša súbežný rozvoj decentralizovaných zdrojov energie vrátane mikrozariadení. Horná hranica ich výkonu je zvyčajne 50 – 100 kW. Týka sa to najmä zariadení prozumentov.

5.13. Výrobu energie spotrebiteľmi je možné považovať za základný prvok prechodu na decentralizovanú výrobu, ktorá je všeobecne žiaducim riešením z hľadiska energetickej bezpečnosti, životného prostredia a spoločnosti.

5.14. Všeobecné rozšírenie výroby-spotreby by malo zásadne uľahčiť plnenie úloh vyplývajúcich zo záverov COP 21 v Paríži

5.15. EÚ postavila spotrebiteľov do centra svojej energetickej politiky a umožňuje im aktívne využívať nové technológie. V uplynulých rokoch sa objavili nové technológie v oblasti obnoviteľných zdrojov energie tak pre veľkopriemyselné zariadenia, ako aj pre projekty v malom rozsahu, a zároveň sa značne znížili náklady na základné investície. Napríklad cena solárnych fotovoltaických modulov klesla v rokoch 2008 až 2012 o 80 %. Výsledkom je, že podniky a domácnosti mohli začať nákladovo efektívne vyrábať a spotrebúvať vlastnú elektrickú energiu.

5.16. Vzhľadom na výhody vyplývajúce z rozvoja výroby energie spotrebiteľmi je dôležité podporovať potenciálnych prozumentov v činnostiach v tejto oblasti. Táto podpora môže zahŕňať odstránenie bariér a zjednodušenie administratívnych postupov, uľahčenie pripojenia k sieti alebo zabezpečenie výhodných podmienok pre predaj prebytku energie.

6. Energetické družstvá ako prozumentí

6.1. Energetické družstvá sú dobrovoľné zoskupenia neobmedzeného počtu osôb, ktoré majú právnu subjektivitu a ktorých cieľom je spoločne uspokojovať energetické potreby svojich členov.

6.2. Prozumentom je možné byť samostatne alebo spolu so susedmi v bytovke. O družstve môžeme hovoriť vtedy, keď do „prozumentského“ zariadenia investovalo niekoľko osôb. Môžu to byť celé skupiny obyvateľov danej oblasti. Cieľom je vyrábať elektrickú alebo tepelnú energiu z obnoviteľných zdrojov pre vlastnú potrebu a prípadný prebytok predávať do siete. V Nemecku na to stačia 3 fyzické osoby, v Poľsku 10 fyzických osôb alebo 3 právnické osoby.

6.3. Z nemeckých skúseností z uplynulých rokov vyplýva, že cieľom družstiev nie je maximalizácia zisku, ale predovšetkým hospodárska pomoc a pomoc svojim členom. Približne z tisíc družstiev bolo každé štvrté financované len z podielov jeho členov. V prípade ostatných družstiev dve tretiny prostriedkov poskytl družstevné banky. Každý člen má jeden hlas nezávisle od výšky finančného vkladu. Zvyčajne nejde o vysokú sumu a táto suma sa stanovuje v stanovách. Ak družstvo utrpí straty, členovia ich kryjú do výšky svojho vkladu.

6.3.1. Družstvá musia byť hospodársky efektívne rovnako ako všetky ostatné podniky. Výhodou družstiev bol zanedbateľný percentuálny podiel bankrotov tohto typu podnikov (približne 0,1 % všetkých bankrotov v Nemecku). Po počiatočnom období dividend v priemernej výške 5 až 6 %, družstvá v súčasnosti vynášajú 2 až 3 %.

6.3.2. Obce v Nemecku sú veľmi dôležitými partnermi energetických družstiev, nielen pokiaľ ide o sprístupňovanie obecných striech a budov na investície. S iniciatívou založiť energetické družstvo často prišiel starosta, ktorý sa usiloval presvedčiť o tejto myšlienke obyvateľov.

6.4. Podstatnou výhodou založenia energetického družstva je možnosť získavať energiu za nižšie ceny, ako by to bolo v prípade jednotlivca.

6.5. Energetické družstvo značne posilňuje pozíciu prozumentov vo vzťahu k veľkým subjektom na trhu s energiou.

6.6. Okrem toho sa prostredníctvom energetických družstiev môžu obyvatelia priamo zapojiť do zvyšovania energetickej bezpečnosti vo svojej lokalite. Má to nesmierny význam pre optimalizáciu riešení, ktoré by mali byť prispôbené potrebám a podmienkam miestnych komunít.

6.7. Družstevné hnutie, najmä v starých krajinách EÚ, zohrávalo značnú úlohu pri stimulovaní rastu a zvyšovaní konkurencieschopnosti hospodárstva a podporovalo európske hodnoty solidarity, samosprávy a demokracie. Hospodársky potenciál družstiev je v starých krajinách EÚ naďalej obrovský. V niekdajších socialistických krajinách v strednej a východnej Európe sa socialistický pôvod družstevného hnutia a politika podriaďovať družstvá centrálnym a územným orgánom verejnej správy, ktorá sa v týchto krajinách vtedy uplatňovala, zdajú byť dnes brzdou a zle vplývajú na atmosféru okolo družstiev prozumentov.

6.8. Model vlastnej výroby a spotreby (*self-consumption model*) otvoril možnosti, ako znížiť náklady na energiu, najmä pre malé a stredné podniky, pre ktoré boli vysoké ceny energie veľkou záťažou. Medzi spotrebiteľmi v obytných domoch sa objavili nové návyky, od fotovoltických panelov na strechách patriacich domácnostiam alebo tretím osobám, až po projekty realizované občianskymi družstvami na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Energia z morských zdrojov: rozvinúť obnoviteľné zdroje energie“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2017/C 034/08)

Spravodajca: **Stéphane BUFFETAUT**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia:	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	218/3/8

1. Závery

1.1. Vedci a inžinieri už niekoľko rokov pracujú na získavaní energie z oceánov. Morské prúdy, príliv a odliv a sila morských vln predstavujú zásoby energie, ktoré sa neustále obnovujú. Vo Francúzsku v roku 1966 generál de Gaulle slávnostne uviedol do prevádzky elektrárňu na výrobu elektriny z prílivovej energie La Rance spoločnosti EDF s 24 turbínami a celkovým výkonom 240 MW, pričom výkon jednej turbíny je 10 MW. Veterne turbíny poslednej generácie vyrábajú nanajvýš 8 MW. Táto technológia je teda účinná, hoci priehrada La Rance bola dlhú dobu jediným príkladom takéhoto zariadenia na svete. Dalším príkladom porovnateľného zariadenia je dnes elektrárňu na jazere Sihwa v Južnej Kórei s výkonom 254 MW. Existujúce projekty vo Veľkej Británii boli zablokované alebo pozastavené z dôvodu námietok ekologického charakteru.

1.2. Je zrejmé, že takéto investície sú relevantné vtedy, ak sú umiestnené na vhodných geografických miestach s veľkými slapovými koeficientmi a v národnej energetickej skladbe by sa mali lepšie zohľadniť.

1.3. Prvé priemyselné zariadenia sa zrealizovali, čo dokazuje, že tieto technológie by sa nemali považovať za riskantné experimenty, ale mali by sa považovať za čisté zdroje energie, ktoré treba rozvíjať.

1.4. EHSV sa preto domnieva, že výroba elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov by sa mala rozvíjať a nemali by sme sa zameriavať len na technológie využívajúce veternú alebo slnečnú energiu. Morská energia samozrejme nie je využiteľná kdekoľvek, bolo by však nesprávne nevenovať pozornosť predvídateľnému obnoviteľnému zdroju energie so slabým alebo s kontrolovateľným vplyvom na životné prostredie. Je všeobecne známe, že v budúcnosti budú základom energetiky rôzne zdroje zásobovania.

1.5. Nemecko, Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Írsko, Luxembursko, Nórsko, Holandsko a Švédsko sa 6. júna 2016 rozhodli posilniť spoluprácu v oblasti veternej energie na mori. S komisármi EÚ v oblasti energetiky a klímy podpísali osobitný akčný plán pre severné moria kontinentu. Táto spolupráca sa bude okrem iného týkať harmonizácie predpisov a režimu subvencovania veternej energie na mori a prepojenia elektrických sietí.

1.5.1. EHSV dôrazne odporúča, aby sa pri energii z morských zdrojov, či už ide o vodné turbíny alebo prílivové priehrady, zaujal podobný prístup založený na spolupráci medzi členskými štátmi alebo krajinami susediacimi s Európskou úniou, ktoré majú vhodné miesta pre tento typ zariadení (hlavne krajiny pri pobreží Atlantického oceánu a Severného mora).

1.6. Domnieva sa, že by sa nemalo zabúdať na technológie, ktoré ešte nie sú v plnej miere vyvinuté, ako napr. využitie energie morských vln alebo morskej termálnej energie. V období nedostatku verejných zdrojov však ich financovanie musí zodpovedať kritériám účinnosti a priority by preto mali dostať technológie, ktoré sú najslubnejšie.

1.7. Zdôrazňuje, že investície do tejto oblasti by Európskej únii umožnili presadiť sa napokon ako líder v oblasti nových obnoviteľných zdrojov energie. Európske podniky vlastnia už 40 % všetkých patentov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. EHSV odporúča, aby sa pokračovalo vo výskume a vývoji v oblasti energie z morských zdrojov, ale aj v oblasti uskladňovania energie vyrobenej z premenlivých zdrojov energie, aby sa mohla kompenzovať výroba energie z obnoviteľných zdrojov.

1.8. Varuje pred pokúšením obmedziť dotácie len na tradičné obnoviteľné zdroje energie, pretože takýto prístup by zúžil možnosti a narušil odvetvie energie z obnoviteľných zdrojov v prospech technológií, ktoré účinne presadzuje určitá lobby.

2. Všeobecné poznámky

2.1. Väčšinu našej planéty pokrývajú oceány a bolo by preto správnejšie nazývať ju planéta More než planéta Zem. Človek odpradávna využíval rybolovné zdroje pre svoju obživu. V poslednej dobe sa človeku darí využívať zdroje, ktoré sa nachádzajú na morskom dne alebo pod ním (polymetalické konkrécie, ropa atď.). Energia oceánov sa využíva už celé stáročia, ale v malom rozsahu a v podobe prílivových mlynov, ktoré možno nájsť v niektorých pobrežných oblastiach.

2.2. Potreba bojovať proti znečisteniu všetkého druhu a znížiť emisie skleníkových plynov by nás v súčasnosti mala viesť k tomu, že sa budeme zaujímať o energetický potenciál morí. Ako by Európska únia a členské štáty s prístupom k moru mohli prehliadať možnosti, ktoré im v oblasti energetiky môžu ponúknuť oceány?

2.3. Napriek značnému rozmeru európskej námornej oblasti je využívanie obnoviteľných zdrojov energie z týchto rozľahlých plôch stále iba v zárodkoch. Európska únia a členské štáty by sa však mohli podieľať na podporovaní nových technológií na získavanie energie z morských zdrojov prostredníctvom inovatívnych spoločností a priemyselných skupín z odvetvia energetiky. Toto je aj ambíciou fóra pre energiu z morských zdrojov.

2.4. More ponúka rôzne zdroje obnoviteľnej energie: vzdúvanie, vlny, prúdy, prílivový prúd, rozdiel v teplote povrchových vôd, vetry. Každá technika a každá metóda sa vyznačuje geografickými a ekologickými požiadavkami, čo znamená, že tieto inovatívne techniky sú uskutočniteľné, iba ak sa zohľadnia uvedené obmedzenia a dôsledky, ktoré z nich vyplývajú.

3. Získavanie energie z prúdov, prílivu a odlivu, vzdúvania a vln: vodné turbíny

3.1. Každý, kto niekedy pozoroval oceán, či už pokojný alebo rozbúrený, vie, že táto masa je v neustálom pohybe a pôsobí v nej rôzne sily. Preto je prirodzené položiť si otázku, či je možné využívať alebo zachytávať energiu z mora.

3.2. Aké sú v praxi postupy, ktoré boli skúmané alebo realizované?

— priehrady v ústí riek s turbínami využívajúcimi energiu prílivu a odlivu, Vo Francúzsku funguje priehrada la Rance úspešne už desaťročia. V Spojenom kráľovstve existujú dva projekty, ale nátlakové skupiny ochranárov prírody ich zablokovali,

— turbíny umiestnené na širom mori a pripevnené na stožiaroch alebo bójach,

— turbíny upevnené ku dnu, ktoré nazývame podmorské vodné turbíny. Projekty existujú v Bretónsku a čoskoro sa budú realizovať.

3.3. V praxi sa najslúbnejšou technikou zdá byť hlavne využívanie prílivových prúdov. Potenciál týchto technológií však vo veľkej miere závisí od miesta umiestnenia zariadenia. Oblasti Atlantického oceánu a Severného mora, kde sú slapové koeficienty najvyššie, sú najzaujímavejšie. Najvyššia účinnosť je totiž v oblastiach s veľkým rozdielom hladiny mora pri prílive a odlive. Obrovskou výhodou tohto spôsobu získavania energie sú predvídateľné a pravidelné dodávky energie, pretože príliv a odliv sú stále a ich rozsah je dobre známy vopred.

Podľa spoločnosti EDF by Európska únia mohla vyrábať približne 5 GW (z toho 2,5 GW na francúzskom pobreží), teda ekvivalent 12 jadrových reaktorov s výkonom 10 800 MW. Využívanie prílivových prúdov je však vo fáze technologického výskumu a zatiaľ nie je v prevádzke s výnimkou priehrady La Rance.

3.4. Aké technológie na princípe vodných turbín sa testujú?

- Arcouest, prototyp vodnej turbíny s výkonom 1,5 MW bol v roku 2014 umiestnený pod morskou hladinou pri pobreží mesta Paimpol. Túto vodnú turbínu vyvinula spoločnosť OpenHydro (skupina lodárskeho priemyslu DCNS) pre Paimpol-Bréhat, ktorý je prvým parkom s vodnými turbínami spoločnosti EDF. Pozostáva zo štyroch turbín s inštalovaným výkonom 2 až 3 MW. Ide o jednoduchý a silný stroj s otvoreným stredom a s rotorom s nízkou rýchlosťou, ktorý funguje bez mazadiel, čo minimalizuje vplyv na morský život. Táto vodná turbína bola testovaná počas štyroch mesiacov. Turbína pracovala nepretržite 1 500 hodín a vykonali sa mnohé mechanické a elektrické merania. Pokusy boli úspešné a potvrdzujú funkčnosť tohto typu vodnej turbíny. Bolo preto rozhodnuté, že v priebehu leta 2015 sa uvedie do prevádzky demonštračný park. Turbíny boli vyrobené a môžu sa nainštalovať, avšak vzhľadom na poveternostné podmienky a podmienky na mori sa ich inštalácia musela odložiť. Treba poznamenať, že tieto dve turbíny boli vyrobené v mestách Cherbourg a Brest, čo dokazuje, že spomínané nové technológie môžu vytvárať priemyselnú činnosť v pobrežných regiónoch.
- Poloponorná vodná turbína, ktorá sa dá pri údržbe zdvihnúť. Ide o britskú technológiu, ktorú vyvinula spoločnosť Tidalstream. Prototyp vyvinutý pre zariadenie STT (*ship to turbine*), ktoré je v prevádzke v prielive Pentland. Zariadenie pozostáva zo štyroch turbín s priemerom 20 metrov a s celkovým maximálnym výkonom 4 MW. V porovnaní s týmto systémom musí byť priemer veternej turbíny na mori 100 metrov a rýchlosť vetra 10 m/s, aby sa dosiahol rovnaký výkon. Okrem toho základy veternej elektrárne sa nachádzajú 25 metrov pod hladinou mora a sú o 25 % väčšie než základy STT. TidalStream sa preto domnieva, že jeho systém by konkuroval veterným turbínam na mori a na pevnine. Cena elektriny vyrobenej systémom STT by mohla dosiahnuť 0,03 GBP/kWh (asi 0,044 EUR/kWh). Tento systém bol otestovaný a potvrdený pri skúškach, ktoré sa uskutočnili na rieke Temža.
- Vodná turbína na stožiar spoločnosti Marine Current Turbines. Pri tejto technológii je nutné ukotviť stožiar o morské dno, čo znamená, že hĺbka ponorenia je obmedzená. Turbíny vodnej elektrárne sa posúvajú v drážkach po dĺžke stožiara a preto sa pri údržbe a oprave dajú vytiahnuť nad vodu.
- V roku 2003 boli v prielive Hammerfest v Nórsku nainštalované vodné turbíny, ktoré sú upevnené na ukotvenej bóji.
- Prílivové turbíny umiestnené pod priehradou v ústí rieky, ako napr. priehrada La Rance, ktorá bola uvedená do prevádzky v šesťdesiatych rokoch a ktorá je najstarším zariadením tohto druhu. Dva projekty sa v súčasnosti skúmajú vo Veľkej Británii, ale z environmentálnych dôvodov sú zablokané.

4. Získavanie energie zo vzdúvania mora a z vln: energia vln

4.1. Existuje celá škála riešení na získavanie energie z pohybu vln. Niektoré prototypy sú ponorené do vody, iné inštalované na hladine pri pobreží alebo na mori. Systémy zachytávania energie sa pri jednotlivých prototypoch líšia: zachytávanie energie na hladine (vlnenie) alebo pod vodou (pozdĺžny alebo orbitálny pohyb), zachytávanie zmien tlaku pri prechode vln (zmeny výšky hladiny) alebo fyzické zachytávanie vodnej masy v retenčnej nádrži.

4.2. Hlavnou nevýhodou je to, že na rozdiel od prílivovej energie je energia zo vzdúvania mora málo predvídateľná. V súčasnosti je získavanie energie zo vzdúvania a z vln v štádiu technologického výskumu a nie je zatiaľ v prevádzke. Testuje sa však šesť rôznych techník:

- reťaz klbovo spojených plavákov, tzv. „morský had“. Ide o sústavu dlhých plavákov, ktoré sú nastavené v smere vetra a kolmo na vlny, pričom čelná časť je káblom ukotvená k morskému dnu. Pôsobením vln dochádza k oscilácii sústavy a tieto oscilácie stláčajú hydraulickú kvapalinu v klboch, ktorá poháňa turbínu. Tento systém bol testovaný s rôznou mierou úspešnosti,

- ponorená oscilujúca stena,
- vertikálny oscilujúci stĺp,
- ponorený tlakový snímač,
- oscilujúci vodný stĺp,
- nádrž na zachytávanie vln.

5. Využívanie termálnej energie oceánov

5.1. Ide o využívanie rozdielu teploty povrchových vôd a hlbokomorských vôd oceánov. Často používanou skratkou je skratka OTEC (*ocean thermal energy conversion*). V textoch Európskej únie sa používa pojem hydrotermálna energia pre „energiu uloženú vo forme tepla v povrchových vodách“.

5.2. Vďaka slnečnej energii je pri hladine teplota vody vysoká a v medzitropickom pásme môže niekedy dosahovať viac ako 25 °C. Vo veľkých hĺbkach, kde slnečné žiarenie nepreniká, je voda chladná s teplotou približne 2 až 4 °C okrem uzavretých morí, ako je napr. Stredozemné more. Okrem toho sa chladné vrstvy nemiešajú s teplými vrstvami. Tento rozdiel teploty sa dá využiť pri tepelnom stroji. Tepelný stroj potrebuje na výrobu energie chladný zdroj a teplý zdroj a ako zdroje používa vodu pochádzajúcu z veľkých hĺbok a povrchovú vodu.

5.3. Tento druh využívania tepelnej energie oceánov je však optimálny a rentabilný iba vtedy, ak sú zariadenia inštalované v špecifických oblastiach s určitou teplotou povrchových vôd a s určitou hĺbkou vôd. Potrubie, ktoré je pri tom nevyhnutné, môže totiž siahať až do hĺbky približne tisíc metrov, a to za prijateľné náklady a s využitím súčasných technológií. Bolo by teda nezmyselné budovať takéto zariadenia kilometre od pobrežia, pretože by si to vyžadovalo dlhšie potrubie a ďalšie náklady. V praxi sa optimálne pásmo nachádza medzi obratníkom Raka a obratníkom Kozorožca, teda medzi 30° s.z.š. 30° j.z.š., čo sú okrajové oblasti Európskej únie.

6. Získavanie veternej energie na mori: veterné elektrárne na mori

6.1. Hoci v pravom zmysle slova nejde o energiu z morských zdrojov, treba sa taktiež zmieniť o veterných elektrárňach pripevnených ku dnu alebo plávajúcich na hladine (ale samozrejme ukotvené), ktoré sú na mori zďaleka najrozvinutejšie a ktoré sa v porovnaní s technológiami opísanými vyššie zdajú konvenčné. Majú však vplyv na životné prostredie a jasný vizuálny vplyv. Často sa spomína otázka konfliktného záujmu v súvislosti s rybármi. V praxi predstavujú parky veterných elektrární so základňou upevnenou na morskom dne skutočné morské oblasti, v ktorých sa ryby rýchle množia. Tieto zariadenia prinášajú nepriamo aj rybárom, pretože umožňujú obnovu populácií v oblastiach so zákazom rybolovu, kde základy konštrukcie plnia úlohu umelých útesov.

6.2. V Európe je táto metóda v súčasnosti najrozšírenejšia a zaznamenáva veľký rozmach. Momentálne je inštalovaných asi sto fariem veterných elektrární hlavne v Severnom mori, Atlantickom oceáne (Veľká Británia) a Baltskom mori. V Stredozemnom mori, ktoré má veľkú hĺbku a malý alebo žiadny kontinentálny šelf, je umiestnený malý počet zariadení alebo projektov.

6.3. Hlavné etapy realizácie uvedených technológií možno zhrnúť nasledovne:

- prvé zariadenie na mori pochádza z roku 1991 v Dánsku (Vindeby) a vyrába 450 kW,
- elektráreň s najhlbšími základmi v hĺbke 45 metrov bola postavená v roku 2007 vo Veľkej Británii (veterná farma Beatrice). Vyrába dvakrát 5 MW,
- prvá veľká plávajúca veterná elektráreň v hĺbke 220 metrov bola postavená v roku 2009 v Nórsku (Hywind). Jej výkon je 2,3 MW,
- najvýkonnejšia veterná elektráreň na mori s výkonom 6 MW sa nachádza v Belgicku (Bligh Bank),
- najväčšia veterná farma na mori je vo výstavbe vo Veľkej Británii v oblasti Dogger Bank. Bude pozostávať z 166 turbín s plánovaným výkonom 12 000 MW. Treba poznamenať, že Spojené kráľovstvo sa usiluje dosiahnuť energetickú nezávislosť a v súčasnosti disponuje už 1 452 turbínami v 27 veterných farmách.

6.4. Existujú taktiež dva významné projekty pri francúzskom pobreží, jeden v Bretónsku, druhý medzi ostrovmi Noirmoutier a Yeu. Boli zverejnené výzvy na predkladanie ponúk a vybraté konzorciá prevádzkovateľov.

6.5. Hospodárska výnosnosť veterných fariem na mori je podmienená miestom a najmä silou a pravidelnosťou vetra a pri niektorých farmách môže byť až dvojnásobná. Niekedy sa počas nízkeho dopytu predávajú prebytky energie, ktoré dodáva veterná elektrárňa, na spotových trhoch za záporné ceny. Značný rozmach takéhoto spôsobu získavania elektrickej energie možno povedie k vzniku ťažko využiteľných prebytkov, pretože vo veľkej miere závisia od miestnych a náhodných meteorologických javov (pozri stanovisko profesora Wolfa na tému nestálych zdrojov energie).

6.6. V dôsledku rozvoja tejto metódy a technologického pokroku vo využívaní veterných elektrární v posledných dvadsiatich rokoch došlo k zníženiu investičných a prevádzkových nákladov. Na začiatku 21. storočia bola cena megawatthodiny 190 EUR, v súčasnosti sa pohybuje medzi 140 a 160 EUR. Pre porovnanie, moderný jadrový reaktor typu EPR vyrobí megawatthodinu za 130 EUR, ale výroba je stabilná a predvídateľná.

6.7. Je zjavné, že iné metódy získavania energie na mori budú musieť čeliť hospodárskej súťaži, aby sa mohli rozvíjať na priemyselnej úrovni a preukázať, že ponúkajú konkurenčné výhody v porovnaní s veternými elektrárnami na mori, ktoré si vyžadujú značné náklady na údržbu a dozor. V súčasnosti sa ako najúčinnnejšie a hospodársky najefektívnejšie systémy javia podmorské vodné turbíny a priehrady v ústí riek. Jednou z výhod sú predvídateľné a pravidelné dodávky energie.

7. Akú budúcnosť má energia z obnoviteľných zdrojov na mori?

7.1. Keďže ide o zelené zdroje energie, vzťahujú sa na ne rôzne európske alebo vnútroštátne systémy podpory, najmä preferenčná nákupná cena. Okrem veterných elektrární na mori však tieto technológie, najmä podmorské vodné turbíny, zatiaľ neboli vyskúšané v reálnych podmienkach. Ostáva dúfať, že novým technológiám, ktoré sú vo fáze testovania, nebude brániť ekologický konzervatizmus. Ako vieme, priehrady v ústí riek sa doteraz nemohli budovať vzhľadom na silný odpor ochrancov prírody a rybárov. Každé zariadenie má vplyv na životné prostredie. Musíme ho preto vedieť čo najpresnejšie odhadnúť, aby sme mohli posúdiť skutočnú rovnováhu medzi nákladmi a prínosmi.

7.2. Nedávno bol dobudovaný prvý podmorský park vodných turbín Paimpol-Bréhat. Prílivové prúdy poháňajú lopatky turbín; každé zariadenie môže dosiahnuť výkon 1 MW a tieto vodné turbíny môžu zásobovať elektrickou energiou 3 000 domácností.

7.3. Účinnosť všetkých technológií získavania energie z morských zdrojov závisí od ich umiestnenia. Nepredstavujú preto všeobecne účinný zdroj energie. Bude preto potrebné preukázať väčšiu mieru zdravého rozumu než to bolo v prípade niektorých iných dotovaných energií z obnoviteľných zdrojov, ako napr. solárne panely, ktoré sú niekedy inštalované skôr z dôvodov daňovej výhodnosti než účelnosti. Treba taktiež zdôrazniť, že technológie na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré sú v súčasnosti v začiatočnom štádiu, budú vďaka zdaňovaniu CO₂ ekonomicky zaujímavé.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Program 2030 – Európska únia sa zasadzuje za globálny udržateľný rozvoj

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2017/C 034/09)

Spravodajca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	29. 9. 2016
Prijaté v pléne	20. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	141/1/1

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta program 2030, keďže zahŕňa ambiciózne súbor cieľov a úloh na premenu nášho sveta a predstavuje historický posun v spôsobe ako riešiť hospodárske, sociálne a environmentálne rozdiely na celom svete. Keďže Európska únia (EÚ) zohráva dôležitú úlohu na medzinárodnej scéne v oblasti diplomacie, podpory ľudských práv, obchodu, rozvojovej a humanitárnej pomoci, ako aj v spolupráci s viacstrannými organizáciami a bilaterálne s tretími krajinami, môže mať obrovský vplyv na proces dosahovania cieľov trvalo udržateľného rozvoja na celosvetovej úrovni. Avšak, dobrovoľné podávanie správ môže ohroziť jednotné, účinné a merateľné vykonávanie programu 2030. EHSV vyzýva EÚ, aby vnímala realizáciu programu 2030 ako povinnosť a možnosť formovať budúce politiky a programy EÚ. EHSV tiež poukazuje na to, že EÚ by sa mala uvítať program 2030, pretože ponúka a poskytuje novú perspektívu ako urobiť z EÚ úniu udržateľného rozvoja a predstavuje občanom EÚ a zvyšku sveta novú víziu inkluzívneho ľudského rozvoja.

1.2. Program 2030 plne odráža európske hodnoty prosperity pre všetkých, ľudské práva, sociálnu spravodlivosť, boj proti chudobe, demokratickú správu vecí verejných, sociálne trhové hospodárstvo a ochranu životného prostredia. Preto sa očakáva, že EÚ bude zohrávať vedúcu úlohu pri vykonávaní programu 2030 a prispievať k dosahovaniu cieľov udržateľného rozvoja na celosvetovej úrovni. EÚ tak bude považovaná za vedúceho aktéra pri podpore ekologicky, sociálne a ekonomicky zodpovedného a udržateľného rozvoja, ako aj pri dodržiavaní ľudských práv, rodovej rovnosti, nediskriminácii a podpore zraniteľných skupín. Odstránenie chudoby by malo byť najvyššou prioritou v politikách a programoch EÚ. Okrem toho zásady spravodlivosti v oblasti klímy a „spravodlivého prechodu“ by sa mali plne a účinne začleňovať a integrovať do komplexnej stratégie EÚ pre vykonávanie programu 2030.

1.3. EHSV zdôrazňuje, že EÚ bude môcť splniť svoje záväzky v oblasti udržateľného rozvoja na globálnej úrovni, a teda výrazne a účinne podporovať vykonávanie programu 2030, len ak vykoná potrebné zmeny v záujme vyváženého a inkluzívneho prispôsobenia politík a programov trom pilierom cieľov udržateľného rozvoja. EÚ a členské štáty majú morálnu a politickú povinnosť voči občanom EÚ aj zvyšku sveta riešiť vykonávanie programu 2030 politicky koherentným a koordinovaným spôsobom. Inštitúcie EÚ a členské štáty sa musia urýchlene dohodnúť na ďalšom postupe na najvyššej politickej úrovni prostredníctvom medziinštitucionálnej dohody medzi Komisiou, Radou a Parlamentom s cieľom vytvoriť pevný základ pre ďalšie politické opatrenia⁽¹⁾. Táto dohoda o vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja by mala tvoriť základ celkovej stratégie začleňovania programu 2030 s cieľom vytvoriť z EÚ úniu udržateľného rozvoja.

1.4. Podobne ako vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽²⁾ EHSV vyzýva na vytvorenie fóra občianskej spoločnosti pre udržateľný rozvoj s cieľom podporovať a monitorovať vykonávanie programu 2030, aby sa zabezpečil súlad s vnútornými a vonkajšími politikami a programami EÚ. Do tohto fóra by sa mali v plnej miere zapojiť ako kľúčoví aktéri všetky zainteresované strany vrátane Rady, Komisie, Parlamentu a občianskej spoločnosti, aby bola práca fóra transparentná a podliehala kontrole európskych občanov. EHSV je pripravený podporiť tento proces ako sprostredkovateľ.

1.5. Samotná EÚ by mala od roku 2017 aktívne predkladať zasadnutiu politického fóra OSN na vysokej úrovni pravidelné dobrovoľné hodnotenie svojich vnútorných a vonkajších politík a programov. EÚ bude prvou regionálnou organizáciou, ktorá tak urobí. Okrem toho by EÚ mala vypracovať výročné tematické správy v súlade s ročným tematickým preskúmaním politického fóra OSN na vysokej úrovni. Občianska spoločnosť by mala byť v plnej miere zapojená do tohto procesu podávania správ prostredníctvom Európskeho fóra udržateľného rozvoja. EHSV je pripravený podporiť tento proces ako sprostredkovateľ⁽³⁾.

1.6. EÚ je povinná v plnej miere dodržiavať medzinárodné a európske dohovory a dohody o ochrane životného prostredia, ľudských práv, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Preto by medzinárodné a európske právne predpisy mali podporiť prístup EÚ k implementácii, monitorovaniu a preskúmaniu programu 2030. Dobrovoľný charakter programu 2030 by nemal narušať povinnosť plne a účinne zahrnúť a integrovať záväzky vyplývajúce z medzinárodného a európskeho práva do komplexnej stratégie EÚ na realizáciu cieľov udržateľného rozvoja. Medzinárodné záväzky EÚ by sa mali vzťahovať na všetky európske politické opatrenia a programy.

1.7. Európska komisia sa musí zaoberať tým, ako sa program 2030 zohľadňuje v nástrojoch vonkajšej činnosti. Mapovanie vonkajších politík je prvým krokom. Nestačí však a musí ho doplniť podrobná a komplexná analýza nedostatkov a posúdenie s cieľom identifikovať konkrétne nedostatky, ktoré existujú medzi súčasnými a budúcimi vonkajšími politikami a programami, ktoré by mali byť v plnej miere zapojité, zosúladiť a vyvážené a spravodlivo zahrnúť hospodárske, sociálne a environmentálne piliere programu 2030. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby podnikla konkrétne kroky a zahrnula uvedené hľadiská do pripravovaného oznámenia o vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja.

1.8. Európska komisia musí plne integrovať a začleniť program 2030 do vonkajšej činnosti Európskej únie. EÚ je významným aktérom celosvetového rozvíjania vzťahov s inými zainteresovanými stranami (verejnými, medzivládny, súkromnými a mimovládny) prostredníctvom vonkajších činností/vonkajšej činnosti a nástrojov. Preto by Európska komisia mala plne využívať kľúčové oblasti, ako sú obchodná a rozvojová politika, susedská politika, politika v oblasti životného prostredia a klímy, zahraničná a bezpečnostná politika, sociálne a solidárne hospodárstvo, presadzovanie ľudských práv, humanitárna pomoc, znižovanie rizika katastrof a transfer technológií, aby aktívne presadzovala vykonávanie programu 2030. Európska komisia musí využívať program 2030 a v plnej miere ho začleniť do Európskeho konsenzu o rozvoji. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že tento program nebol dostatočne zahrnutý do globálnej stratégie EÚ v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky⁽⁴⁾. Európska komisia by mala zahrnúť do dlho očakávaného a výrazne meškajúceho oznámenia o programe 2030 zmysluplný program na dosiahnutie súdržnosti politiky a koordinácie politiky v rámci jej vonkajších činností a programov s cieľom zaručiť prístup k udržateľnému rozvoju, ktorý je začlenený do všetkých vonkajších politík.

⁽¹⁾ Ako sa odporúča v stanovisku EHSV NAT/693 *Trvalo udržateľný rozvoj: Mapovanie vnútorných a vonkajších politík EÚ*, spravodajca Ioannis Vardakastanis, pomocná spravodajkyňa: Jarmila Dubravská (Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 41).

⁽²⁾ Prieskumné stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 73).

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

1.9. Európska komisia, a najmä vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku by mali zaviesť účinné mechanizmy na koordináciu oficiálnej rozvojovej pomoci a akčného programu z Addis Abeby jednotným spôsobom tak, aby sa zabezpečilo, že oficiálna rozvojová pomoc bude smerovať do partnerstiev a konkrétnych programov a projektov, ktoré sú vypracované v súlade s tromi piliermi programu 2030, pričom sa plne zohľadnia zásady odstránenia chudoby, „nikto na nikoho sa nezabudne“, spravodlivosti v oblasti klímy, spravodlivého prechodu, inkluzívneho rastu a rozvoja, podpora modernizácie, rozvoj infraštruktúry a udržateľných podnikov, boj proti nerovnosti a zabezpečenie dodržiavania ľudských práv.

1.10. EHSV odporúča, aby Európska komisia využila prístup podmienenosti európskych štrukturálnych a investičných fondov počas procesu začlenenia programu 2030 do nástrojov pre vonkajšiu činnosť, a preto by sa podobný prístup podmienenosti programu 2030 mal uplatňovať vo všetkých politikách a programoch súvisiacich s cieľmi udržateľného rozvoja.

1.11. Delegácie EÚ v tretích krajinách by mali vykonávať prieskumy s cieľom skúmať verejné povedomie a pochopenie cieľov udržateľného rozvoja. Európska komisia by mala organizovať a vykonávať činnosti a kampane na zvyšovanie informovanosti, aby sa program udržateľného rozvoja do roku 2030 stal európskym programom. Európska komisia by mala vykonávať pravidelné prieskumy Eurobarometra s cieľom skúmať verejné povedomie a pochopenie cieľov udržateľného rozvoja medzi občanmi EÚ. Organizácie občianskej spoločnosti majú v tomto procese kľúčovú úlohu.

1.12. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby vydala výročnú správu o vykonávaní vonkajšej činnosti a zdrojoch v súvislosti s programom 2030. To by malo byť súčasťou plánovanej výročnej správy EÚ o plnení cieľov udržateľného rozvoja. Európska komisia by mala tiež vypracovať a zahrnúť súbor ukazovateľov a referenčných hodnôt programu 2030 do svojich vonkajších politík a programov s cieľom uľahčiť hodnotenie, posudzovanie a podávanie správ o tom, ako účinne vonkajšie nástroje EÚ smerujú zdroje na projekty a programy súvisiace s cieľmi udržateľného rozvoja, a konkrétne ako sa zohľadňuje hospodársky, sociálny a environmentálny pilier programu 2030 v nástrojoch vonkajšej činnosti EÚ.

1.13. Európska komisia by mala vo svojich vonkajších politikách a programoch podporovať model riadenia viacerými zainteresovanými stranami, a tak urobiť z organizácií občianskej spoločnosti v tretích krajinách skutočných partnerov pri vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja. Transparentnosť, zodpovednosť a partnerstvo by mali byť základom tohto nového prístupu ku konzultáciám a participatívnemu rozhodovaniu. Demokratické vykonávanie programu 2030 si vyžaduje úplné zapojenie organizácií občianskej spoločnosti vo všetkých fázach vrátane monitorovania a revízie.

1.14. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby začlenila budovanie kapacít organizácií občianskej spoločnosti do svojich finančných nástrojov, ako aj vonkajších politík a programov. Komisia by mala zaviesť konkrétny program a zabezpečiť financovanie na podporu budovania kapacít organizácií občianskej spoločnosti, aby sa mohli naplno zúčastňovať na tomto procese. Existujúce programy budovania kapacít musia byť výraznejšie otvorené organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré premosťujú miestne otázky a a otázky riadenia ⁽⁵⁾.

1.15. EHSV spolupracuje s rozsiahlym okruhom partnerov v mnohých krajinách na celom svete, a je teda pripravený podporiť skutočné a zmysluplné zapojenie všetkých partnerov (najmä z občianskej spoločnosti) do vykonávania a monitorovania cieľov udržateľného rozvoja a v tejto súvislosti sa zaväzuje uľahčiť zapojenie občianskej spoločnosti do vykonávania programu na vnútroštátnej úrovni.

2. Úvod

2.1. EHSV víta záväzok s názvom „Transformujeme náš svet“ zo strany svetových lídrov z 25. septembra 2015 k programu trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030, v ktorom sa stanovuje súbor cieľov na ochranu planéty, odstránenie chudoby a zabezpečenie prosperity pre všetkých. Každý cieľ obsahuje osobitné čiastkové ciele, ktoré sa majú dosiahnuť v najbližších 15 rokoch. Od programu 2030 sa preto očakáva, že bude podporovať vytvorenie a zavedenie silných a inkluzívnych partnerstiev medzi všetkými zainteresovanými stranami a že rozhodne podporí zavedenie nového modelu riadenia na globálnej úrovni.

2.2. Program 2030 sa vyznačuje univerzálnym, nedeliteľným a integrovaným prístupom k hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pilierom, čím sa vytvorí jedinečná rovnováha medzi tromi rozmermi udržateľného rozvoja. To je dôvod, prečo program 2030 predstavuje historickú zmenu v spôsobe ako riešiť hospodárske, sociálne a environmentálne rozdiely na celom svete.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

2.3. Program 2030 je akčným plánom pre ľudí, planétu a prosperitu. Stanovuje 17 cieľov udržateľného rozvoja (SDG) a 169 čiastkových cieľov, ktoré rovnako riešia hospodárske, environmentálne a sociálne rozmery udržateľného rozvoja s cieľom zabezpečiť prosperitu pre všetkých, vychádzať z úspechov miléniových rozvojových cieľov, riešiť nedostatky miléniových rozvojových cieľov a ponúknuť svetu novú víziu pre udržateľný rozvoj a inkluzívny rast, ktorý prinesie úžitok všetkým skupinám obyvateľstva. Cieľom programu 2030 je tiež chrániť, presadzovať a vykonávať ľudské práva a rovnosť pre všetkých s väčším dôrazom na rodovú rovnosť (cieľ č. 5).

2.4. EHSV súhlasí a plne podporuje význam zásady „na nikoho sa nezabudne“, ktorá sa vzťahuje na všetky ciele udržateľného rozvoja, a preto by sa mala plne začleniť do rozvojových partnerstiev, politík a opatrení na vykonávanie a monitorovanie programu 2030.

2.5. Program 2030 vytvoril v OSN riadiacu štruktúru na vysokej úrovni tzv. politické fórum na vysokej úrovni, ktoré je mnohostrannou platformou, ktorej úlohou je vykonávať systematické preskúmanie a nadväznú kroky v rámci vykonávania programu 2030. Prvé zasadnutie politického fóra na vysokej úrovni po podpise programu 2030 sa konalo v júli 2016 a 22 krajín vrátane štyroch členských štátov EÚ predložilo prvé dobrovoľné národné preskúmania (NVR) o snahe uplatňovať program 2030 pre udržateľný rozvoj v ich krajinách (Estónsko, Fínsko, Francúzsko a Nemecko, ako aj Čína, Kolumbia, Egypt, Gruzínsko, Madagaskar, Mexiko, Čierna Hora, Maroko, Nórsko, Filipíny, Kórejská republika, Samoa, Sierra Leone, Švajčiarsko, Togo, Turecko, Uganda a Venezuela).

2.6. Počas realizácie programu 2030 by sa mal klásť väčší dôraz na činnosť, politiky, programy a vytvorenie multilaterálnych, transparentných a účastníckych partnerstiev zameraných na odstraňovanie ekonomických, sociálnych a environmentálnych rozdielov vo svete na základe zásad univerzálnosti, nedeliteľnosti, transparentnosti, zodpovednosti a ľudských práv.

2.7. Univerzálny a nedeliteľný charakter programu 2030 platí rovnako pre rozvojové aj rozvinuté krajiny a jeho uplatňovanie si vyžaduje transformačné hospodárske, spoločenské a environmentálne zmeny na všetkých stranách. Keďže sa očakáva, že EÚ bude príkladom pri vykonávaní programu 2030, EÚ a členské štáty by mali zosúladiť všetky politiky a programy zamerané na splnenie cieľov boja proti chudobe a nerovnosti, ochranu planéty a tvorbu inkluzívneho hospodárskeho rastu vyváženým a koherentným spôsobom, ktorý bude rovnako prospešný pre všetky skupiny obyvateľstva, ako aj pre integrovanie a začleňovanie troch pilierov cieľov udržateľného rozvoja.

2.8. Inštitúcie EÚ budú musieť začať postupy na vysokej úrovni, ktorých výsledkom budú politické rozhodnutia na vysokej úrovni s cieľom urobiť z EÚ úniu udržateľného rozvoja. Preto je mimoriadne dôležité rozvíjať zastrešujúcu stratégiu pre plnenie cieľov udržateľného rozvoja, aby sa vyváženým spôsobom podporila, zabezpečila a začlenila súdržnosť a koordinácia do politík a programov EÚ a rovnako sa zohľadnili tri piliere programu 2030.

3. Urobiť z EÚ svetového lídra pri realizácii programu 2030

3.1. Najväčším problémom pri realizácii programu 2030 je odstránenie chudoby vo všetkých jej formách vrátane extrémnej chudoby. Ide tiež o kľúčovú prierezovú zásadu a hodnotu zakotvenú v zmluvách Európskej únie a ktorá je základným predpokladom na dosiahnutie udržateľného rozvoja (cieľ č. 1). EÚ je silným svetovým hráčom, a teda sa de facto stala hlavným aktérom s veľkým vplyvom na hospodársky rast a rozvoj politík na celom svete. Má preto jedinečnú príležitosť prispôsobiť vonkajšie politiky a programy realizácii programu 2030 na celosvetovej úrovni, a to zabezpečením toho, že sa tri piliere programu 2030 vyvážené začlenia do všetkých nástrojov EÚ pre vonkajšiu činnosť. Vzhľadom na univerzálnosť a nedeliteľnosť programu 2030 by EÚ mala očakávať, že bude dôkladne pozorovaná, najmä to, ako je schopná vysporiadať sa s týmto problémom.

3.2. EÚ by mala hľadať mechanizmy na rozdelenie záťaže a prínosov zmeny klímy, keďže tá má dosah na ľudské práva, chudobu a rovnosť. Jeden takýto mechanizmus je „spravodlivosť v oblasti klímy“, ktorý sa používa na to, aby bolo globálne otepľovanie etickou a politickou otázkou, a nie výlučne environmentálnou alebo fyzikálnou. Deje sa tak spojením dôsledkov zmeny klímy s konceptom spravodlivosti, najmä environmentálnej a sociálnej spravodlivosti, ako aj preskúmaním otázok, ako sú rovnosť, ľudské práva, kolektívne práva a historická zodpovednosť za zmenu klímy. Základným tvrdením klimatickej spravodlivosti je, že tí, ktorí sú najmenej zodpovední za zmenu klímy, sú ňou najviac zasiahnutí.

3.3. Je rovnako dôležité zapracovať a začleniť do vonkajších a vnútorných politík a programov EÚ koncept „spravodlivého prechodu“, ktorý pomáha chrániť ľudské práva a práva pracovníkov (napr. dôstojná práca) a zároveň modernizovať a viesť národné ekonomiky a podnikateľské subjekty k šetrnosti voči životnému prostrediu a k sociálnej zodpovednosti prostredníctvom vonkajších nástrojov EÚ.

3.4. Spravodlivé uplatňovanie hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho piliera programu 2030 prostredníctvom vonkajšej činnosti EÚ by malo obsahovať stratégie na podporu nízkouhlíkového a obehového hospodárstva a hospodárstva spoločného využívania zdrojov, udržateľnej výroby a spotreby potravín, investícií do inovácií a dlhodobej modernizácie infraštruktúry a podpory udržateľných podnikov⁽⁶⁾.

3.5. Program 2030 je založený na zásade dobrovoľnosti a dobrovoľnom prístupe, čo môže brániť jeho plnej a hladkej realizácii. EÚ by však mala urobiť realizáciu programu 2030 povinnou interne aj externe. Jeho 17 cieľov je plne v súlade so zásadami a hodnotami EÚ stanovenými v zmluvách, a preto potrebujú byť zahrnuté a plnené prostredníctvom európskych politík a programov. Vonkajšia činnosť EÚ by mala vychádzať z týchto zásad a hodnôt.

3.6. Dôsledná realizácia programu 2030 zo strany EÚ si vyžaduje skutočný záväzok na najvyššej politickej úrovni zo strany inštitúcií EÚ a členských štátov s cieľom účinne a rýchlo začleniť, integrovať a zahrnúť ciele udržateľného rozvoja do všetkých politík a programov EÚ.

3.7. Univerzálny charakter programu 2030 a záväzkov prijatých v krajinách na celom svete, bez ohľadu na úroveň ich hospodárskeho a sociálneho rozvoja a ich životnú úroveň, predstavuje veľmi významnú výzvu pre EÚ zaujať vedúce postavenie a udať smer pre postupné vykonávanie programu 2030 na globálnej úrovni. Avšak na dosiahnutie tohto cieľa a umožnenie EÚ byť motorom programu 2030 treba prijať nevyhnutné rozhodnutia a uskutočniť potrebné zmeny v politikách a programoch EÚ.

3.8. Je potrebné poznamenať, že už prešiel rok od prijatia programu 2030, pričom Európska komisia sa realizáciou tohto programu zaoberá veľmi nejednotne a nekoordinovane. Prvé zasadnutie politického fóra na vysokej úrovni sa uskutočnilo v júli 2016 na pôde OSN, na ktorom štyri členské štáty (Estónsko, Fínsko, Francúzsko a Nemecko) predstavili svoje dobrovoľné prieskumy. EHSV vyjadruje poľutovanie, že Európska komisia nepredložila ucelenú a koordinovanú stratégiu na prvom zasadnutí politického fóra na vysokej úrovni s cieľom umožniť lepšiu koordináciu a poskytnúť synergie tak medzi členskými štátmi EÚ navzájom, ako aj medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ.

3.9. Tento nedostatok koordinácie sa odráža aj v konzultačných dokumentoch pre Globálnu stratégiu pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie a nový Európsky konsenzus o rozvoji, ktorý odzrkadľuje obmedzenú integráciu a začleňovanie programu 2030. Na začiatku roku Európska komisia začala konzultáciu o európskom pilieri sociálnych práv bez toho, aby sa zmienila o programe 2030 a konkrétnejšie o jeho sociálnom pilieri. Treba poznamenať, že EHSV v súčasnosti pripravuje stanovisko o európskom pilieri sociálnych práv, ktoré predstavuje názory výboru. EHSV dôrazne pripomína, že EÚ nemôže a nemala by program trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030 vykonávať izolovane.

3.10. Rozvojová pomoc zo strany EÚ a členských štátov smeruje do približne 150 krajín. Ide o najväčších darcov oficiálnej rozvojovej pomoci, ktorá predstavuje viac ako 50 % celkovej každoročnej svetovej oficiálnej rozvojovej pomoci. Predbežné údaje ukazujú, že celková oficiálna rozvojová pomoc EÚ (inštitúcie EÚ a členské štáty) sa zvýšila na 68 miliárd EUR v roku 2015 – nárast tretí rok za sebou, zvýšenie o 15 % od roku 2014 a v súčasnosti dosahuje svoju najvyššiu úroveň. EHSV vyzýva EÚ a členské štáty, aby navýšili celkovú oficiálnu rozvojovú pomoc: v roku 2015 predstavovala 0,47 % celkového hrubého národného dôchodku (HND) EÚ, pričom treba dosiahnuť cieľ 0,7 %.

3.11. Z prieskumu Eurobarometra vyplýva, že takmer deväť občanov EÚ z desiatich podporuje rozvojovú pomoc (89 %, čo predstavuje zvýšenie o 4 percentuálne body od roku 2014). Viac ako polovica tvrdí, že EÚ by mala poskytnúť prisľúbenú výšku pomoci⁽⁷⁾. Európski občania očakávajú, že EÚ splní svoje záväzky v oblasti cieľov udržateľného rozvoja, poskytne novú víziu pre udržateľnú Európu a splní svoje povinnosti pri realizácii.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁷⁾ Osobitný prieskum Eurobarometra 441 – The European Year for Development – Citizens' views on Development, Cooperation and aid (Európsky rok rozvoja – názory občanov EÚ na rozvoj, spoluprácu a pomoc).

3.12. Európska komisia by mala preskúmať politiky a programy zamerané na tretie krajiny, aby sa zabezpečilo, že sú v súlade s programom 2030. Túto mapovaciu činnosť, ktorú Európska komisia uskutočňuje, by mala dopĺňať komplexná a podrobná analýza rozdielov s cieľom identifikovať nedostatky a nesúlad medzi politikami a programami EÚ zameranými na tretie krajiny a s cieľmi udržateľného rozvoja.

3.13. Nie je k dispozícii dostatok spoľahlivých a rozčlenených údajov o situácii zraniteľných ľudí vo svete. Európska komisia by preto mala podporovať činnosť medziagentúrnej expertnej skupiny pre ukazovatele cieľa udržateľného rozvoja. Eurostat musí posilniť svoju schopnosť hodnotiť dosah programu 2030 na zraniteľné skupiny v rámci EÚ. EHSV vyzýva, aby sa každoročne vydala výročná správa o vykonávaní činností a o fondoch v súvislosti s programom 2030. To by malo byť súčasťou plánovaných výročných správ Eurostatu o plnení cieľov udržateľného rozvoja pre Európu.

3.14. Inštitúcie EÚ by mali prijať potrebné kroky, aby mohli splniť ciele uplatňovania zásady „na nikoho sa nezabudne“ v praxi a plne začleniť túto zásadu do svojich politík a programov. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebný dostatok rozčlenených, spoľahlivých a dostupných údajov.

3.15. Európska komisia by mala pri vypracovaní súhrnného prehľadu alebo zavádzaní postupov na monitorovanie vykonávania programu 2030 vždy prizvať aj občiansku spoločnosť a viesť s ňou konzultácie. EHSV sa však domnieva, že Európska komisia by mala začleniť budovanie kapacít pre občiansku spoločnosť do všetkých svojich politík a programov a urobiť tak z občianskej spoločnosti skutočného partnera pri plnení cieľov udržateľného rozvoja prostredníctvom poskytnutia financií na medzinárodnú spoluprácu organizácií občianskej spoločnosti EÚ a iných regiónov. V tejto súvislosti EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby podporila vytvorenie Európskeho fóra udržateľného rozvoja, ako sa odporúča v stanovisku EHSV na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja* ⁽⁸⁾.

3.16. Inštitúcie EÚ by mali vytvoriť medziinštitucionálny koordinačný mechanizmus s cieľom účinne, rýchlo a ucelene zapracovať a začleniť ciele programu 2030 do všetkých politík a programov vonkajších opatrení EÚ. Komplexná angažovanosť pri plnení cieľov udržateľného rozvoja na celosvetovej úrovni zo strany EÚ si vyžaduje strategické plánovanie budúcnosti vonkajšej politiky EÚ a programov. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby:

3.16.1. predložila v nadchádzajúcom oznámení o programe 2030 zmysluplný program na dosiahnutie súdržnosti politík a koordinácie v rámci jej vonkajšej činnosti a programov. Oznámenie bez zmysluplného plánu transformácie vonkajších politík EÚ na politiky založené na programe 2030 nesplní očakávania ľudí na celom svete. Tento plán by mal byť súčasťou celkovej stratégie EÚ týkajúcej sa nevyhnutných opatrení a realizácie nevyhnutných zmien s cieľom realizovať program 2030 ucelene v politikách a programoch EÚ na celosvetovej úrovni. Model správy viacerými zainteresovanými stranami by mal byť základným prvkom globálnej stratégie, ktorým sa zabezpečí plné zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do plnenia cieľov v oblasti udržateľného rozvoja ⁽⁹⁾;

3.16.2. zabezpečila, že globálna stratégia Európskej únie v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky bude širším mechanizmom na začlenenie programu 2030 do takých oblastí, akými sú obchod, rozvoj, demokracia, ľudské práva, humanitárna pomoc, znižovanie rizika katastrof, transfer technológií a opatrenia v oblasti klímy;

3.16.3. zabezpečila, že návrh budúceho konsenzu o rozvoji ustanoví skutočnú koordináciu medzi inštitúciami EÚ a členskými štátmi pri poskytovaní pomoci tretím krajinám. Táto koordinácia by mala zahŕňať spoločné využívanie zdrojov. Konsenzus by mal zahŕňať účinnú dvojstrannú koordináciu medzi EÚ a členskými štátmi pri ich vnútroštátnych prioritách, partnerstvách s EÚ a začleňovanie ostatných verejných a súkromných darcov. Očakáva sa, že to bude mať multiplikačný účinok na plnenie programu 2030 a zníži negatívne vplyvy roztrieštenosti a prekrývania pomoci, ako je to v súčasnosti;

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja*, spravodajkyňa: Brenda King, bod 1.4 (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 73), stanovisko EHSV na tému *Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu*, spravodajca: Stefano Palmieri (Ú. v. EÚ C 12, 15.1.2015, s. 105).

3.16.4. podporila sociálne a solidárne hospodárstvo prostredníctvom vonkajších politík a programov. EHSV sa domnieva, že sociálne a solidárne hospodárstvo je plne v súlade s dosahovaním cieľov udržateľného rozvoja, a preto toto odvetvie hospodárstva môže byť nástrojom na vyvážené uplatňovanie hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho piliera programu 2030.

3.16.5. objasnila a špecifikovala prostriedky používané na vykonávanie programu 2030 a zároveň, aby sa usilovala o úzku synergiu s akčným programom z Addis Abeby a financovaním fóra pre rozvoj.

3.17. Nový holistický prístup programu rozvoja 2030 s univerzálnym a nedeliteľným charakterom troch vzájomne súvisiacich pilierov poukazuje na komplexnejší model ľudského rozvoja, a preto sa výsledky programu 2030 nedajú merať tradičným spôsobom, s výlučným využitím HDP na meranie hospodárskeho rastu a inkluzívneho rozvoja.

3.18. Európska únia by mala vypracovať a uplatňovať konkrétne politiky a programy s cieľom úplnej realizácie programu 2030 s osobitným zameraním na presadzovanie demokracie, ľudských práv, environmentálnych politík, zásad právneho štátu a inkluzívneho rastu so skutočným zlepšením životných podmienok zraniteľných skupín. To by mali byť základné zložky vonkajšej činnosti, politík a programov EÚ, a mali by zdôrazňovať podporu vyváženého vykonávania troch pilierov programu 2030.

3.19. Európska služba pre vonkajšiu činnosť by mala tiež pripraviť a implementovať ucelený plán tak, aby zahŕňal merateľnú činnosť a iniciatívy. Cieľom by malo byť, aby vďaka jej vedúcej úlohe pri konzistentnom začleňovaní programu 2030 do svojej činnosti, politík a programov zvyšok sveta považoval EÚ za spoločenstvo, ktoré dláždí cestu pre vyvážené a spravodlivé vykonávanie programu 2030.

3.20. Európska komisia by mala zaviesť podmienenosť programu 2030, ktorú by formovalo 17 cieľov, a táto podmienenosť by mala byť zahrnutá do všetkých politík a programov financovaných z prostriedkov EÚ v rámci jej vonkajšej činnosti. Prijemcovia týchto programov by mali byť zodpovední za splnenie tejto podmienenosti pri ich vykonávaní. Podmienenosť programu 2030 musí nepochybne rovnako a plne platiť pre všetky politiky a programy EÚ. Zásada podmienenosti už bola zahrnutá do regulačného rámca európskych štrukturálnych a investičných fondov ⁽¹⁰⁾.

3.21. Je všeobecne známe, že program 2030 prináša zásadnú zmenu prístupu k rozvojovej agende, a že táto skutočnosť by sa mala naplno odzrkadliť v programoch rozvojovej spolupráce EÚ. Preto by sa 17 cieľov programu 2030 malo v plnej miere začleniť a integrovať do agendy rozvojovej spolupráce EÚ. EÚ by tiež mala plne rešpektovať a zohľadňovať medzinárodné zmluvy vrátane zmlúv o ľudských právach pri príprave a vykonávaní vonkajšej činnosti ⁽¹¹⁾.

3.22. Európska komisia by do svojich vonkajších politík a programov mala zahrnúť opatrenia na meranie toho, ako ľudia chápu a vnímajú vplyv vykonávania programu 2030. Preto by Európska komisia mala vykonať prieskum Eurobarometra v členských štátoch EÚ a príslušné prieskumy v partnerských krajinách. Treba poznamenať a zdôrazniť, že podľa prieskumov Eurobarometra iba jedna tretina Európanov počula alebo čítala o cieľoch udržateľného rozvoja (36 %).

⁽¹⁰⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

⁽¹¹⁾ Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie 21. decembra 1965
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach 16. decembra 1966
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach 16. decembra 1966
Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien 18. decembra 1979
Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu 10. decembra 1984
Dohovor o právach dieťaťa 20. novembra 1989
Medzinárodný dohovor OSN o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín 18. decembra 1990
Medzinárodný dohovor na ochranu všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím 20. decembra 2006
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím 13. decembra 2006

4. Zaručenie zmysluplnej úlohy organizáciám občianskej spoločnosti pri vykonávaní programu 2030 na celom svete

4.1. V programe 2030 sa vyzýva, aby svet prešiel na model správy viacerými zainteresovanými stranami, v ktorom má významnejšiu úlohu občianska spoločnosť. Toto si vyžaduje nové spôsoby práce založené na väčšej spolupráci, inkluzívnosti, participatívnom rozhodovaní.

4.2. Proces rokovaní o programe 2030 zmobilizoval a prilákal nových aktérov z kruhov občianskej spoločnosti, a preto treba toto zapojenie občianskej spoločnosti využiť, posilniť a formalizovať počas procesu vykonávania. Pozitívny a účinný príspevok organizácií občianskej spoločnosti počas rokovaní o programe 2030 skutočne poukázal na nespochybniteľnú úlohu občianskej spoločnosti pri vykonávaní tohto programu, čím sa de facto stala partnerom v tomto procese.

4.3. Občianska spoločnosť musí zohrávať kľúčovú úlohu pri realizácii programu 2030 na celosvetovej, regionálnej a národnej úrovni. Treba zabezpečiť, aby občianska spoločnosť takisto zohráva aktívnu úlohu na vnútroštátnej úrovni v členských štátoch EÚ a v partnerských krajinách. Aby sa táto účasť a partnerstvo stalo skutočnosťou, EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby začlenila a integrovala činnosti na budovanie kapacít občianskej spoločnosti do svojich politík a programov.

4.4. EHSV si je vedomý obmedzení, bariér a prekážok, s ktorými sa stretávajú organizácie občianskej spoločnosti v mnohých častiach sveta, a že táto poľutovaniahodná situácia sťažuje ich skutočnú a účinnú účasť na tomto procese. Vyzýva preto Európsku komisiu, aby zaviedla povinnosť pre partnerské krajiny uľahčovať skutočnú účasť občianskej spoločnosti prostredníctvom systematických konzultácií a účasti na plánovaní, vykonávaní a monitorovaní projektov a programov súvisiacich s programom 2030, najmä tých, ktoré sú financované EÚ. Na dosiahnutie tohto cieľa by mali delegácie EÚ v partnerských krajinách pozorne monitorovať a podávať správy Európskej komisii a vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku. Delegácie OSN v partnerských krajinách by tiež mali organizovať konzultačné stretnutia s organizáciami občianskej spoločnosti o programoch financovania z EÚ.

4.5. Občianska spoločnosť by sa však mala aktívne usilovať prispôsobiť sa požiadavkám programu 2030 s cieľom účinne ovplyvniť jeho realizáciu. Je zrejmé, že program 2030 vyzýva organizácie občianskej spoločnosti, aby sa stali skutočnou hnacou silou jeho realizácie, čo znamená, že občianska spoločnosť by mala pristúpiť k tomuto procesu so zásadnou zmenou spôsobu, akým je organizovaná a ako funguje. To možno dosiahnuť len vtedy, ak sa samotná občianska spoločnosť na to pripraví a reštrukturalizuje tak, aby bola schopná plne sa podieľať na rozhodovacom procese. Organizácie občianskej spoločnosti by mali byť reprezentatívne, demokratické, transparentné a zodpovedné.

4.6. Budúce zriadenie fóra udržateľného rozvoja v EÚ predstavuje dobrý model platformy, ktorý by sa mohol uplatňovať aj v iných regiónoch a krajinách sveta, prispôbený miestnym podmienkam⁽¹²⁾.

4.7. EHSV je pripravený uľahčiť zmysluplné zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do vykonávania, monitorovania a prehodnotenia cieľov programu 2030 na celosvetovej úrovni. EHSV môže tento proces podporiť tým, že plne využije svoju rozsiahlu sieť kontaktov, partnerov a zainteresovaných subjektov v mnohých regiónoch sveta. Vyzýva tiež Európsku komisiu, aby integrovala a začlenila štrukturálnu a zmysluplnú podporu do svojich vonkajších politík a programov s cieľom umožniť organizáciám občianskej spoločnosti v tretích krajinách zapojiť sa ako plnohodnotní partneri do procesu realizácie programu 2030.

V Bruseli 20. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Hodnotenie programu Horizont 2020 v polovici obdobia

(prieskumné stanovisko)

(2017/C 034/10)

Spravodajca: **Ulrich SAMM**

Žiadosť	Slovenské predsedníctvo Rady EÚ, 14. 3. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prieskumné stanovisko
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Dátum schválenia v sekcii	4. 10. 2016
Dátum schválenia v pléne	20. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	180/0/3

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta program Horizont 2020 ako silný a úspešný program, ktorý v sebe spája excelentnosť, spoločnú výskumnú infraštruktúru, cezhraničnú spoluprácu, ako aj synergie medzi akademickou obcou, priemyslom, MSP a výskumnými organizáciami.

1.2. Program Horizont 2020 je kľúčový politický nástroj na vykonávanie stratégie Európa 2020 s cieľom „prispievať k trvalo udržateľnému hospodárskemu rastu a konkurencieschopnosti Európy posilňovaním inovačnej kapacity členských štátov a Únie s cieľom reagovať na hlavné výzvy, ktorým čelí európska spoločnosť.“

1.3. EHSV, rovnako ako Výbor Európskeho parlamentu pre výskum (ITRE), žiada, aby sa 2,2 miliardy EUR, ktoré boli presunuté do Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI), vrátili späť do programu EÚ pre výskum a inovácie Horizont 2020.

1.4. EHSV víta skutočnosť, že inovácia má v programe Horizont 2020 väčšiu váhu. Inovácie sú kľúčom k hospodárskemu rastu. Novozavedený nástroj pre MSP je pozitívnym príkladom procesu efektívnej realizácie, výberu a monitorovania.

1.5. Financovanie základného výskumu je mimoriadne úspešné. Najmä ERC grants sa tešia veľkej vážnosti: sú vnímané ako vysoké ocenenie pre jednotlivých výskumných pracovníkov a slúžia ako celoeurópska referenčná hodnota.

1.6. EHSV je znepokojený tým, že sa výrazne znížili finančné prostriedky na výskum v oblasti Societal Challenges. Mnoho úspešných príkladov celoeurópskej výskumnej spolupráce zo 6. a 7. RP skončilo programom Horizont 2020. Spoločný výskum by mal opäť zohrávať úlohu ako nenahraditeľný prvok reťazca výskumu a inovácií.

1.7. EHSV žiada dôkladné preskúmanie, aby sa našiel rozumný pomer medzi tromi piliermi financovania: Excellent Science, Industrial Leadership a Societal Challenges. Toto hodnotenie by malo zohľadniť ich rozdiely, pokiaľ ide o vplyv, dĺžku trvania, pákový efekt, a najmä ich špecifický prínos pre EÚ.

1.8. Európska únia musí poskytovať vyváženú podporu celému výskumnému a inovačnému reťazcu, od základného až po produktovo zameraný výskum.

1.9. EHSV zdôrazňuje, že spoločenské a humanitné vedy zohrávajú kľúčovú úlohu pri analýze a predvídaní spoločenských vývojov spôsobených zmenami v pracovných a životných podmienkach, ktoré vyplývajú z demografických zmien, globalizácie, klimatických zmien, nových technológií, digitalizácie a vzdelávania pre nové vysoko kvalitné pracovné miesta.

1.10. EHSV s veľkým záujmom sleduje fungovanie Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT) a odporúčania, ktoré vydal Dvor audítorov. Očakávame, že priebežné hodnotenie povedie v EIT k výraznému celkovému zlepšeniu.

1.11. Novovytvorená Európska rada pre inovácie (EIC), ktorá by sa mala priamo obracať na podnikateľov/inovátorov, by sa mohla v súlade s návrhom Komisie stať zastrešujúcim prvkom, ktorý bude sústreďovať nástroje financovania týkajúce sa inovácií a tým ponúkne účinný spôsob, ako preklenúť inovačnú priepasť.

1.12. EHSV dôrazne odporúča, aby sa pri zavádzaní nových nástrojov financovania dôkladne prehodnotili ostatné nástroje, s cieľom znížiť ich počet a čo najviac ich harmonizovať.

1.13. EHSV by rád zdôraznil, že ustanovenia týkajúce sa financovania a dostupnosti mobility, spolu s podporou pre výskumných pracovníkov, pokiaľ ide o cezhraničnú infraštruktúru, je hlavným prínosom európskeho výskumného priestoru, ktorý by mal byť účinnejšie podporovaný.

1.14. EHSV je čoraz viac znepokojený veľkými rozdielmi medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o vnútroštátne financovanie výskumu a inovácií. To vedie v konečnom dôsledku aj k veľkým rozdielom v úspešnosti, pokiaľ ide o získavanie financovania z EÚ.

1.15. EHSV odporúča prehodnotiť všetky nástroje, aby sa zaviedli zlepšenia, ktoré môžu pomôcť prekonať tieto rozdiely. Práve tu bude dôležitú úlohu zohrávať spoločný výskum, ktorý združí viacero členských štátov, ako aj nové opatrenia v oblasti Spreading Excellence a Widening Participation.

1.16. EHSV požaduje posilniť vnútroštátne financovanie výskumu a inovácií a rád by členským štátom zdôraznil skutočnosť, že financovanie výskumu a inovácií zo zdrojov EÚ nemôže nahradiť úsilie na vnútroštátnej úrovni.

1.17. EHSV preto tiež podporuje závery Rady z 27. mája 2016, v ktorých sa zdôrazňuje, že v rámci programu Horizont 2020 je potrebné dbať na to, aby sa financovanie prostredníctvom pôžičiek ďalej nerozširovalo na úkor financovania výskumu a inovácií založeného na grantoch.

1.18. Bude potrebné dosiahnuť primeranú mieru úspešnosti, aby sa neplytvalo prostriedkami a zabránilo vzniku frustrácie medzi účastníkmi z priemyslu a akademickej obce. Existuje celá škála návrhov na protiopatrenia a Komisia by ich mala začať okamžite uplatňovať na zostávajúce obdobie programu Horizont 2020.

1.19. Jednou z hlavných otázok aj naďalej zostáva potreba zjednodušiť postupy v rámci programu Horizont 2020. Uznávame, že Komisia bola úspešná pri zjednodušovaní podávania žiadostí, avšak vykonávacie štádium projektu môže teraz naopak zahŕňať dodatočnú záťaž. EHSV odporúča, aby Komisia do najväčšej možnej miery akceptovala zásadu, že hlavným kritériom je súlad s vnútroštátnymi pravidlami, pokiaľ spĺňajú dohodnuté normy.

1.20. Počas priebežného hodnotenia by sa mala vykonať analýza toho, ako program Horizont 2020 kvalitatívne prispieva k svojim cieľom podporovať excelentnú vedu, riešiť naliehavé spoločenské výzvy a podporovať vedúce postavenie priemyslu pre väčší hospodársky a inkluzívny rast, ktorý vytvára skutočné pracovné miesta v Európe, namiesto aby sa nadmerne zameriaval na kvantitatívne opatrenia, ako je počítanie publikácií, patentov a návratnosť investícií, ako to bolo pri hodnotení 7. RP. Odporúča tiež vytvoriť kompatibilné ukazovatele pre investície do výskumu aj inovácií v rámci štrukturálnych fondov a EFSI.

2. Úvod

2.1. Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inováciu (2014 – 2020) bol spustený v roku 2014 s cieľom posilniť vedeckú excelentnosť, čeliť hlavným výzvam, s ktorými sa stretáva spoločnosť v Európe, a podporovať hospodársky rast. Nadväzoval na siedmy rámcový program pre výskum a technologický rozvoj (2007 – 2013). Štruktúra programu Horizont 2020 sa výrazne líši od siedmeho rámcového programu pre výskum a technologický rozvoj (7RP), keďže program teraz zahŕňa aj Európsky technologický inštitút (EIT) a časti bývalého rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP). Ako možno vidieť z tejto novej štruktúry a názvu, inovácie zohrávajú v programe Horizont 2020 oveľa významnejšiu úlohu, než u jeho predchodcu.

2.2. EHSV poskytol podrobnú analýzu návrhu nariadenia o programe Horizont 2020 vo svojom stanovisku z marca 2012 ⁽¹⁾.

2.3. EHSV víta program Horizont 2020, ako silný a úspešný program, ktorý v sebe spája excelentnosť, výskumnú infraštruktúru a predovšetkým výskumných pracovníkov z rôznych členských štátov EÚ, pridružených krajín a z celého sveta, a ktorý prináša významné výsledky, ako aj synergie medzi akademickou obcou, priemyslom, MSP a výskumnými organizáciami. Ide o najväčší program pre výskum a inovácie financovaný z verejných zdrojov a jasný signál, že EÚ investuje do svojej budúcnosti.

2.4. Nasledujúce tri hlavné piliere programu Horizont 2020 pokrývajú viac ako 90 % rozpočtu na program Horizont 2020:

1. „Excellent Science“, kam patrí Európska rada pre výskum (ERC), vznikajúce technológie a technológie budúcnosti (FET), mobilita výskumných pracovníkov (MSCA) a európska výskumná infraštruktúra (24,4 miliardy EUR).
2. „Industrial Leadership“, ktorý sa v šiestich podprogramoch zameriava na konkurencieschopnosť európskeho priemyslu s osobitným dôrazom na financovanie MSP (17 miliárd EUR).
3. „Societal Challenges“ so siedmimi podprogramami (29,7 miliárd EUR).

2.5. Rada a Európsky parlament sa dohodli na tomto programe s celkovým finančným rozpočtom viac ako 70 miliárd EUR (takmer 80 miliárd EUR v súčasných cenách) na 7 rokov. Rozpočet na program bol v roku 2015 znížený o 2,2 miliardy EUR, aby sa tieto prostriedky využili v rámci EFSI.

2.6. Program Horizont 2020 má v stratégii EÚ mnohorakú úlohu. Je to finančný nástroj, ktorý zavádza Úniu inovácií, hlavnú iniciatívu stratégie Európa 2020 zameranú na zabezpečenie konkurencieschopnosti Európy vo svete. Jej korene však sú v Lisabonskej zmluve, najmä v článku 179 a ďalej, kde sa stanovuje cieľ dosiahnuť európsky výskumný priestor a podľa ktorého Európska únia „plní programy rozvoja výskumu, technologického rozvoja a demonštračných programov podporou spolupráce s podnikmi, výskumnými strediskami, univerzitami a medzi nimi navzájom“.

2.7. Program Horizont 2020 bol zriadený v čase vážnych hospodárskych výziev a nezamestnanosti mladých v Európe, a v dôsledku toho kladie oveľa väčší dôraz na inovácie než predošlé výskumné programy EÚ. Pod pojmom „inovácie“ sa vo všeobecnosti v tomto kontexte rozumie komerčné zavádzanie nových alebo výrazne vylepšených tovarov a služieb.

2.8. V tejto súvislosti priniesol program Horizont 2020 so svojím zameraním na hospodársky rast aj nový nástroj pre MSP, ktorý je špecificky určený na to, aby pomohol jednotlivým MSP zvýšiť svoju inovatívnosť. Zámerom je, aby 20 % financovania v pilieri 2 a 3 absorbovali MSP a kladie väčší dôraz na finančné nástroje.

3. Od výskumu k inováci

3.1. EHSV uznáva, že program Horizont 2020 je úspešný a víta presun jeho zamerania na viac inovácií pre rastúce hospodárstvo, rád by však zdôraznil niekoľko rizík v súvislosti s výskumným a inovačným reťazcom, ktoré by podľa neho mohli ohroziť jeho úspech.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 111.

3.2. Európska únia sa musí zamerať na celý výskumný a inovačný reťazec, od základného až po produktovo zameraný výskum. Len dobre vyvážená podpora celého reťazca zabezpečí, že vytváranie know-how vyústi do uplatnenia tohto know-how a následne prinesie spoločenský a hospodársky prospech. EHSV žiada dôkladné zhodnotenie, aby sa našiel rozumný pomer medzi tromi piliermi financovania: Excellent Science, Industrial Leadership a Societal Challenges, pričom sa zohľadnia ich rozdiely, pokiaľ ide o vplyv, dĺžku trvania, pákový efekt, a najmä ich špecifický prínos pre EÚ.

3.3. Základný výskum v Európe je mimoriadne úspešný. Financovanie zdola nahor prostredníctvom FET, MSCA a ERC by sa malo rozhodne zachovať na vysokej úrovni. Najmä ERC grants sa tešia veľkej vážnosti: sú vnímané ako vysoké ocenenie pre jednotlivých výskumných pracovníkov a slúžia ako celoeurópska referenčná hodnota.

3.4. Treba tiež podotknúť, že moderný výskum prebieha do veľkej miery v spolupráci. Preto bez ohľadu na význam podporovania jednotlivých výskumných pracovníkov vyjadrujeme poľutovanie nad skutočnosťou, že financovanie spoločného základného výskumu bolo v programe Horizont 2020 výrazne znížené.

3.5. Základný výskum, pri ktorom dlho trvá, kým sa dosiahne inovácia, a ktorý je motivovaný najmä spoločenskými výzvami, z veľkej časti nie je krytý ERC. Tento druh spoločného výskumu bol v predošlých rámcových programoch veľmi úspešný, v programe Horizont 2020 však stratil veľkú časť svojho významu. Pilier Societal Challenges bol znížený o 3,5 %, aby sa financoval EFSI a spoločný výskum v nižších úrovniach technologickej pripravenosti (1 – 5) stratil časť prostriedkov v prospech vyšších úrovní technologickej pripravenosti. To spôsobilo, že mnohé univerzity a výskumné organizácie sa stiahli z výskumu o spoločenských výzvach, čo malo za následok, že interakcia medzi priemyslom a akademickou obcou sa znížila a nie posilnila. EHSV naliehavo vyzýva Komisiu, aby sa zaoberala týmto vývojom, ktorý vyvoláva obavy. Je naliehavo potrebné obnoviť financovanie piliera Societal Challenges a výraznejšie začleniť výskum v úrovniach technologickej pripravenosti 1 – 5 do piliera Societal Challenges programu Horizont 2020, aby tak pokrýval celý výskumný a inovačný cyklus. V tejto súvislosti je aj naďalej veľmi dôležité, aby Komisia udržiavala kontakty so zainteresovanými stranami, keď bude rozhodovať o podrobnostiach toho, ako bude pilier Societal Challenges vyzeráť na úrovni pracovných programov.

3.6. EHSV víta skutočnosť, že inovácia má v programe Horizont 2020 väčšiu váhu. Inovácie sú kľúčom k hospodárskemu rastu. Novozavedený nástroj pre MSP je pozitívnym príkladom procesu efektívnej realizácie, výberu a monitorovania. Úspech tohto nástroja je možné vidieť na tom, že pôvodný cieľ podielu rozpočtu vo výške 20 % pre MSP už bol prekročený. Súčasťou hodnotenia by mala byť analýza vplyvu a účinnosti tohto nástroja vo vzťahu k rôznym typom MSP a dôvodmi, prečo sa uchádzajú ako jednotlivý podnik (čo je prípad väčšiny z nich), alebo ako konzorcium (vnútroštátne alebo európske). Treba dôkladne preskúmať aj to, do akej miery zodpovedá zníženie vnútroštátneho financovania žiadostiam o financovanie na úrovni EÚ. Je mimoriadne dôležité, aby financovanie MSP zostalo pre MSP dostupné aj na regionálnej a miestnej úrovni a aby sa financovanie zo zdrojov EÚ nevyužívalo ako zdôvodnenie znižovania tohto hlavného zdroja podpory na miestnej úrovni.

3.7. Pre úspech programu Horizont 2020 je kľúčové zapojenie priemyslu. Je zjavné, že celkový objem financovania z programu Horizont 2020 pre priemysel je výrazne nižší v porovnaní s výdavkami priemyslu na výskum a investície. Za hlavný prínos pre partnerov z oblasti priemyslu sa dá považovať vytváranie vzťahov, nové prepojenia s univerzitami, výskumnými organizáciami a inými zainteresovanými stranami, napríklad mestami. Projekty EÚ zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní kritickej masy pre vývoj nových noriem a pri zásobovaní priemyslu novými odbornými poznatkami, poskytovaní nových zákazníkov a trhov, ako aj nových talentov. Tento priaznivý účinok pre konkurencieschopnosť Európy by sa mal ďalej podporovať. Treba konštatovať, že ukazovatele úspechu, akými sú počet nových pracovných miest, sa ešte nedajú na program Horizont 2020 uplatňovať vzhľadom na čas potrebný na inovácie a tvorbu pracovných miest.

3.8. EHSV s veľkým záujmom sleduje fungovanie Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT). Európa potrebuje silnú interakciu medzi priemyslom, výskumom a vzdelávaním, a práve to je hlavným cieľom EIT. Podľa osobitnej správy Dvora audítorov (apríl 2016) však EIT čelí viacerým zásadným výzvam. Hoci niektoré z nich boli nedávno vyriešené, očakávame, že priebežné hodnotenie povedie v EIT k výraznému celkovému zlepšeniu.

3.9. Komisia začala diskusiu o rozsahu pôsobnosti a zriadení Európskej rady pre inováciu (EIC). EIC by sa mala priamo obracať na podnikateľov/inovátorov. EIC by mohla byť rýchlejší mechanizmom na dokončenie posledných krokov a odstránenie inovačnej priepasti. EIC by mohla byť zastrešujúcim prvkom, ktorý by sústreďoval nástroje financovania týkajúce sa inovácií. To si samozrejme vyžaduje zosúladenie a harmonizáciu so všetkými ostatnými nástrojmi financovania. EHSV víta túto iniciatívu a je pripravený prispieť do diskusie hneď, ako budú k dispozícii konkrétne návrhy.

3.10. Jednou z hlavných výziev pre program Horizont 2020 na nadchádzajúce roky je naplno rozvinúť svoj potenciál v oblasti podpory sociálnej inovácie, čo má rozhodujúci význam pre dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020. EHSV pripomína, že podniky sociálneho hospodárstva musia v tejto súvislosti vzhľadom na svoju povahu zohrávať významnú úlohu a naliehavo žiada Európsku komisiu a členské štáty, aby zabezpečili, že tieto podniky budú mať rovnaké podmienky prístupu k financovaniu z programu Horizont 2020 ako ostatní aktéri.

3.11. EHSV tiež zdôrazňuje, že spoločenské a humanitné vedy sú pre Európu veľmi dôležité. Naša spoločnosť sa v dôsledku starnutia obyvateľstva a demografických zmien nevyhnutne zmení, a v dôsledku toho vznikajú nové priority výskumu⁽²⁾. Naša spoločnosť sa na ceste k udržateľným podmienkam od základu zmení. Zmeny v hraničných podmienkach v dôsledku fenoménov, akými sú globalizácia, klimatické zmeny, prístup k energii a vznikajúce technológie, ktorých hlavnou hnacou silou je digitalizácia, ešte urýchlia spoločenské zmeny. Zlepšovanie nášho vzdelávacieho systému bude kľúčom k zabezpečeniu toho, aby sme boli pripravení na budúcnosť, a to so správnymi zručnosťami pre budúce pracovné miesta vysokej kvality. Posúdenie vplyvu všetkých týchto vývojov na našu spoločnosť, vrátane akýchkoľvek problémov, ktoré môžu zmeny v pracovných a životných podmienkach vyvolať, by malo mať vysokú prioritu, a práve tu musia spoločenské vedy zohrávať dôležitú úlohu.

4. Európsky výskumný priestor a prínos programu Horizont 2020 pre EÚ

4.1. Jedným z hlavných cieľov „rámcového programu pre výskum a inovácie“ (Horizont 2020) je dokončenie európskeho výskumného priestoru (ERA). Program Horizont 2020 je chápaný aj ako kľúčový nástroj na uplatňovanie stratégie Európa 2020 a iniciatívy Únia inovácií. Najdôležitejšími prvkami ERA sú spoločná európska politika v oblasti výskumných infraštruktúr, spoločné výskumné projekty, cezhraničná mobilita výskumných pracovníkov a koordinácia hlavných výskumných programov za zložitej hraničnej podmienky, že programy EÚ sa musia realizovať v prostredí, kde väčšinu verejného financovania výskumu a inovácií spravujú členské štáty.

4.2. Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach (ESFRI) doteraz slúžilo ako užitočný koordinačný nástroj na identifikáciu nových výskumných infraštruktúr paneurópskeho záujmu. Hoci zriaďovanie rozsiahlych výskumných zariadení závisí najmä od vnútroštátneho financovania, európska úroveň je dôležitá na podporu konzorcií a poskytovanie prístupu k infraštruktúre pre výskumných pracovníkov z celej Európy. EHSV chápe obavy výskumných komunit týkajúce sa nedostatočnosti tejto podpory a vyzýva Komisiu, aby ju výrazne posilnila a tým zaručila prístup európskych výskumných pracovníkov k národných a európskym zariadeniam, ktoré sú hlavným prínosom ERA.

4.3. Vo všeobecnosti má mobilita v ERA mimoriadny význam. Preto naliehavo žiadame, aby sa programy ako Marie Skłodowska Curie Actions zachovali na vysokej úrovni.

4.4. Víťame iniciatívu Open to World za predpokladu, že vedecká kvalita zostane hlavnou hnacou silou pre túto činnosť. Mali by sa dôkladne preskúmať prvé náznaky, že zníženie účasti tretích krajín ovplyvňuje aj priemyselné hospodárstva (napr. USA), aby sa zistili príčiny tohto znepokojivého vývoja.

4.5. EHSV by rád zdôraznil, že spoločný výskum s minimálne tromi partnermi z rôznych členských štátov musí tvoriť aj naďalej hlavnú os financovania európskeho výskumu. Umožniť rôznym aktérom v oblasti inovácií a výskumu, aby spojili svoje sily pri hľadaní riešenia výziev, ktoré nedokáže vyriešiť jedna krajina sama, a vytvárať synergie v rámci výskumného prostredia EÚ, sa musí na úrovni EÚ a predstavuje to aj podstatný prínos pre EÚ.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 13.

4.6. EHSV je čoraz viac znepokojený veľkými rozdielmi medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o vnútroštátne financovanie výskumu a inovácií. Tie vedú v konečnom dôsledku aj k veľkým rozdielom v úspešnosti, pokiaľ ide o získavanie financovania z EÚ. S veľkými obavami pozorujeme, že tieto rozdiely sa ešte zväčšujú. Najmä členské štáty EÚ-13 boli len málo úspešné pri získavaní financovania z programu Horizont 2020. Rozdiely vo vnútroštátnom financovaní výskumu a inovácií sú obrovské, a nie je to len dôsledok rozdielov v HDP v rámci EÚ. Silnejšie členské štáty navyše vynakladajú v pomernom vyjadrení na výskum a inovácie oveľa viac prostriedkov než ich slabší partneri.

4.7. Môžeme jasne konštatovať, že nedosiahnutie cieľa investícií vo výške 3 % HDP do výskumu a inovácií (Lisabon 2007) je v zásade dôsledkom nedostatočného vnútroštátneho financovania výskumu a vývoja. Program Horizont 2020 predstavuje v tejto súvislosti len malý podiel. EHSV žiada, aby sa posilnilo vnútroštátne financovanie výskumu a rád by členským štátom zdôraznil skutočnosť, že financovanie výskumu zo zdrojov EÚ nemôže nahradiť úsilie na vnútroštátnej úrovni. Je tiež nevyhnutné pôsobiť proti úniku mozgov v niektorých členských štátoch.

4.8. Mala by sa vykonať analýza narastajúcich rozdielov medzi členskými štátmi, aby sa zistili príčiny. EHSV víta nové opatrenia „Spreading Excellence and Widening Participation“, ktoré môžu pomôcť znížiť tieto rozdiely. Medzi ďalšie opatrenia, ktoré by sa mohli zväziť, patrí poskytovanie poradenstva pre uchádzačov, pokiaľ ide o podporné infraštruktúry, či doplnenie kritéria, ktoré by medzi rovnako dobrými projektmi zaručovalo prioritu projektu, v ktorom sú zapojené aj krajiny EÚ-13, ak konkurujúci uchádzači spĺňajú rovnaké kritériá excelentnosti. Odporúčali by sme najmä posilniť už existujúci nástroj financovania – spoločný výskum, ktorý vytvára mosty medzi jednotlivými výskumnými obcami, a tým pomáha odstrániť rozdiely.

4.9. EHSV podporuje činnosti v rámci Open Science ⁽³⁾. Vo využívaní Open Access na zverejňovanie sa dosiahol pokrok, stále však existujú závažné problémy s niektorými vydavateľmi, čo je prekážka, ktorá by sa dala odstrániť koordinovaným úsilím EÚ. Rozvoj Open Data treba uvítať, vyžaduje si však ešte proces zdola nahor v jednotlivých výskumných komunitách, aby sa stanovili detaily jeho uplatňovania.

4.10. Európsky cloud pre vedu by podľa návrhu Komisie európskym výskumným pracovníkom ponúkol virtuálne prostredie na ukladanie, výmenu a opakované používanie údajov naprieč jednotlivými vednými disciplínami a hranicami. EHSV podporuje túto iniciatívu ⁽⁴⁾ a domnieva sa, že by mohla byť dôležitým prvkom Open Data. Zároveň naliehavo žiadame Komisiu, aby starostlivo zohľadnila cezhraničné systémy cloudu v konkrétnych vedeckých oblastiach, ktoré už existujú a dobre fungujú, ako aj národné činnosti zamerané na dosiahnutie rovnakého cieľa.

5. Smerom k účinným procesom

5.1. EHSV víta snahy Európskej komisie ešte viac „zjednodušiť“ program Horizont 2020. Menšia byrokracia, jednoduchšie pravidlá a väčšia právna istota priláka najmä malých aktérov.

5.2. Novozavedený nástroj pre MSP je pozitívnym príkladom procesu efektívnej realizácie, výberu a monitorovania. Podniky zaujali veľmi pozitívny názor na prvky ako napríklad krátka lehota na schválenie žiadostí o grant/pôžičku či financovanie myšlienok zdola nahor. Tieto prvky by sa mali použiť ako osvedčené postupy aj pri ďalších nástrojoch programu Horizont 2020.

5.3. Pri zjednodušovaní pravidiel a nástrojov sa dosiahlo mnoho významných pokrokov, ako napríklad podstatne vylepšený účastnícky portál, avšak ešte stále je potrebné vyriešiť množstvo dôležitých otázok, ktoré vážne narúšajú atraktivnosť tohto programu. Napríklad interné fakturovanie, ktoré používa veľká časť priemyslu aj akademických organizácií, je takmer nemožné, a prísnejšie pravidlá týkajúce sa „plnej kapacity“ využívaných zariadení ešte pridali ďalšie komplikácie. Neochota Komisie uhradiť jednotlivé skutočné mzdové náklady namiesto hodnôt z posledného uzavretého finančného roka sa čiastočne vyriešila, ale aj tak predstavuje nadmernú administratívnu záťaž. Nariadenia k programu Horizont 2020 si ešte stále často vyžadujú paralelné vedenie účtovníctva. Rozsiahle administratívne znalosti, ktoré účastníci ešte stále potrebujú na to, aby pokryli všetky tieto aspekty programu Horizont 2020, stále nesmierne komplikujú účasť najmä MSP, ale odrádzajú tiež medzinárodných partnerov.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 48.

⁽⁴⁾ Stanovisko na tému *Európska iniciatíva v oblasti cloud computingu – budovanie konkurencieschopnej dátovej a znalostnej ekonomiky v Európe* (TEN/592) (Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 86).

5.4. EHSV preto nabáda Komisiu, aby ďalej zjednodušovala program Horizont 2020 a rešpektovala pravidlá účasti na programe Horizont 2020, v ktorých sa stanovuje „širšie akceptovanie bežných postupov nákladového účtovníctva príjemcov“. Odporúča tiež, aby sa pri úvahách o budúcich rámcových programoch vyvinulo úsilie o dosiahnutie ďalšieho pokroku v tejto oblasti, akceptovali bežné účtovné postupy vždy, keď je to možné, a to počnúc zásadou, že hlavným kritériom je súlad s vnútroštátnymi pravidlami, pokiaľ splňajú dohodnuté normy. Tieto normy možno vyvíjať a testovať v spolupráci s Európskym dvorom audítorov.

5.5. So zreteľom na nasledujúci rámcový program EHSV tiež dôrazne nabáda, aby sa upustilo od vytvárania ďalších nástrojov, a žiada Komisiu, aby namiesto toho aktívne znižovala počet nástrojov a využila hodnotenie spoločnej technologickkej iniciatívy (STI) na to, aby ich obmedzila len na tie najúčinnnejšie.

5.6. EHSV, rovnako ako Výbor Európskeho parlamentu pre výskum (ITRE), žiada, aby sa 2,2 miliardy EUR, ktoré boli presunuté do EFSI, vrátili späť do programu EÚ pre výskum a inovácie Horizont 2020, aby sa tak odstránil značný negatívny vplyv, ktorý toto zníženie má. EFSI investuje do projektov, ktoré sa nedajú považovať za kompenzáciu za projekty, ktoré sa nedajú uskutočniť v rámci programu Horizont 2020, keďže veľká väčšina projektov v rámci EFSI sa nezaobera aspektom výskumu, ale uplatňovaním existujúcich technológií v praxi. Aj to má samozrejme svoj význam, ale nesmie to obmedzovať zdroje inovatívnych nových technológií pre konkurencieschopnosť Európy, ktoré môže priniesť program Horizont 2020.

5.7. V programe Horizont 2020 sa klasické spolufinancovanie projektov, pri ktorom Komisia prideliť granty na konkrétne projekty, a tým sa podieľa na celkových nákladoch, čoraz viac stráca a jeho miesto zaujímajú finančné nástroje. Financovanie výskumu prostredníctvom pôžičiek je však pre obe strany, priemysel aj akademickú obec, užitočné len na konci inovačného reťazca, a nie v oblasti prielomových inovácií. Okrem toho tieto nástroje nie sú vhodné pre mnoho dôležitých subjektov, keďže verejné výskumné organizácie v mnohých členských štátoch si nesmú brať pôžičky. EHSV preto naliehavo žiada, aby sa tak program Horizont 2020, ako aj jeho nasledovníci, zameriavali hlavne na spolufinancovanie.

5.8. EHSV preto podporuje závery Rady z 27. mája 2016, v ktorých sa zdôrazňuje, že v rámci programu Horizont 2020 je potrebné dbať na to, aby sa financovanie prostredníctvom pôžičiek ďalej nerozširovalo na úkor financovania výskumu a inovácií založeného na grantoch. Európsky priemysel potrebuje prístup k prielomovým novým technológiám, ktoré sú výsledkom vysoko rizikových projektov, a tie sa nepodaria objaviť prostredníctvom pôžičiek.

5.9. V prvých rokoch zaznamenal program Horizont 2020 mieru úspešnosti, ktorá sa v niektorých prípadoch pohybovala len okolo 3 %. Vo všeobecnosti sa pomer úspešnosti zmenil z 1:5 v 7. RP na 1:8 v programe Horizont 2020. Bude potrebné dosiahnuť primeranú mieru úspešnosti, aby sa neplýtvalo prostriedkami a zabránilo vzniku frustrácie medzi najlepšími účastníkmi z priemyslu a akademickej obce. Ak je miera úspešnosti omnoho nižšia, náklady, ktoré vznikajú pri úsilí v rámci projektu, môžu prekročiť poskytnuté financovanie. Existuje celá škála návrhov na protiopatrenia (lepšie definovať vplyv, dvojstupňový proces, profesionálne poradenstvo, využitie osvedčených postupov) a Komisia by ich mala začať okamžite uplatňovať na zostávajúce obdobie programu Horizont 2020.

5.10. Známkou excelentnosti pre excelentné aplikácie, ktoré neboli financované, by mohla byť veľmi dobrá pre MSP, ktoré dúfajú, že získajú financovanie z európskych štrukturálnych a investičných fondov. Ešte stále je však potrebné objasniť otázku, či by v týchto prípadoch mohli pravidlá štátnej pomoci spôsobiť problémy.

5.11. EHSV odporúča, aby sa počas priebežného hodnotenia vykonala analýza toho, ako program Horizont 2020 kvalitatívne prispieva k svojim cieľom podporovať excelentnú vedu, riešiť naliehavé spoločenské výzvy a podporovať vedúce postavenie priemyslu pre väčší hospodársky a inkluzívny rast, ktorý vytvára v Európe pracovné miesta, namiesto aby sa nadmerne zameriaval na kvantitatívne opatrenia, ako je počítanie publikácií, patentov a návratnosť investícií, ako to bolo pri hodnotení 7. RP. Odporúča tiež vytvoriť kompatibilné ukazovatele pre podporu výskumu aj inovácií v rámci štrukturálnych fondov a Európskeho fondu pre strategické investície.

V Bruseli 20. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Odstránenie prekážok udržateľnej akvakultúry v Európe“**(prieskumné stanovisko)**

(2017/C 034/11)

Spravodajca: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Konzultácia	Komisia, 29/04/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prieskumné stanovisko
Rozhodnutie predsedníctva	15/03/2016
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	30/09/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	220/1/2

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV vyjadruje vážne obavy v súvislosti so skutočnosťou, že aj napriek podpore zo strany spoločnej rybárskej politiky, spoločnej organizácie trhov a Európskeho námorného a rybárskeho fondu sa situácia v oblasti akvakultúry Európskej únie nezlepšila.

1.2. EHSV konštatuje, že administratívne postupy týkajúce sa prevádzkovania akvakultúry sú zdĺhavé a že neexistuje dostatok lokalít, čoho hlavnou príčinou je zložité uplatňovanie právnych predpisov Európskej únie v oblasti životného prostredia – a to najmä rámcovej smernice o vode, rámcovej smernice o morskej stratégii a predpisov súvisiacich so sústavou Natura 2000 – zo strany orgánov verejnej správy členských štátov a ich regiónov. V dôsledku toho sú na podniky akvakultúry kladené požiadavky, ktoré ich neprimerane ekonomicky zaťažujú a ktoré paradoxne nezabezpečujú väčšiu ochranu životného prostredia.

1.3. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby si do posledného detailu plnila svoje povinnosti týkajúce sa koordinácie spoločných právomocí v oblasti akvakultúry, vrátane zjednodušenia administratívnych postupov a zapojenia vnútroštátnych a regionálnych orgánov verejnej správy s právomocami v oblasti akvakultúry.

1.4. Žiada Európsku komisiu, aby zaistila, že sa členské štáty budú riadiť usmerneniami pre uplatňovanie európskych právnych predpisov v oblasti životného prostredia, pretože je to potrebné na zníženie zbytočnej administratívnej záťaže. Zároveň sa musí zaručiť zachovanie kvality vôd a ekosystémov.

1.5. EHSV zdôrazňuje, že bez vyriešenia problémov, ktoré sa týkajú administratívnych postupov a dostupnosti lokalít, sa v rámci akvakultúry Únie nebudú dať riadne využiť finančné prostriedky z ENRF, ktoré sú k dispozícii, tak ako sa to nepodarilo ani v rámci Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo. EHSV je tiež znepokojený tým, že vzhľadom na opatrenia, ktoré majú viesť k zníženiu rozpočtového deficitu členských štátov sa zastavilo financovanie iniciatív v oblasti udržateľnej akvakultúry, ktoré mohli viesť k rozvoju a vzniku pracovných miest.

1.6. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby bezodkladne zriadila poradnú radu pre akvakultúru a aby aktívne prispievala k jej účinnému fungovaniu. Toto fórum bude účinné len vtedy, ak sa do neho budú zapájať európske a vnútroštátne orgány verejnej správy a najmä Európska komisia.

1.7. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby spolu s členskými štátmi dôsledne sledovala viacročné národné strategické plány v oblasti akvakultúry s cieľom zistiť, do akej miery smerujú k plneniu svojich cieľov, a aby zaistila, že do nich budú zapojené všetky útvary vnútroštátnych orgánov verejnej správy s právomocami v oblasti životného prostredia.

1.8. EHSV upozorňuje Európsku komisiu, že nasledujúce roky budú rozhodujúce pre budúcnosť akvakultúry Európskej únie. Snahy Komisie o vytvorenie regulačného rámca na podporu udržateľnej akvakultúry by mohli vyjsť nazmar, ak sa nebude dôsledne monitorovať situácia a nezabezpečí sa odstránenie terajších prekážok. Tie – ako už bolo uvedené – treba hľadať v rámci útvarov orgánov verejnej správy členských štátov, ktoré sa nepodieľali na vypracúvaní príslušných viacročných národných strategických plánov v oblasti akvakultúry.

2. Súvislosti

2.1. Platné nariadenia týkajúce sa spoločnej rybárskej politiky (SRP) a spoločnej organizácie trhov (SOT) v odvetví produktov rybolovu a akvakultúry prikladajú nebývalý význam udržateľnému rozvoju akvakultúry v Európskej únii.

2.2. Európsky námorný a rybársky fond (ENRF) disponuje osobitným rozpočtom na rozvoj udržateľnej akvakultúry – ide o veľkorysú sumu 1,2 miliardy EUR na obdobie 2014 – 2020.

2.3. EHSV vypracoval v uplynulých rokoch dve stanoviská k akvakultúre⁽¹⁾ a⁽²⁾. V oboch stanoviskách sa zdôrazňuje význam tejto činnosti pre Európsku úniu a adresuje sa výzva Európskej komisii a členským štátom, aby podporovali zodpovednú a udržateľnú akvakultúru.

2.4. Európska komisia zverejnila v roku 2013 strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry Európskej únie. Cieľom týchto usmernení bolo pomôcť členským štátom pri vymedzení vnútroštátnych cieľov v rámci tejto činnosti, a to s ohľadom na príslušné východiskové situácie, podmienky prevládajúce na vnútroštátnej úrovni a inštitucionálne usporiadanie.

2.4.1. V týchto usmerneniach sa členským štátom okrem iného odporúča, aby vypracovali viacročné národné strategické plány v oblasti akvakultúry, v ktorých sa stanovujú spoločné ciele, a pokiaľ je to možné, aj ukazovatele na hodnotenie pokroku smerom k plneniu týchto cieľov. Tieto strategické plány mali slúžiť na podporu konkurencieschopnosti odvetvia akvakultúry, jeho rozvoja prostredníctvom inovácií, ako aj na stimulovanie hospodárskej činnosti, podporu diverzifikácie, zlepšenie životnej úrovne v pobrežných a vidieckych regiónoch a na zaručenie rovnakých podmienok pre prevádzkovateľov akvakultúry, pokiaľ ide o prístup k morským a pevninským územiam.

2.4.2. Všetky členské štáty, v ktorých existuje akvakultúra, predložili v roku 2013 svoje viacročné národné strategické plány. Väčšina opatrení a krokov navrhnutých v týchto plánoch sa následne začlenila do príslušných operačných programov pre financovanie prostredníctvom ENRF. To malo umožniť zavedenie spomínaných opatrení a krokov do praxe.

2.5. V rámci novej SRP sa má vytvoriť poradná rada pre akvakultúru, ktorá by mala nahradiť zaniknutý Poradný výbor pre rybolov a akvakultúru (skupina 2: akvakultúra). Úlohou tejto rady bude uľahčiť diskusie o otázkach vzťahujúcich sa na akvakultúru a predkladať odporúčania a návrhy európskym inštitúciám. Súbežne s touto radou sa vytvára aj poradná rada pre trhy, ktorej cieľom je zabezpečiť vhodnejšie uvádzanie nielen produktov rybolovu, ale aj akvakultúry, na trh.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Vytvoriť udržateľnú budúcnosť pre akvakultúru – Nový podnet pre stratégiu udržateľného rozvoja európskej akvakultúry* (Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 59).

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry*, (Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 150).

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Podľa odhadov Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) sa celosvetová produkcia potravín musí do roku 2050 zvýšiť o 70 %, aby bolo možné užiť 9 miliárd ľudí, ktorí budú podľa predpokladov v tom čase obývať planétu. Táto organizácia prikladá mimoriadny význam akvakultúre ako zdroju potravín s potenciálom rastu a odporúča jej rozvoj, keďže dokáže poskytovať stravu, zamestnanosť a bohatstvo.

3.2. Konzumácia rýb a iných potravín z vodných živočíchov sa odporúča vzhľadom na ich nutričnú hodnotu a význam pre zachovanie dobrého zdravia. Umožnenie prístupu ľudí k strave bohatej na produkty vodného prostredia je jednou zo spoločenských priorít. Ročná spotreba produktov vodného prostredia je v Európskej únii približne 23,9 kg na obyvateľa a mierne stúpa.

3.3. EHSV konštatuje, že Európska únia vykazuje negatívnu bilanciu zahraničného obchodu s produktmi vodného prostredia určenými na ľudskú spotrebu. Ročný dopyt na vnútornom trhu je 13,2 milióna ton produktov vodného prostredia, z ktorých len 10 % pochádza z akvakultúry Európskej únie v porovnaní s 25 % produktov z rybolovu a so 65 % produktov z dovozu. Podiel dovážaných produktov stúpa, hoci v posledných rokoch sa údaj stabilizoval. Táto situácia však v každom prípade znamená výraznú nerovnováhu, ktorá oslabuje Európsku úniu z hľadiska jej súčasnej i budúcej potravinovej bezpečnosti.

3.4. Ročná produkcia akvakultúry dosahuje v Európskej únii 1,2 milióna ton. Z toho 65,4 % pochádza z morskej akvakultúry a 34,6 % z pevninskej akvakultúry. Jej hodnota pri prvom predaji je približne 4 miliardy EUR. Spôsoby výroby sú rozmanité, počnúc tradičnými systémami v lagúnach alebo rybníkoch až po technologizovanejšie metódy chovu v nádržach alebo kliebkach na otvorenom mori v recirkulačných jednotkách.

3.5. Nariadenie o ENRF bolo schválené a publikované v máji 2014. Operačné programy členských štátov týkajúce sa ENRF však Európska komisia definitívne schválila až na jeseň 2015, t. j. s oneskorením o rok aj päť mesiacov.

3.5.1. Európsky dvor audítorov zverejnil v roku 2014 štúdiu o účinnosti podpory z predchádzajúceho Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo určenej sektoru akvakultúry. V tejto štúdii dospel Európsky súd audítorov k záveru, že tento fond nepodporoval účinne udržateľný rozvoj akvakultúry. Domnieva sa, že podporné opatrenia na európskej úrovni neboli vhodne navrhnuté, nedohliadalo sa na ne a nevytvoril sa nimi dostatočne jasný rámec na rozvoj akvakultúry. V členských štátoch neboli podporné opatrenia náležite navrhnuté ani uplatňované a národnými strategickými plánmi a súvisiacimi operačnými programami sa nevytvoril dostatočne jasný základ na podporu akvakultúry.

3.6. Akvakultúra Európskej únie v súčasnosti zabezpečuje približne 85 000 priamych pracovných miest, tento údaj však stagnuje. EHSV kladne hodnotí odhad Komisie, podľa ktorej by každý percentuálny bod nárastu spotreby produktov akvakultúry v Európskej únii znamenal vytvorenie 3 000 až 4 000 pracovných miest na plný úväzok. Zároveň treba zdôrazniť, že existuje približne 200 000 nepriamych pracovných miest v súvisiacich odvetviach akvakultúry, spracovateľskom sektore a doplnkových činnostiach.

3.7. EHSV oceňuje, že členské štáty vypracovali a predložili Európskej komisii viacročné národné strategické plány v oblasti akvakultúry. Domnieva sa však, že v porovnaní so zásahmi verejnej správy a v rámci nej najmä príslušných správnych orgánov s kompetenciami priamo v sektore akvakultúry neboli do ich vypracúvania dostatočne zapojené hospodárske, environmentálne a sociálne subjekty.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. EHSV konštatuje, že nevyvážená bilancia zahraničného obchodu Európskej únie s produktmi vodného prostredia nie je prijateľná, a to tak z hľadiska hospodárskeho, keďže tým vzniká obchodný deficit, ako aj z hľadiska sociálneho, keďže sa nevyužívajú pracovné príležitosti.

4.2. EHSV potvrdzuje, že nárast produkcie akvakultúry Európskej únie sa približne od roku 2000, keď došlo k jeho pozastaveniu, nepodarilo obnoviť, a to ani napriek snahám rôznych európskych, vnútroštátnych a regionálnych inštitúcií. Objemy produkcie naďalej stagnujú, hoci došlo k miernemu nárastu pridanej hodnoty obchodu s týmito výrobkami.

4.3. Príčiny tejto patovej situácie v sektore akvakultúry Európskej únie, zatiaľ čo v ostatných častiach sveta pokračuje rast akvakultúry rýchlym tempom, výstižne opísala Európska komisia vo svojich strategických usmerneniach pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry Európskej únie z roku 2013. Za dva hlavné dôvody označila zložitosť administratívnych postupov pri vykonávaní tejto činnosti a zložitý legálny prístup k lokalitám pre akvakultúrne farmy alebo ich pobočky.

4.4. EHSV oceňuje snahy Európskej komisie pomôcť vnútroštátnym a regionálnym správnym orgánom pri uplatňovaní európskych právnych predpisov v oblasti životného prostredia bez toho, aby sa producentom v oblasti akvakultúry ukladala zbytočná záťaž. S týmto cieľom boli zverejnené usmernenia týkajúce sa akvakultúry a lokalít sústavy Natura 2000, ako aj rámcovej smernice o vode. Zároveň sa pripravujú usmernenia týkajúce sa vzťahu akvakultúry a rámcovej smernice o morskej stratégii. Vnútroštátne a regionálne orgány verejnej správy s právomocami v oblasti životného prostredia však tieto usmernenia nepoznajú a neuplatňujú ich.

4.5. EHSV konštatuje, že oneskorenie pri schvaľovaní nariadenia o ENRF a operačných programov členských štátov povedie k tomu, že prevádzkovatelia v členských štátoch budú môcť skutočne čerpať prostriedky z ENRF najskôr až ku koncu roka 2016, čo predstavuje oneskorenie o takmer tri roky.

4.6. V správach, ako je napríklad správa Európskeho dvora audítorov z roku 2014, sa konštatuje, že udržateľný rozvoj akvakultúry sa zastavil v dôsledku chýbajúceho primeraného námorného priestorového plánovania a zložitosti procesov schvaľovania. Európsky dvor audítorov tiež potvrdil, že do dnešného dňa sa nedosiahli základné ciele rastu odvetvia akvakultúry a že toto odvetvie stagnuje už mnoho rokov.

4.7. EHSV s uspokojením poznamenáva, že rozpočet, ktorý ENRF vyčlenil na rozvoj udržateľnej akvakultúry, je prakticky vo výške trojnásobku rozpočtu, ktorý bol k dispozícii z predošlého Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo.

4.7.1. EHSV poukazuje na ťažkosti, s ktorými sa stretávajú členské štáty, ktoré sú najvýznamnejšími producentmi v oblasti akvakultúry Európskej únie, keď musia zabezpečiť spolufinancovanie popri finančných prostriedkoch z ENRF, a to z dôvodu rozpočtových obmedzení vyplývajúcich z ich povinnosti splniť si záväzky týkajúce sa zníženia deficitu.

4.8. EHSV súhlasí s tým, že je nevyhnutné vytvoriť európske fórum so zapojením všetkých zainteresovaných strán, na ktorom by sa diskutovalo o situácii v oblasti akvakultúry a poskytovali by sa odporúčania európskym i vnútroštátnym inštitúciám prijaté na základe dohody, tak ako tomu bolo v prípade Poradného výboru pre rybolov a akvakultúru. Preto víta novú poradnú radu pre akvakultúru, v ktorej majú široké zastúpenie hospodárske, sociálne a environmentálne subjekty, ako aj výskumní pracovníci a spotrebitelia. Vyjadruje však poľutovanie nad meškaním pri jej zriaďovaní a začatí fungovania, keďže od zániku poradného výboru a uvedenia do činnosti poradnej rady prešli tri roky, počas ktorých sa nič nedialo.

4.8.1. EHSV tiež vyjadruje svoje znepokojenie nad tým, že Európska komisia nie je do činnosti novej poradnej rady pre akvakultúru zapojená na rovnakej úrovni ako v prípade zaniknutého poradného výboru. Dôvodom je skutočnosť, že v poradnom výbore riadila jeho výkonný sekretariát samotná Komisia, zatiaľ čo v novej poradnej rade pre akvakultúru je sekretariát mimo pôsobnosti Komisie. Mohlo by to ovplyvniť jej schopnosť mobilizovať európske orgány verejnej správy a šíriť odporúčania. EHSV vyjadruje znepokojenie nad tým, že Komisia by sa v rade mohla považovať len za jeden z mnohých subjektov, zatiaľ čo by mala mať aj naďalej vedúce postavenie.

4.9. EHSV konštatuje, že viacročné národné strategické plány členských štátov v oblasti akvakultúry zatiaľ nepriniesli žiadne výsledky. Na druhej strane sa však vo väčšine z nich nezavedli mechanizmy monitorovania ich výsledkov.

4.9.1. EHSV konštatuje, že príčinou doterajších nedostatočných výsledkov uplatňovania viacročných národných strategických plánov je skutočnosť, že sa nevenuje dostatočná pozornosť prekážkam, ktoré bránia udržateľnému rozvoju akvakultúry. Tieto prekážky možno nájsť predovšetkým v rámci útvarov orgánov verejnej správy členských štátov, ktoré sa nezapájali do prípravy strategických plánov a teda ich nepoznajú. Z tohto dôvodu je potrebné aktívne zapojenie týchto útvarov do vykonávania strategických plánov.

4.10. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby nabádala orgány verejnej správy členských štátov a ich regiónov na to, aby pri vykonávaní európskych predpisov v oblasti životného prostredia brali do úvahy udržateľný rozvoj s jeho tromi aspektmi: environmentálnym, sociálnym a hospodárskym, ako aj potrebu zlepšiť potravinovú bezpečnosť Únie.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Nová koncepcia trhu s elektrinou a možný vplyv na zraniteľných spotrebiteľov“

(prieskumné stanovisko)

(2017/C 034/12)

Spravodajca: **Vladimír NOVOTNÝ**

Konzultácia	Rada Európskej únie, 14/03/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prieskumné stanovisko
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	146/66/43

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV podporuje základný návrh novej koncepcie trhu EÚ s elektrinou. Tá je potrebná na zaistenie stabilnej elektrizačnej sústavy, ktorá slúži cieľom európskej energetickej únie. Nová stredno- až dlhodobá koncepcia výroby a predaja elektriny smerujúca k decentralizovaným štruktúram, ako aj splnenie cieľov stanovených v smernici EÚ o obnoviteľných zdrojoch energie si vyžadujú novú podobu trhu s elektrinou. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na svoje stanoviská TEN/577, TEN/578 a TEN/583, v ktorých sa vyjadril nielen k tejto otázke, ale aj k budúcej úlohe spotrebiteľov, výrobcov-spotrebiteľov a nových účastníkov trhu.

1.2. Podľa názoru EHSV budú ďalším významným prvkom novej stredno- a dlhodobej koncepcie trhu s elektrinou tzv. inteligentné distribučné siete s inteligentnými meračmi a technológiami v oblasti uskladňovania. Tieto inteligentné siete a technológie v oblasti riadenia a uskladňovania sa potom môžu priaznivo prejavíť pri optimalizácii odberu elektrickej energie, ako aj pri jej úspore.

1.3. EHSV poukazuje na potenciál znižovania energetickej chudoby, ktorý môžu predstavovať malí výrobcovia-spotrebiteľia (tzv. *prosumers*), ale tiež ďalšie nové modely, ako sú napríklad energetické družstvá. V záujme ich úplnej integrácie do energetického trhu výbor považuje za nevyhnutné okrem iného odstrániť administratívne a ďalšie zbytočné prekážky ich činnosti a podporiť ich prístup k distribučným sieťam na základe trhových podmienok financovania prevádzky distribučných sietí.

1.4. EHSV považuje za dôležitý prvok novej koncepcie trhu s elektrinou aj uplatnenie inteligentných prvkov regulácie v tzv. inteligentných domácnostiach. Ich uplatnením sa zvýši aktívna úloha domácností pri ich úplnej integrácii do novej koncepcie trhu s elektrinou a zníži sa riziko energetickej chudoby. K týmto zásadným zmenám prispievajú motivačné vzdelávacie programy pre široké vrstvy obyvateľstva a podpora ich zavádzania v skupine zraniteľných domácností a ďalších zraniteľných zákazníkov energetického trhu, napríklad MSP.

1.5. Podľa EHSV sú všetky očakávané zmeny novej koncepcie trhu s elektrinou sú podmienené tým, že nový trh bude poskytovať správne krátkodobé cenové (*price*) impulzy a dlhodobé cenové (*cost*) signály, ktoré by umožňovali a podporovali rozsiahle investičné aktivity v elektroenergetike EÚ. To tiež znamená, že ceny musia pravdivo odrážať plnú výšku nákladov, t. j. aj tzv. externé náklady.

1.6. Rozvoj trhov s elektrinou viedol v uplynulých rokoch k značnému poklesu veľkoobchodných cien, z čoho však zatiaľ drobní spotrebitelia, ani MSP neprofitovali, pretože ich ceny sa skôr zvýšili než znížili.

1.7. Pomocou rozumnej koncepcie trhu s elektrinou v spojení so strategickými investíciami do zariadení, do ktorých budú napríklad prostredníctvom energetických družstiev zapojení tiež – a predovšetkým – sociálne slabší občania, bude možné prepojiť v budúcnosti energetickú politiku so sociálnou politikou a regionálnou tvorbou hodnôt.

1.8. Na to je potrebné, aby politika dala jasnú odpoveď na otázku, kto v rámci budúcej decentralizovanej výroby má, smie alebo môže vyrábať a predávať elektrinu. Má to rozhodujúci význam aj pre riešenie problému energetickej chudoby.

1.9. Ako príklad možno uviesť poľské Podleské vojvodstvo, ktoré práve zavádza program na podporu malých fotovoltických zariadení. Vďaka investičným dotáciám vo výške 60 % a systému čistého merania, ktorý sa v Poľsku plánuje, možno znížiť náklady na elektrinu na polovicu.

2. Úvod

2.1. Slovenské predsedníctvo Rady EÚ sa listom zo 14. marca 2016 obrátilo na EHSV so žiadosťou o vypracovanie stanoviska týkajúceho sa sociálneho rozmeru novej koncepcie trhu s elektrinou v dynamike sociálneho a hospodárskeho rozvoja.

2.2. Slovenské predsedníctvo vo svojej žiadosti konštatuje, že nová koncepcia trhu s elektrinou prinesie príležitosti pre spotrebiteľov, ak sa im ponúkne proaktívnejší spôsob ich interakcie s trhom. Okrem zvažovaného dosahu možných vyšších cien elektrickej energie na konkurencieschopnosť priemyslu EÚ treba na druhej strane vziať do úvahy aj možné hrozby pre sociálne zraniteľných zákazníkov.

2.3. EHSV sa vo svojich viacerých predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁾,⁽²⁾ podrobne zaoberal očakávaným vývojom na trhu s energiou a prijaté odporúčania a závery považuje stále za aktuálne. Preto sa predložené stanovisko zameriava na riziká aj na príležitosti, ktoré môže nová koncepcia trhu s elektrinou priniesť sociálne zraniteľným skupinám obyvateľov, a na špecifické prejavy energetickej chudoby súvisiace s dostupnosťou elektrickej energie.

3. Vízia novej koncepcie trhu s energiou

3.1. Úplne zásadnou úlohou novej koncepcie trhov s elektrinou na základe zásad udržateľnosti musí byť zaistiť bezpečné dodávky elektrickej energie všetkým spotrebiteľom za dostupnú a konkurencieschopnú cenu.

3.2. Rámcová stratégia pre energetickú úniu EÚ je zameraná na tieto kľúčové strategické ciele:

- energetická bezpečnosť, solidarita a dôvera,
- plne integrovaný vnútorný trh s energiou,
- energetická účinnosť pomáhajúca znižovať spotrebu energie,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 64.

- dekarbonizácia hospodárstva,
- energetická únia v záujme výskumu, inovácie a konkurencieschopnosti.

3.3. Medzi hlavné črty rámcovej stratégie trhu s elektrinou patrí:

- prechod k nízkouhlíkovým energetickým systémom,
- nákladovo efektívna integrácia nestabilných obnoviteľných zdrojov,
- odklon od centrálnych konvenčných elektrární smerom k decentralizovanej výrobe elektriny z obnoviteľných zdrojov,
- meniace sa úlohy spotrebiteľov na trhu s elektrinou,
- zvýšenie bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok elektrickej energie.

3.4. Dôležitým aspektom novej koncepcie trhu s elektrinou by mala byť zmena úlohy spotrebiteľov na trhu s elektrinou ⁽³⁾.

4. Energetická chudoba a predchádzanie jej vzniku

4.1. EHSV nedávno prijal viacero stanovísk týkajúcich sa problematiky energetickej chudoby, predovšetkým stanovisko TEN/516 *Koordinovaná európska činnosť s cieľom zabrániť energetickej chudobe a bojovať proti nej* (spravodajca: pán Coulon, 2013) ⁽⁴⁾, ktoré na národnej úrovni podrobne rozpracovala napríklad Hospodárska a sociálna rada Bulharska vo svojom stanovisku *Opatrenia na prekonanie energetickej chudoby v Bulharsku* (ESC/3/030/2015). Odporúčania a závery uvedené v týchto dokumentoch považuje EHSV za stále aktuálne a v predloženom stanovisku ich neopakuje.

4.2. Téma energetickej chudoby je obsiahnutá okrem iného aj v stanovisku TEN 578 – *Vytváranie nového prístupu s dôrazom na spotrebiteľov energie*, ako aj v stanovisku TEN 583 – *Výroba energie spotrebiteľmi a družstvá spotrebiteľov na výrobu energie*.

4.3. Za energetickú chudobu sa považuje obmedzený prístup k energetickým zdrojom, a to pre chýbajúcu alebo nefunkčnú energetickú infraštruktúru, alebo neschopnosť platiť za dodávku energetických komodít. V prípade hrozby nefunkčnej infraštruktúry je nevyhnutné zlepšiť jej schopnosť zaistiť bezpečnosť a spoľahlivosť dodávok elektrickej energie alebo vybudovať nové kapacity. Dokonca aj prevádzkovatelia sietí v tejto súvislosti medzitým konštatujú, že zariadenia na decentralizovanú výrobu, ako sú napríklad fotovoltické zariadenia na súkromných domoch, môžu prispieť k stabilizácii regionálnych dodávok a často aj slabých regionálnych sietí.

4.4. Hoci sa energetická chudoba často vníma vo vzťahu ku koncovým súkromným zákazníkom, treba poznamenať, že často sú ňou ohrozené aj niektoré MSP, a to so všetkými súvisiacimi dosahmi na ich konkurencieschopnosť.

4.5. Energetická chudoba sa najčastejšie vzťahuje na schopnosť zabezpečiť teplo v domácnostiach, v južných krajinách EÚ sa môže vzťahovať aj na dostupnosť klimatizácie v horúcich letných mesiacoch. Špecifickým prejavom energetickej chudoby je neschopnosť hradiť účty za elektrinu. V takom prípade sa používajú prístupy založené na priamej alebo nepriamej podpore zákazníkov ohrozených energetickou chudobou.

4.6. Priama podpora zraniteľných zákazníkov sa poskytuje predovšetkým formou dotačných programov v sociálnej oblasti, ako je napríklad priama kompenzácia platieb v hotovosti alebo v nepeňažnej forme, a opiera sa o vnútroštátne systémy sociálneho zabezpečenia na úrovni jednotlivých členských štátov.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 22.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 341, 21.11.2013, s. 21.

4.7. Definícia zraniteľného zákazníka je v jednotlivých členských štátoch odlišná, a to v závislosti od konkrétnej situácie a rozdielných sociálnych systémov členských štátov.

4.8. Nepriama podpora sa poskytuje formou sociálnych či osobitných sadzieb. V súčasnosti sa sociálne sadzby poskytujú v 10 členských štátoch, 8 členských štátov formulovalo status zraniteľného zákazníka a celkovo 16 členských štátov uplatňuje na svojom vnútroštátnom trhu regulované ceny elektrickej energie. EHSV sa proti takejto regulácii cien vyjadril jednoznačne vo svojom stanovisku (TEN/578).

4.9. Riziká energetickej chudoby však bude možné výrazne obmedziť prijatím viacerých opatrení, ktoré budú zlučiteľné s novou koncepciou trhu s elektrinou. Budú to najmä tieto prvky:

- zvýšenie dostupnosti informácií o cenách elektrickej energie jednotlivých dodávateľov,
- odstránenie prekážok pri zmene dodávateľa energetických služieb,
- posilnenie hospodárskej súťaže a transparentné ponuky komplexných energetických služieb,
- transparentné zmluvy, ceny a účty za energiu,
- vzdelávanie a výchova zákazníkov s výraznou úlohou ich obecných zastúpení,
- odstránenie nekalých obchodných praktík a nátlakových postupov pri uzatváraní zmlúv o dodávke energie,
- úspory pri spotrebe energie a dostupnosť informácií o vlastnej spotrebe, široká dostupnosť inteligentných meracích a regulačných prvkov v domácnostiach aj u ostatných drobných spotrebiteľov,
- podporovaná tepelná izolácia bytov a domov, renovácia a rekonštrukcia starých budov s cieľom znížiť energetické straty,
- podpora motivačných a vzdelávacích programov pre zraniteľných zákazníkov,
- podpora miestnych iniciatív zameraných na boj proti energetickej chudobe,
- zákaz neprimerane vysokých sadzieb pre zraniteľných zákazníkov,
- zvýšenie efektívnosti a spoľahlivosti dodávok elektrickej energie.

4.10. Rozvoj trhov s elektrinou viedol v uplynulých rokoch k značnému poklesu veľkoobchodných cien, z čoho však zatiaľ drobní spotrebiteľia, ani MSP neprofitovali, pretože ich ceny sa skôr zvýšili než znížili.

4.11. EHSV zdôrazňuje, že osobitnú úlohu pri znižovaní energetickej chudoby môžu zohrávať aj malí výrobcovia-spotrebiteľia (tzv. *prosumers*). Podmienkou ich úspešnej integrácie do energetických trhov je preto čo možno najrýchlejšie odstránenie všetkých administratívnych prekážok a umožnenie prístupu k sieťam, a to pri zachovaní podmienok trhového prostredia a dodržiavaní noriem kvality v oblasti dodávok elektrickej energie.

4.12. EHSV sa domnieva, že napriek uplatňovaniu uvedených prvkov podpory zraniteľných zákazníkov, ktoré sú v súlade s trhovým hospodárstvom, budú gro záťaže spojenej s bojom proti energetickej chudobe a jej dôsledkom znášať aj v budúcnosti vnútroštátne sociálne systémy, keďže sú jedinou alternatívou, ktorá je v súlade s trhovým hospodárstvom.

4.13. Pomocou inteligentnej koncepcie trhu s elektrinou v spojení so strategickými investíciami do zariadení, do ktorých budú napríklad prostredníctvom energetických družstiev zapojení tiež – a predovšetkým – sociálne slabší občania, bude možné prepojiť v budúcnosti energetickú politiku so sociálnou politikou a regionálnou tvorbou hodnôt.

4.14. Na to je potrebné, aby politika dala jasnú odpoveď na otázku, kto v rámci budúcej decentralizovanej výroby má, smie alebo môže vyrábať a predávať elektrinu. To má rozhodujúci význam aj pre riešenie problému energetickej chudoby.

4.15. Energie z obnoviteľných zdrojov ponúkajú úplne nové možnosti, ako riešiť otázku energetickej chudoby ako sociálny problém. Napríklad v jednej štúdii Spoločného výskumného strediska Európskej komisie sa dospelo už v roku 2014 k záveru, že 80 % európskeho obyvateľstva by si mohlo potenciálne vyrábať prostredníctvom fotovoltických zariadení vlastnú elektrinu, a to lacnejšie, než je odber elektriny zo siete. Problémom je to, že časť obyvateľstva nemá k dispozícii strechu či pozemok, aby si takéto zariadenie mohla nainštalovať. Tu by mohlo pomôcť rozšírenie definície pojmu *prozument*, ako aj podpora spoločne organizovaných zariadení (energetických družstiev).

4.16. V nedávno zverejnenej štúdii CE Delft sa odhaduje, že do roku 2050 by si vlastnú elektrinu mohlo vyrábať takmer 83 % domácností.

4.17. Závažný problém však často spočíva v tom, že práve sociálne slabší občania nemajú finančné prostriedky na potrebné investície. „Nevýhoda“ energie z obnoviteľných zdrojov totiž spočíva v tom, že najprv sú potrebné pomerne vysoké investície, avšak bežné náklady sú potom veľmi nízke (ako je známe, slnko a vietor nič nestoja). Aj tento problém sa ale dá riešiť politickými opatreniami, okrem iného prostredníctvom príslušných strategických investícií.

4.18. Ako príklad možno uviesť poľské Podleské vojvodstvo, ktoré práve zavádza program na podporu malých fotovoltických zariadení. Vďaka investičným dotáciám vo výške 60 % a systému čistého merania, ktorý sa v Poľsku plánuje, možno znížiť náklady na elektrinu na polovicu.

4.19. Výbor v tejto súvislosti odporúča, aby sa Komisia, Rada a EP zaoberali intenzívnejšie stredno- a dlhodobým vývojom, ktorý môže byť pozitívny pre spotrebiteľov. Ako príklad možno uviesť elektromobilitu. Dá sa očakávať, že v nadchádzajúcich 20 – 30 rokoch sa na trh dostane čoraz viac elektromobilov. Jeden elektromobil spotrebuje približne 14 kWh na 100 km, čo pri cene elektriny 0,25 ct/kWh znamená 3,50 EUR. Za 100 km dlhú jazdu vozidlom so spaľovacím motorom sa pri spotrebe 7l/100 km a cene 1,20 EUR/liter zaplatí 8,40 EUR. Na výrobu tohto množstva elektriny, ktorú potrebuje elektromobil na to, aby prešiel 10 000 km, postačuje z finančného hľadiska jedno fotovoltické zariadenie s približne šiestimi modulmi. Pri investícii v terajšej výške 3 000 EUR by teda mohlo takéto vozidlo jazdiť na (vlastnú) elektrinu 20 rokov. O ekonomických aspektoch pre občanov a prípadne aj pre regióny, ktoré by mohli byť spojené s prechodom na elektromobilitu, sa zatiaľ diskutuje príliš málo.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

PRÍLOHA

Nižšie uvedené protistanovisko bolo zamietnuté v prospech stanoviska sekcie, ktoré bolo schválené na plenárnom zasadnutí, avšak získalo aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV očakáva, že návrh novej koncepcie trhu s elektrickou energiou, ktorý pripravuje Európska komisia ako súčasť jesenného/zimného energetického balíka, bude viesť k úplnej integrácii obnoviteľných zdrojov do spoločného trhu s elektrickou energiou ako dôležitého nástroja na dosiahnutie záväzkov EÚ v oblasti ochrany klímy.

1.2. Tento návrh musí mať za cieľ zaručenie dlhodobej spoľahlivosti a bezpečnosti dodávok elektrickej energie, musí viesť k odstráneniu doterajších deformácií trhu a zároveň k cenám elektriny, ktoré zabezpečia konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva, a takisto k cenám elektriny pre koncových zákazníkov, ktoré budú stabilné a dosiahnuteľné aj pre skupiny obyvateľov s nízkym príjmom.

1.3. EHSV je presvedčený o tom, že nová koncepcia trhu s elektrinou prispeje vo svojej konečnej podobe k zníženiu alebo odstráneniu rizík vedúcich k potenciálnym negatívnym dosahom na energetickú chudobu.

1.4. EHSV sa domnieva, že riziká potenciálnych dosahov na zraniteľné skupiny odberateľov elektrickej energie, najmä obyvateľov, budú spojené s procesom transformácie súčasnej podoby trhu s elektrinou do budúcej novej koncepcie trhu.

1.5. Podľa názoru EHSV sú riziká transformácie trhu s elektrinou na novú koncepciu trhu spojené najmä s nevyhnutnosťou zásadne posilniť národné prenosové sústavy 220/440 kW a vzájomne prepojiť ich kapacity, rozšíriť úlohu distribučných sústav o úlohy, ktoré v súčasnosti plnia len prenosové sústavy (napríklad zabezpečenie stability siete) a zabezpečiť ich prevod na tzv. inteligentnú koncepciu, vyriešiť problém s veľkokapacitným skladovaním elektrickej energie, decentralizovať výrobu elektrickej energie, pripojiť decentralizovanú výrobu na distribučné siete a zmeniť charakter úlohy a správanie spotrebiteľov elektrickej energie na trhu.

1.6. Uvedené transformačné procesy majú dlhodobý charakter, ich realizácia si vyžiada desiatky rokov, vysoké investičné náklady v očakávanej výške stoviek miliárd eur a ďalšie porovnateľné náklady spojené s vývojom nových, často zatiaľ neznámych technických riešení.

1.7. V podmienkach plného uplatňovania trhových zásad sa značná časť týchto nákladov premietne do regulovanej zložky ceny elektrickej energie, čo môže v priebehu transformácie vyvolať potenciálne dosahy vedúce k energetickej chudobe zraniteľných skupín obyvateľstva.

2. Úvod

2.1. Slovenské predsedníctvo Rady EÚ sa listom zo 14. marca 2016 obrátilo na EHSV so žiadosťou o vypracovanie stanoviska týkajúceho sa sociálneho rozmeru novej koncepcie trhu s elektrinou v dynamike sociálneho a hospodárskeho rozvoja.

2.2. Súčasťou požiadavky je rozsiahlejšia analýza faktorov ovplyvňujúcich trh s elektrickou energiou a kritické zhodnotenie ich vplyvu na vývoj cien energie v EÚ, aby bol tento vývoj udržateľný nielen z environmentálneho (ochrana klímy), ale aj hospodárskeho a sociálneho hľadiska, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť a dostupnosť dodávok elektrickej energie.

2.3. Slovenské predsedníctvo vo svojej žiadosti konštatuje, že nová koncepcia trhu s elektrinou prináša príležitosti pre spotrebiteľov a ponúka proaktívnejší spôsob ich interakcie s trhom. Okrem zvažovaného dosahu vyšších cien elektrickej energie na konkurencieschopnosť priemyslu EÚ treba na druhej strane vziať do úvahy aj možné ohrozenia pre sociálne zraniteľných zákazníkov.

2.4. EHSV sa vo svojich viacerých predchádzajúcich stanoviskách podrobne zaoberal očakávaným vývojom na trhu s energiou a prijaté odporúčania a závery považuje stále za aktuálne. Preto sa predložené stanovisko zameriava len na riziká, ktoré môže nová koncepcia trhu s elektrinou priniesť sociálne zraniteľným skupinám obyvateľov, a na špecifické prejavy energetickej chudoby súvisiace s dostupnosťou elektrickej energie.

3. Hlavné problémy súčasného trhu s elektrickou energiou v EÚ a riziká jeho vývoja v strednodobom horizonte

3.1. Medzi hlavné problémy súčasného trhu s elektrickou energiou v EÚ patrí:

- výrazná deformácia trhu s elektrinou,
- nedostatočná investičná výstavba nových regulovateľných zdrojov elektrickej energie,
- zaostávanie rozvoja prenosovej infraštruktúry za rozvojom obnoviteľných zdrojov,
- zníženie a ohrozenie bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok elektrickej energie,
- absencia efektívnej koordinácie národných energetických politík, ktorá by však mala mať skôr charakter spolupráce a koordinácie na úrovni nadnárodných regiónov na základe reálnych podmienok existujúcich trhov,
- prehlbovanie deformácie trhu s elektrinou ako dôsledok neefektívnej integrácie trhov.

3.2. Ďalším dôležitým negatívnym faktorom faktickej nefunkčnosti trhov s elektrinou v EÚ je geografická odľahlosť niektorých významných zoskupení obnoviteľných zdrojov od oblastí s vysokou hustotou spotreby elektrickej energie spolu s nedostatočnými prenosovými kapacitami na vnútroštátnej úrovni. V dôsledku neriadenej výroby elektrickej energie najmä vo veterných elektrárnach dochádza v nárazových maximách k pretekaniu elektrickej energie do susedných štátov, čo následne vyvoláva kritické stavy prenosových sústav s vysokým rizikom výpadku (tzv. *blackout*).

3.3. Vo viacerých členských štátoch sa v reakcii na nestabilné dodávky z obnoviteľných zdrojov zavádzajú systémy kapacitných mechanizmov, ktoré sprevádzajú niektoré diskriminačné prvky, ako sú napríklad orientácia na vopred vybrané technológie výroby elektriny alebo vylúčenie cezhraničných dodávok. Nový model trhu s elektrinou by mal odrážať a odstrániť súčasné nedostatky, pričom úplne zásadné je skvalitnenie elektrickej infraštruktúry EÚ.

3.4. Prenosové sústavy členských štátov nezabezpečujú operatívne vykrytie miestneho nedostatku zdrojov medzi členskými štátmi, a preto je ďalšia integrácia trhu s elektrickou energiou v súčasných podmienkach problematická. V Európe existuje viacero regionálnych trhov s elektrickou energiou, ktoré navzájom nespolupracujú a ich činnosť nie je dostatočne koordinovaná.

3.5. K ich prepájaniu dochádza postupne v súlade s platnou legislatívou (sieťové kódexy). Medzi týmito trhmi sú zatiaľ značné rozdiely, pokiaľ ide o prevádzkovú bezpečnosť aj cenovú úroveň poskytovaných dodávok a služieb. Tento integračný proces je nevyhnutne potrebný, zdá sa však, že bude veľmi náročný.

3.6. Viacero členských štátov uplatňuje v reakcii na problémy integrácie nestabilných obnoviteľných zdrojov do energetických sústav kapacitné mechanizmy, ktoré zabezpečujú spoľahlivosť a dostupnosť dodávok elektrickej energie v čase, keď sú obnoviteľné zdroje mimo prevádzky v dôsledku svojej závislosti od prírodných podmienok. Kapacitné mechanizmy sa uplatňujú formou kapacitných trhov alebo strategickej rezervy. Strategické rezervy majú voči trhu s elektrinou neutrálny charakter a mali by sa uprednostňovať ako riešenie, ktoré je v súlade s trhovým hospodárstvom, no kapacitné trhy predstavujú riziko narušenia trhového prostredia.

3.7. Výhľad situácie v oblasti energetiky na ďalších 20 rokov je významným faktorom, ktorý ovplyvní konečnú podobu novej koncepcie trhu s elektrinou a samozrejme aj dosah na zraniteľných zákazníkov. V tejto súvislosti treba počítať s týmito faktormi:

3.7.1. V dôsledku vývoja v uplynulých desiatich rokoch si situácia v oblasti energetiky v EÚ vyžaduje veľmi naliehavé riešenie, ktoré by vychádzalo z objektívnej strategickej úvahy. Spoľahlivosť udržateľných dodávok elektriny za prijateľnú, resp. dostupnú cenu nemá byť len rečnickou frárou, ale musí sa bezpečne opierať o všetky tri základné piliere udržateľného rozvoja. Len obnova sietí si bude vyžadovať asi 655 miliárd USD.

3.7.2. V rokoch 2016 – 2025 sa skončí v EÚ životnosť tepelnej inštalovanej kapacity s výkonom približne 150 GW, teda jednej štvrtiny súčasných termálnych kapacít EÚ. Na zachovanie primeranosti systému výroby elektriny a dodávok spotrebiteľom bude teda potrebné vybudovať 100 GW nových termálnych kapacít so stabilným výkonom, pričom do roku 2035 to bude 200 GW fosílnych zdrojov, a to aj pri splnení predpokladov technologického rozvoja v oblasti energetickej účinnosti a akumulácie elektrickej energie.

3.7.3. V súčasnej situácii na trhu s elektrinou však také výrobné kapacity nie je možné preinvestovať a zaistenie energetickej bezpečnosti bude vyžadovať zásadné systémové zmeny, vďaka ktorým by sa výrazne uplatnili trhové mechanizmy s priaznivým dosahom na ceny pre koncových spotrebiteľov.

Protistanovisko bolo zamietnuté 141 hlasmi proti, pričom 91 členov hlasovalo za a 22 sa hlasovania zdržalo.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

520. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 19. A 20. OKTÓBRA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európske normy pre 21. storočie“

[COM(2016) 358 final]

(2017/C 034/13)

Spravodajca: **Antonello PEZZINI**

Konzultácia	Európska komisia, 17/08/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 358 final]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	04/10/2016
Prijaté v pléne	20/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	147/0/2

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV považuje za nevyhnutné vypracovať novú víziu európskeho normalizačného systému, ktorý sa dokáže prispôbiť neustále sa meniacemu medzinárodnému kontextu a prinášať stále väčšie výhody pre podniky, spotrebiteľov, pracovníkov a životné prostredie.

1.2. V rámci plnenia svojej úlohy ako „platformy občianskej spoločnosti“ EHSV kladie zvláštny dôraz na zvýšenie transparentnosti a inkluzívnosti európskeho normalizačného systému a hlási sa k svojej proaktívnej úlohe pri určovaní strategického smerovania, vykonávaní a šírení právnych predpisov, ako aj pri podpore kultúry normalizácie.

1.3. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité posilniť strategickú úlohu technickej normalizácie s cieľom zabezpečiť:

- kvalitu, bezpečnosť a výkonnosť tovaru a služieb,
- stále vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľov, pracovníkov a životného prostredia,
- vyššie úrovne inovácie v záujme konkurencieschopnosti podnikov.

1.4. EHSV víta zavedenie spoločnej iniciatívy v oblasti normalizácie medzi verejnými a súkromnými partnermi európskeho normalizačného systému na určenie spoločného prístupu k stanovovaniu priorít a rozvoju spoločných činností zameraných na modernizáciu a zjednodušenie schvaľovania noriem.

1.5. EHSV však vyjadruje znepokojenie nad nedostatkom konkrétnych vykonávacích pokynov a údajov o vyčlenených finančných prostriedkoch, ktoré majú zásadný význam pre premenu spoločnej inovačnej vízie na stratégie a konkrétne modernizačné opatrenia.

1.6. V tejto súvislosti EHSV odporúča, aby verejno-súkromné partnerstvo JIS ⁽¹⁾ našlo svoje miesto zo štrukturálneho a finančného hľadiska v rámci spoločných technologických iniciatív programu Horizont 2020 ⁽²⁾ s cieľom:

- zabezpečiť dosiahnutie technicko-normatívnych cieľov jasne vytypovaných v odvetví priemyslu, služieb a spotreby,
- dosiahnuť väčšie a lepšie zameranie finančných a ľudských zdrojov a poznatkov na spoločné priority.

1.7. EHSV podporuje Komisie v snahe vytvoriť integrovaný a štruktúrovaný systém s cieľom dosiahnuť spoločnú stratégiu, ktorá by viedla k zníženiu fragmentácie noriem a ich systémov programovania.

1.8. EHSV preto podporuje lepší systém riadenia stratégií v oblasti normalizácie, ktorý by zohľadnil konvergenciu technológií a informatizáciu podnikov a služieb a nové a zvyšujúce sa sociálne a environmentálne odborné znalosti a ktorý by mohol spravdzať činnosť súčasného technického výboru pre normalizáciu.

1.9. Medziinštitucionálny dialóg o európskej normalizácii musí zaručiť privilegované postavenie všetkým relevantným reprezentatívnym subjektom. V inštitúciách EÚ, najmä v spolupráci s EHSV a Výborom regiónov (VR), by sa mali zriadiť stále skupiny pre hodnotenie a usmerňovanie, vzhľadom na povinné konzultačné právomoci udelené článkom 114 ZFEÚ.

1.10. EHSV sa domnieva, že je potrebné posilniť v rámci európskeho normalizačného systému a príslušných generálnych riaditeľstiev Komisie kapacity na koordinované využívanie nástroja technickej normalizácie, relevantného pre jednotlivé odvetvia, najmä v sektore služieb.

1.11. EHSV považuje za prioritné podniknúť kroky s cieľom vytvoriť skutočnú európsku kultúru normalizácie od základného vzdelávania až po úrovne politických rozhodujúcich činiteľov a vyjednávačov medzinárodných dohôd, a spustiť a podporiť účinnú európsku osvetovú kampaň.

1.12. EHSV zdôrazňuje, že skutočne inovačná európska normalizačná politika musí predovšetkým dodržiavať zásady spokojnosti zákazníkov – občanov, podnikov a pracovníkov – a musí dosiahnuť vysokú úroveň bezpečnosti, kvality a účinnosti, nové pracovné príležitosti a medzinárodnú konkurencieschopnosť, ako aj vyrovnaný a pružný vzťah normalizácie a tvorivosti ⁽³⁾.

2. Systém technickej normalizácie pred európskymi a globálnymi výzvami

2.1. Technická normalizácia zohráva úlohu zásadného významu vo fungovaní vnútorného trhu a medzinárodnej konkurencieschopnosti produktov a služieb. Je strategickým nástrojom na zabezpečenie kvality, výkonnosti a bezpečnosti tovarov a služieb, interoperability sietí a systémov, vysokej úrovne ochrany podnikov, pracovníkov, spotrebiteľov a životného prostredia, ako aj vyššej úrovne inovácie a sociálneho začlenenia.

⁽¹⁾ Joint Initiative on Standardization – spoločná iniciatíva v oblasti normalizácie.

⁽²⁾ Pozri napríklad PPP v oblasti metrológie.

⁽³⁾ Pozri stanovisko TEN/593 – Priority v oblasti normalizácie IKT pre jednotný digitálny trh (Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 92).

2.2. Vzhľadom na nový technologický rozvoj, politické priority a celosvetové trendy, najmä v oblasti služieb, ako aj revolúciu v informatike, je potrebné preskúmať systém európskej normalizácie s cieľom zachovať jeho početné úspešné prvky, napraviť chyby a zamerať správnu rovnováhu medzi európskym a vnútroštátnym rozmerom, ako aj medzi slobodou inovácie, tvorivosťou a technicko-normatívnou interoperabilitou a, všeobecnejšie, reagovať na nové požiadavky a očakávania podnikov, spotrebiteľov, pracovníkov a európskej spoločnosti ako celku.

2.3. EHSV ako „platforma občianskej spoločnosti“ kladie zvláštny dôraz na zvýšenie transparentnosti a inkluzívnosti európskeho normalizačného systému a hlási sa k svojej proaktívnej úlohe pri určovaní strategického smerovania, vykonávaní a šírení právnych predpisov, a pri podpore kultúry normalizácie ako východiska pre úspech podnikov a budúcich generácií.

2.4. EHSV stále zastával názor, že „rýchly a účinný európsky normalizačný proces umožňujúci zapojenie zainteresovaných strán predstavuje nielen nosný prvok štruktúry jednotného trhu, ktorý tvorí oporný bod európskej integrácie a stratégie Európa 2020 (zameranej na jej dosiahnutie), ale aj a predovšetkým základný prvok konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva a hnací nástroj inovácie“⁽⁴⁾. Z tohto dôvodu sú potrebné jasné a transparentné pravidlá na ochranu spotrebiteľov a podnikov, ako aj životného prostredia a spoločnosti.

2.5. Hlavným všeobecným cieľom európskeho normalizačného systému je zvýšiť prínos noriem a európskej normalizácie k voľnému pohybu tovaru a služieb na vnútornom trhu s cieľom stimulovať rast a inovácie a posilniť konkurencieschopnosť európskych podnikov, najmä MSP, a to pri súčasnom zabezpečení vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov, pracovníkov a životného prostredia, prostredníctvom rozsiahlejších ale rýchlejších inkluzívnych a transparentných postupov vypracúvania na vnútroštátnej aj európskej úrovni založených na uznávaných kritériách, ako napr. podľa dohody WTO o technických prekážkach obchodu a v nariadení (EÚ) č. 1025/2012.

2.6. EHSV nedávno zdôraznil, že „európska normalizácia musí prostredníctvom podpory všetkých sociálnych partnerov stále viac prispievať k dopĺňaniu a rozvíjaniu procesov prebiehajúcich vo svetových ekonomikách“, pričom pokladá za „žiaduce, aby sa v globálnych procesoch normalizácie posilnila prítomnosť kultúry európskej normalizácie a zvýšila jej dôležitosť“⁽⁵⁾, a to aj prostredníctvom zvyšovania povedomia o komunikácii, zjednodušení prístupu a cenovej dostupnosti.

2.6.1. Taktiež je dôležité zachovať primeranú rovnováhu medzi normalizáciou a tvorivosťou⁽⁶⁾ a zabezpečiť, aj remeselníkom a menším podnikom, možnosť slobodne sa vyjadrovať a obohacovať výrobky a služby v rámci základných limitov stanovených normami.

2.7. Poslaním európskej normalizácie je zohrávať kľúčovú úlohu pri vytváraní a fungovaní jednotného trhu pre výrobky a služby prostredníctvom postupnej harmonizácie vnútroštátnych predpisov na úrovni EÚ, ktoré často môžu vytvárať technické prekážky prístupu na vnútroštátne trhy a obchodu a výmeny v rámci EÚ.

2.8. Postupným zblížovaním technológií a informatizáciou spoločnosti, podnikov a verejných služieb sa tradičné rozdiely medzi všeobecnou normalizáciou a normalizáciou v digitálnej oblasti stierajú, ako je to zreteľne vyjadrené aj v ďalšom stanovisku EHSV⁽⁷⁾, z čoho vyplýva potreba jednotného prístupu pri navrhovaní a vymedzovaní priorít normalizácie v rámci Komisie.

2.9. Vzhľadom na uprednostňovanie medzinárodných noriem ISO/IEC zo strany rôznych európskych priemyselných a hospodárskych aktérov EÚ je nanajvýš dôležité zabezpečiť posilnenie európskeho normalizačného systému s cieľom zaručiť súlad medzinárodných noriem s európskou normalizáciou, ktorá by bola rýchla, účinná a zahŕňala všetky zainteresované strany, najmä pokiaľ ide o zastúpenie menších podnikov, spotrebiteľov a ďalších zainteresovaných strán.

2.10. Rozmach vývoja dobrovoľných európskych noriem pre služby by mohol podporiť zamestnanosť a rast ako aj nárast ich cezhraničného poskytovania a viesť k väčšej integrácii trhu, čo umožní naplno využiť potenciál, ktorý má toto odvetvie pre európske hospodárstvo, pričom by sa zároveň zabezpečila ochrana a dodržiavanie pracovných a životných podmienok a prispelo k odstraňovaniu prekážok spôsobených používaním vnútroštátnych certifikačných systémov.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 69.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 177, 18.5.2016, s. 1.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

2.11. V reakcii na rýchlo sa vyvíjajúce technologické cykly, väčšiu zložitosť a interakcie v priemyselných systémoch, ako aj miznúce hranice medzi produktami, službami a IKT Európska komisia (EK) predstavila spoločnú iniciatívu v oblasti normalizácie medzi verejnými a súkromnými partnermi európskeho normalizačného systému – podľa želania EHSV, kde vymedzila spoločnú víziu všetkých partnerov, ako aj spoločný postup so spoločnou orientáciou na celý rad iniciatív zameraných na modernizáciu, stanovenie priorít, urýchlenie a zefektívnenie vypracúvania noriem do konca roka 2019 prostredníctvom týchto opatrení:

- informovanosť, vzdelávanie a pochopenie európskeho normalizačného systému,
- včasnosť, kvalita a zosúladenie priorít a regulačných plánov s rámcom pre výskum a inováciu,
- koordinácia, spolupráca, transparentnosť a zapojenie aj menších zainteresovaných strán,
- aktívne a transparentné zapojenie všetkých príslušných zainteresovaných strán,
- konkurencieschopnosť a medzinárodný rozmer, ako aj vypracúvanie spoločných regulačných modelov.

3. Návrhy Európskej Komisie

3.1. Oznámenie Komisie predstavuje víziu spolu s normalizačným balíkom, ktorý obsahuje rad cieľov v oblasti modernizácie európskeho normalizačného systému:

- **spoločná iniciatíva v oblasti normalizácie:** inovatívny proces partnerstva európskych a vnútroštátnych normalizačných organizácií a orgánov, priemyslu a profesných združení, MSP, spotrebiteľských združení, odborových zväzov, environmentálnych organizácií, členských štátov, Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) a Komisie s cieľom vypracovať konkrétne opatrenia na urýchlenie a zefektívnenie technickej normalizácie,
- **európske technicko-legislatívne normy pre služby:** príručka na podporu vývoja dobrovoľných európskych noriem v oblasti služieb, zníženie prekážok vyplývajúcich z národných právnych predpisov a systémov certifikácie a zlepšenie informácií poskytovateľom služieb,
- **medziinštitucionálny dialóg medzi EK, Európskym parlamentom, Radou, EHSV a VR:** systém ročných správ a spätnej väzby o vykonávaní politiky EÚ v oblasti normalizácie,
- **predkladanie ročného pracovného programu:** pracovný program na rok 2017 stanovuje strategické priority európskej normalizácie.

3.2. Európska komisia zamýšľa predovšetkým v oblasti služieb:

- vykonať analýzu konfliktných oblastí alebo duplicity medzi vnútroštátnymi normami,
- dohodnúť kritériá na stanovenie priorít pre európske normy v oblasti služieb,
- vykonať cieľenú revíziu s cieľom získať informácie o existujúcich vnútroštátnych normách a schvaľovacích postupoch týkajúcich sa noriem a certifikátov,
- požiadať CEN o výročný zoznam oblastí potenciálneho konfliktu a duplicity vnútroštátnych noriem v oblasti služieb alebo potenciálnych nedostatkov pri vývoji noriem,
- zohľadniť európsky rozmer pred stanovením vývoja vnútroštátnych noriem,
- odporúčať členským štátom, aby preskúmali využívanie európskych noriem v oblasti služieb.

3.2.1. EK tiež navrhuje uľahčiť dostupnosť informácií o harmonizovaných európskych normách prostredníctvom lepšieho prístupu k jednotnej digitálnej bráne navrhutej v stratégii jednotného trhu.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV súhlasí – opätovne ⁽⁸⁾ – s naliehavou potrebou účinnej a efektívnej modernizácie európskeho normalizačného systému, o ktorej sa diskutuje už viac ako päť rokov, a domnieva sa, že je nevyhnutná nová spoločná vízia a konkrétne opatrenia s cieľom reagovať, a to vždy na dobrovoľnej báze, na globálne problémy normalizácie prostredníctvom inováčnej spolupráce založenej na konsenze v záujme včasného vypracovania noriem v rýchlo sa meniacom technologickom prostredí.

4.2. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné začať regulačný proces už od fáz výskumu a vývoja pomocou spoločnej normalizácie a predbežnej normalizácie a posilniť mechanizmy prenosu európskych noriem na medzinárodnej úrovni s podporou priemyslu a organizácií zastupujúcich MSP, spotrebiteľov, sociálnych partnerov, environmentálnych skupín a príslušných aktérov občianskej spoločnosti.

4.3. EHSV sa nazdáva, že na zefektívnenie a konkretizáciu vnútroštátnych a medzinárodných opatrení zameraných na modernizáciu európskeho normalizačného rámca, ktoré sú uvedené v dokumente o spoločnej iniciatíve v oblasti normalizácie, je potrebné prednostne:

- zosúladiť systémy programovania, vypracúvania a monitorovania rôznych európskych referenčných rámcov a posilniť ich koordináciu,
- zabezpečiť európskym orgánom pre normalizáciu posilnený viacročný rámec financovania na uskutočnenie plánovaných činností ⁽⁹⁾,
- organizačne a finančne podporovať inkluzívnu účasť organizácií a slabšie zastúpených a menej vybavených strán pomocou činností v oblasti vývoja technických a regulačných noriem, „informovanosti, vzdelávania a pochopenia“ a „európskej“ inkluzívnosti v rámci „medzinárodného rozmeru“.

4.3.1. EHSV v tejto súvislosti odporúča podnietiť vznik iniciatívy verejno-súkromného partnerstva v rámci spoločných technologických iniciatív (STI) programu Horizont 2020, nasledujúc príklad spoločnej iniciatívy v oblasti normalizácie, s príslušným finančným krytím a štruktúrovaným systémom vymedzovania stratégií a priorít.

4.4. EHSV takisto vyjadruje znepokojenie nad absenciou pevnej a novátorskej štruktúry zosúladenia priorít jednak na úrovni jednotlivých politík EÚ a rôznych generálnych riaditeľstiev, ktoré ich vykonávajú, jednak na úrovni nástrojov plánovania, presahujúcich výbor pre normy a určite chvályhodné iniciatívy – JIS a štruktúrovaný dialóg.

4.4.1. EHSV sa preto domnieva, že je potrebný nový riadiaci orgán na vypracúvanie a monitorovanie stratégií v oblasti normalizácie zahŕňajúcich všetky aspekty normalizácie od vedeckých a technologických po sociálne a environmentálne, ktorý by mohol správať činnosť súčasného technického výboru pre normalizáciu.

4.4.2. Výbor sa domnieva, že účinnou reakciou na naliehavú potrebu konečne pristúpiť k výraznej modernizácii a zlepšeniu európskeho normalizačného systému nemôže byť vzhľadom na naliehavé žiadosti Rady z marca 2015 v tejto súvislosti model „bežného fungovania“. Európsky štruktúrovaný medziinštitucionálny dialóg o normalizácii by mal zaručiť privilegovanú proaktívnu úlohu zastúpeným zainteresovaným stranám, najmä vo VR a EHSV, vzhľadom na jeho povinné konzultačné právomoci udelené článkom 114 ZFEÚ.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. **Rýchlosť a včasnosť európskych technických noriem.** Dochádza k stretu záujmov, pokiaľ ide o rýchlosť a zložitnosť použitia univerzálneho riešenia na zníženie potrebných lehôt a nedostatkov v monitorovaní postupov. Včasnosť je naďalej dôležitejšia ako rýchlosť, ak rýchlosť môže ohroziť úsilie o dosiahnutie konsenzu.

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 4.

⁽⁹⁾ Pozri prílohu 1 k spoločnej iniciatíve v oblasti normalizácie v rámci stratégie pre jednotný trh (*Joint Initiative on Standardisation under the Single Market Strategy*), 13. 6. 2016, Amsterdam.

5.2. **Podpora konkurencieschopnosti európskych podnikov.** Prekonávanie prekážok účasti MSP na procesoch vypracúvania/presadzovania noriem a posilňovanie prepojenia medzi normalizáciou a inovačnými a výskumnými projektami vrátane činností zameraných na budovanie kapacít pre menšie podniky.

5.3. **Podpora právnych predpisov a politík EÚ.** Existuje rastúci dopyt po normách na podporu právnych predpisov a politík EÚ na dosiahnutie požadovaných noriem: je potrebné zvýšiť kapacity koordinácie vzájomnej komunikácie medzi rôznymi aktérmi a zainteresovanými stranami.

5.4. **Väčšia schopnosť predvídania.** Je potrebné zvýšiť schopnosť náležite reagovať na potreby regulačného predvídania v oblasti normalizácie, vo vymedzení procesov európskej normalizácie, aj s cieľom znížiť riziká vnútroštátnych pravidiel, ktoré môžu oslabiť celkovú účinnosť európskeho normalizačného systému.

5.5. **Inkluzívnosť.** Je potrebné zlepšiť schopnosť zastupovať aktérov občianskej spoločnosti a menšie organizácie prostredníctvom činnosti v oblasti budovania kapacít. EHSV už mal príležitosť zdôrazniť, že „je dôležité zjednodušovať prístup MSP a spoločenských aktérov, ako aj ich vnútroštátnych zástupcov k procesu normalizácie“ ako aj dôsledne monitorovať „úsilie, ktoré vynakladajú hlavní aktéri normalizácie, a to s cieľom posilniť rozmer inkluzívnosti systému európskej normalizácie“⁽¹⁰⁾. Malo by sa pre organizácie uvedené v prílohe III zabezpečiť osobitné postavenie člena/partnera s jasnými právami a povinnosťami, najmä pokiaľ ide o právo na stanovisko.

5.6. **Podpora európskych noriem na celosvetovej úrovni.** Je potrebné dosiahnuť väčší vplyv, väčšiu reprezentatívnosť, spôsobilosť a konzistentnosť, najmä v rámci ISO/IEC/ITU, predovšetkým pre menšie podniky, spotrebiteľov a životné prostredie, ako aj na multilaterálnych fórach a v dohodách o voľnom obchode.

5.7. **Riadenie.** Je potrebné:

- zefektívniť štruktúry riadenia a koordinácie,
- zlepšiť interoperabilné siete komunikácie EK týkajúcej sa regulačného procesu,
- harmonizovať pracovné metódy s transparentnými plánovacími štruktúrami zahŕňajúcimi verejno-súkromného partnerstva a mechanizmy interaktívneho dialógu.

5.8. **Viacročná finančná podpora.** Je nevyhnutný viacročný rámec finančného krytia, nielen na výskum predbežnej a sprievodnej normalizácie⁽¹¹⁾, na činnosť v oblasti spoločnosti a vedy a humanitných a spoločenských vied, na vytváranie vedomia a rozšírenie kultúry normalizácie, ale aj na podporu stratégií a konkrétnych regulačných pilotných projektov v špičkových sektoroch s využívaním mechanizmov spolufinancovania vo všeobecnom a regulačnom rámci programu Horizont 2020.

5.9. **Štruktúry a stratégie pre budúcnosť.** Potreba analýzy vplyvu budúcich medzinárodných noriem na európsky trh a výhľadových sektorových a medzisektorových analýz. Sú potrebné pravidelné hodnotenia a monitorovania účinnosti prijatých opatrení, za pomoci ad-hoc mechanizmov v inštitúciách, ako je napr. stála skupina pre normalizáciu v EHSV a podobné orgány v rámci VR a Európskeho parlamentu.

5.10. **Normalizácia ako nástroj politiky EÚ.** Vo všetkých politikách EÚ je potrebné v rámci európskeho normalizačného systému a rôznych príslušných generálnych riaditeľstiev EK posilniť schopnosť zavádzať a koordinovane využívať nástroj technickej normalizácie pre jednotlivé sektory.

⁽¹⁰⁾ Európska normalizácia na rok 2016 (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 81).

⁽¹¹⁾ Pozri program EMPIR pre metrologiu na roky 2014 – 2020.

5.11. **Štruktúrovaný medziinštitucionálny dialóg.** Tento nástroj musí byť podľa EHSV plne interaktívny a proaktívny a musí využívať činnosť stálych skupín v európskych inštitúciách za účasti VR a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, a to od začiatku plánovacej činnosti, so zreteľom na právomoci udelené najmä EHSV v ZFEÚ⁽¹²⁾ týkajúce sa vnútorného trhu, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je normalizácia.

V Bruseli 20. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Pozri najmä článok 114 ZFEÚ.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o riešení geografického blokovania a iných foriem diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti zákazníkov, miesta bydliska alebo sídla na vnútornom trhu, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES“

[COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]

(2017/C 034/14)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Konzultácia	Európsky parlament, 09/06/2016 Rada Európskej únie, 10/06/2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	04/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	216/3/6

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta návrh nariadenia o geografickom blokovaní, ktoré je pre spoločnosti aj spotrebiteľov nevyhnutnou súčasťou stratégie jednotného digitálneho trhu. Je to však len malý krok, ktorý sám osebe neprinesie rozhodujúcu zmenu. Spoločnosti aj zákazníci – spotrebitelia aj spoločnosti v pozícii koncových používateľov – sa budú naďalej stretávať so značnými ťažkosťami pri predaji a nákupe na jednotnom trhu.

1.2. EHSV vyzýva Európsku komisiu a Radu, aby zaviedli ambiciózne a presne vymedzené právne predpisy pre úspešný digitálny jednotný trh v prospech spotrebiteľov a spoločností, ktoré budú zároveň predpokladom pre vytvorenie európskej ekonomiky odolnej voči zvyšku sveta. Takéto predpisy by zároveň podporili pozitívny imidž Európskej únie.

1.3. Či sa týmto nariadením zmenší frustrácia spotrebiteľov, to sa ešte len uvidí. Hoci tradičné obchodovanie offline bude aj naďalej významné, počet spoločností, ktoré sa v súčasnosti podieľajú na cezhraničnom obchodovaní online, je dosť obmedzený. Potenciál nákupu a predaja online je však obrovský, najmä v cezhraničnom styku.

1.4. Je naliehavo potrebné vytvoriť rovnaké podmienky pre obchodovanie offline aj online. EÚ by sa teda mala zamerať nielen na ukončenie neodôvodneného geografického blokovania, ale aj na odstránenie ostatných prekážok na jednotnom trhu, ktoré odrádzajú alebo obmedzujú obchodníkov pri cezhraničnom predaji online a/alebo offline.

1.5. Dôvera medzi podnikmi a spotrebiteľmi by sa mala podporovať prostredníctvom súbežného prijatia iných právnych ustanovení. Medzi najdôležitejšie patrí nariadenie o doručovaní balíkov⁽¹⁾, ktoré má zmierniť problémy s dopravou a znížiť náklady prostredníctvom spravodlivej hospodárskej súťaže zahŕňajúcej aj sociálne ustanovenia a plne rešpektujúcej právne predpisy EÚ v tejto oblasti, a vyvážená revízia pravidiel EÚ v oblasti autorského práva.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách cezhraničného dodávania balíkov, ktorým sa dopĺňujú návrhy predložené v tomto stanovisku. (Pozri stranu 106 tohto úradného vestníka).

1.6. EHSV je proti neodôvodnenému geografickému blokovaniu. EHSV však uznáva, že spoločnosti, najmä MSP môžu mať mnoho oprávnených dôvodov na odmietanie cezhraničného obchodovania online či vyhýbanie sa takémuto obchodovaniu alebo úprave cien a/alebo podmienok v dôsledku rozdielov medzi trhmi. Ide pritom okrem iného o odlišné právne prostredia, ďalšie vnútroštátne požiadavky, dodatočné náklady na dopravu, jazykové požiadavky na predzmluvné informácie a požiadavky administratívnej podpory.

1.7. EHSV zdôrazňuje, že odôvodnené geografické blokovanie vyplývajúce z veľkých rozdielov medzi priemyselnými politikami a rôznych právnych systémov členských štátov brzdí spontánny rozvoj MSP a rozširujúcich sa spoločností pôsobiach v celej Európe. Tieto rozdiely ohrozujú aj transparentnosť a predvídateľnosť, ktoré sú skutočne potrebné, ak sa majú v tejto digitálnej ére stimulovať investície a upokojiť trhy.

1.8. V navrhovanom nariadení sa obchodníkom správne nestanovuje povinnosť predávať tovar ani poskytovať služby v krajine zákazníka, ak obchodník (zatiaľ) nedodáva do príslušnej krajiny alebo v nej nepôsobí.

1.9. Každý zákazník na jednotnom trhu bude mať oprávnený prístup ku každej ponuke a môže si kúpiť tovar alebo službu, pokiaľ si zabezpečí vyzdvihnutie tovaru alebo prijatie služby na území, kde obchodník už pôsobí, čím sa obchodníkom vhodne umožní uplatňovať vlastné pravidlá platné v ich domácej krajine.

1.10. EHSV ďalej víta požiadavky na informácie uložené obchodníkom, ktorých cieľom je posilniť transparentnosť, a na poskytovanie informácií zákazníkom v súlade so smernicou o právach spotrebiteľov z roku 2011. Užitočná tu môže byť informatívna internetová stránka EÚ. V súlade so smernicou o právach spotrebiteľov z roku 2011 sú spoločnosti povinné zabezpečiť transparentnosť cien. EHSV nabáda podniky, aby uplatňovali vyššie než minimálne požiadavky, a tak si získavali dôveru spotrebiteľov.

1.11. EHSV víta počiatočné zistenia prieskumu v odvetví elektronického obchodu, ktoré nedávno uverejnila Európska komisia⁽²⁾, ktoré hlavne preukazujú, že elektronický obchod významne prispieva k transparentnosti cien a cenovej konkurencii. Neodôvodnené geografické blokovania bráni tomuto prirodzenému vývoju.

1.12. Treba však lepšie objasniť niektoré aspekty však, najmä tieto:

1.12.1. Naliehavo je potrebné jasnejšie sformulovať ustanovenie o určení uplatniteľného práva: v článku 1 ods. 5 sa stanovuje, že obchodník môže predávať tak, ako to robí doma, a pritom sa opierať o pravidlá domácej krajiny.

1.12.2. Nariadenie sa konkrétne nevzťahuje na záručný a pozáručný servis (v prípadoch nesúladu, nákladov na vrátenie, možností odškodnenia a podobne), a preto je tento servis upravený v smernici o právach spotrebiteľov z roku 2011. V nariadení o geografickom blokovaní by sa mal doplniť odkaz na príslušné právne predpisy EÚ, ktoré sa budú uplatňovať. O tomto treba ďalej uvažovať.

1.12.3. V niektorých dôležitých ustanoveniach, ako sú článok 7 o sankciách za porušenie pravidiel a článok 8 o pomoci spotrebiteľom, sa zodpovednosť za presadzovanie nariadenia zveruje členským štátom. Treba zabezpečiť, aby potenciálne odlišné výklady neviedli k ďalšej fragmentácii, a tým k oslabeniu vplyvu nariadenia. EHSV víta snahu Komisie zaviesť celoeurópsky model sťažností spotrebiteľov⁽³⁾.

1.13. Dátum, ktorý je uvedený v článku 11 na uplatnenie bodu b) článku 4 ods. 1, konkrétne 1. júl 2018, by mal zostať otvorený a stanovený len v neskoršom štádiu v závislosti od trvania legislatívneho procesu.

1.14. EHSV podporuje návrh Komisie na jednotný formulár sťažností.

⁽²⁾ Tento prieskum bol zverejnený v máji 2015 a počiatočné zistenia sa uverejnili 15. septembra 2016.

⁽³⁾ Vzhľadom na rozdiely v prístupe medzi krajinami to nie je vôbec jednoduché dosiahnuť. V súčasnosti je to predmetom diskusie medzi Komisiou a Radou.

2. Úvod

2.1. Digitálna transformácia v rámci spoločností aj samotné digitálne trhy sa na celom svete rýchlo rozširujú. Vzhľadom na obrovské následky týchto dynamických procesov Komisia správne označila digitálny jednotný trh za jednu zo svojich najvyšších priorít.

2.2. Do diskusií o digitálnej transformácii sa výrazne zapája aj EHSV. EHSV sa už v rade stanovísk vyjadril k preklenujúcim a prierezovým aspektom digitalizácie a k návrhom o konkrétnych témach, ako ich predložila Komisia ⁽⁴⁾.

2.3. EHSV zastáva názor, že digitálna revolúcia si vyžaduje spoľahlivé podmienky, ktorými by sa v tejto novej ére podporil jednotný trh. Tieto podmienky sa musia stanoviť prostredníctvom vhodného – nového a/alebo revidovaného – legislatívneho rámca, ktorým sa zaručia práva občanov a spotrebiteľov. Podniky by sa navyše mali nabádať na používanie digitálnych nástrojov a inovačných riešení, ktoré im umožnia pôsobiť cezhranične.

2.4. Každý zo 16 legislatívnych a nelegislatívnych návrhov v balíku digitálneho jednotného trhu sa musí riadne zväziť vzhľadom na tento východiskový bod a to isté platí pre návrh týkajúci sa geografického blokovania.

2.5. Z posúdenia súčasných postupov je jasné, že stále existuje mnoho prekážok cezhraničných online transakcií. Obmedzený rozvoj cezhraničných trhov často nie je následkom nespravodlivej segmentácie trhu, ale skôr výsledkom neistoty obchodníkov, pokiaľ ide o postoj spotrebiteľov a zostávajúce administratívne prekážky, rôzne regulačné prostredia a jazykové bariéry. Takáto neistota poškodzuje aj dôveru spotrebiteľov.

2.6. Chýbajúce informácie tiež prispievajú k tomu, že elektronický obchod (nákup aj predaj) sa prudko rozširuje na vnútroštátnej úrovni, ale v cezhraničnom styku zostáva nerozvinutý.

2.7. Takisto existujú výrazné rozdiely v nadnárodnom obchodovaní medzi odvetviami, väčšími a menšími spoločnosťami a typmi prevádzkovateľov, ako sú maloobchodníci alebo sprostredkovatelia, a webovými sídlami, pričom objem medzinárodného obchodovania online sa značne líši aj medzi členskými štátmi.

2.8. Situácia je zložitá. Ak sa majú podporiť rovnaké podmienky a transparentné riešenia pre podniky a spotrebiteľov, mal by sa jednotne zaviesť súbor právnych predpisov týkajúci sa digitálneho jednotného trhu a zároveň by sa mali v plnej miere zosúladiť iné legislatívne ustanovenia o príslušných oblastiach, napríklad o DPH, doručovaní balíkov, likvidácii odpadu a spotrebiteľskom práve.

2.9. Hospodárske a technologické trendy sú nezvratné. Vo svete, kde sa obchodovanie online tak či tak rozšíri, sa preto musí čo najskôr dosiahnuť cieľ vytvorenia rovnakých podmienok pre občanov aj spoločnosti v Európe.

3. Široký rozsah pôsobnosti

3.1. V tomto období nepokojného vývoja sa neustále mení priemysel – výroba aj služby –, vznikajú nové obchodné modely hospodárstva spoločného využívania zdrojov a tomu sa prispôbujú aj metódy predaja. Sociálne médiá a služby zásadne ovplyvňujú vývoj nových modelov obchodovania a nakupovania tovarov. Majú obrovský vplyv na spoločnosti aj spotrebiteľov. EÚ by mala s novou realitou na trhu zosúladiť existujúce aj nové právne predpisy, pričom by nemala zaujať príliš prísny prístup, aby nebrzdila rozvoj nových obchodných modelov a inovačných prístupov.

3.2. Geografické blokovanie je v rozpore so základnou zásadou jednotného trhu. Rôzne zaobchádzanie z hľadiska tvorby cien alebo vznikajúcich podmienok má síce niekedy naozaj oprávnený základ, napríklad je dôsledkom fragmentácie trhu alebo rozdielov medzi vnútroštátnymi trhmi, otvorený a konkurencieschopný trh vedúci k väčšiemu výberu a lepšej kvalite za primerané ceny však bude prínosom pre spoločnosti aj spotrebiteľov.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 86;
Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57;
Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 51;
Ú. v. C 71, 24.2.2016, s. 65.

3.3. Na význam elektronického obchodu B2C (medzi podnikmi a spotrebiteľmi), kde sú spotrebitelia a spoločnosti koncovými používateľmi, sa treba pozerať v širších súvislostiach. Podniky teraz viac než kedykoľvek predtým musia inovovať a fungovať efektívne pri rozumných cenách. Nové objavy posúvajú hranice a pomáhajú podnikom, aby boli silnejšie a odolnejšie. A práve to je jeden z dôvodov, prečo EHSV v plnej miere podporuje cieľ odstránenia všetkých foriem diskriminácie zákazníka na základe štátnej príslušnosti alebo bydliska.

3.4. Rozhodnutie o rozšírení podnikania na medzinárodnú úroveň však je a zostane výlučným právom každej spoločnosti. Praktické dôkazy ukazujú, že (veľká) väčšina spoločností sa rozhoduje pre vnútroštátny prístup.

3.5. V porovnaní s USA je Európa stále pozadu. Čínsky a indický digitálny sektor sú na ceste k dosiahnutiu silnej pozície. V prvej dvadsiatke najvýznamnejších internetových spoločností na svete nie je ani jedna európska spoločnosť. Podľa medzinárodných štúdií je Európa na prvom mieste, pokiaľ ide o začínajúce spoločnosti. Fragmentácia európskeho trhu však brzdí spontánny rozvoj celoeurópskych začínajúcich a rozširujúcich sa podnikov. Segmentácia trhu často potláča rozvoj trhu.

3.6. Komisia správne rozlišuje odôvodnené a neodôvodnené geografické blokovanie. K odôvodnenému geografickému blokovaniu v rámci obchodovania B2C dochádza hlavne v dôsledku fragmentácie trhu EÚ a netransparentných situácií.

3.7. Výrazným vedľajším účinkom boja proti geografickému blokovaniu je, že sa veľmi jasne odкрývajú (nové) nedostatky na vnútornom trhu. Dôležité je dôkladne a na základe jednotlivých prípadov analyzovať, či je opodstatnené obmedzovať prístup k určitej službe alebo či je oprávnené odlišné zaobchádzanie z hľadiska ceny alebo podmienok na základe štátnej príslušnosti alebo bydliska.

3.8. Veľmi užitočný by bol obraz o potenciálnom geografickom blokovaní a rozvoji na rozsiahlom domácom trhu, napríklad trhu USA, nech by bola takáto analýza akokoľvek zložitá a nákladná. Európe by to možno poskytlo model, ktorý by mohla nasledovať. Jednotlivé štáty USA môžu mať podobne ako štáty v Európe určité zákonné právomoci, ktoré brzdia celoštátne operácie, tie sú však určite menej ďalekosiahle než v Európe. Slobodný dopyt podnikov a spotrebiteľov pravdepodobne výrazne uprednostňuje elektronický obchod B2C, čím vytvára plodné prostredie pre hospodársku súťaž a tiež pre rýchlo rastúce začínajúce a rozvíjajúce sa podniky na domácom trhu USA.

3.9. Výsledok takéhoto mapovania by tiež mohol pomôcť vyhodnotiť možný vývoj v Európe. V analýzach Komisie založených na prieskumoch medzi podnikmi sa opisujú aktuálne postupy na trhoch, ktorých charakter je prevažne vnútroštátny. Príklad z USA môže ilustrovať skutočný potenciál hospodárskej činnosti v rámci elektronického obchodu B2C po odstránení všetkých významných prekážok.

3.10. Podpora cezhraničného predaja je už nejaký čas súčasťou programu EÚ. Bolo zavedených niekoľko smerníc, napríklad smernica o službách z roku 2006 a smernica o právach spotrebiteľov z roku 2011. Zdôrazňuje sa v nich ochrana spotrebiteľov a zároveň sa zameriavajú na to, aby boli spoločnosti nútené zaručiť dostatočnú transparentnosť pre spotrebiteľa a ukončiť neodôvodnenú cezhraničnú diskrimináciu.

3.11. EHSV vyjadruje sklamanie, že nedostatočné vykonávanie a nesprávne uplatňovanie, ako aj slabé presadzovanie existujúcich právnych predpisov EÚ často vytvárajú trvalé prekážky.

3.12. Účinok zákonných ustanovení na podporu cezhraničného elektronického obchodu je zatiaľ stále obmedzený. Na základe rozsiahlych štúdií trhu a prieskumov medzi podnikmi a spotrebiteľmi Komisia dospela k záveru, že aj tam, kde sa nakupovanie online stalo pre spotrebiteľa bežným, je cezhraničné nakupovanie online stále výnimkou. Len polovica spoločností predávajúcich online predáva svoje produkty aj za hranicami⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Pozri posúdenie vplyvu týkajúce sa geografického blokovaní a iných foriem diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, miesta bydliska alebo sídla v Európe (COM(2016) 289 final, s. 2). Vo svojom oznámení o službách z roku 2012 však Komisia správne uviedla, že podniky si môžu slobodne zvoliť svoju geografickú pôsobnosť, na ktorú zamerajú svoje činnosti v rámci EÚ, dokonca aj keď predávajú online.

3.13. EHSV súhlasí s tým, že cezhraničné obmedzenia súvisiace so štátnou príslušnosťou alebo miestom pobytu či sídla ohrozujú dôveru na jednotnom trhu, a teda by sa proti nim malo bojovať. Na základe rozsiahlych prieskumov možno v plnej miere oprávnene skonštatovať, že spotrebiteľia a podnikateľský sektore presvedčivo podporujú otvorenie európskeho trhu online obchodovaniu B2C. Rovnaké stanovisko zastáva aj Európsky parlament ⁽⁶⁾.

4. Aktuálny stav

4.1. S cieľom zlepšiť cezhraničný nákup a predaj Komisia vypracovala súbor opatrení v rôznych oblastiach, ako sú registrácia DPH a pravidlá DPH vzťahujúce sa na elektronický obchod, doručovanie balíkov, reforma autorského práva, reforma nariadenia o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa. Okrem toho je nevyhnutné, aby vertikálne dohody medzi dodávateľmi a distribútormi a jednostranné opatrenia jednotlivých spoločností boli v plnom súlade s politikou EÚ v oblasti hospodárskej súťaže.

4.2. Návrh nariadenia o geografickom blokovaní je súčasťou tohto celkového balíka. Treba poznamenať, že na mnoho dôležitých odvetví sa toto nariadenie nevzťahuje, pričom ide napríklad o odvetvie týkajúce sa pacientov/zdravotníctva, osobnú železničnú dopravu, (retailové) finančné služby, hudobné elektronické súbory, audiovizuálne služby a určité formy hazardných hier. Je to odôvodnené tým, že tieto odvetvia si vyžadujú osobitné odvetvové ustanovenia, ktoré by sa podľa EHSV mali zaviesť čo najskôr, aby sa vyplnili medzery v právnych predpisoch o digitálnom jednotnom trhu.

4.3. To isté platí pre mimoriadne dôležitú problematiku autorského práva. Je síce správne, že problematika autorských práv bola vylúčená z rozsahu pôsobnosti predkladaného návrhu, hoci s ňou jednoznačne súvisí, EHSV však vyzýva Komisiu, aby prijala vhodné opatrenia na boj proti fragmentácii v tejto oblasti s cieľom zmierniť frustráciu spotrebiteľov a pomôcť vytvárať skutočný digitálny jednotný trh.

4.4. V súhrne verejnej konzultácie o geografickom blokovaní z roku 2015 sa konštatuje, že spotrebiteľia a tiež spoločnosti sú vo všeobecnosti nespokojní so súčasnou fragmentáciou jednotného trhu. Zdá sa však, že združenia spoločností a podnikov napriek tomu akceptujú aktuálny stav, pričom ho pripisujú rozdielnym právnym systémom v rôznych členských štátoch ⁽⁷⁾.

4.5. EHSV konštatuje, že pre MSP je dôležité, aby návrh nevedol k povinnosti doručovať v celej Európe. Pre MSP však príležitosť ⁽⁸⁾ predávať produkty a služby na celom kontinente, zvlášť v pohraničných regiónoch, bude určite prínosom, pričom vďaka postaveniu koncových používateľov budú mať rovnaké práva ako spotrebiteľia, čo im určite pomôže pri nákupe produktov a služieb z iných členských štátov. EHSV okrem toho zdôrazňuje, že úspešné vykonávanie nariadenia o službách dodávania balíkov je nevyhnutné na podporu a povzbudenie cezhraničného obchodu.

4.6. Odlišnosti medzi odôvodneným a neodôvodneným geografickým blokovaním možno vysvetliť pomocou rozdielov medzi právnymi systémami. Ak vynecháme skupinu podnikov, ktoré sa jednoducho rozhodli nepodnikať na medzinárodnej úrovni, výhrady podnikov k zrušeniu geografického blokovania je potrebné do veľkej miery pripísať ich pretrvávajúcej neistote, pokiaľ ide o rôzne postupy v Európe, ktoré bránia medzinárodnému obchodovaniu.

4.7. Spotrebiteľia sa často sťažujú na cezhraničné obchodovanie, hoci dostupné vzorky majú do istej miery obmedzenú veľkosť a žiaduce je ďalšie posúdenie. Sťažnosti sa týkajú veľkej škály problémov, ako sú chýbajúce informácie, obmedzenia alebo odmietanie doručenia, neschopnosť poskytnúť odôvodnenie či vysvetlenie v prípade odmietnutia služieb alebo tovaru, presmerovanie, rozdiely v cenách, odmietnutie určitých kreditných kariet, diferenciácia na základe fakturačnej adresy alebo adresy doručenia a jazyka. Niektoré z týchto problémov sú následkom rozdielov medzi právnymi systémami. Iné, ktoré sú dôsledkom zmluvných ustanovení alebo zosúladených postupov vedúcich k pomerne rozšírenej vertikálnej segmentácii trhu, t. j. na základe osobných charakteristík, by sa však mali zakázať ⁽⁹⁾. Na pozdvihnutie cezhraničného elektronického obchodu v prospech spotrebiteľov, podnikov a občanov je nevyhnutné zvýšiť dôveru spotrebiteľov a podnikov v cezhraničné online trhy.

⁽⁶⁾ Pozri uznesenie Európskeho parlamentu z 19. januára 2016 o iniciatíve s názvom Smerom k aktu o jednotnom digitálnom trhu (2015/2147(INI)), kapitola 2.

⁽⁷⁾ Súhrn odpovedí na verejnú konzultáciu EK na tému geografického blokovania z roku 2015, s. 15.

⁽⁸⁾ Pozri združenie European Small Business Alliance (ESBA).

⁽⁹⁾ Pozri aj tematický dokument obsahujúci počiatočné zistenia z prieskumu v sektore elektronického obchodu, ktorý uskutočnilo GR pre hospodársku súťaž, SWD(2016) 70 final, pozri bod 7.

4.8. Tak ako uplatňovanie rozdielneho zaobchádzania z hľadiska cien, podmienok alebo iných aspektov služieb poskytovaných v rovnakom čase a na rovnakom mieste (napríklad prostredníctvom sledovania IP adries alebo tvorby profilov), aj neodôvodnené geografické blokovanie by sa malo zakázať. Systematické rozdielne zaobchádzanie v oblasti služieb, ako je prenájom automobilov, zábavné parky alebo hotely, jednoducho nemá opodstatnenie. Mali by sa však povoliť cenové rozdiely alebo dočasná propagácia napríklad počas školských prázdnin – a teda dočasne a horizontálne.

4.9. Zmluvné obmedzenia cezhraničného predaja sa vyskytujú vo viacerých formách a zmluvné územné obmedzenia možno nájsť pri všetkých kategóriách produktov⁽¹⁰⁾. Niektoré zjavne neodôvodnené obmedzenia sú však v skutočnosti prípustné, napríklad ako bežný príklad rôznej tvorby cien. Komisia v tejto súvislosti správne hovorí o šedej zóne⁽¹¹⁾. Rozdiely v cenách možno vysvetliť (aspoň čiastočne) napríklad odlišnými trhmi, odlišnými kategóriami cieľových spotrebiteľov a vyššími nákladmi v dôsledku odlišných alebo dodatočných vnútroštátnych nariadení a právneho poradenstva, platobných služieb, doručovania alebo postupov v prípade vrátenia produktu⁽¹²⁾.

4.10. Negatívne vnímanie a zodpovedajúce sťažnosti týkajúce sa falošných prisľubov jednotného trhu sú veľmi rozšírené medzi spotrebiteľmi, ako aj podnikmi. Tieto sťažnosti v zásade vyplývajú z dvoch prekrývajúcich sa javov: vnútroštátnych priemyselných politík a rozdielných právnych predpisov.

4.11. EHSV často kritizuje existenciu 28 priemyselných politík, pretože vnútroštátne zameranie v priemyselnej politike brzdí obchodné aktivity na úrovni celej EÚ, a najmä ohrozuje možnosť MSP podnikáť za hranicami. Nekoordinované vnútroštátne politiky, ktorým zjavne chýba jednotnosť, často prekážajú v cezhraničnom plánovaní. Neistotu prehľbujú nepredvídateľné alebo svojvoľné vládne opatrenia.

4.12. Súčasné prostredie je jednoznačne pestré: existujú tu rôzne vnútroštátne normy a rôzne systémy certifikácie; niektoré webové sídla sú blokované, aby nemohli uskutočňovať predaj z inej krajiny; platobné režimy sa zvyčajne líšia; jazykové požiadavky môžu byť veľkou prekážkou; orgány dohľadu nad trhom niekedy stanovujú dodatočné požiadavky⁽¹³⁾ a existujúce smernice EÚ sa nevykonávajú dobre alebo sa nevykonávajú vôbec. Dobre známym príkladom je článok 20 smernice o službách, ktorý členské štáty systematicky ignorujú, hoci v tomto konkrétnom prípade nie je dostatočne jasné, ako správne presadzovať tento článok. Všetky tieto faktory ohrozujú transparentnosť trhu aj rovnaké podmienky, ktoré si všetci želajú.

4.13. Kľúčovou otázkou je vnútorný trh. Vďaka online spoločnosti sa pozornosť výrazne zameriava na jednotný trh. Spoločnosti a spotrebiteľia na celom kontinente sa približujú. Jedno kliknutie myšou zrazu otvára obrovskú rôznorodosť možností a výberu. Exponenciálne môžu rásť aj príležitosti pre špecializované produkty a personalizované riešenia. Treba však mať na pamäti, že aj keby jednotný trh fungoval dokonale, stále by existovali rozdiely medzi regiónmi.

4.14. Umelé prekážky bránia spoločnostiam, najmä MSP, aby sa prirodzene rozvíjali. Spoločnosti sa usilujú konať koordinovane, aby obišli problémy alebo prekonal prekážky s cieľom zaistiť si pozície na trhu. Vertikálne a horizontálne dohody medzi obchodníkmi a distribútormi, ako aj rôzne formy segmentácie trhu, ktoré sa vo všeobecnosti považujú za dôvod vzniku neodôvodneného geografického blokovania, sa musia často vnímať aj ako obranné opatrenia proti niečomu, čo spoločnosti považujú za svojvoľné vnútroštátne prekážky. Náklady na dopravu a náklady na záručný a pozáručný servis sa v dôsledku vnútroštátnych politík môžu napríklad neočakávane zvýšiť. Spoločnosť, ktorá musí zabezpečiť doručenie za každých okolností, môže mať vzhľadom na neznáme podmienky ťažkosti pri plnení svojich záväzkov.

4.15. V niektorých prípadoch sa na odstránenie vnútroštátnych komplikácií medzi spoločnosťou v krajine pôvodu a zákazníkmi v inej krajine využívajú cezhraniční sprostredkovatelia. Aj keď tento krok môže byť užitočný, vo všeobecnosti sa ním neuláhčujú priame vzťahy medzi dodávajúcimi spoločnosťami a zákazníkmi.

⁽¹⁰⁾ Tamže, body 98 a 99.

⁽¹¹⁾ Tamže, bod 102. Táto šedá zóna by sa mala jasnejšie vymedziť.

⁽¹²⁾ Tamže, bod 114.

⁽¹³⁾ Ako príklad pozri Nemecko.

4.16. Niet pochyb o tom, že neodôvodnené geografické blokovanie treba zmapovať a treba proti nemu zakročiť. EHSV však trvá na tom, že pri zavádzaní správnych podmienok treba vyvodiť správne závery aj z pokračujúcej fragmentácie vnútorného trhu, ktorá je dôsledkom rozdielnych vnútroštátnych prístupov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa

[COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]

(2017/C 034/15)

Spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Konzultácia	Európsky parlament, 9. 6. 2016 Rada, 30. 6. 2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Dátum schválenia v sekcii	4. 10. 2016
Dátum schválenia v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	219/4/4

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV podporuje návrh Komisie, pričom oceňuje jeho vhodnosť, ako aj rozvahu pri posudzovaní a rozvíjaní otázok, ktoré sú v ňom obsiahnuté. V tejto súvislosti treba vyzdvihnúť, že očakávané výhody, ktoré by malo priniesť uplatňovanie návrhu, budú prospešné pre všetkých zainteresovaných aktérov, spotrebiteľov, podniky a národné orgány, ako sa uvádza v samotnom návrhu.

1.2. EHSV takisto vyjadruje znepokojenie a obavy v súvislosti s tým, že regulácia všetkých otázok uvedených v návrhu by mohla ohroziť ochranu základných práv a ich uplatňovanie v členských štátoch.

1.3. EHSV na druhej strane žiada Komisiu a členské štáty, aby sa spoločné procesné normy stanovené v článku 8 návrhu uplatňovali účinne, v súlade so zásadami dobrej administratívnej praxe.

1.4. EHSV napokon vyzýva Komisiu, aby zabezpečila náležitú koordináciu s členskými štátmi pri realizácii opatrení uvedených v tomto návrhu a aby posilnila dosah koordinovaných opatrení.

2. Súvislosti

2.1. Nariadenie (ES) č. 2006/2004 z 27. októbra 2004 ⁽¹⁾ o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa (ďalej „nariadenie CPC“) ohodnotil EHSV vo svojom stanovisku pozitívne ⁽²⁾.

2.2. Nariadením CPC sa harmonizuje rámec spolupráce medzi národnými orgánmi krajín Európskeho hospodárskeho priestoru a činnosť orgánov na ochranu spotrebiteľov sa rozširuje na celé územie jednotného trhu.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 364, 9.12.2004, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, s. 86.

2.3. Právne predpisy, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, sú uvedené v jeho prílohe, ktorá sa aktualizuje vždy, keď nadobudne platnosť nejaký nový právny predpis. V súčasnosti príloha obsahuje dvadsať smerníc a nariadení, ktoré patria medzi *acquis* Únie v oblasti práv spotrebiteľov, ako aj v oblasti uvádzania výrobkov na trh a poskytovania služieb.

2.4. Cieľom nariadenia je zabezpečiť dobré fungovanie maloobchodných trhov v celej EÚ.

2.4.1. Stanovujú sa v ňom minimálne právomoci národných orgánov, ktorým sa povoľuje ukončiť cezhraničné porušovanie právnych predpisov.

3. Hodnotenie nariadenia CPC

3.1. V článku 21a sa stanovuje, že Komisia posúdi účinnosť a stanovené operačné mechanizmy a zváži, či by sa do rozsahu pôsobnosti nariadenia nemali zahrnúť ďalšie právne predpisy, a v prípade potreby predloží legislatívny návrh na zmenu tohto nariadenia.

3.2. Po externom hodnotení⁽³⁾ a verejnej konzultácii zverejnila Komisia správu⁽⁴⁾, v ktorej sa uvádzajú faktory, ktoré by mohli brániť účinnosti nariadenia:

- a) nedostatočné minimálne právomoci orgánov presadzovania práva, pokiaľ ide o efektívnu a rýchlu spoluprácu predovšetkým v digitálnom prostredí;
- b) nedostatočná výmena informácií o trhu;
- c) obmedzenie mechanizmu na riešenie prípadov porušenia právnych predpisov, ktoré postihujú viaceré krajiny. Vnútroštátne orgány často čelia podobným porušeniam právnych predpisov, ku ktorým dochádza na ich trhoch súčasne. Nariadenie by sa malo vzťahovať na „rozsiahle porušovanie“ aj na porušenia, ktoré síce môžu trvať pomerne krátky čas, ale majú škodlivý dosah;
- d) potreba zmeniť prílohu nariadenia, aby sa rozšíril jeho rozsah pôsobnosti, a to na základe nasledujúcich kritérií:
 - i) kolektívne záujmy spotrebiteľov;
 - ii) cezhraničný význam;
 - iii) dimenzia vynucovania práva verejnými orgánmi a súlad s odvetvovými a horizontálnymi právnymi predpismi, ktoré sú uvedené v prílohe;
- e) podnikateľskému sektoru by nemali byť uložené žiadne dodatočné právne povinnosti.

3.3. Napokon bolo navrhnuté posilniť mechanizmy spolupráce v záujme uplatňovania nariadenia CPC a účinného presadzovania spotrebiteľského práva, aby sa zabezpečil silný a dynamický jednotný trh.

4. Návrh Komisie

4.1. Všeobecným cieľom návrhu je odstrániť narušanie hospodárskej súťaže, ako aj prekážky vnútorného trhu. Jeho cieľom je takisto zachovať a zvýšiť účinnosť a efektívnosť cezhraničných systémov presadzovania spotrebiteľských právnych predpisov Únie.

4.2. Zámerom je zmodernizovať súčasné nariadenie prehĺbením úrovne harmonizácie s cieľom riešiť problémy uvedené v hodnotení a podporiť cezhraničné presadzovanie právnych predpisov Únie na ochranu spotrebiteľov na jednotnom trhu.

⁽³⁾ Záverečná správa Konzorcia pre hodnotenie spotrebiteľskej politiky, 17. decembra 2012.

⁽⁴⁾ COM(2016) 284 final z 25. mája 2016.

4.3. Návrh je v súlade so zásadou subsidiarity, pretože ochrana spotrebiteľa patrí do spoločnej právomoci EÚ a členských štátov. Zároveň je v súlade so zásadou proporcionality, pretože v rámci svojej pôsobnosti stanovuje spoločný súbor minimálnych právomocí pre všetky príslušné orgány v členských štátoch.

4.4. V rámci spolupráce zameranej na riešenie „rozsiahleho porušovania právnych predpisov“ – okrem iných nástrojov – spoločný postup na úrovni Únie navrhuje riešiť významné prípady vážneho porušenia právnych predpisov, ktoré sa týkajú aspoň troch štvrtín členských štátov, ktoré spolu predstavujú najmenej tri štvrtiny obyvateľov EÚ.

4.4.1. Navrhuje sa, aby Komisia v prípade „rozsiahleho porušovania právnych predpisov“ rozhodla o zavedení spoločného postupu a mala v tomto procese povinnú úlohu koordinátora. Aj členské štáty sa budú musieť povinne zúčastniť týchto spoločných postupov.

4.5. V úvodných ustanoveniach sa aktualizuje vymedzenie pojmov s cieľom zohľadniť rozšírenie rozsahu pôsobnosti nariadenia na „rozsiahle porušovanie právnych predpisov“ a „ukončené prípady porušovania predpisov“.

4.6. Stanovuje sa postup, ako určiť príslušné orgány a jednotné úrady pre spoluprácu pre potreby tohto nariadenia a objasňujú sa ich úlohy. Stanovujú sa minimálne vyšetrovacie a vykonávacie právomoci, pričom sa objasňujú súčasné a dopĺňajú niektoré nové, ktoré príslušné orgány považujú za potrebné na pôsobenie v cezhraničnom kontexte.

4.7. Takisto sa stanovuje mechanizmus vzájomnej pomoci, ktorý pozostáva z dvoch nástrojov:

- žiadosti o informácie, ktoré príslušným orgánom umožnia získať informácie a dôkazy naprieč hranicami, a
- žiadosti o opatrenia na presadzovanie práva, ktoré umožňujú jednému príslušnému orgánu požiadať iný príslušný orgán v inom členskom štáte prijať opatrenia na presadzovanie práva.

4.8. Pokiaľ ide o koordinovaný dohľad, vyšetrovanie a mechanizmus presadzovania práva v prípade „rozsiahleho porušovania právnych predpisov“, stanovujú sa nástroje ako koordinované opatrenia, spoločné opatrenia proti rozsiahlemu porušovaniu s rozmerom Únie a spoločné vyšetrovania na spotrebiteľských trhoch.

4.8.1. Stanovuje sa nový nástroj na riešenie prípadov „rozsiahleho porušovania právnych predpisov“ s rozmerom Únie, ktoré môžu poškodiť spotrebiteľov vo veľkej časti Únie. V návrhu sa stanovujú prahové hodnoty, ktoré určujú, ktoré podozrenia z porušenia predpisov majú rozmer Únie.

4.8.2. Prahová hodnota je založená na dvoch kritériách, ktorými sú počet krajín a počet obyvateľov, pričom obidve musia byť splnené. V prípade potreby sa na základe rozhodnutia prijme spoločné opatrenie. Cieľom je ukončiť porušovanie právnych predpisov a v prípade potreby zabezpečiť odškodnenie spotrebiteľov prostredníctvom záväzkov obchodníka.

4.8.3. Návrh obsahuje spoločné ustanovenia pre postupy na koordinované a spoločné opatrenia, napríklad právo obchodníka byť vypočutý, úlohu koordinátora, prijímanie rozhodnutí a jazykový režim. Okrem toho nanovo vytvára právny základ pre koordinované vyšetrovania na spotrebiteľských trhoch (kontrolné akcie).

4.9. Takisto sa stanovujú ďalšie činnosti v rámci celej Únie, ako je koordinácia ďalších činností prispievajúcich k dohľadu a presadzovaniu práva, výmena úradníkov medzi príslušnými orgánmi, výmena informácií o spotrebiteľskej politike a medzinárodná spolupráca.

4.9.1. Súčasťou návrhu je aj príloha so zoznamom právnych predpisov na ochranu záujmov spotrebiteľov, v ktorej sa určuje rozsah uplatňovania *ratione materiae* nariadenia.

5. Všeobecné pripomienky

5.1. EHSV víta návrh Komisie, ktorého výsledkom bude intenzívnejšia spolupráca a vyššia právna istota, ako aj rozvoj moderných, efektívnych a účinných mechanizmov na obmedzenie poškodzovania kolektívnych záujmov spotrebiteľov a jednotného trhu cezhraničným porušovaním právnych predpisov.

5.2. Z návrhu budú mať prospech všetci obchodníci, ktorí trpia nekalou konkurenciou obchodníkov nedodržiavajúcich predpisy, ktorí vyvinuli obchodné modely umožňujúce obchádzanie zákonov poškodzujúce spotrebiteľov z iného členského štátu.

5.2.1. Zlepší sa tým ochrana spotrebiteľov, právna istota pre podniky, jednotnejšie cezhraničné presadzovanie práva a rovnaké podmienky v rámci jednotného trhu bez toho, aby sa podnikom musela uložiť neprimeraná záťaž.

5.2.2. EHSV pripomína, že vzhľadom na uvedené skutočnosti je pri výkone právomocí priznaných orgánom v každom prípade potrebné zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi príslušnými základnými právami, ktorými sú napríklad vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa, sloboda podnikania a sloboda informácií. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité rešpektovať právo na obhajobu, právo byť vypočutý a právo používať v priebehu konania jazyk podľa vlastného výberu.

5.3. Návrh obsahuje nielen *a priori* účinné riešenia podľa závažnosti a miery rozsiahleho porušovania právnych predpisov, ale na rozvoj týchto riešení sú zároveň zahrnuté aj opatrenia, ktoré zvyšujú účinnú ochranu práv spotrebiteľov a užívateľov a ktoré by sa mohli uplatniť v prípadoch mimo rozsahu pôsobnosti tohto návrhu.

5.4. Na dosiahnutie cieľa a účelu návrhu je potrebné, aby verejné orgány mali právomoci a prostriedky na účinnú spoluprácu a prijímanie opatrení na vykonávanie tohto nariadenia. EHSV podporuje rozšírenie minimálneho súboru vyšetrovacích a vykonávacích právomocí a prostriedkov príslušných verejných orgánov, ktoré sa predpokladá v návrhu, berúc pritom do úvahy rôzne právne tradície v členských štátoch.

5.4.1. Na účinné vykonávanie tohto právneho predpisu je dôležité, aby existovala možnosť nariadiť navrátenie nezákonných ziskov dosiahnutých porušovaním právnych predpisov, čo už EHSV podporil⁽⁵⁾. V návrhu sa správne rozlišuje medzi minimálnymi právomocami príslušných orgánov pri zaisťovaní odškodnenia spotrebiteľov a navrátenia ziskov dosiahnutých porušovaním právnych predpisov.

5.4.2. Je dôležité, aby sa v návrhu zvažila možnosť zverejňovania sankcií ako opatrenia na ozdravenie trhu s cieľom dosiahnuť väčšiu transparentnosť v rámci jeho fungovania a zabezpečiť uplatňovanie práva na slobodu informácií⁽⁶⁾.

5.5. Na druhej strane sa návrh nevenuje opatreniam proaktívneho charakteru, ktoré by mohli prispieť k dosiahnutiu stanoveného cieľa, ale sa obmedzuje na reaktívne zameranie, ktorého odrádzajúci účinok nemusí vždy znížiť dôsledky porušení v očakávanej miere, a to najmä v prípade, ak dôjde k časovému sklzu pri uplatňovaní spoločných postupov alebo nadobudnutí ich účinnosti.

5.6. Okrem toho bude potrebné preskúmať budúce uplatňovanie nariadenia s cieľom zhodnotiť jeho vplyv na nápravu trhu, pretože používané sankčné opatrenia nemajú vždy za následok dostatočnú nápravu nezákonných praktík alebo zvrátenie ich dôsledkov, predovšetkým pokiaľ ide o ich opakovanie a recidívu.

5.7. Ucelenejšie zameranie návrhu na odstránenie rozsiahleho porušovania predpisov by mohlo prispieť k zvýšeniu šance na úspech, pričom dôležitú úlohu zohráva skutočnosť, ako to vnímajú a čo očakávajú spotrebiteľia a užívatelia.

5.7.1. Znalosť proaktívnych a reaktívnych opatrení a ich súbežné uplatňovanie s osobitným dôrazom na hodnotu samoregulácie a spoločnej regulácie a na spoločnú zodpovednosť spotrebiteľov môže vytvoriť synergie, ktoré povedú k väčšej účinnosti a efektívnosti návrhu.

5.8. EHSV kladne hodnotí možnosť zapojenia organizácií občianskej spoločnosti, ktorá je obsiahnutá v návrhu, pretože týmto spôsobom sa podporuje dobrá správa, transparentnosť a uplatňovanie zásady otvorenosti inštitúcií Únie⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 20 a Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 87 a Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 69.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 3.

5.8.1. Rozšírenie výstražného mechanizmu tak, aby boli zapojené ďalšie subjekty, sa považuje za kľúčové na dosiahnutie cieľov stanovených pre spoločnú zodpovednosť všetkých zainteresovaných strán.

6. Konkrétne pripomienky

6.1. V návrhu by sa mohla zvážiť možnosť zahrnúť doplnkové alebo alternatívne opatrenia k výhradne finančným sankciám.

6.2. Pokiaľ ide o spoluprácu s ostatnými verejnými orgánmi a určenými subjektmi, bolo by vhodné stanoviť kritériá koordinácie, ktoré by zaručili jednotnú prierezovosť s cieľom optimálneho uplatňovania ustanovení uvedených v článku 6 bez toho, aby boli uplatňované rozdielne alebo nedostatočne.

6.3. Považuje sa veľmi vhodné uplatňovanie článku 8, v ktorom sa jasne uvádzajú minimálne opatrenia potrebné na to, aby mohli verejné orgány konať. V mnohých prípadoch by to pred ich špecifikáciou mohlo v porovnaní so súčasným stavom rozšíriť pole pôsobnosti.

6.4. V každom prípade je veľmi dôležité, aby členské štáty zaistili, že príslušné orgány a jednotné úrady pre spoluprácu mali k dispozícii rozpočtové prostriedky na účinné vykonávanie svojich právomocí.

6.5. EHSV sa domnieva, že je potrebné zaistiť, aby sa pri vývoji a vykonávaní mechanizmu vzájomnej pomoci a stanovených administratívnych postupov dodržiavali zásady, ako je transparentnosť a zjednodušenie administratívy.

6.6. V kapitole týkajúcej sa koordinovaného dohľadu, vyšetrovania a mechanizmu presadzovania práva v prípade rozsiahleho porušovania právnych predpisov by bolo potrebné jasnejšie znenie s cieľom prispieť k lepšiemu pochopeniu textu a jeho jednoduchému a okamžitému použitiu vzhľadom na značné množstvo okruhov, procesných postupov a príslušnú kazuistiku. To isté platí o etapách každého postupu.

6.7. Pokiaľ ide o článok 24, nie je jasné, či záväzky obchodníka po ich prijatí zo strany spotrebiteľov zahŕňajú aj ukončenie akéhokoľvek iného nápravného opatrenia, ktoré už bolo začaté alebo sa má začať, hoci na základe znenia článku 25 sa možno domnievať, že záväzky a sankčné opatrenia sa vzájomne vylučujú, čo by mohlo byť v rozpore s právnymi predpismi v členských štátoch.

6.7.1. Rovnako nie je jasné, či je možné uplatňovať vo všetkých daných prípadoch tieto nekompatibilné formulácie, keďže na základe analýzy osobitných okolností môže dôjsť k tomu, že sa bude zdať – v odlišnej miere – vhodné použitie obidvoch prostriedkov. Táto dvojznačnosť by mohla viesť k špecifickjšiemu uplatňovaniu návrhu, avšak vždy za predpokladu, že sa vylúči nerovné zaobchádzanie.

6.7.2. A napokon, pokiaľ ide o spoločné vyšetrovania na spotrebiteľských trhoch, bolo by vhodné rozšíriť tieto vyšetrovania ako administratívny postup preventívneho charakteru v súlade s predchádzajúcimi ustanoveniami. Tým by sa zabránilo nielen situáciám, kde hrozí rozsiahle porušovanie právnych predpisov, ale predišlo by sa aj časovým posunom vyplývajúcim z opatrení prijatých predtým, a umožnila by sa aj včasná reakcia.

6.8. V súvislosti s účinnosťou a efektívnosťou treba poukázať na to, že mechanizmy dohľadu a varovania by mali byť začlenené do existujúcich systémov a dokonca by mali byť navzájom priamo previazané v snahe zjednotiť alebo znormlizovať ich spoločné fungovanie.

6.9. Do kapitoly VI by sa mohol vložiť článok, ktorý stanoví postup pre účinnú komunikáciu s obyvateľstvom v prípade potreby a určí kritériá pre uplatňovanie a vykonávanie tohto postupu.

6.10. Pokiaľ ide o databázu a systém výmeny informácií o porušovaní právnych predpisov, je potrebné zopakovať to isté, čo bolo uvedené v prípade mechanizmu dohľadu v súvislosti s potrebou vzájomnej previazanosti mechanizmu dohľadu a mechanizmu varovania.

6.11. EHSV sa domnieva, že termín na predloženie správy o vykonávaní tohto návrhu je príliš dlhý a vzhľadom na význam stanovených cieľov by mal byť skrátený alebo by sa mal zaviesť systém neustáleho čiastočného hodnotenia, čo by umožnilo včas odhaliť akýkoľvek nedostatok vo fungovaní tohto návrhu alebo v prípade potreby prijať opatrenia na jeho prepracovanie a úpravu spôsobu uplatňovania.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o službách cezhraničného dodávania balíkov“

[COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]

(2017/C 034/16)

Spravodajca: **Raymond HENCKS**

Žiadosť o konzultáciu	Európsky parlament, 09/06/2016 Rada Európskej únie, 21/06/2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Dátum schválenia v sekcii	04/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	212/0/8

1. Závery a odporúčania

1.1. Z rôznych štúdií, ktoré zadala Komisia, vyplýva, že ceny za cezhraničné dodávanie balíkov, najmä pri súkromných osobách a MSP, sú niekedy takmer päťnásobne vyššie ako ceny za domáce zásielky a že tieto rozdiely nemožno vysvetliť nákladmi práce alebo inými nákladmi v krajine určenia. Spotrebiteľia a maloobchodní predajcovia prevádzkujúci elektronický obchod preto nemôžu využívať možnosti jednotného trhu v plnej miere.

1.2. EHSV uznáva, že nové opatrenia zo strany Komisie sú nevyhnutné, aby všetci maloobchodní predajcovia prevádzkujúci elektronický obchod a spotrebiteľia, najmä súkromné osoby a MSP vo vzdialených oblastiach, mohli konečne využívať výhody služieb cezhraničného dodávania balíkov, ktoré budú dostupné, budú mať vysokú kvalitu a zároveň budú cenovo dostupné.

1.3. Komisia zamýšľa riešiť príliš vysoké tarify prostredníctvom predmetného nariadenia, ktoré sa však vzťahuje iba na poskytovateľov univerzálnej služby, ktorí poskytujú služby dodávania balíkov.

1.4. EHSV sa obáva, že opatrenia odporúčané v uvedenom nariadení, konkrétne zavedenie transparentnosti taríf a terminálnych sadzieb, zverejnenie referenčnej ponuky, ako i posúdenie cenovej prijateľnosti taríf, o ktorých nevyhnutnosti však nemožno pochybovať, môžu byť bez dodatočných opatrení nedostatočné a vôbec nemusia viesť k tomu, že príslušné služby cezhraničného dodávania balíkov budú uplatňovať rozumné tarify.

1.5. EHSV ľutuje, že Komisia odkladá prípadné závažnejšie opatrenia až na koniec roka 2018, aby zistila, či sa situácia dovedty zlepšila. Komisia však neuvádza žiadne informácie týkajúce sa budúcich plánov v prípade, že k očakávanému zlepšeniu nedôjde.

1.6. EHSV žiada Komisiu, aby podobne ako v prípade roamingových poplatkov v mobilnej komunikácii, aj v tomto prípade aspoň posledný krát apelovala na všetky služby cezhraničného dodávania balíkov, aby znížili svoje tarify, a aby v prípade, že sa tak nestane, už teraz oznámila, že prijme regulačné opatrenia a stanoví maximálne tarify.

1.7. Pokiaľ ide o posúdenie cenovej prijateľnosti taríf, EHSV už roky žiada, aby sa vyjasnila definícia cenovej prijateľnosti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a zaviedli sa legislatívne opatrenia, na základe ktorých členské štáty budú musieť vymedziť ukazovatele, podľa ktorých sa určí dostupnosť služby. Domnieva sa teda, že ustanovenia súčasného nariadenia predstavujú prvý krok správnym smerom, pričom takého posúdenie musí byť samozrejme v prípade potreby sprevádzané vhodnými opatreniami.

2. Služby dodávania balíkov v elektronickom obchode

2.1. Fyzické dodanie tovaru objednaného online je jedným zo základných faktorov rastu elektronického obchodu. V rámci Európskej únie sa elektronický obchod rozvíja oveľa pomalšie na cezhraničnej úrovni než na národnej. V roku 2014 a vo veľmi odlišnej miere v závislosti od členského štátu uskutočnilo online nákup v iných členských štátoch sotva 15 % spotrebiteľov oproti 44 % vo vlastnej krajine.

2.2. Tarify, kvalita a postup pri fyzickom dodaní produktov objednaných online, ako aj podmienky prípadného vrátenia balíka sú faktory, ktoré okrem ďalších faktorov ovplyvňujú rozhodnutie spotrebiteľa uskutočniť online objednávku. Spokojnosť online kupujúceho preto čiastočne závisí od skúsenosti s doručením. Dostupnosť primeraných a účinných riešení v oblasti doručovania je osobitne dôležitá pre tie MSP, mikrospoločnosti a súkromných spotrebiteľov, ktorí sa nachádzajú v odľahlých alebo okrajových oblastiach.

2.3. Služba dodávania balíkov s hmotnosťou až 31,5 kilogramov zaznamenáva v mnohých členských štátoch veľký rozmach. Mnoho prevádzkovateľov ponúka riešenia, ktoré lepšie zodpovedajú očakávaniam zákazníkov, najmä vďaka celej škále doplnkových služieb, ako je napríklad štandardné, odložené, expresné doručenie alebo doručenie v ten istý deň, sledovanie pohybu zásielok, potvrdenie doručenia, možnosť voľby miesta doručenia, odberné centrá, zariadenia na výdaj balíkov, doporučené doručenie, deklarovaná hodnota balíka atď., pričom poštové zásielky s hmotnosťou menšou ako 2 kilogramov, ktoré podľa odhadov predstavujú 80 % zásielok v rámci elektronického obchodu, sa často považujú za „malý balík“ tvoriaci prirodzenú súčasť listových zásielok.

2.4. Na dodávanie balíkov do 10 kilogramov a v určitých prípadoch do 20 kilogramov sa vzťahuje povinnosť univerzálnej služby, podľa ktorej musia členské štáty zabezpečiť základnú domácu a cezhraničnú službu v každej časti krajiny a za dostupné ceny.

2.5. Trh s elektronickým obchodom je mimoriadne rôznorodý. Dominantné postavenie na ňom majú často veľkí online predajcovia, ktorí každodenne produkujú veľký objem balíkov a ktorí majú z tohto dôvodu veľmi dobrú pozíciu, aby si dohodli tarify a podmienky zasielania s prevádzkovateľmi doručovacích služieb, ktorí sú vystavení tlaku pristúpiť na veľmi výhodné „vyjednané“ tarify a špecifické podmienky zasielania. Títo online predajcovia často preberajú na seba poplatky za dodanie balíka dokonca aj za cezhraničné dodanie. Na tomto „vyjednanom“ trhu, tak domácom, ako aj cezhraničnom, si môže konkurovať iba niekoľko veľkých distribútorov balíkov, pričom v prípade cezhraničného trhu treba mať prístup k medzinárodnej distribučnej sieti.

2.6. Tieto možnosti však v súčasnosti neexistujú ani pri cezhraničných online nákupoch s menším objemom alebo s príležitostnými objednávkami, ani pri individuálnych odosielateľoch, vrátane mnohých malých a stredných podnikov. Doručovacie služby nemajú výhodu vyjednaných taríf a majú prístup k medzinárodným distribučným sieťam iba za vysoké ceny, takže konečný spotrebiteľ napokon musí často platiť príliš vysoké ceny za dodanie. V týchto prípadoch môžu byť tarify za cezhraničné dodanie tri až päťnásobne vyššie ako za domáce zásielky⁽¹⁾, pričom tieto rozdiely sa nedajú vysvetliť nákladmi práce alebo inými nákladmi v krajine určenia. Príklady príliš vysokých cien a podstatných rozdielov v dvojsmerných vzťahoch medzi jednotlivými členskými štátmi sú uvedené v posúdení vplyvu (SWD(2016) 166 final), ktoré vypracovala Komisia.

2.7. Komisia sa spomínanému problému venuje už roky a na túto tému vypracovala rôzne oznámenia:

— COM(2011) 942 final: Koherentný rámec na posilnenie dôvery v jednotný digitálny trh elektronického obchodu a online služieb,

— COM(2012) 698 final: Zelená kniha – Integrovaný trh s doručovaním balíkov s cieľom oživiť elektronický obchod v EÚ,

⁽¹⁾ Copenhagen Economics, E-commerce and delivery; Integrovaný trh s doručovaním balíkov s cieľom oživiť elektronický obchod v EÚ (COM(2012) 698 final).

- COM(2013) 886 final: Plán dobudovania jednotného trhu s dodávaním balíkov Budovanie dôvery v služby dodávania zásielok a podpora online predaja
- COM(2015) 192 final: Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe.

2.8. Jej úmyslom bolo navrhnúť riešenia, ktoré umožnia lepšie reagovať na očakávania spotrebiteľov.

2.9. Vzhľadom na to, že tieto kroky boli úspešné len čiastočne, Komisia musela uverejniť predmetné nariadenie, ktorého súčasťou je aj sprievodný dokument (SWD(2016) 167 final), príloha (COM(2016) 285 final) a obsiahle posúdenie vplyvu pozostávajúce z 289 strán (SWD(2016) 166 final).

3. Obsah návrhu nariadenia

3.1. Zlepšenie služieb cezhraničného dodávania balíkov je jedným z opatrení uvedených v dokumente Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe s cieľom podporovať prístup spotrebiteľov a podniky k online tovarom a službám v celej Únii.

3.2. Navrhované opatrenia sa týkajú:

- zvýšenia efektívnosti fungovania trhov na jednej strane zvýšením účinnosti a konzistentnosti regulačného dohľadu nad trhmi s dodávaním balíkov a na druhej strane podporovaním hospodárskej súťaže v oblasti služieb cezhraničného dodávania balíkov,
- zvýšenia transparentnosti taríf a terminálnych sadzieb s cieľom znížiť na jednej strane neoprávnené rozdiely v tarífach a na druhej strane znížiť tarify, ktoré platia jednotlivci a malé podniky, najmä v odľahlých oblastiach,
- posúdenia cenovej prijateľnosti cezhraničných taríf národným regulačným orgánom,
- transparentného a nediskriminačného prístupu k službám a infraštruktúre, ktoré sú potrebné na poskytovanie služieb cezhraničného dodávania balíkov.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Vzhľadom na to, že rôzne iniciatívy Komisie ako napríklad Zelená kniha z roku 2012 s názvom *Integrovaný trh s doručovaním balíkov s cieľom oživiť elektronický obchod v EÚ* a plán realizácie z roku 2013 s názvom *Plán dobudovania jednotného trhu s dodávaním balíkov – Budovanie dôvery v služby dodávania zásielok a podpora online predaja* ⁽²⁾ boli z hľadiska cezhraničných taríf úspešné len v malej miere, nové opatrenia zo strany Komisie sú nevyhnutné na to, aby všetci maloobchodní predajcovia prevádzkujúci elektronický obchod a spotrebiteľia, najmä súkromné osoby a MSP vo vzdialených oblastiach, mohli konečne využívať výhody služieb cezhraničného dodávania balíkov, ktoré budú dostupné, vysokej kvality a zároveň cenovo dostupné.

4.2. Podľa štúdie Univerzity Saint-Louis v Bruseli boli verejné ceny poskytovateľov služieb dodávania balíkov, ktoré platia jednotlivci a malé podniky, takmer päťnásobne vyššie než ceny domácich zásielok. V štúdiu poradenskej firmy Copenhagen Economics sa konštatuje, že ceny ostatných prevádzkovateľov sú trojnásobne až päťnásobne vyššie než domáce tarify, pričom tieto rozdiely sa nedajú vysvetliť nákladmi práce alebo inými nákladmi v krajine určenia.

4.3. EHSV preto konštatuje, že ceny účtované fyzickým osobám a malým podnikom sú príliš vysoké bez ohľadu na službu doručovania balíkov. Komisia má v úmysle riešiť tento problém tak, že za posudzovanie cenovej prijateľnosti cezhraničných taríf bude zodpovedný národný regulačný orgán.

4.4. EHSV schvaľuje, že sa Komisia rozhodla pre nariadenie, aby sa nestrácal ďalší čas. Obáva sa však, že opatrenia obsiahnuté v uvedenom nariadení prinesú len malý efekt. Snaha obmedziť sa len na zavedenie transparentnosti taríf a terminálnych sadzieb, zverejnenie referenčnej ponuky, ako i posúdenie cenovej prijateľnosti taríf, o ktorých nevyhnutnosti nemožno vôbec pochybovať, môže byť bez dodatočných opatrení nedostatočné a vôbec nemusí viesť k tomu, že poskytovatelia dotknutých služieb dodávania balíkov budú uplatňovať rozumné tarify.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 51.

4.5. EHSV ľutuje, že Komisia odkladá prípadné závažnejšie opatrenia až na koniec roka 2018, kým bude známa hodnotiaci správa o uplatňovaní skúmaného nariadenia. V tejto správe Komisia zamýšľa posúdiť, či sa zlepšila cenová prijateľnosť služieb cezhraničného dodávania balíkov a či poskytovatelia univerzálnej služby, ktorí poskytujú služby dodávania balíkov, poskytujú transparentný a nediskriminačný veľkoobchodný cezhraničný prístup. Komisia však neuvádza žiadne informácie týkajúce sa budúcich plánov v prípade, že nenastane zlepšenie a nezavedie sa nediskriminačný prístup.

4.6. EHSV by bol radšej, keby Komisia, podobne ako v prípade roamingových poplatkov v mobilnej komunikácii, aj v tomto prípade aspoň posledný krát apelovala na všetky služby cezhraničného dodávania balíkov, aby znížili svoje ceny, a aby v prípade, že sa tak nestane, už teraz oznámila, že prijme regulačné opatrenia a stanoví maximálne tarify.

4.7. Okrem toho návrhy uvádzané v nariadení týkajúce sa transparentnosti taríf a terminálnych sadzieb, uverejnenia referenčnej ponuky, posúdenia cenovej prijateľnosti taríf a transparentného a nediskriminačného cezhraničného prístupu sa vzťahujú iba na poskytovateľov univerzálnej služby, ktorí poskytujú služby dodávania balíkov.

4.8. Podiel poskytovateľov univerzálnej služby na celkovom trhu dodávania balíkov sa však pohybuje od 10 % (Bulharsko, Španielsko, Spojené kráľovstvo, Taliansko) do 25 % (Česká republika, Dánsko, Francúzsko, Estónsko), pričom povinnosť univerzálnej služby sa vzťahuje len na malé percento (od 5 % do 10 %) týchto balíkov. Z toho vyplýva, že predmetné nariadenie sa zaoberá len marginálnou časťou trhu, ktorá je i napriek tomu nevyhnutná pre spotrebiteľov a MSP v odľahlých oblastiach, kde nie sú dostupné iné možnosti.

4.9. Pokiaľ ide o posúdenie cenovej prijateľnosti taríf, EHSV už roky žiada, aby sa vyjasnila definícia cenovej prijateľnosti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a zaviedli sa legislatívne opatrenia, na základe ktorých členské štáty budú musieť vymedziť ukazovatele, podľa ktorých sa určí dostupnosť služby⁽³⁾. Domnieva sa teda, že ustanovenia súčasného nariadenia predstavujú prvý krok správnym smerom, pričom takého posúdenie musí byť samozrejme v prípade potreby sprevádzané vhodnými opatreniami.

4.10. Posúdenie, ktoré sa stanovuje v nariadení, sa však obmedzí len na tarify kategórií zásielok uvedených vo verejnom zozname cezhraničných taríf stanovených v prílohe nariadenia, to znamená zásielok s hmotnosťou 0,5, 1, 2 alebo 5 kilogramov (s možnosťou sledovať pohyb zásielky alebo bez takejto možnosti a lokalizovať zásielku). EHSV sa domnieva, že toto posúdenie by sa malo vzťahovať aj na balíky s hmotnosťou 10, 15 a 20 kilogramov s tým, že v budúcnosti môže dôjsť k regulácii taríf cezhraničného dodávania balíkov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 177, 11.6.2014, s. 24.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2015

[COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]

(2017/C 034/17)

Spravodajca: **Juan MENDOZA CASTRO**

Konzultácie	Európska komisia, 17. 8. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	4. 10. 2016
Prijaté v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	211/1/4

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV hodnotí pozitívne správu za rok 2015 a domnieva sa, že politika hospodárskej súťaže založená na rovnakých podmienkach vo všetkých odvetviach je základom sociálneho trhového hospodárstva EÚ.

1.2. Dovoz opierajúci sa o nekalú hospodársku súťaž predstavuje hrozbu pre európske podniky. Na zachovanie pracovných miest a ochranu dotknutých hospodárskych odvetví sú nevyhnutné antidumpingové opatrenia.

1.3. EHSV chápe obavy malých a stredných podnikov, odborových organizácií a združení podnikateľov v EÚ v súvislosti s možnosťou udelenia štatútu trhového hospodárstva Číny.

1.4. MSP, ktoré sú kľúčové pre oživenie hospodárstva, sú zneužívaním dominantného postavenia na trhu ohrozené najviac.

1.5. Kontrola štátnej pomoci umožňuje účinnejšie využívanie zdrojov a zlepšuje verejné financie. Takáto pomoc však môže mať zásadný význam pre zaručenie poskytovania služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

1.6. EHSV odporúča zlepšiť šírenie informácií o poskytovaní štátnej pomoci, aby sa dosiahla väčšia informovanosť a transparentnosť.

1.7. Oblasť digitálnych inovácií ovláda malý počet podnikov z tretích krajín, ktoré pôsobia na celom svete, a pre Európu je kľúčové zaistiť si vedúce postavenie vďaka svoju jednotnému digitálnemu trhu.

1.8. Veľkou výzvou pre európsku politiku hospodárskej súťaže v sektore, v ktorom dominujú technologickí giganti, je zaistiť spotrebiteľom prístup k najlepším výrobkom a najlepším cenám a zabezpečiť, že všetky podniky, malé aj veľké, budú súťažiť na otvorenom trhu na základe kvality svojich výrobkov. EHSV sa domnieva, že opatrenia EÚ – aj napriek určitej kritike namierenej voči nim – sú vo všeobecnosti vyvážené a v súlade s právnymi predpismi.

1.9. Európska energetická únia robí významný pokrok v oblasti bezpečnosti dodávok (čo je strategický úspech), znižovania emisií skleníkových plynov, podpory energií z obnoviteľných zdrojov a väčších možností voľby pre spotrebiteľov. Napriek tomu čelí závažným výzvam, ktoré sa týkajú nákladov na energiu, lepšieho prepojenia sietí a vedúcej úlohy pri vykonávaní parížskej dohody.

1.10. Kontrola fúzií musí byť v sektore energetiky v súlade s prognózami o fúziách a akvizíciách s cieľom znížiť výrobné náklady, čím sa zníži aj počet podnikov.

1.11. Nariadením (ES) č. 1/2003 sa posilnilo postavenie vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže a prispelo sa k upevneniu medzinárodnej prestíže, ktorú má politika hospodárskej súťaže EÚ. Koordinácia medzi vnútroštátnymi orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže navzájom a medzi nimi a Komisiou zefektívňuje opatrenia v oblasti cezhraničných operácií.

1.12. EHSV v súvislosti s finančnou krízou opakovane zdôrazňuje, že je potrebné obmedziť zaťaženie daňových poplatníkov nákladmi na záchranu bánk.

1.13. EHSV zastáva názor, že právne predpisy EÚ, ktoré stanovujú limity pre výmenné poplatky pre debetné a kreditné karty, sa musia uplatňovať bez ohľadu na krajinu emitenta a že sa nemôže brániť bankám, aby ponúkali nižšie výmenné poplatky maloobchodníkom so sídlom v inom členskom štáte Európskeho hospodárskeho priestoru (EHS).

1.14. EHSV by rád zdôraznil, že je potrebné, aby Komisia pokračovala vo svojej činnosti na podporu hospodárskej súťaže, a to obmedzovaním narušania hospodárskej súťaže z daňových dôvodov, ktoré vyplývajú z nesúlady 28 daňových systémov.

1.15. Zovšeobecňovanie systémov hospodárskej súťaže v dôsledku globalizácie si vyžaduje medzinárodnú spoluprácu. Vzhľadom na rastúce požiadavky a účasť na rôznych fórach (OECD, Unctad, Medzinárodná sieť pre hospodársku súťaž) poukazuje EHSV na to, že je potrebné, aby EÚ mala primerané zdroje na zachovanie svojho hlasu, ktorý je v súčasnosti počuť a ktorý je rešpektovaný.

2. Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2015

2.1. Komisia konštatuje, že „silná a účinná politika hospodárskej súťaže EÚ vždy bola základným kameňom európskeho projektu“.

2.2. Hlavné aspekty správy sú zhrnuté v troch kapitolách:

- politika hospodárskej súťaže posilňuje inovácie a investície v celej EÚ,
- využívanie možností jednotného digitálneho trhu, a
- vytváranie integrovanej európskej energetickej únie šetrnej ku klíme.

2.3. Komisia informuje o svojich konkrétnych krokoch v tejto oblasti a zdôrazňuje, že pri uplatňovaní právnych predpisov boli jej hlavnými zásadami zaručenie nestrannosti, presadzovanie zásad právneho štátu a služba spoločnému európskemu záujmu.

2.4. V uplynulých 25 rokoch počet režimov hospodárskej súťaže vo svete dramaticky stúpol z približne 20 na začiatku 90. rokov minulého storočia na približne 130 v roku 2015 a tento vývoj zasiahol 85 % svetovej populácie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Politika hospodárskej súťaže EÚ

3.1.1. EHSV kladne hodnotí správu za rok 2015, ktorá sa týka základných oblastí rozvoja hospodárstva a blahobytu občanov EÚ.

3.1.2. Politika hospodárskej súťaže založená na rovnakých podmienkach vo všetkých odvetviach je základom sociálneho trhového hospodárstva v Európe. Je tiež dôležitým nástrojom na zaručenie riadneho fungovania dynamického, účinného, udržateľného a inovatívneho vnútorného trhu a na stimulovanie hospodárskeho rastu, tvorby pracovných miest a konkurencieschopnosti na svetovej scéne.

3.1.3. Politika hospodárskej súťaže by nemala brániť vzniku významných priemyselných podnikov v európskom hospodárstve. Ak má byť účinná a dôveryhodná, nesmie sa zameriavať výhradne na znižovanie spotrebiteľských cien, ale musí tiež podporovať rozvoj a konkurencieschopnosť európskych podnikov na svetových trhoch.

3.1.4. Silná priemyselná základňa má zásadný význam pre prosperitu a rast. Vzhľadom na hrozbu, ktorú nekalá hospodárska súťaž predstavuje pre európske spoločnosti, EHSV pripomína, že antidumpingové opatrenia zabezpečujú desaťtisíce priamych a nepriamych pracovných miest a chránia hospodárske odvetvia pred nekalými politikami v oblasti dovozu.

3.1.5. Dumpingové dovozy vytvárajú nekalú hospodársku súťaž, ktorá ohrozuje tisíce pracovných miest v EÚ. Podľa EHSV je sotva možné pripustiť, že Čína funguje v podmienkach trhového hospodárstva, keďže nespĺňa štyri z piatich kritérií stanovených v rámci praxe Komisie a ustanoveniach nariadenia Rady (ES) č. 1225/2009 ⁽¹⁾.

3.1.6. Štrukturálne fondy EÚ sa nesmú využívať na priamu alebo nepriamu podporu premiestňovania služieb alebo výroby do iných členských štátov.

3.1.7. MSP sú pilierom oživenia hospodárstva v Európe. Tieto podniky sú však vzhľadom na svoju veľkosť tiež najzraniteľnejšie voči praktikám zneužívania dominantného postavenia, ktoré ich v mnohých prípadoch odsudzujú na zánik. Na to by sa mal v politike hospodárskej súťaže klást osobitný dôraz, a to predovšetkým čo sa týka praktík veľkých podnikateľských skupín.

3.1.8. EHSV znovu zdôrazňuje, že chýba skutočný právny mechanizmus na kolektívne uplatňovanie nárokov, aby sa účinne uplatnilo právo na odškodnenie obetí praktík narušajúcich hospodársku súťaž a naďalej sa nazdáva, že smernica 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 a odporúčanie o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho riešenia sporov v súvislosti s porušením práva hospodárskej súťaže nie sú vhodné na to, aby zaručili potrebné rešpektovanie kolektívnej ochrany práv obetí ovplyvnených týmito porušovaním.

3.2. Štátna pomoc

3.2.1. Modernizácia štátnej pomoci umožňuje EÚ efektívnejšie využívanie zdrojov a zlepšenie kvality verejných financií. Prispieva tiež k tomu, aby členské štáty mohli plniť ciele stratégie Európa 2020 pre rast a konsolidovať svoje rozpočty.

3.2.2. Štátna pomoc však môže byť nevyhnutná na to, aby sa zaručilo poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, okrem iného v sektore energetiky, dopravy a telekomunikácií. Štátna pomoc je často tým najúčinnnejším politickým nástrojom, ktorým možno zaručiť poskytovanie služieb so zásadným významom pre zachovanie hospodárskych a sociálnych podmienok v izolovaných, odľahlých či okrajových regiónoch a na ostrovoch v Únii.

3.2.3. EHSV sa domnieva, že je potrebné zachovať súlad medzi politikou hospodárskej súťaže a ostatnými politikami Únie, najmä v prípade investícií, s cieľom stimulovať inovácie a výskum, ako je napríklad spomínaný výskum, vývoj a inovácie, rizikové financovanie a zavádzanie širokopásmového pripojenia.

3.2.4. Občania EÚ sa necítia dostatočne informovaní o zložitom systéme štátnej pomoci a poukazujú na ťažkosti s prístupom k informáciám o tom, ktoré spoločnosti takúto pomoc dostávajú ⁽²⁾. EHSV odporúča, aby sa na dosiahnutie lepšej informovanosti a transparentnosti v členských štátoch zverejňovali vo všetkých prípadoch príjemcovia tejto pomoci, jej výška a ciele.

3.3. Hospodárska súťaž na jednotnom digitálnom trhu

3.3.1. Jednotný digitálny trh je základnou stratégiou EÚ na odstránenie fragmentácie početných vnútroštátnych trhov a ich zlúčenie na úrovni EÚ ⁽³⁾. Oblasť digitálnych inovácií ovláda malý počet podnikov z tretích krajín, ktoré pôsobia na celom svete, a pre Európu je kľúčové zaistiť si vedúce postavenie vďaka svoju jednotnému digitálnemu trhu.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 389, 21.10.2016, s. 13. Pozri tiež ETUC – BusinessEurope joint declaration on China's Market Economy Status (19.7.2016) a Granting of Market Economy Status to China (Udelenie štatútu trhového hospodárstva Číne), Európsky parlament, december 2015.

⁽²⁾ *Perception and awareness about transparency of state aid*, Eurobarometer, júl 2016.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 71, 24.2. 2016, s. 65.

3.3.2. Veľkou výzvou pre európsku politiku hospodárskej súťaže v sektore, v ktorom dominujú technologickí giganti, je zaistiť spotrebiteľom prístup k najlepším výrobkom a najlepším cenám a zabezpečiť, že všetky podniky, malé aj veľké, budú súťažiť na otvorenom trhu na základe kvality svojich výrobkov.

3.3.3. Prípady, ktoré vyšetruje Komisia:

- Služby vyhľadávania na internete. Oznámenie námietok Komisie vychádza z toho, že spoločnosť Google systematicky uprednostňuje vlastné produkty na porovnávanie cien. Okrem toho sa prešetrujú ďalšie tri sporné otázky.
- Elektronické knihy. Spoločnosť Amazon trvá na podmienkach, ktoré môžu brániť hospodárskej súťaži, napríklad na práve byť informovaný o výhodnejších podmienkach alebo alternatívach, ktoré ponúkajú jej konkurenti.
- Cezhraničné poskytovanie platených televíznych služieb v Spojenom kráľovstve a Írsku. Licenčné dohody medzi Sky UK a šiestimi veľkými filmovými štúdiami z USA požadujú, aby Sky UK zablokovala prístup k filmom mimo územia, pre ktoré má licenciu.
- Mobilné zariadenia, ako sú inteligentné telefóny a tablety. Systém Android okrem iných praktík vyžaduje od výrobcov, aby vopred nainštalovali Google Search a prehliadač Chrome od spoločnosti Google a núti ich zvoliť vo svojich zariadeniach Google Search ako predvolené vyhľadávanie ako podmienku na udelenie licencie pre určité exkluzívne aplikácie spoločnosti Google.
- Čipové súpravy pre základné frekvenčné pásmo, ktoré sa používajú v elektronických zariadeniach. Prešetruje sa, či spoločnosť Qualcomm, ktorá je hlavným poskytovateľom týchto súprav na svete, ponúkla veľké finančné stimuly významnému výrobcovi inteligentných telefónov a tabletov pod podmienkou, že budú využívať výlučne ich výrobky.

3.3.4. Vo všeobecnosti ide o možné monopolné praktiky a zneužívanie dominantného postavenia na trhu. Technická zložitosť a veľká odozva vyšetrovaných prípadov sú sprevádzané kritikou, podľa ktorej okrem iného EÚ „vyhlásila vojnu Silicon Valley“. EHSV nesúhlasí s touto kritikou a podporuje kroky Komisie, ktoré považuje za vyvážené a v súlade s právnymi predpismi.

3.3.5. Spoločnosť Google, ktorej príjmy v roku 2015 dosiahli 74,5 miliardy USD, má v EHP dominantné postavenie s vyše 90 % podielom na trhoch so službami všeobecného internetového vyhľadávania/vyhľadávania na internete, s operačnými systémami s licenciou pre inteligentné mobilné telefóny a obchodmi s aplikáciami pre mobilný operačný systém Android. Uvádza sa, že vyšetrovanie Komisie podkopáva možnosť, aby sa EÚ stala centrom inovatívnych myšlienok a že použité technické podklady sú nesprávne. Technické služby Federálnej obchodnej komisie USA však v roku 2012 dospeli k záveru, že spoločnosť Google, ktorá ovláda dve tretiny severoamerického trhu, používa nekalé praktiky a dopúšťa sa zneužívania dominantného postavenia v neprospech užívateľov a konkurencie⁽⁴⁾. K rovnakému záveru dospelo aj vyšetrovanie uskutočnené v tejto krajine⁽⁵⁾.

3.4. Európska energetická únia šetrná ku klíme

3.4.1. Európska energetická únia dosahuje významné úspechy.

- Bezpečnosť dodávok: EÚ dosiahla strategický úspech a je momentálne oveľa lepšie pripravená čeliť kríze, aká nastala v roku 2009. Závislosť Európy od plynu, ktorý pochádza z Ruska, sa znížila o tretinu a podstatne sa zlepšili infraštruktúry pre vnútorný obeh plynu, možnosti vonkajších dodávok energie a skladovacia kapacita.
- Ciele (20-20-20 do roku 2020) stanovené na zníženie emisií skleníkových plynov a zintenzívnenie využívania obnoviteľných zdrojov energie by sa mohli splniť s predstihom a energetická účinnosť sa podľa všetkého vyvíja takmer podľa plánu, hoci čiastočne k tomu prispel hospodársky pokles.
- Otvorili sa trhy a rozšírili sa možnosti výberu pre spotrebiteľov.

⁽⁴⁾ <http://www.wsj.com/articles/inside-the-u-s-antitrust-probe-of-google-1426793274>.

⁽⁵⁾ „Does Google content degrade Google search? Experimental evidence“, Harvard Business School 2015.

3.4.2. EHSV, ktorý vyjadril svoju podporu rámcovej stratégie z roku 2015 ⁽⁶⁾, však chce obzvlášť poukázať na veľké výzvy, ktorým bude EÚ čeliť v nasledujúcich rokoch:

- zníženie nákladov na energiu, ktoré sú pre európskych spotrebiteľov stále príliš vysoké vzhľadom na sociálne dôsledky (riziko energetickej chudoby), hospodárske dôsledky (vážny dosah na MSP) a dôsledky súvisiace s vonkajšou konkurencieschopnosťou podnikov (energia je podstatne lacnejšia na iných trhoch, ako napríklad na trhu USA);
- zlepšenie integrácie trhov prostredníctvom zvyšovania prepojenia sietí a
- prevzatie vedúcej úlohy pri dosahovaní cieľov konferencie COP 21 v Paríži v snahe dosiahnuť zásadnú zmenu, ktorú predstavuje postupný ziskový prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.

3.4.3. EHSV podporuje Komisiu pri dôslednom presadzovaní protimonopolných právnych predpisov, ktoré sú kľúčové na boj proti zneužívaniu postavenia na trhu zo strany dominantných operátorov. Treba vyzdvihnúť záväznú právnu dohodu medzi Komisiou a spoločnosťou Bulgarian Energy Holding.

3.4.4. Sektor energetiky dostal v roku 2012 štátnu pomoc vo výške 122 miliárd EUR (EÚ-28) ⁽⁷⁾. Bez takejto pomoci by cena energie, ktorá je už aj tak vysoká, bola pre spotrebiteľov neúnosná. Pri uplatňovaní politík v oblasti štátnej pomoci ⁽⁸⁾ musí Komisia zohľadniť skutočnosť, že získavanie určitých druhov energie z obnoviteľných zdrojov – najväčší príjemca pomoci (44 miliárd EUR) – si vyžaduje vysoké výrobné náklady, čo dodávateľom bráni byť konkurencieschopnými na trhu.

3.4.5. EHSV berie na vedomie, že Komisia schválila akvizíciu energetických divízií spoločnosti Alstom severoamerickou spoločnosťou General Electric (GE) ⁽⁹⁾.

3.4.6. Komisia potvrdzuje, že kontrola fúzií v EÚ bola naďalej účinným nástrojom na udržiavanie otvoreného trhu s energiou. To treba zosúladiť so skutočnosťou, že nízke ceny ropy môžu viesť k situácii, keď budú fúzie podnikov nevyhnutné s cieľom znížiť výrobné náklady. Podľa niektorých prognóz sa počet podnikov na produkciu plynu a ťažbu ropy zníži o tretinu.

4. Posilnenie jednotného trhu EÚ

4.1. Daňový systém

4.1.1. EHSV súhlasí s tým, že pre existenciu jednotného trhu je nevyhnutná transparentnosť a spravodlivé rozdelenie daňovej záťaže. Daňové úniky, podvody a daňové raje predstavujú vysoké náklady pre európskych spotrebiteľov a narúšajú hospodársku súťaž. Odhaduje sa, že EÚ prichádza každoročne o 50 – 70 miliárd EUR z daňových príjmov v dôsledku daňových únikov, čo predstavuje o niečo viac než 16 % verejných investícií v EÚ. Ak sa k tomu prirátajú straty príjmov súvisiace so zákonnými – alebo údajne zákonnými – postupmi daňového inžinierstva, škody značne narastú ⁽¹⁰⁾.

4.1.2. Akčný plán na uplatnenie spravodlivého a účinného zdaňovania právnických osôb je dôležitým krokom na zníženie agresívneho daňového plánovania, čo je jav, ktorý narúša daňové základy členských štátov a povzbudzuje nekalú hospodársku súťaž ⁽¹¹⁾.

4.1.3. EHSV by rád zdôraznil, že je potrebné, aby Komisia pokračovala vo svojej činnosti na podporu hospodárskej súťaže, a to obmedzovaním narušania hospodárskej súťaže z daňových dôvodov, ktoré vyplývajú z nesúladu 28 daňových systémov. Komplikovaný systém stanovovania prevodných cien, ktorý sa v súčasnosti využíva pri vnútrogrupinových transakciách, je mimoriadne nákladný, zťažuje podniky pôsobiace v EÚ a vedie k nezhodám medzi orgánmi verejnej správy členských štátov a dvojitému zdaneniu podnikov. Je vhodné stanoviť spoločný konsolidovaný základ dane z príjmu právnických osôb (CCCTB) pre podniky s cezhraničnou pôsobnosťou.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 383, 17.11. 2015, s. 84.

⁽⁷⁾ *Subsidies and costs of EU energy* (11. novembra 2014). <http://ec.europa.eu/energy/en/content/final-report-ecofys>.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 200, 28.6.2014, s. 1.

⁽⁹⁾ Spoločnosť GE oznámila, že v rokoch 2016 – 2017 zruší v Európe 6500 pracovných miest, z toho 765 vo Francúzsku. *Le Monde*, 14. januára 2016.

⁽¹⁰⁾ Pozri *Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union*, september 2015.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 71, 24.2. 2016, s. 42.

4.1.4. Komisia vyšetruje daňové dohody niektorých členských štátov s veľkými nadnárodnými spoločnosťami: Luxembursko (Fiat, Starbucks, McDonald's, Amazon) a Holandsko (Starbucks). V prípade spoločnosti Apple sa Komisia domnieva, že vďaka daňovým podmienkam, ktoré sa tejto spoločnosti poskytli, sa jej podarilo vyhnúť dani z predaja v prípade takmer všetkých výrobkov v EHS, a preto musí vrátiť Írsku sumu v odhadovanej výške 13 miliárd EUR. Bez ohľadu na rozhodnutie, ktoré sa napokon prijme, podporuje výbor Komisiu vo vyšetrowaní daňových dohôd, ktoré môžu predstavovať hrozbu pre hospodársku súťaž.

4.2. *Vnútroštátne orgány na ochranu hospodárskej súťaže*

4.2.1. Nariadením č. 1/2003⁽¹²⁾ sa posilnilo postavenie vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže a prispelo sa k upevneniu medzinárodnej prestíže, ktorú má politika hospodárskej súťaže EÚ. Komisia uskutočnila verejné konzultácie týkajúce sa posilnenia vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže, na ktoré v súčasnosti pripadá najviac prípadov. Koordinácia medzi vnútroštátnymi orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže navzájom a medzi nimi a Komisiou zefektívňuje opatrenia v oblasti cezhraničných operácií.

4.3. *Platby kartou*

4.3.1. Hoci sa po celom svete rozšírili rôzne systémy elektronických platieb, spotrebiteľia platia 85 % svojich nákupov v hotovosti. V rámci EÚ je situácia podobná v niektorých členských štátoch, hoci v škandinávskych krajinách dosahuje tento podiel len 10 %. V každom prípade sú platby kartou kľúčové pre fungovanie obchodu a majú veľký význam pre spotrebiteľov. V nariadení (EÚ) 2015/751 sa stanovujú limity pre výšku výmenných poplatkov⁽¹³⁾.

4.3.2. Oznámenie námietok zaslané spoločnosti Mastercard sa týka skutočnosti, že nedovoľuje bankám ponúkať nižšie výmenné poplatky maloobchodníkom so sídlom v inej krajine Európskeho hospodárskeho priestoru (EHS) a že si účtuje vyššie výmenné poplatky za transakcie s kartami vydanými v iných regiónoch sveta. Európske združenia spotrebiteľov opakovane oznámili nekalé praktiky spoločností, ako napríklad Visa a Mastercard, ktoré profitujú zo svojho dominantného postavenia na trhu. EHSV vyjadruje nádej, že výsledky vyšetrowania povedú k odstráneniu tejto prekážky a že limity pre výšku výmenných poplatkov stanovené v EÚ sa budú uplatňovať bez ohľadu na krajinu, v ktorej sa tieto karty vydávajú.

4.4. *Štátna pomoc bankám*

4.4.1. Komisia berie na vedomie štátnu pomoc schválenú pre rozličné bankové inštitúcie vo viacerých členských štátoch. Kríza dosiaľ stála daňových poplatníkov veľmi veľa. S cieľom vyhnúť sa totálnemu kolapsu bankového systému prikrročili vlády k záchrane svojich bánk prostredníctvom naliehavej pomoci v bezprecedentnom rozsahu. V eurozóne dosiahla verejná pomoc finančným subjektom v rokoch 2008 – 2014 výšku 8 % HDP, z čoho sa 3,3 % vrátili naspäť⁽¹⁴⁾.

4.4.2. Okrem vysokých nákladov pre štátny rozpočet môže záchrana bánk, ktorá by sa mala riešiť uplatňovaním právnych predpisov platných od 1. januára 2015⁽¹⁵⁾, viesť k narušeniu hospodárskej súťaže.

EHSV sa domnieva, že je potrebné:

- obmedziť zataženie daňových poplatníkov nákladmi na záchranu bánk,
- poskytnúť verejným orgánom nevyhnutné právomoci na prijímanie preventívnych opatrení a
- udeliť príslušným orgánom právomoc odpísať nároky nezabezpečených veriteľov upadajúcej inštitúcie a konvertovať pohľadávky na vlastné imanie⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Desať rokov presadzovania antitrustových pravidiel podľa nariadenia č. 1/2003: Výsledky a budúce perspektívy.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0453>.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ L 123, 9.5.2015, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Vestník ECB.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 190.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

5. Hospodárska súťaž v ére globalizácie

5.1. Zovšeobecňovanie systémov hospodárskej súťaže v dôsledku globalizácie si vyžaduje medzinárodnú spoluprácu. EHSV v plnej miere podporuje aktívnu účasť Komisie na fórach, ako je Výbor pre hospodársku súťaž OECD, Konferencia OSN o obchode a rozvoji (Unctad) a Medzinárodná sieť pre hospodársku súťaž (ICN).

5.2. Hlas EÚ je v súčasnosti na týchto fórach počuť a je rešpektovaný. Výbor zdôrazňuje, že materiálne a ľudské zdroje treba zachovať primerane k tejto zodpovednosti.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2017 – 2020 zriaďuje program Únie na podporu osobitných činností, ktorými sa zvyšuje zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v oblasti finančných služieb“

[COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]

(2017/C 034/18)

Spravodajkyňa: **Reine-Claude MADER**

Konzultácia	Európsky parlament, 22/06/2016
	Rada, 11/07/2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
	[COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	04/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	223/2/4

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV oceňuje, že Komisia zohľadňuje záujmy spotrebiteľov a poisťníkov a pomáha ich organizáciám. Domnieva sa totiž, že finančným službám by sa mala venovať osobitná pozornosť vzhľadom na ich odborné aspekty, ktoré sú pre laikov ťažko pochopiteľné, a tiež vzhľadom na dôležité otázky, ktoré s nimi súvisia.

1.2. Výbor podporuje iniciatívu navrhnutú v rámci skúšobného projektu, ktorý Komisia spustila koncom roka 2011 a ktorý má podporiť vytvorenie finančného odborného centra v prospech spotrebiteľov a koncových používateľov finančných služieb, a umožniť im tak podieľať sa na tvorbe politiky Únie v oblasti finančných služieb, a pomôcť obnoviť dôveru v európsky finančný systém.

1.3. EHSV konštatuje, že obidve mimovládne organizácie, Better Finance a Finance Watch, spĺňajú podmienky na získanie grantov na prevádzku, ktoré Európska komisia udeľuje prostredníctvom verejných výziev na predkladanie návrhov a že ich činnosť bola v roku 2015 vyhodnotená celkovo pozitívne.

1.4. Výbor však považuje za potrebné zdôrazniť určité podmienky, ktoré musia byť splnené.

Legitímnosť

1.5. EHSV zdôrazňuje, že legitímnosť týchto organizácií musí spočívať na ich členoch, ich správe, ale aj na krokoch, ktoré podnikajú na to, aby odborné aspekty finančnej legislatívy a finančných nástrojov urobili zrozumiteľnými pre širokú verejnosť.

1.6. V tejto súvislosti sa EHSV nazdáva, že by sa malo vyvinúť mimoriadne úsilie na skutočné zapojenie koncových používateľov do práce týchto združení. Musí sa to prejavovať v zložení a správe Finance Watch a Better Finance a v primeraných nových pracovných metódach.

Finančná nezávislosť, transparentnosť a zodpovednosť

1.7. EHSV teší finančnú transparentnosť, ktorú preukazuje organizácia Finance Watch⁽¹⁾, domnieva sa však, že organizácie Finance Watch a Better Finance musia pokračovať vo svojom úsilí o väčšiu finančnú nezávislosť, a to aj od Európskej komisie, pretože to posilňuje dôveryhodnosť ich činnosti a ich legitímnosť v očiach širokej verejnosti.

1.8. EHSV pripomína, že tieto združenia majú finančnú zodpovednosť a v prípade nezrovnalostí môžu byť vyvozené dôsledky: Európska komisia a Dvor audítorov majú právomoc vykonávať kontroly na základe dokumentov a na mieste u hospodárskych subjektov, ktorým boli priamo alebo nepriamo poskytnuté finančné prostriedky. Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) môže vykonávať kontroly a inšpekcie na mieste s cieľom stanoviť, či nedošlo k podvodu, korupcii alebo akémukoľvek inému protiprávnemu konaniu poškodzujúcemu finančné záujmy Únie⁽²⁾.

1.9. EHSV oceňuje viacročný charakter finančného krytia určeného na vykonávanie programu Únie na podporu zapojenia spotrebiteľov a iných koncových používateľov finančných služieb, ktorý umožní zabezpečiť väčšiu finančnú stabilitu združeniam, ktoré budú príjemcami programu. Tieto organizácie budú môcť napláňovať svoje fungovanie a stanoviť svoj program na dlhšie obdobie.

Zviditeľnenie v očiach širokej verejnosti

1.10. EHSV zdôrazňuje, že napriek všetkému úsiliu vynaloženému v oblasti komunikácie a snahe o zviditeľnenie, najmä prostredníctvom článkov v hospodárskej tlači a organizovaním konferencií, sú Finance Watch a Better Finance stále pomerne neznáme pre širokú verejnosť a vnútroštátne združenia spotrebiteľov, ktoré by vlastne mali priamo dostávať ich bulletin.

1.11. Berie na vedomie výsledky hodnotenia ex post skúšobného projektu na podporu vytvorenia finančného odborného centra v prospech spotrebiteľov a koncových používateľov finančných služieb, ktorý Komisia spustila koncom roka 2011⁽³⁾. Vyzýva tieto MVO, aby zintenzívnili svoje úsilie posilniť úlohu, záujem a informovanosť koncových používateľov a spotrebiteľov pri navrhovaní politik Únie vo finančnom sektore.

Rovnováha medzi odborníkmi a používateľmi

1.12. EHSV uznáva, že je potrebné rozvíjať technickú odbornosť, aby používatelia finančných služieb mohli byť v diskusii s odborníkmi z finančného sektora rovnocennými partnermi. Tieto odborné poznatky sú zárukou dôveryhodnosti činnosti príslušných združení vzhľadom na finančný svet, ktorého prostriedky sú rozvinutejšie.

1.13. EHSV žiada, aby sa vytvorila spravodlivá rovnováha, ktorá pomôže presadiť myšlienku stabilných a udržateľných financií zameraných na dlhodobý horizont.

2. Obsah návrhu nariadenia⁽⁴⁾

2.1. Návrh nadväzuje na iniciatívy, ktoré Európska komisia vyvíja od roku 2007 v snahe obnoviť dôveru spotrebiteľov po finančnej kríze.

⁽¹⁾ Celkové zdroje Finance Watch za rok 2015: darcovia a nadácie: 32,1 %, výskumné projekty: 7,4 %, európske granty: 56,4 %, organizácia podujatí: 1,3 %, členské príspevky: 2,7 %. Zdroj: <http://www.finance-watch.org/a-propos/gouvernance-et-financement>.

⁽²⁾ Článok 8 návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2017 – 2020 zriaďuje program Únie na podporu osobitných činností, ktorými sa zvyšuje zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v oblasti finančných služieb, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF) (Ú. v. EÚ L 248, 18.9.2013, s. 1) a nariadenie Rady (Euratom, ES) č. 2185/96 z 11. novembra 1996 o kontrolách a inšpekciách na mieste, vykonávaných Komisiou s cieľom ochrany finančných záujmov Európskych spoločenstiev pred spreneverou a inými podvodmi (Ú. v. ES L 292, 15.11.1996, s. 2).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/finance/finservices-retail/docs/users/151222-staff-working-document_en.pdf.

⁽⁴⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2017 – 2020 zriaďuje program Únie na podporu osobitných činností, ktorými sa zvyšuje zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v oblasti finančných služieb, COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD).

2.2. Cieľom Komisie je zabezpečiť, aby sa názory spotrebiteľov viac zohľadňovali, čo viedlo v roku 2010 k vytvoreniu skupiny používateľov finančných služieb (FSUG), k systematickému zapájaniu spotrebiteľov a zástupcov organizácií občianskej spoločnosti do vytvorených expertných skupín a v roku 2011 k spusteniu skúšobného projektu, ktorého cieľom bolo poskytovať granty na podporu rozvoja finančného odborného centra.

2.3. Po výzve Komisie na predkladanie návrhov boli vybrané dve neziskové organizácie: organizácia Finance Watch, ktorá bola zriadená v roku 2011 ako medzinárodné neziskové združenie podľa belgického práva a ktorej poslaním je zastupovať záujmy občianskej spoločnosti vo finančnom sektore, a organizácia Better Finance, ktorá je výsledkom reorganizácie európskych federácií investorov a akcionárov existujúcich od roku 2009 a ktorej cieľom je vytvoriť finančné odborné centrum zložené zo súkromných investorov, sporiteľov a ostatných koncových používateľov.

2.4. Tieto organizácie dostali v rokoch 2012 až 2015 od Európskej komisie granty na prevádzku. Finance Watch dostala v rokoch 2012 až 2014 granty vo výške 3,04 milióna EUR a Better Finance získala za tri roky 0,90 milióna EUR. Tieto granty predstavujú 60 % ich oprávnených nákladov.

2.5. V hodnotení, ktoré sa vykonalo v roku 2015, sa dospelo k záveru, že strategické ciele, ktoré stanovila Komisia, boli dosiahnuté, pričom sa zdôraznilo, že by sa mali zlepšiť určité aspekty spojené s informovanosťou spotrebiteľov a zohľadňovaním ich názorov.

2.6. Komisia okrem toho konštatuje, že týmto organizáciám sa napriek ich úsiliu nepodarilo získať stabilné a dostatočné prostriedky od poskytovateľov financovania, ktorí sú nezávislí od finančného sektora, a preto nevyhnutne potrebujú finančné prostriedky Únie, aby mohli pokračovať v činnosti.

2.7. V návrhu nariadenia sa na obdobie rokov 2017 – 2020 ustanovuje program zameraný na výskum, zvyšovanie povedomia, a to aj medzi neodbornou verejnosťou, a na činnosti na posilnenie interakcie medzi členmi organizácií, ktoré sú príjemcami programu, ako aj na činnosti na presadzovanie podpory ich postavenia v EÚ.

2.8. Cieľom je ďalej zvyšovať zapojenie spotrebiteľov a koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v tomto sektore a pomáhať zlepšovať ich informovanosť o dôležitých otázkach v oblasti regulácie finančného sektora.

2.9. Finančný príspevok pre organizácie Finance Watch a Better Finance na obdobie od 1. januára 2017 do 31. decembra 2020 je stanovený maximálne na 6 000 000 EUR.

2.10. Prijemcovia musia každý rok predložiť opis akcií, ktoré uskutočnili, a plánovaných akcií.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. V dôsledku finančnej krízy si Európska komisia a Európsky parlament uvedomili nerovnováhu z hľadiska zastúpenia odborníkov z finančného sektora a zastúpenia používateľov finančných služieb v rôznych orgánoch.

3.2. Na základe článku 169 ods. 2 písm. b) ZFEÚ, v ktorom sa uvádza, že Únia sa usiluje podporovať záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť vysokú úroveň ich ochrany, Európska komisia navrhuje spolufinancovať činnosť združení zameraných na oblasť finančných služieb.

3.3. EHSV môže len podporiť tento cieľ, ktorý stanovil vo viacerých svojich stanoviskách, v ktorých zdôrazňoval, že je nevyhnutné, aby bol v centre pozornosti všetkých politik spotrebiteľ, čo znamená dať jeho zástupcom primerané prostriedky⁽⁵⁾.

3.4. EHSV najmä v dôsledku zložitosti otázok týkajúcich sa sporenia a investícií podporuje vytvorenie finančného odborného centra, ktoré by bolo nezávislé od finančného sektora a k dispozícii organizáciám zastupujúcim záujmy spotrebiteľov, sporiteľov a koncových používateľov, ktorí nemajú odborné poznatky v oblasti financií, vzhľadom na odborné aspekty, ktoré sú pre laikov ťažko pochopiteľné, a tiež vzhľadom na dôležité otázky, ktoré s nimi súvisia.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 89.

- 3.5. V tejto súvislosti zastáva názor, že by sa malo dôsledne dbať na to, aby neexistovali finančné alebo iné vzťahy, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť činnosť týchto združení.
- 3.6. EHSV zdôrazňuje, že legitímnosť týchto organizácií musí spočívať na ich členoch, ich správe, ale aj na krokoch, ktoré podnikajú na to, aby odborné aspekty finančnej legislatívy a finančných nástrojov urobili zrozumiteľnými pre širokú verejnosť.
- 3.7. EHSV zdôrazňuje, že napriek všetkému úsiliu vynaloženému v oblasti komunikácie a snahe o zviditeľnenie, najmä prostredníctvom článkov v hospodárskej tlači a organizovaním konferencií, sú Finance Watch a Better Finance stále pomerne neznáme pre širokú verejnosť a vnútroštátne združenia spotrebiteľov, ktoré by mohli priamo dostávať ich bulletin.
- 3.8. Výbor sa nazdáva, že odborníci by nemali nahrádzať zástupcov občianskej spoločnosti, ale musia im dať prostriedky, ktoré im umožnia pochopiť dôležité otázky, posúdiť opatrenia, ktoré treba prijať, a predkladať návrhy.
- 3.9. EHSV súhlasí s názorom Európskej komisie, že je potrebné zvýšiť zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov do tvorby politiky Únie a zároveň obnoviť ich dôveru v európsky finančný systém.
- 3.10. Výbor berie na vedomie program Únie stanovený v návrhu nariadenia a jeho ciele a upozorňuje na to, že pre inštitúcie a organizácie je interakcia so širokou verejnosťou veľmi náročná.
- 3.11. EHSV konštatuje, že organizácie Finance Watch a Better Finance boli vytvorené v rovnakom čase, ako bol spustený skúšobný projekt ⁽⁶⁾, a zdôrazňuje, že je nevyhnutné uistiť sa o nezávislosti každého z ich členov, pokiaľ ide o priemyselnú, obchodnú alebo hospodársku sféru.
- 3.12. Výbor sa domnieva, že zvolená dĺžka trvania financovania a jeho forma sú primerané: oceňuje viacročný charakter finančného krytia určeného na vykonávanie programu Únie na podporu zapojenia spotrebiteľov a iných koncových používateľov finančných služieb, ktorý umožní zabezpečiť väčšiu finančnú stabilitu združeniam, ktoré budú jeho príjemcami. Tieto organizácie tak budú môcť naplánovať svoje fungovanie a stanoviť svoj program na dlhšie obdobie, napriek tomu, že výška stanoveného grantu je vzhľadom na avizované ambície skromná.
- 3.13. EHSV sa takisto domnieva, že tieto organizácie by si mali nájsť doplňujúce zdroje financovania, ktoré im zaručia rozvoj, rovnováhu medzi príjmami a výdavkami a nezávislosť od Komisie.
- 3.14. EHSV nalieha, aby bolo nariadenie rýchlo prijaté, aby sa neprerušila dynamika, ktorú rozprúdil skúšobný projekt.
- 3.15. EHSV súhlasí s postupom hodnotenia, ktoré je nevyhnutné, ak sa má posúdiť, či boli dosiahnuté stanovené ciele a či sa dodržiavajú pravidlá finančnej transparentnosti a zodpovednosti spomenuté v článku 8 návrhu nariadenia ⁽⁷⁾.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Skúšobný projekt, ktorého cieľom bolo poskytovať granty na podporu rozvoja finančného odborného centra v prospech koncových používateľov a zainteresovaných strán mimo odvetvia a na zlepšenie ich schopnosti zúčastňovať sa na tvorbe politiky Únie v oblasti finančných služieb, spustený v roku 2011 – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2017 – 2020 zriaďuje program Únie na podporu osobitných činností, ktorými sa zvyšuje zapojenie spotrebiteľov a ostatných koncových používateľov finančných služieb do tvorby politiky Únie v oblasti finančných služieb. COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD), s. 2.

⁽⁷⁾ Uvedené nariadenie.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Smernica Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernica 2009/101/ES“

[COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]

(2017/C 034/19)

Spravodajca: **Javier DOZ ORRIT**

Konzultácie	Rada, 19/08/2016 Európsky parlament, 12/09/2016
Právny základ	článok 50 a článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Dátum schválenia v sekcii	05/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	182/0/1

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV sa nazdáva, že boj proti terorizmu a jeho financovaniu, praniu špinavých peňazí a iným súvisiacim formám hospodárskej trestnej činnosti musí byť stále prioritou politiky EÚ.

1.2. EHSV v zásade súhlasí s opatreniami obsiahnutými v návrhu na zmenu smernice o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu⁽¹⁾ a s naliehavou potrebou jej transpozície.

1.3. Vzhľadom na celosvetový rozmer týchto javov výbor vyzýva EÚ a členské štáty, aby v budúcnosti zohrávali ešte významnejšiu úlohu a boli predvjom v medzinárodných inštitúciách a na medzinárodných fórach pôsobiach v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a s ním súvisiacej závažnej trestnej činnosti. Aby sa dalo rozhodnejšie vystupovať a dospieť k lepším výsledkom, sú nevyhnutné medzinárodne a celosvetovo koordinované činnosti a opatrenia, pri ktorých môže Európa udávať tón.

1.4. EHSV si uvedomuje, aké úsilie musia vyvinúť podniky a subjekty, ktoré sú nútené prispôbiť sa smernici, ako aj kontrolné orgány. Je však potrebné, aby všetci vyvinuli úsilie na dosiahnutie spoločných cieľov, medzi ktoré patrí aj ochrana finančného systému a iných povinných subjektov proti jeho zneužívaniu na páchanie trestných činov. Výbor navrhuje vykonať posúdenie vplyvu uplatňovania týchto opatrení.

⁽¹⁾ Ďalej ako 5. smernica o boji proti praniu špinavých peňazí, COM(2016) 450 final.

1.5. EHSV vyjadruje znepokojenie nad tým, že praktickú účinnosť 4. a 5. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí môžu vážne obmedziť mnohé faktory. V prvom rade, zoznam vysokorizikových tretích krajín uverejnený 14. júla 2016 nezahŕňa mnohé krajiny alebo jurisdikcie, v prípade ktorých existujú dostatočné dôkazy toho, že fungujú ako daňové raje na pranie špinavých peňazí, a neobsahuje žiadnu z 21 krajín uvedených v dokumentoch Panama Papers. Keďže posilnené opatrenia náležitej starostlivosti v 5. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí sa uplatňujú len na tretie krajiny, ktoré boli označené ako vysokorizikové, EHSV navrhuje buď vypracovať nový zoznam vysokorizikových tretích krajín, alebo rozšírenie rozsahu uplatňovania opatrení podľa článku 18a 5. smernice. EHSV považuje za prioritu vytvorenie verejných vnútroštátnych registrov skutočných majiteľov bankových účtov, spoločností, zvereného majetku a transakcií, a umožnenie prístupu povinných subjektov k týmto registrom.

1.6. EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby posilnili politiky zamerané na boj proti daňovým rajom. Predovšetkým považuje za potrebné, aby sa všetky povinnosti stanovené v 5. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí, a najmä povinnosti týkajúce sa identifikácie skutočných majiteľov bankových účtov, spoločností, zvereného majetku a transakcií, rozšírili na všetky územia alebo jurisdikcie, ktorých suverenity závisí od členských štátov.

1.7. Treba do väčšej miery prepojiť boj proti praniu špinavých peňazí a boj, ktorý ešte treba rozvinúť proti daňovým podvodom a únikom, korupcií a inej trestnej činnosti, ako je obchodovanie so zbraňami, drogami, ľuďmi atď., a proti zločineckým organizáciám. Treba vyvinúť nové iniciatívy proti všetkým týmto aktivitám a ich prepojeniu s práním špinavých peňazí. Takisto by bolo potrebné zaviesť opatrenia proti nekalej daňovej súťaži.

1.8. Boj proti terorizmu a praniu špinavých peňazí si vyžaduje užšiu spoluprácu medzi rozličnými spravodajskými a bezpečnostnými službami členských štátov, ako aj Europolu.

1.9. EHSV sa nazdáva, že dohody o voľnom obchode a hospodárskom partnerstve by mali obsahovať kapitolu o opatreniach proti daňovým podvodom a únikom, praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. EHSV žiada Komisiu, aby sa táto kapitola ako návrh EÚ začlenila do prebiehajúcich rokovaní, najmä rokovaní o TTIP, a do platných zmlúv pri ich revízií.

1.10. Činnosť finančných spravodajských jednotiek (FIU) členských štátov a ich stála európska koordinácia má zásadný význam. EHSV sa nazdáva, že by bolo vhodné vytvoriť európsky nástroj pre dohľad, koordináciu a predvídanie technologických zmien.

1.11. Vzhľadom na veľký význam boja proti praniu špinavých peňazí a v záujme rovnakého a účinného uplatňovania predpisov v tejto oblasti vo všetkých členských štátoch je nevyhnutné, aby texty a koncepcie predložených opatrení boli čo najzrozumiteľnejšie. Zabezpečiť to potrebnú právnu istotu pre všetkých, ktorí musia tieto texty uplatňovať.

1.12. Bolo by vhodné harmonizovať na európskej úrovni právnu úpravu – definície a tresty – všetkých trestných činov týkajúcich sa prania špinavých peňazí, daňových podvodov, korupcie a financovania terorizmu a ich prepojení. Okrem toho by sa mohli harmonizovať sankcie súvisiace s neplnením požiadaviek smerníc o boji proti praniu špinavých peňazí.

1.13. EHSV navrhuje, aby sa zaviedli opatrenia na kontrolu dcérskych spoločností subjektov so záväzkami vo vysokorizikových tretích krajinách a aby sa nekontrolovali len klienti.

1.14. EHSV navrhuje Komisii, aby zvážila ďalšie opatrenia na ochranu práv občanov pred neoprávneným použitím alebo zneužitím údajov, ktoré zaznamenali príslušné orgány alebo povinné subjekty.

1.15. Výbor víta rýchle spracovanie týchto návrhov a dúfa, že rýchlo a čo najskôr nadobudnú účinnosť bez zníženia kvality výsledkov. Treba preto stanoviť realistický harmonogram transpozície textov a ich uplatňovania v členských štátoch, ako aj jasné pokyny.

2. Súvislosti a návrh Komisie

2.1. Brutálne teroristické útoky vo Francúzsku, v Belgicku a v iných európskych krajinách a úniky informácií o praní špinavých peňazí pochádzajúcich z trestnej činnosti v daňových rajoch, z ktorých posledné boli informácie ICIJ⁽²⁾ o dokumentoch *Panama Papers*, viedli Európsku komisiu k tomu, aby navrhla nové opatrenia proti využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. Komisia 5. júla 2016 spolu s navrhovanou 5. smernicou o praní špinavých peňazí schválila aj ďalší návrh s cieľom uľahčiť daňovým úradom prístup k informáciám na boj proti praniu špinavých peňazí⁽³⁾ a oznámenie o ďalších opatreniach na zvýšenie transparentnosti a posilnenie boja proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam⁽⁴⁾.

2.2. V nedávnej štúdii Európskeho parlamentu⁽⁵⁾ sa uvádza, že *Panama Papers* zdôraznili úlohu daňových rajov, ktoré uľahčujú daňové úniky, a agresívny charakter niektorých praktík vyhýbania sa daňovým povinnostiam, pri ktorých sa maskuje rozdiel medzi podvodom a daňovým únikom. V tomto zmysle zohrala neprehľadnosť, ktorá bola výsledkom utajovania, nedostatočnej výsledkovej výmeny daňových informácií, významnú úlohu v prípadoch neplnenia hospodárskych sankcií a zastrela užitočné a potrebné informácie o organizovanej trestnej činnosti vrátane prania špinavých peňazí v súvislosti s teroristickou činnosťou, korupciou a obchodovaním s drogami.

2.3. Konzorcium ICIJ uverejnilo *Panama Papers*. Jeho databáza *Offshore Leaks Database*⁽⁶⁾ obsahuje odkazy na 45 131 spoločností z EÚ⁽⁷⁾. Z 21 území, ktoré kancelária Mossack Fonseca využívala na daňové podvody a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam a pranie špinavých peňazí, sú tri členskými štátmi EÚ a tri sú jurisdikciami závislými od jedného z týchto štátov⁽⁸⁾.

2.4. V 5. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí sa konkretizuje časť návrhov *akčného plánu na posilnenie boja proti financovaniu terorizmu*⁽⁹⁾, a to návrhov, ktoré predpokladajú zmenu 4. smernice⁽¹⁰⁾ a smernice o zárukách, ktoré sa od spoločností vyžadujú na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb⁽¹¹⁾. V pláne sa tiež navrhuje posunúť dátum transpozície 4. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí z 26. júna 2017 na 1. januára 2017, ktorý bude takisto konečným termínom na transpozíciu týchto dvoch návrhov smerníc z 5. júla 2016.

2.5. Komplexný politický a legislatívny rámec 5. smernice zahŕňa, len v roku 2015, ďalšie dve iniciatívy: *Európsky program v oblasti bezpečnosti*⁽¹²⁾ a *návrh smernice o boji proti terorizmu*⁽¹³⁾, ktorá zavádza novú typológiu trestných činov súvisiacich s financovaním terorizmu.

2.6. Komisia prijala 14. júla 2016 delegované nariadenie o identifikácii vysokorizikových tretích krajín a pripojený zoznam⁽¹⁴⁾, ktorý obsahuje zoznam schválený FATF na zasadnutí v Pusane (Kórea) 24. júna 2016.

2.7. Návrh 5. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí obsahuje niektoré nové záväzky v oblasti náležitej starostlivosti, ktoré musia plniť povinné subjekty – finančné inštitúcie, odborníci v danej oblasti, poskytovatelia služieb správy zvereného majetku a prevádzkovatelia hazardných hier, realitní makléri atď. – svojim novým alebo existujúcim klientom. A v článku 18a sú navrhnuté opatrenia posilnenej povinnej starostlivosti voči klientom pôsobiacim vo vysokorizikových tretích krajinách. Členské štáty môžu tiež zaviesť protipatrenia proti vysokorizikovým jurisdikciám vrátane zákazu zakladania pobočiek alebo zastupiteľských kancelárií v týchto krajinách alebo vykonávania finančných transakcií.

2.8. Novinkou je, že platformy na výmenu virtuálnych mien a poskytovatelia služieb tzv. bitcoin peňaženiek budú zahrnutí do rozsahu pôsobnosti tejto smernice a budú považovaní za povinné subjekty na účely uplatňovania opatrení v oblasti náležitej starostlivosti. Ruší sa anonymita pri používaní predplatených kariet online a zníži sa limit pre povinnosť identifikácie pri použití offline z 250 na 150 EUR.

⁽²⁾ International Consortium of Investigative Journalist (Medzinárodné konzorcium investigatívnych novinárov).

⁽³⁾ COM(2016) 452 final.

⁽⁴⁾ COM(2016) 451 final.

⁽⁵⁾ EPRS-EP: The inclusion of financial services in EU free trade and association agreements: Effects on money laundering, tax evasion and avoidance. (Začlenenie finančných služieb do dohôd EÚ o voľnom obchode a pridružení: Vplyv na pranie špinavých peňazí, daňové úniky a vyhýbanie sa daňovej povinnosti) Posúdenie vplyvu ex post, s. 18.

⁽⁶⁾ Offshore Leaks Database.

⁽⁷⁾ EPRS, tamtiež; s. 19 a 20.

⁽⁸⁾ EPRS, tamtiež; s. 21.

⁽⁹⁾ COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ L 141, 5.6.2015, s. 73.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ L 258, 1.10.2009, s. 11.

⁽¹²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽¹³⁾ COM(2015) 625 final z 2..

⁽¹⁴⁾ COM(2016) 4180 final.

2.9. V piatej smernici o boji proti praniu špinavých peňazí sa tiež navrhuje posilnenie právomocí FIU a podpora spolupráce medzi nimi; zjednodušenie identifikácie majiteľov bankových a platobných účtov vytvorením automatizovaných centrálnych registrov týchto účtov na vnútroštátnej úrovni; zavedenie povinnej identifikácie a registrácie skutočných majiteľov podnikov (pričom limit vlastníctva by sa znížil z 25 % na 10 %), zvereného majetku a nadácií a podobných subjektov, ako aj umožnenie verejného prístupu k týmto informáciám za určitých podmienok.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Rôzne formy trestnej činnosti, pri ktorých sa využíva pranie špinavých peňazí a daňové raje proti základným právam všetkých občanov, sú veľmi vážne. Pranie špinavých peňazí stále rastie aj napriek úsiliu národných a európskych orgánov.

3.2. Liberalizácia finančných tokov vo svete a rýchlosť uplatňovania nových digitálnych technológií pri transakciách komplikujú boj proti využívaniu finančného systému na trestné účely. Vyšetrowanie nedávnych atentátov džihádistického terorizmu v Európe prinieslo informácie o spôsoboch financovania týchto útokov, ktoré nie sú zahrnuté v 4. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí. To je dôvodom pre zmenu tejto smernice, kým ešte nenadobudla platnosť, a posunutie lehoty na jej transpozíciu na skorší termín.

3.3. EHSV v zásade súhlasí s opatreniami navrhnutými v 5. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí a domnieva sa, že môžu pomôcť odstrániť terorizmus a pranie špinavých peňazí.

3.4. Jedna výhrada by sa mohla týkať dôsledkov pre základné práva, najmä ochranu osobných údajov, ktoré by mohlo spôsobiť nevhodné použitie veľkého objemu citlivých informácií príslušnými orgánmi. Návrh 5. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí stanovuje určité záruky v tejto oblasti. Zistenia o určitých postupoch vládnych orgánov, ktoré boli zverejnené v rámci WikiLeaks (2010 a 2012) a v Snowdenových dokumentoch (2013), nás viedli k návrhu, aby Komisia zvážila možnosť zavedenia dodatočných opatrení na ochranu práv občanov proti zneužívaniu informácií zaznamenaných v databázach. Ide najmä o to, aby preskúmala uskutočniteľnosť vytvorenia určitej formy jednotnej kvalifikácie trestných činov neoprávneného používania osobných informácií a údajov. EHSV by mohol spolupracovať na realizácii tejto štúdie.

3.5. Bez ohľadu na terajšie návrhy a iné iniciatívy a činnosť na európskej úrovni, za ktoré sa výbor v tomto stanovisku prihovára, je veľmi dôležité, aby EÚ a členské štáty v budúcnosti zohrávali ešte významnejšiu úlohu a boli predvojom v medzinárodných inštitúciách a na medzinárodných fórach pôsobiach v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a s ním súvisiacej závažnej trestnej činnosti, ktoré sú celosvetovým a zvyčajne cezhraničným javom. Aby sa dalo rozhodnejšie vystupovať a dospieť k lepším výsledkom, sú nevyhnutné medzinárodne a celosvetovo koordinované činnosti a opatrenia, pri ktorých môže Európa udávať tón.

3.6. Mnohí európski občania ešte stále trpia dôsledkami krízy a úsporných politík a čelia nárastu chudoby a nerovnosti, pričom zisťujú, že veľké nadnárodné spoločnosti sa vyhýbajú daňovým povinnostiam a páchajú daňové podvody, a osobnosti z ekonomického, politického, kultúrneho alebo športového sveta sa vyhýbajú plateniu daní a perú peniaze v daňových rajoch. Niektoré postupy a jurisdikcie sa používajú aj na financovanie teroristických organizácií, ktoré sú schopné páchať najstrašnejšie trestné činy v Európe a iných častiach sveta. Táto situácia je neúnosná. Musíme požadovať, aby európske a národné orgány konali efektívnejšie s cieľom vyriešiť túto situáciu.

3.7. Napriek tomu, čo je uvedené v bode 3.2, by mohli dosiahnutie cieľov smerníc o boji proti praniu špinavých peňazí vážne zbrzdiť nedostatky v politickej činnosti zameranej na boj proti daňovým rajom, ktoré sú nevyhnutnými uzlami pre pranie špinavých peňazí. Sťažilo by ho mohlo aj nedostatočné zosúladenie iniciatív v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí s iniciatívami zameranými na boj proti trestným činom, ktoré ho podporujú (daňové podvody, členstvo v teroristických alebo zločineckých organizáciách, obchodovanie so zbraňami, drogami a ľuďmi atď.), a to v kontexte poznačenom pretrvávaním praktík nekalej daňovej súťaže v EÚ.

3.8. Zoznam vysokorizikových krajín, ktorý Komisia uverejnila 14. júla 2016⁽¹⁵⁾ neobsahuje žiadnu krajinu zo zoznamu *Panama Papers*. Táto skutočnosť je paradoxná vzhľadom na to, že jedným z argumentov, ktoré uviedla Komisia, keď navrhla 5. smernicu o boji proti praniu špinavých peňazí, boli zistenia obsiahnuté v týchto dokumentoch. V zozname figuruje len jedna vysokoriziková krajina, ktorá nespôsobuje: Severná Kórea. V skupine II, ktorá obsahuje krajiny, ktoré sa zaviazali riešiť nedostatky a požiadali o technickú pomoc pri realizácii akčného plánu skupiny FATF, je Irán. V skupine I zahŕňajúcej krajiny, ktoré už vypracovali akčný plán, ktorý im umožní, aby boli stiahnuté zo zoznamu, keď splnia jeho požiadavky, je deväť krajín (štyri z nich sú vojnovom stave: Afganistan, Irak, Sýria a Jemen). Časť prostriedkov na financovanie terorizmu ide cez tieto krajiny. Všetky analýzy a prieskumy na túto tému však poukazujú na to, že pranie peňazí pochádzajúcich z iných foriem trestnej činnosti sa nevykonáva v týchto krajinách.

3.9. Je poľutovaniahodné, že subjekt, akým je finančná akčná skupina (FATF), ktorá vykonáva dôležitú prácu pri analýze medzinárodnej finančnej trestnej činnosti a pri navrhovaní prostriedkov na boj proti nej, nenašla vhodný spôsob na vypracovanie svojich zoznamov rizikových krajín. Je logické, aby Komisia uplatňovala odporúčania⁽¹⁶⁾ a iné návrhy FATF zamerané na boj proti praniu špinavých peňazí. V tomto prípade však podriadenie sa návrhom FATF môže čiastočne potlačiť účinnosť 5. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí vzhľadom na to, že posilnené opatrenia podľa článku 18a sa uplatňujú len na vysokorizikové tretie krajiny.

3.10. EHSV zastáva názor, že na to, aby bola 5. smernica účinná aj v praxi, bolo by potrebné buď prehodnotiť zoznam vysokorizikových tretích krajín s cieľom zahrnúť krajiny alebo územia, kde sa realizujú hlavné operácie prania špinavých peňazí, alebo rozšíriť rozsah pôsobnosti článku 18a na všetky povinné subjekty a jurisdikcie, ktoré sú podľa informácií FIU podozrivé z prania špinavých peňazí. EHSV tiež navrhuje vypracovanie jediného zoznamu jurisdikcií, ktoré nespôsobujú pri vyšetrovaní finančnej trestnej činnosti.

3.11. Skutočnosť, že nezanedbateľná časť operácií prania špinavých peňazí sa realizuje v jurisdikciách závislých od členských štátov, by mala viesť k tomu, aby všetky inštitúcie EÚ prijali pevný politický záväzok na odstránenie daňových rajov na svojom území. Najmä povinnosť identifikácie skutočných majiteľov bankových účtov, majetku podnikov a všetkých častí zvereného majetku a transakcií, ktorá sa v návrhu 5. smernice o boji proti praniu špinavých peňazí vyžaduje od povinných subjektov EÚ, by sa mala rozšíriť na všetky územia, ktorých suverenity závisí od členských štátov, vrátane tých, pre ktoré platia osobitné daňové predpisy. Povinným subjektom sa však musí umožniť, aby sa pri plnení svojich povinností mohli opierať o údaje z vnútroštátnych (úradných) registrov. Rovnako aj posilnené opatrenia uvedené v článku 18a by sa mali vzťahovať aj na jurisdikcie závislé od členských štátov EÚ, ktoré vykonávajú operácie prania špinavých peňazí.

3.12. Daňové podvody a vyhýbanie sa daňovým povinnostiam sú úzko prepojené s práním špinavých peňazí. Časť legalizovaných peňazí pochádza z daňových podvodov a vyhýbania sa daňovým povinnostiam. Treba koordinovať prevenciu a stíhanie oboch týchto typov trestných činov, tak v legislatíve, ako aj v rámci politických opatrení a práce spravodajských služieb, polície a justičných systémov. EHSV pozitívne hodnotí najnovšie iniciatívy Komisie v oblasti boja proti daňovým podvodom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam v EÚ, stále sú však nedostatočné, a preto by boli potrebné ďalšie opatrenia, ktoré by sa prepojili s opatreniami prijatými proti praniu špinavých peňazí.

3.13. Boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu si vyžaduje užšiu spoluprácu medzi rozličnými spravodajskými a bezpečnostnými službami členských štátov, ako aj Europolu. Treba uznať, že súčasná úroveň spolupráce nie je postačujúca. Napriek verejným vyhláseniam národných a európskych politikov a podpore občanov v otázke posilnenia tejto spolupráce sa po každom teroristickom útoku odhalia nedostatky v oblasti koordinácie. Niekedy sa zistia nedostatky v koordinácii medzi jednotlivými oddeleniami toho istého štátu. Treba využiť všetky dostupné prostriedky na vyriešenie tejto situácie.

⁽¹⁵⁾ Delegované nariadenie C(2016) 4180 a príloha so zoznamom krajín: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/SK/3-2016-4180-SK-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽¹⁶⁾ Medzinárodné normy o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a jeho šíreniu.

3.14. V posledných rokoch EÚ prerokovala alebo podpísala dôležité dohody o voľnom obchode a dohody o hospodárskom partnerstve. V súčasnosti rokuje o dôležitej zmluve TTIP. Tieto zmluvy by mali poskytnúť výbornú príležitosť na zavedenie bilaterálnych alebo biregionálnych opatrení na boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. EHSV žiada Komisiu, aby preštudovala spôsob, akým možno začleniť takúto kapitolu do zmlúv, o ktorých sa v súčasnosti rokuje, ako aj do revízie tých, ktoré sú už platné. EHSV sa v tejto otázke plne zhoduje so závermi vyššie spomínanej štúdie EP⁽¹⁷⁾.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Finančné spravodajské jednotky (FIU) jednotlivých členských štátov musia zohrávať dôležitú úlohu v oblasti informovania, monitorovania a prevencie vrátane predvídaní rýchlych zmien technológií, ktoré možno použiť pri praní špinavých peňazí a financovaní terorizmu. Veľmi dôležitá je rýchlosť reakcie jednotlivých štátov a spájanie rôznych vyšetrovaní na európskej úrovni. Základom je trvalá a aktívna koordinácia FIU. EHSV sa nazdáva, že by bolo vhodné vytvoriť európsky nástroj pre dohľad, koordináciu a predvídanie v oblasti technológie.

4.2. Povinné subjekty, ako sú definované v 4. a 5. smernici o boji proti praniu špinavých peňazí, musia vykonávať monitorovanie a kontroly podozrivých osôb a pohybov. Napriek tomu sa v týchto smerniciach nestanovujú požiadavky alebo záväzky týkajúce sa činnosti povinných subjektov vo vysokorizikových tretích krajinách. Treba vyriešiť situáciu, v rámci ktorej sú viac kontrolovaní klienti ako samotné subjekty.

4.3. V stanovisku EHSV CCMI/132 na tému Boj proti korupcii⁽¹⁸⁾ sú uvedené nasledujúce odporúčania, ktoré sú obzvlášť užitočné v súvislosti s týmto stanoviskom, a to: a) vypracovať koherentnú a komplexnú päťročnú stratégiu boja proti korupcii spolu s akčným plánom; b) vytvoriť Európsku prokuratúru a posilniť kapacity Eurojustu; a c) zaviesť pre nadnárodné podniky povinnosť, aby zverejňovali hlavné finančné údaje o svojich aktivitách vo všetkých krajinách, v ktorých pôsobia.

4.4. EHSV sa nazdáva, že by bolo potrebné harmonizovať na európskej úrovni trestnoprávnu úpravu – definície a tresty – všetkých trestných činov týkajúcich sa prania špinavých peňazí, daňových podvodov, korupcie a financovania terorizmu a ich prepojení. Komisia a Európsky orgán pre bankovníctvo by mali takisto podporovať harmonizáciu sankcií za porušenie povinností zo strany povinných subjektov.

4.5. Boj proti praniu špinavých peňazí má veľký význam a musí byť energický, rázny a účinný. Preto je veľmi dôležité, aby texty a koncepcie predložených opatrení boli čo najzrozumiteľnejšie. Zabezpečí to potrebnú právnu istotu pre všetkých, ktorí musia tieto texty uplatňovať, a zároveň to prispeje k rovnakému uplatňovaniu v celej únii.

4.6. Výbor víta rýchle spracovanie týchto návrhov a dúfa, že budú rýchlo a čo najskôr prijaté a čo najskôr nadobudnú účinnosť. Nesmie sa však zabúdať na kvalitu. Treba preto stanoviť realistický harmonogram transpozície textov a ich uplatňovania v členských štátoch, ako aj jasné pokyny.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁷⁾ EPRS, tamtiež s. 59 až 62.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 63.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Rady, ktorým sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o prístup daňových orgánov k informáciám na boj proti praniu špinavých peňazí“

[COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]

(2017/C 034/20)

Spravodajca: **Petru Sorin DANDEA**

Konzultácia	Rada Európskej únie, 27/07/2016
Právny základ	články 113 a 115 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	05/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	227/3/2

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta iniciatívu Komisie a podporuje jej úsilie zamerané na boj proti daňovým únikom a praniu špinavých peňazí, keďže táto prax narúša daňové základy členských štátov, ale takisto predstavuje jeden z hlavných zdrojov príjmov organizovaného zločinu a terorizmu na celosvetovej úrovni.

1.2. EHSV vzhľadom na vážne dôsledky spôsobené daňovými podvodmi a únikmi podporuje pravidlá uvedené v návrhu smernice, ktorou sa mení a dopĺňa smernica o administratívnej spolupráci. Zaradenie informácií o konečných skutočných príjemcoch finančných transakcií, ktoré by podľa zistení v čase kontrol, preskúmaní a auditov mohli vyvolať pochybnosti o ich zákonnosti alebo by sa dokonca mohli využiť na pranie špinavých peňazí, do kategórie informácií, ktoré podliehajú výmene informácií medzi daňovými úradmi členských štátov, povedie k zvýšeniu administratívnej kapacity a efektívnosti boja proti praniu špinavých peňazí.

1.3. So zreteľom na skutočnosť, že úprava smernice o administratívnej spolupráci sa môže realizovať iba v rozsahu, v akom bude schválený návrh smernice o zmene a doplnení štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí⁽¹⁾, EHSV odporúča, aby členské štáty a Európsky parlament schválili regulačný balík predložený Komisiou ako celok.

EHSV odporúča členským štátom, aby zabezpečili ľudské, finančné a logistické zdroje potrebné pre daňové správy, aby mohli úspešne uplatňovať nové pravidlá v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí.

⁽¹⁾ COM(2016) 450 final.

2. Návrh Európskej komisie

2.1. Európska komisia v rámci programu boja proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, ako aj akčného plánu na boj proti financovaniu terorizmu predložila v júli 2016 balík nariadení zameraných na zlepšenie prístupu daňových správ k informáciám týkajúcim sa boja proti praniu špinavých peňazí. Súčasťou tohto balíka je aj návrh smernice Rady ⁽²⁾, ktorým sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o prístup daňových orgánov k informáciám potrebným na boj proti praniu špinavých peňazí.

2.2. Návrh Komisie upravuje článok 22 smernice o administratívnej spolupráci tak, aby sa do výmeny informácií medzi daňovými správami členských štátov zahŕňali aj špecifické informácie o finančných operáciách, ktoré podporujú pranie špinavých peňazí.

2.3. Cieľom tejto iniciatívy je preto umožniť daňovým orgánom, aby mali stály prístup k informáciám na boj proti praniu špinavých peňazí na plnenie svojich povinností pri monitorovaní správneho uplatňovania smernice o administratívnej spolupráci zo strany finančných inštitúcií.

2.4. Návrhom smernice sa stanovujú pravidlá, ktorých cieľom je bojovať proti praktikám vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré majú priamy vplyv na fungovanie vnútorného trhu. Návrh sa taktiež zameriava na zabezpečenie prístupu daňových orgánov k informáciám o skutočných príjemcoch finančných transakcií, ktoré by podľa zistení v čase kontrol, preskúmaní a auditov mohli vyvolať pochybnosti o ich zákonnosti alebo by sa dokonca mohli využiť na pranie špinavých peňazí, ktorých skutočnými príjemcami sú zločinecké alebo teroristické organizácie.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. Návrh smernice navrhuje, aby členské štáty uplatňovali jednotné pravidlá týkajúce sa výmeny informácií o skutočných príjemcoch finančných transakcií, ktoré by sa mohli využiť na pranie špinavých peňazí, medzi daňovými správami členských štátov. EHSV, ako už uviedol vo svojich predchádzajúcich stanoviskách ⁽³⁾, víta iniciatívu Komisie a podporuje jej úsilie zamerané na boj proti daňovým únikom a praniu špinavých peňazí, keďže táto prax naruša daňové základy členských štátov, ale takisto predstavuje jeden z hlavných zdrojov príjmov organizovaného zločinu a terorizmu na celosvetovej úrovni.

3.2. EHSV súhlasí s pravidlami pre prístup daňových správ k mechanizmom, postupom, dokumentácii a informáciám o finančných transakciách, ktoré by sa mohli využívať na pranie špinavých peňazí. Skupina G20 vo svojom vyhlásení z 18. apríla vyzvala Finančnú akčnú skupinu (FATF), aby predložila návrhy na zlepšenie uplatňovania medzinárodných noriem v oblasti transparentnosti, a najmä pokiaľ ide o dostupnosť informácií o skutočných príjemcoch a ich medzinárodnú výmenu. EHSV preto odporúča Komisii a členským štátom, aby zintenzívnili svoje úsilie v súvislosti s rokovaniami na medzinárodnej úrovni v rámci organizácií, ako je OECD alebo G20, s cieľom umožniť uplatňovať tieto pravidlá na celosvetovej úrovni.

3.3. So zreteľom na skutočnosť, že návrh smernice týkajúci sa úpravy smernice o administratívnej spolupráci sa môže realizovať iba v rozsahu, v akom bude schválený návrh smernice o zmene a doplnení štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí ⁽⁴⁾, EHSV odporúča, aby členské štáty a Európsky parlament schválili regulačný balík predložený Komisiou ako celok.

3.4. Vzhľadom na rastúcu intenzitu teroristickej činnosti na celosvetovej úrovni, ale aj útoky, ktoré viedli k stratám na ľudských životoch v niekoľkých členských štátoch, sa EHSV domnieva, že pravidlá navrhované Komisiou musia byť naliehavo schválené. Zavedením lepších pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí sa odstráni jeden z hlavných zdrojov príjmov teroristických organizácií.

⁽²⁾ COM(2016) 452 final.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 31.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

EHSV odporúča členským štátom, aby zabezpečili ľudské, finančné a logistické zdroje potrebné pre daňové správy, aby mohli úspešne uplatňovať nové pravidlá navrhnuté Európskou komisiou v rámci balíka v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí. EHSV sa taktiež domnieva, že na základe rozvoja programov zameraných na zabezpečenie výmeny osvedčených postupov medzi expertmi daňových orgánov členských štátov by sa mohli dosiahnuť lepšie výsledky pri uplatňovaní nových právnych predpisov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o nekalých obchodných praktikách medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci

[COM(2016) 32 final]

(2017/C 034/21)

Spravodajca: **Peter SCHMIDT**

Konzultácia	Európska komisia, 4. 3. 2016
Právny základ	článok 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 32 final]
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	30. 9. 2016
Dátum schválenia v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	221/0/5

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že slabé postavenie väčšiny zraniteľných aktérov v potravinovom dodávateľskom reťazci teba riešiť skoncovaním s nekalými obchodnými praktikami potravinového maloobchodu (pozn.: v tomto dokumente sa pod pojmom maloobchod, resp. maloobchodníci rozumie veľkoobratový maloobchodný sektor) a niektorých nadnárodných spoločností, ktoré zvyšujú riziko a neistotu všetkých subjektov potravinového dodávateľského reťazca, a preto vytvárajú zbytočné náklady.

1.2. EHSV uznáva, že samotným predchádzaním nekalým obchodným praktikám by nebolo možné vyriešiť štrukturálne trhové problémy v potravinovom dodávateľskom reťazci, ako je dočasná nerovnováha na trhu, zraniteľná situácia poľnohospodárov atď.

1.3. EHSV opakovane zdôrazňuje obavy a odporúčania uvedené vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému „Obchodné vzťahy medzi veľkými maloobchodnými reťazcami a dodávateľmi potravín – súčasný stav“⁽¹⁾. EHSV predovšetkým opäť vyzýva Komisiu, aby európske právne predpisy prispôbila špecifikám rôznych subjektov potravinového sektora.

1.4. EHSV upozorňuje na existenciu zlyhaní trhu, keďže situácia sa naďalej zhoršuje v systéme, ktorý je nedostatočne regulovaný⁽²⁾.

1.5. EHSV výrazne podporuje uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júna 2016⁽³⁾, v ktorom sa zdôrazňuje potreba rámcových právnych predpisov na úrovni EÚ s cieľom bojovať proti nekalým obchodným praktikám potravinového maloobchodu a niektorých nadnárodných spoločností a zabezpečiť, aby európski poľnohospodári a spotrebitelia mali príležitosť získať úžitok zo spravodlivých podmienok predaja a kúpy. EHSV sa domnieva, že pre povahu nekalých obchodných praktík je žiaduce a nevyhnutné mať také právne predpisy EÚ, ktoré ich budú zakazovať.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013, s. 16 .

⁽²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1 .

⁽³⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júna 2016 o nekalých obchodných praktikách v potravinovom dodávateľskom reťazci [2015/2065(INI)].

1.6. EHSV žiada Komisiu a členské štáty, aby rýchlo prijali opatrenia na predchádzanie nekalým obchodným praktikám tým, že v EÚ na tento účel zriadia harmonizovanú sieť orgánov presadzovania a vytvoria rovnaké podmienky pôsobenia na vnútornom trhu.

1.7. EHSV víta vytvorenie Iniciatívy dodávateľského reťazca (*Supply Chain Initiative* – ďalej len „SCI“) na úrovni EÚ a ďalších štátnych dobrovoľných systémov, ale len ako dodatok k efektívnym a stabilným mechanizmom presadzovania na úrovni členských štátov. Existuje však potreba zabezpečiť, aby sa mohli zapojiť všetky zainteresované strany (napr. poľnohospodári a odborové zväzy) a aby sa mohli anonymne predkladať sťažnosti. Je takisto potrebné zaviesť odrádzajúce sankcie. Takéto platformy by navyše mali byť schopné reagovať nezávisle. EHSV takisto navrhuje zriadenie úradu ombudsmana s regulačnými právomocami pri predsúdnej mediácii.

1.8. EHSV žiada zákaz nezákonných praktík, napríklad tých, ktoré sú uvedené v bode 3.3 tohto stanoviska.

1.9. EHSV predovšetkým odporúča, aby sa dodávateľom, napríklad poľnohospodárom, platila taká cena, ktorá nebude nižšia ako výrobné náklady. EHSV takisto žiada, aby sa potravinovému maloobchodu účinne zakázalo predávať za ceny nižšie ako sú výrobné náklady.

1.10. EHSV odporúča, aby sa podnecovali a podporovali alternatívne obchodné modely, ktoré zohrávajú úlohu pri skracovaní dodávateľského reťazca medzi výrobcami potravín a koncovým spotrebiteľom, napríklad prostredníctvom politík členských štátov v oblasti verejného obstarávania.

1.11. EHSV navrhuje, aby sa na obnovenie rovnováhy síl posilnila úloha a postavenie družstiev a organizácií výrobcov, pretože sú vhodnými formami podnikov, ktoré poľnohospodárom ako majiteľom umožňujú kolektívne zlepšiť ich postavenie na trhu aj za podmienok vnútorného trhu EÚ a aktívne vyvažovať rozdelenie síl pri vyjednávaní v potravinovom dodávateľskom reťazci.

1.12. EHSV dôrazne vyzýva subjekty potravinového reťazca, aby vytvorili spravodlivé obchodné vzťahy založené na dlhodobých a stabilných zmluvách a navzájom spolupracovali pri uspokojovaní potrieb a dopytu spotrebiteľov.

1.13. EHSV žiada ochranu a zaručenú anonymitu oznamovateľov korupcie, ktorí odhalia nekalé obchodné praktiky.

1.14. EHSV odporúča zaviesť právo kolektívnej žaloby.

1.15. EHSV navrhuje začať celoeurópsku kampaň na zvýšenie povedomia a informovanosti o hodnote potravín. Bolo by to potrebné na zabezpečenie dlhodobej zmeny v správaní spotrebiteľov.

2. Úvod

2.1. Agropotravinársky dodávateľský reťazec spája dôležité a rozmanité odvetvia európskeho hospodárstva, ktoré majú zásadný význam pre hospodársky, sociálny a environmentálny blahobyt, ako aj pre zdravie Európanov. Za posledné roky však došlo k presunu vyjednávacej sily v potravinovom dodávateľskom reťazci najmä v prospech maloobchodného odvetvia a niektorých nadnárodných spoločností, a to na úkor dodávateľov, predovšetkým prvovýrobcov.

2.2. Malý počet spoločností teraz ovláda marketing a predaj potravín. Napríklad mnohé trhy s potravinami v rýchlo rastúcom počte členských štátov väčšinou riadia traja až piati maloobchodníci, ktorí majú medzi modernými maloobchodníkmi spoločne podiel na trhu 65 až 90 %⁽⁴⁾⁽⁵⁾.

2.3. Koncentrácia vyjednávacej sily viedla k zneužívaniu dominantného postavenia a spôsobila, že slabšie subjekty sa stávajú čoraz zraniteľnejšie voči nekalým obchodným praktikám. Ekonomické riziko sa tak z trhu prenáša smerom hore dodávateľským reťazcom a má mimoriadne negatívny vplyv na spotrebiteľov a niektoré subjekty, napr. poľnohospodárov, zamestnancov a malé a stredné podniky (MSP).

2.4. EHSV sa už vo februári 2013 venoval nekalým obchodným praktikám vo svojom stanovisku na tému „Obchodné vzťahy medzi veľkými maloobchodnými reťazcami a dodávateľmi potravín – súčasný stav“⁽⁶⁾. Odvtedy sa situácia v oblasti nekalých obchodných praktík trochu zlepšila. Naopak sila rozsiahleho maloobchodného sektora sa ešte zvýšila, čo by mohlo viesť k zneužívaniu vo vzťahu k niektorým subjektom, napr. poľnohospodárom, zamestnancom a MSP.

3. Nekalé obchodné praktiky a ich vplyv

3.1. Nekalé obchodné praktiky možno všeobecne vymedziť ako praktiky, ktoré sa výrazne odchyľujú od dobrého obchodného správania a sú v rozpore s dobromyseľnosťou a čestnosťou⁽⁷⁾.

3.2. Nekalé obchodné praktiky sa môžu vyskytnúť v každej fáze dodávateľského reťazca medzi rôznymi subjektmi. Sú však rozšírenejšie v neskorších fázach dodávateľského reťazca, kde je väčšia koncentrácia sily maloobchodníkov a niektorých nadnárodných spoločností. Pokiaľ sa nekalé obchodné praktiky vyskytnú v skorších fázach dodávateľského reťazca, často sú dôsledkom prenosu rizika, ktoré pochádza z nekalých obchodných praktík v neskorších fázach.

3.3. Tu sú uvedené príklady takýchto praktík, pričom tento prehľad určite nie je konečný:

- nekalý prenos obchodného rizika,
- nejasné alebo nekonkretizované zmluvné podmienky,
- jednostranné a retroaktívne zmeny v zmluvách vrátane ceny,
- nižšia kvalita výrobkov alebo spotrebiteľské informácie bez oznámenia, konzultácie alebo dohody s kupujúcimi,
- príspevky na reklamné a marketingové náklady,
- oneskorené platby,
- poplatky za uvedenie na zozname alebo poplatky za vernosť,
- poplatky za umiestnenie v regáloch,
- nároky na náhradu za zbytočné alebo nepredané výrobky,
- používanie špecifikácií výrobkov na odmietanie zásielok potravín alebo zníženie zaplatenej ceny,

⁽⁴⁾ Priatelia Zeme, 2015. *Eating From The Farm*.

⁽⁵⁾ Svetová federácia spotrebiteľských združení Consumers International, 2012. *Vzťah medzi supermarketmi a dodávateľmi – aké sú dôsledky pre spotrebiteľov?*

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁷⁾ *Boj proti nekalým obchodným praktikám medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci*, COM(2014) 472, Európska komisia 2014.

- tlak na znižovanie cien,
- poplatky za fiktívne služby,
- zrušenie objednávok na poslednú chvíľu a znižovanie predbežne stanoveného objemu,
- hrozby vyškrtnutia zo zoznamov,
- paušálne poplatky, ktoré spoločnosti vyberajú od dodávateľov ako predpoklad zahrnutia do zoznamu dodávateľov („zaplaťte alebo odíďte“).

3.4. Nekalé obchodné praktiky majú rozsiahly vplyv na subjekty odvetvia, spotrebiteľov a životné prostredie. Takéto praktiky sú však vo svojej podstate veľmi ziskové a ich používatel'ov priťahujú pre krátkodobé zisky, a to na úkor iných subjektov v dodávateľskom reťazci. Subjekty potravinového reťazca musia mať v dlhodobom horizonte udržateľné dodávateľské vzťahy a pracovať na tom, aby zabránili narušeniu dodávateľského reťazca s cieľom konkurovať a naďalej splňať neustále sa meniace požiadavky spotrebiteľov.

3.5. Vplyv nekalých obchodných praktík na dodávateľov

3.5.1. Jednotlivé typy vplyvu nekalých obchodných praktík na subjekty odvetvia, ktoré nimi trpia, sú rôznorodé a ďalekosiahle a môžu viesť k zníženiu príjmov dodávateľov, a to buď prostredníctvom cenových zrážok, alebo z dôvodu zvýšených nákladov, ktoré vznikli v dôsledku týchto praktík. Nekalé obchodné praktiky stoja dodávateľov podľa odhadov 30 – 40 miliárd EUR⁽⁸⁾. Okrem pokračujúcich cenových tlakov vyvíjaných na dodávateľov takéto postupy vytvárajú neistotu, v dôsledku čoho stagnujú inovácie a investície v dodávateľskom reťazci, a môžu vytlačiť schopných, zodpovedných dodávateľov z podnikania.

3.5.2. Tlak vyvíjaný na poľnohospodárov a spracovateľov potravín a následný tlak na znižovanie cien takisto vedú k znižovaniu miezd, a to v poľnohospodárstve, ako aj pre zamestnancov potravinárstva. V prípade stálejšej pracovnej sily preteky o čo najnižšie ceny takisto vedú k znižovaniu miezd, aby dodávatelia dosiahli svoje marže.

3.5.3. MSP sú často najzraniteľnejšie voči nekalým obchodným praktikám, napr. vo svetovom obchode s banánmi, kde sa produkty malých poľnohospodárov používajú na doplnenie objemov z väčších plantáží, a týmto dodávateľom hrozí riziko, že budú ako prví odstrihnutí od predaja, pokiaľ dôjde k zrušeniu objednávky bez riadneho upozornenia⁽⁹⁾.

3.5.4. V niektorých oblastiach potravinárskej výroby a spracovania potravín už neexistuje zmluvná sloboda. Najnovší vývoj v Nemecku preukázal, že maloobchodné ceny boli jednostranne znížené bez rokovania s dodávateľmi. V Spojenom kráľovstve sa najväčšie straty v sektore potravín zaznamenávajú v prípade mlieka a britskí poľnohospodári v mliekarenskom sektore sa stretávajú s tým, že im za mlieko platia stále nižšie ceny, v niektorých prípadoch pod výrobnými nákladmi. V Španielsku môže spracovateľský priemysel legálne platiť ceny, ktoré sú nižšie ako náklady, čo vážne naruša cenotvorbu v celom reťazci.

3.5.5. Sektor čerstvých výrobkov je osobitne náchylný na nekalé obchodné praktiky v dôsledku rýchlej kazivosti výrobkov, ktoré dodáva na európsky trh. Poľnohospodári majú obmedzený čas, za ktorý musia predáť svoje produkty, aby sa zabezpečil primeraný čas použiteľnosti pre konečného zákazníka a konečného spotrebiteľa, a to často zneužívajú komerční nákupcovia pre maloobchodníkov a sprostredkovateľov tým, že ukládajú cenové zrážky pri prevzatí tovaru bez možnosti vyjednávania.

⁽⁸⁾ Spoločnosť Europe Economics. Odhadované náklady na nekalé obchodné praktiky v potravinovom dodávateľskom reťazci v EÚ.

⁽⁹⁾ *Make Fruit Fair* (kampaň za férové dodávateľské reťaze pri tropickom ovocí), 2015. Banánové hodnotové reťazce v Európe a dôsledky nekalých obchodných praktík. http://www.makefruitfair.org/wp-content/uploads/2015/11/banana_value_chain_research_FINAL_-WEB.pdf.

3.5.6. Pri niekoľkých vyšetrovaniach sa zistilo, že určité subjekty majú jasnú silu kupujúceho, ktorá vedie k zneužívaniu prostredníctvom nekalých obchodných praktík⁽¹⁰⁾. Tieto nezákonné praktiky sa môžu objaviť v každej fáze dodávateľského reťazca a sú takisto zjavné vo vzťahoch medzi poľnohospodármi a potravinárskym priemyslom, keďže spoločnosti z tohto sektora tiež majú „silu kupujúceho“ vďaka relatívnej koncentrácii sily⁽¹¹⁾.

3.5.7. Nárast predaja výrobkov „vlastnej značky“ maloobchodníkmi (výrobkov s tzv. bielymi etiketami alebo značiek, ktoré sami vlastnia) umožňuje maloobchodníkom často meniť dodávateľov, pokiaľ nájdú lacnejšieho výrobcu, a to buď počas zmluvného vzťahu, alebo po jeho začatí. Výrobky „vlastnej značky“ však nie sú samy osebe neférové a môžu pomôcť MSP vstúpiť na trh a ponúknuť spotrebiteľom rozmanitosť výberu.

3.5.8. Expanzia niektorých maloobchodných činností vertikálnou integráciou do obstarávania a spracovávania môže viesť k tomu, že maloobchodníci budú podkopávať ceny. Ide o príklad nárastu vyjednávacej sily sústavnou koncentráciou síl.

3.5.9. V prípade predávania pod výrobnými nákladmi a používania základných poľnohospodárskych výrobkov, ako je mlieko, syr, ovocie a zelenina, veľkými maloobchodníkmi a niektorými nadnárodnými spoločnosťami ako najstratovejších potravín (t. j. pod nákupnými nákladmi) sú ohrozením dlhodobej udržateľnosti európskej poľnohospodárskej výroby.

3.6. Vplyv nekalých obchodných praktík na spotrebiteľov

3.6.1. Nekalé obchodné praktiky majú značne negatívny vplyv na európskych spotrebiteľov. Väčšie subjekty sa často vyrovnávajú s nákladmi vzniknutými v dôsledku nekalých obchodných praktík, ale na menšie podniky sa vyvíja zvýšený tlak a nie sú schopné investovať a inovovať, čo ich vylučuje z trhov s vysokou hodnotou⁽¹²⁾. Výsledkom je menší výber a dostupnosť pre spotrebiteľov a v konečnom dôsledku aj vyššie spotrebiteľské ceny.

3.6.2. Nedostatok transparentnosti na etiketách je na úkor spotrebiteľov, ktorí nie sú schopní robiť informované rozhodnutia pri nákupe napriek tomu, že pri niekoľkých príležitostiach vyjadrili túžbu uprednostňovať zdravé, kvalitné a ekologicky vhodné agropotravinárske výrobky, ktoré sú spojené s ich oblasťou. Táto neprehľadnosť má negatívny vplyv na dôveru spotrebiteľa, čím sa ďalej prehĺbuje kríza, ktorá zasahuje poľnohospodárstvo.

3.6.3. Tlak na ceny núti spracovateľov potravín, aby vyrábali čo najlacnejšie, čo môže mať vplyv na kvalitu potravín dostupných pre spotrebiteľov. Na zníženie nákladov spoločnosti v niektorých prípadoch používajú lacnejšie suroviny, ktoré ovplyvňujú akosť a hodnotu potravín (napríklad používanie transformovaných masných kyselín ako náhrady za zdravšie oleje a tuky z Európy).

3.7. Vplyv nekalých obchodných praktík na životné prostredie

3.7.1. Treba uznať vplyv nekalých obchodných praktík na životné prostredie. Nekalé obchodné praktiky podporujú nadvýrobu ako prostriedok pre dodávateľov, ako sa poistiť proti neistote. Táto nadvýroba môže viesť k mrhaniu potravinami, spôsobiť zbytočné plytvanie zdrojmi vrátane pôdy, vody, agrochemikálií a palív⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Týždenná správa, hospodársky výskumný inštitút DIW Berlin 13/2011, strana 4 a nasl.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽¹²⁾ Iniciatíva Fair Trade Advocacy Office, 2014. Kto má moc? Boj proti nerovnováham v poľnohospodárskych dodávateľských reťazcoch. Strana 4.

⁽¹³⁾ Výbor Európskeho parlamentu pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa, 2016. Správa o nekalých obchodných praktikách v potravinovom dodávateľskom reťazci [2015/2065(INI)].

⁽¹⁴⁾ Organizácia Feedback, 2015. Potravinový odpad v Keni: odhalenie potravinového odpadu v dodávateľskom reťazci pre vývoz plodín.

4. Zhrnutie správy Komisie o nekalých obchodných praktikách medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci

4.1. Komisia vypracovala správu⁽¹⁵⁾, v ktorej posúdila existenciu a účinnosť štátnych rámcov zavedených na presadzovanie opatrení na zabránenie nekalým obchodným praktikám, ako aj úlohu, ktorú zohráva dobrovoľná Iniciatíva dodávateľského reťazca (SCI) fungujúca v celej EÚ a jej dobrovoľné platformy v jednotlivých štátoch.

4.2. V správe Komisie z roku 2016 sa zdôrazňuje skutočnosť, že veľká väčšina členských štátov už zaviedla regulačné opatrenia a verejné systémy presadzovania s cieľom poradiť si s nekalými obchodnými praktikami. Niektoré členské štáty zašli ďalej ako iné, mnohé však stále nie sú schopné riešiť „atmosféru strachu“, ktorú zažili obeť nekalých obchodných praktík. Vzhľadom na to, že na účinné riešenie nekalých obchodných praktík možno použiť rôzne prístupy, Komisia dospela k záveru, že v tejto fáze by konkrétne právne predpisy EÚ neboli prínosom.

4.3. SCI⁽¹⁶⁾ je spoločná iniciatíva ôsmich združení z EÚ. Zastupujú potravinársky a nápojový priemysel, značkových výrobcov potravín, maloobchodný sektor, MSP a obchodníkov s poľnohospodárskymi výrobkami. SCI sa začala v rámci „fóra na vysokej úrovni pre lepšie fungovanie potravinového reťazca“⁽¹⁷⁾ s cieľom pomôcť zainteresovaným subjektom poradiť si s nekalými obchodnými praktikami.

4.4. V správe sa dospelo k záveru, že SCI zvýšila povedomie o nekalých obchodných praktikách a je potenciálne rýchlejšou a lacnejšou alternatívou súdnych konaní. Mohla by takisto pomôcť riešiť cezhraničné otázky. Komisia takisto zdôrazňuje oblasti možného zlepšenia SCI, napríklad posilnenie nestrannosti štruktúry riadenia a umožnenie individuálnych dôverných sťažností.

5. Všeobecné pripomienky

5.1. Stanovisko EHSV k správe Komisie je v súlade s uznesením Európskeho parlamentu o nekalých obchodných praktikách v potravinovom dodávateľskom reťazci, ktoré bolo prijaté 7. júna 2016 so silnou podporou všetkých strán⁽¹⁸⁾. Parlament zdôrazňuje potrebu rámcových právnych predpisov EÚ a vyzýva Komisiu, aby vypracovala návrhy, ako bojovať proti nekalým obchodným praktikám v potravinovom dodávateľskom reťazci, aby sa zabezpečili spravodlivé zárobky pre poľnohospodárov a veľký výber pre spotrebiteľov. Parlament zdôrazňuje aj skutočnosť, že SCI a iné štátne dobrovoľné systémy aj systémy na úrovni EÚ by sa nemali podporovať ako alternatíva, ale „spolu s účinnými a silnými mechanizmami presadzovania na úrovni členských štátov, čím sa zabezpečí, že sťažnosti sa budú môcť podávať anonymne a zavedú sa odrádzajúce sankcie, ako aj koordinácia na úrovni EÚ“⁽¹⁹⁾.

5.2. Komisia sa domnieva, že SCI je stále príliš nová, aby sa posúdil jej úspech. EHSV však konštatuje, že SCI nie je pri odstraňovaní nekalých obchodných praktík a zneužívania sily kupujúceho účinná, a to z nasledujúcich dôvodov.

5.2.1. Vedúce postavenie maloobchodného sektora v SCI je hlavným faktorom, ktorý poľnohospodárov odrádza od toho, aby sa účinne angažovali v platforme, a to pre nedôveru medzi týmito zainteresovanými stranami. SCI preto neposkytuje dodávateľom anonymitu, ktorú požadujú, aby prekonalí „atmosféru strachu“. SCI okrem toho nemôže aktívne preverovať dodávateľské reťazce, a tak sa spolieha na to, že subjekty odvetvia budú podávať sťažnosti, čím dôkazné bremeno prenáša na obeť nekalých obchodných praktík.

⁽¹⁵⁾ COM(2016) 32 final.

⁽¹⁶⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/sk>.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/supply-chain-forum_sk.

⁽¹⁸⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. júna 2016 o nekalých obchodných praktikách v potravinovom dodávateľskom reťazci [2015/2065(INI)].

⁽¹⁹⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu 2015/2065(INI), tamtiež.

5.2.2. Komisia navrhuje, aby SCI povolila samoreguláciu nekalých obchodných praktík. Nedostatočné finančné sankcie však znamenajú, že kupujúcich nič neodrádza od používania inak ziskových nekalých obchodných praktík. Nedávno sa napríklad zistilo, že Tesco PLC používa pri riešení záležitostí so svojimi dodávateľmi nekalé obchodné praktiky napriek tomu, že je členom SCI. Tesco síce bolo nefinančne postihnuté britskými právnymi predpismi (arbitrom pre kódex zásobovania potravinami), ale SCI naň žiadnu sankciu neuvalila. Jediným odstrašujúcim prostriedkom SCI je schopnosť odobrať porušujúcemu podniku členstvo, ktorý by sa však v prípade Tesco TLC ešte len mal použiť. Ide o jasný príklad toho, že SCI nezabraňuje nekalým obchodným praktikám.

5.2.3. EHSV takisto konštatuje, že členmi SCI nie sú poľnohospodári a odborové zväzy. Zatiaľ čo niektoré organizácie sa nikdy nepripojili k iniciatíve ani k jej štátnym náprotivkom, fínsky ústredný zväz poľnohospodárskych výrobcov a vlastníkov lesov (MTK), zakladajúci člen SCI vo Fínsku, iniciatívu opustil s odôvodnením, že nefungovala, pretože zvyšovala riziko pre poľnohospodárov z dôvodu neposkytovania anonymity.

6. Súčasný mechanizmus presadzovania na zabránenie nekalým obchodným praktikám v Európe

6.1. Dvadsať členských štátov má legislatívne ustanovenia a regulačné iniciatívy, ich úspešnosť je však stále priemerná⁽²⁰⁾. Pätnásť z týchto členských štátov zaviedlo za posledných päť rokov systémy posudzovania a preukázalo značný výskyt nekalých obchodných praktík v dodávateľskom reťazci. Existuje však veľký rozdiel medzi rôznymi úrovňami regulácie a mnohé štátne orgány presadzovania práva nemôžu ukladať finančné sankcie, ani prijímať anonymné sťažnosti.

6.2. Kódex postupov pri zásobovaní potravinami⁽²¹⁾ (*Groceries Supply Code of Practice*, ďalej len „GSCOP“) Spojeného kráľovstva sa považuje za jedno z najpokrokovejších legislatívnych opatrení na predchádzanie nekalým obchodným praktikám⁽²²⁾. Pred vytvorením tohto kódexu existoval dobrovoľný kódex postupov, zistilo sa však, že je neúčinný pri predchádzaní nekalým obchodným praktikám z dôvodu nedostatočnej regulácie. GSCOP reguluje rozhodca pre kódex zásobovania potravinami (*Groceries Code Adjudicator*, ďalej len „GCA“), ktorý má právnu moc prijímať anonymné sťažnosti týkajúce sa nekalých obchodných praktík, začínať vyšetrovania *ex officio*, upozorniť na profesijné pochybenie týchto podnikov a ukladať pokuty maloobchodníkom za porušenie GCSOP do výšky 1 % ich ročného obratu. GCA však napriek všetkým úspechom môže regulovať iba vzťahy medzi maloobchodníkmi a ich priamymi dodávateľmi (so sídlom najmä v Spojenom kráľovstve). Táto otázka predstavuje „morálne riziko“, pri ktorom maloobchodníci aj ich priami dodávatelia prenášajú riziko na nepriamych dodávateľov prostredníctvom nekalých obchodných praktík.

6.3. Podobné vyšetrovania ako vyšetrovania Komisie pre hospodársku súťaž Spojeného kráľovstva sa viedli v Španielsku⁽²³⁾, vo Fínsku⁽²⁴⁾, Francúzsku⁽²⁵⁾, v Taliansku⁽²⁶⁾ a Nemecku a pri každom sa preukázal vysoký výskyt nekalých obchodných praktík v potravinovom dodávateľskom reťazci.

6.4. Mnohé európske subjekty obchodujú vo viacerých členských štátoch, takže majú príležitosť „nakupovať na veľkom fóre“ a obchádzať právne predpisy jednotlivých členských štátov. Vďaka neharmonizovanému legislatívnemu prostrediu v EÚ vznikli nerovnaké podmienky pôsobenia na jednotnom trhu. Okrem toho, pokiaľ právne predpisy upravujú iba vzťahy medzi priamymi dodávateľmi a maloobchodníkmi, znižuje používanie sprostredkovateľských organizácií maloobchodníkmi na nákup potravín účinnosť takýchto právnych predpisov, ako sa to deje v Spojenom kráľovstve. To je ďalším dôvodom prijať celoeurópske právne predpisy.

⁽²⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 15.

⁽²¹⁾ Vláda Spojeného kráľovstva, 2016: www.gov.uk/government/publications/groceries-supply-code-of-practice.

⁽²²⁾ Kódex bol vytvorený v dôsledku vyšetrovania, ktoré viedla Komisia pre hospodársku súťaž Spojeného kráľovstva, ktorá zistila, že maloobchodníci majú neprimeranú mieru moci v dodávateľskom reťazci, ktorá vedie k prenosu rizika smerom hore dodávateľským reťazcom.

⁽²³⁾ *Informe sobre las relaciones entre fabricantes y distribuidores en el sector alimentario*, Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia, 2011.

⁽²⁴⁾ Zo štúdie Fínskeho orgánu dohľadu nad hospodárskou súťažou z roku 2012 „vyplýva, že obchod s každodenným spotrebiteľským tovarom využíva svoju nákupnú silu viacerými takými spôsobmi, ktoré sú otázkou z hľadiska hospodárskej súťaže“.

⁽²⁵⁾ *Avis n° 12-A-01 du 11 janvier 2012 relatif à la situation concurrentielle dans le secteur de la distribution alimentaire à Paris*, Autorité de la Concurrence.

⁽²⁶⁾ *Indagine conoscitiva sul settore della Grande Distribuzione Organizzata*, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, 2013

6.5. Zámorskí dodávatelia obvykle dodávajú tovar maloobchodníkom v EÚ nepriamo cez dovozcov a iných sprostredkovateľov. V skutočnosti je malé povedomie o existencii týchto orgánov⁽²⁷⁾ a tí, ktorí o nich vedia, nemajú k väčšine orgánov presadzovania práva prístup, aby sa usilovali o nápravu v súvislosti s nekalými obchodnými praktikami.

7. Výzva na zavedenie európskej siete štátnych orgánov presadzovania práva na zabránenie nekalým obchodným praktikám

7.1. S uznaním pripomienok uvedených vyššie EHSV vyzýva na vytvorenie európskej siete orgánov presadzovania práva s cieľom zabrániť nekalým obchodným praktikám. Povaha nekalých obchodných praktík si vyžaduje, aby boli právnymi predpismi EÚ zakázané, a to s cieľom chrániť všetkých dodávateľov potravín, kdekoľvek sa nachádzajú, aj v tretích krajinách. Aby boli tieto opatrenia účinné, orgány presadzovania práva v rámci siete musia mať tieto funkcie:

- voľný prístup k všetkým aktérom a zainteresovaným subjektom v potravinovom dodávateľskom reťazci v EÚ, bez ohľadu na zemepisnú polohu,
- opatrenia na účinnú ochranu anonymity a dôvernosti zainteresovaných strán, ktoré chcú podať sťažnosť v súvislosti s nekalými obchodnými praktikami,
- možnosť vyšetrovať podniky *ex officio* s ohľadom na zneužívanie sily kupujúceho,
- možnosť ukladať finančné a nefinančné sankcie podnikom porušujúcim pravidlá,
- koordinácia na úrovni EÚ medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov,
- potenciál na medzinárodnú koordináciu s orgánmi presadzovania práva mimo EÚ s cieľom predchádzať nekalým obchodným praktikám, ku ktorým dochádza vo vnútri aj mimo jednotného trhu.

7.2. Vytvoriť štátne orgány presadzovania práva na riešenie sťažností týkajúcich sa nekalých obchodných praktík by malo byť cieľom všetkých členských štátov. Tieto orgány by mali byť navrhnuté s funkciami uvedenými vyššie ako minimálny štandard.

7.3. Legislatívne opatrenia na predchádzanie nekalým obchodným praktikám môžu a mali by byť nákladovo efektívne.

7.4. V uznesení Európskeho parlamentu sa takisto vyzýva Komisia, aby zabezpečila účinné mechanizmy presadzovania, ako je vytvorenie a koordinácia „siete vzájomne uznávaných štátnych orgánov na úrovni EÚ“⁽²⁸⁾.

7.5. Britský inštitút medzinárodného a porovnávacieho práva (*British Institute of International and Comparative Law* – BIICL) odporúča, aby EÚ prijala smernicu na stanovenie spoločných cieľov medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov s cieľom predchádzať nekalým obchodným praktikám a zahrnúť pravidlá európskej koordinácie týchto orgánov⁽²⁹⁾.

8. Súčasný osvedčený postup v odvetví na zabránenie nekalým obchodným praktikám

8.1. Zmluvy o stanovení pevných cien alebo minimálnych garantovaných cien založené na spravodlivých rokovaniach medzi nákupcami a dodávateľmi ponúkajú dodávateľom väčšiu mieru bezpečnosti, než pri predaji produktov na voľnom trhu. Avšak hoci tieto typy zmlúv zaručujú pevne stanovené ceny pre dodávateľov, táto prax by sa zlepšila, ak by bol pevne stanovený objem výrobkov alebo by boli záruky minimálneho objemu. V súčasnosti môžu kupujúci spätne meniť objemy alebo odmietnuť výrobky pri zmenách dopytu na trhu, niekedy v poslednej chvíli, čo vedie k nepredvídateľným nákladom na opätovný predaj, opätovné balenie alebo likvidáciu potravín.

⁽²⁷⁾ Organizácia Feedback, 2015, tamtiež.

⁽²⁸⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu 2015/2065(INI), tamtiež.

⁽²⁹⁾ Odkaz http://www.biicl.org/documents/872_biicl_enforcement_mechanisms_report_-_final_w_exec_sum.pdf?showdocument=1.

8.2. Niektorí dodávatelia do EÚ začali zamestnávať zástupcov ako tretie strany, ktorí majú kontrolovať výrobky pri príchode na miesto určenia, aby sa zabránilo neoprávneným nárokom za odmietnutie výrobkov od dovozcov. Takéto nároky vznikajú, keď sa zmení predbežný odhad ponuky a dopytu, čím sa zvyšuje riziko pre kupujúcich v neskorších fázach dodávateľského reťazca. Táto otázka je sezónna, pretože keď je ponuka vysoká a ceny sú preto nízke, dodávatelia sú vystavení väčšiemu riziku, že budú vznikáť nároky, než keď je ponuka nízka. Zatiaľ čo použitie zástupcov ako tretích strán určite znižuje frekvenciu takýchto nárokov za odmietnutie výrobkov pre vývozcov, tieto služby predstavujú pre dodávateľov dodatočné náklady, čím sa ďalej obmedzuje ich schopnosť investícií a inovácií v podnikaní. Menší dodávatelia si okrem toho vo všeobecnosti nemôžu dovoliť takúto pomoc, a preto nemajú úžitok z tejto praktiky.

9. Alternatívne potravinové dodávateľské reťazce

9.1. Existuje mnoho príkladov alternatívnych dodávateľských reťazcov, v ktorých existujú spravodlivejšie obchodné praktiky a nastáva spravodlivejšia rovnováha distribúcie či prerozdelenia. Existujú určité sľubné prístupy v oblasti spolupráce, ale tie stále viac ohrozujú rastúca moc podnikateľských skupín a nadnárodných spoločností.

9.2. Na zvýšenie spravodlivosti v potravinovom reťazci EÚ je potrebná kombinácia krokov s cieľom riešiť držanie moci v rukách veľkých podnikov v dodávateľskom reťazci na predchádzanie nekalým obchodným praktikám a posilniť vyrovnávaciu silu tým, že sa podporí rozvoj družstiev a alternatívnych kanálov na distribúciu potravín.

9.3. Družstvá a združenia poľnohospodárov v Európe i v zámorí umožnili dodávateľom agregovať objem výroby s cieľom zvýšiť predajnú silu, vstúpiť na hlavné trhy a vyjednať si lepšie ceny. Tieto obchodné modely umožňujú malým dodávateľom väčšiu kontrolu nad výrobou a predajom ich výrobkov a ponúkajú alternatívu k rozsiahlym rastúcim operáciám. Európsky parlament vyzval Komisiu, aby podporila obchodné modely s cieľom zvýšiť ich vyjednávaciu silu a postavenie v potravinovom dodávateľskom reťazci⁽³⁰⁾. Okrem toho je potrebné ešte intenzívnejšie podporovať spoluprácu výrobcov a družstiev zameranú na odvetvia a regióny⁽³¹⁾.

9.4. Režimy spoločenstvom podporovaného poľnohospodárstva a iné poľnohospodársko-spotrebiteľské družstvá umožňujú spotrebiteľom priamo prispievať k produkcii potravín, ktoré konzumujú. Z nedávnych údajov vyplýva, že v súčasnosti pôsobi v Európe 2 776 takýchto režimov spoločenstvom podporovaného poľnohospodárstva, pričom dodávajú potraviny 472 055 spotrebiteľom⁽³²⁾. Väčšie modely režimov „debničiek s produktmi“ tiež majú úžitok z krátkych dodávateľských reťazcov, pričom dodávajú produkty buď priamo do domácností spotrebiteľov, alebo na centralizované zberné miesta.

9.5. Priamy predaj agropotravinárskych výrobkov poľnohospodármi, napríklad na farmárskych trhoch, má dvojakú výhodu: pre výrobcov je to absencia nezákonných praktík, pričom môžu ťažiť z väčšej miery samostatnosti a vyšších príjmov, zatiaľ čo spotrebiteľia môžu mať prístup k čerstvým, pravým a udržateľným produktom, ktorých pôvod je istý. V jednej štúdii sa zistilo, že poľnohospodári mali oveľa vyššie príjmy zo svojich produktov, pokiaľ používali tieto dodávateľské reťazce namiesto tradičných trhov⁽³³⁾. Takéto iniciatívy by sa mali naďalej podporovať z verejných zdrojov, napríklad z platieb SPP v rámci druhého piliera, keďže vytvárajú rast a pracovné príležitosti a zároveň reagujú na potreby spotrebiteľov.

9.6. Členské štáty by mali vyvinúť spôsoby, ako zlepšiť situáciu poľnohospodárov a miestnych potravinárskych podnikov prostredníctvom priameho kontaktu so subjektmi verejného sektora pri zavádzaní nových smerníc o verejnom obstarávaní, pričom by mali prekročiť rámec logiky maximálnej zľavy.

⁽³⁰⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu 2015/2065(INI), tamtiež.

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 64.

⁽³²⁾ European CSA Research Group, 2015. Prehľad spoločenstvom podporovaného poľnohospodárstva v Európe. <http://urgenci.net/wp-content/uploads/2016/05/Overview-of-Community-Supported-Agriculture-in-Europe.pdf>.

⁽³³⁾ http://www.foeeurope.org/sites/default/files/agriculture/2015/eating_from_the_farm.pdf.

9.7. Okrem toho by sa malo začať s celoeurópskou kampaňou na zvýšenie povedomia a informovanosti o hodnote potravín. Ukazuje sa, že väčšie povedomie spotrebiteľov o význame výroby potravín a väčšie oceňovanie potravín je stále potrebné a mohlo by prispieť k spravodlivejším obchodným praktikám.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktoré definuje charakteristické vlastnosti rybárskych plavidiel“ (prepracované znenie)

[COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]

(2017/C 034/22)

Spravodajca: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Konzultácie	Rada, 01/06/2016 Európsky parlament, 06/06/2016
Právny základ	článok 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]
Rozhodnutie predsedníctva	14/06/2016
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	30/09/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	222/0/2

1. Závery

1.1. EHSV súhlasí s týmto návrhom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktoré definuje charakteristické vlastnosti rybárskych plavidiel (prepracované znenie), pretože ho považuje za potrebné a veľmi užitočné pre právo Únie.

2. Súvislosti

2.1. Cieľom návrhu Komisie je kodifikácia nariadenia Rady (EHS) č. 2930/86 z 22. septembra 1986, ktoré definuje charakteristické vlastnosti rybárskych plavidiel, zmenené nariadením Rady (ES) č. 3259/94 z 22. decembra 1994.

2.2. Táto kodifikácia nadväzuje na závery predsedníctva Európskej rady v Edinburhu z decembra 1992, ktoré potvrdili rozhodnutie Komisie pristúpiť ku kodifikácii všetkých aktov (pôvodných a neskorších znení) najneskôr po ich desiatej zmene.

2.3. Kodifikácia je potrebná na zjednodušenie, sprehľadnenie a transparentnenie práva Únie. To sa takto stane prístupnejším a pochopiteľnejším pre občanov a ponúkne im nové príležitosti lepšie využívať osobitné práva, ktoré im priznáva.

2.4. Kodifikácia sa musí uskutočniť v úplnom súlade s postupom prijímania aktov Únie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Návrh Komisie plne zachováva obsah kodifikovaných textov.

3.2. Tento návrh prepracovaného znenia však prináša určité vecné zmeny článku 5 ods. 3 nariadenia (EHS) č. 2930/86 s cieľom delegovať na Komisiu právomoc prispôbiť požiadavky na určovanie trvalého výkonu motora technickému pokroku. Preto sa tento návrh predkladá vo forme prepracovaného znenia.

3.3. Tento návrh prepracovaného znenia bol vypracovaný na základe predbežného konsolidovaného znenia nariadenia (EHS) č. 2930/86, ako aj jeho zmeny a doplnenia. Toto konsolidované znenie vypracoval Úrad pre vydávanie publikácií Európskych spoločenstiev za pomoci systému na spracovanie údajov v 23 úradných jazykoch.

3.4. Súčasťou návrhu sú tri prílohy, ktoré obsahujú zmeny a doplnenia (upravenej) prílohy nariadenia (ES) č. 3259/94 a – v prípade zmeny číslovania článkov – súvislosť medzi predchádzajúcim a novým číslovaním návrhu.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. EHSV súhlasí so zmenami znenia článku 5 ods. 3, ktorý dáva Komisii právomoc na prijímanie delegovaných aktov s cieľom prispôbiť požiadavky na určovanie trvalého výkonu motora technickému pokroku v súlade s požiadavkami, ktoré prijala Medzinárodná organizácia pre normalizáciu vo svojej odporúčenej medzinárodnej technickej norme ISO 3046/1, 2. vydanie, október 1981.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú opatrenia na riadenie, ochranu a kontrolu uplatniteľné v oblasti dohovoru Medzinárodnej komisie pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT) a ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1936/2001, nariadenie Rady (ES) č. 1984/2003 a nariadenie Rady (ES) č. 520/2007“

[COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]

(2017/C 034/23)

Spravodajca: **Thomas McDONOGH**

Konzultácia	Európsky parlament, 22/06/2016 Rada, 30/06/2016
Právny základ	článok 43 ods. 2 a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]
Rozhodnutie predsedníctva	12/07/2016
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	30/09/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	224/1/3

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta transpozíciu opatrení, ktoré od roku 2008 prijala Medzinárodná komisia pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT), do právnych predpisov EÚ. Výbor nabáda Európsku komisiu, aby vystupovala dôraznejšie v rámci ICCAT a iných regionálnych organizácií pre riadenie rybárstva (RFMO).

1.2. EHSV vyzýva všetky zainteresované strany, aby veľmi prísne presadzovali tieto a ďalšie ochranné opatrenia. Väčšina rybárov dodržiava pravidlá a zaslúži si rovnaké podmienky.

1.3. EHSV žiada Európsku komisiu, aby overila a v prípade potreby zrušila článok 7 ods. 2, ako aj zmenila články 9 ods. 1, 31, 32, 34 až 36 a 38 ods. 4, a to v súlade s návrhmi uvedenými v tomto stanovisku. Výnimka pre prekládku na mori navrhovaná v článkoch 52 až 59 by sa mala dôkladne prehodnotiť a prípadne odstrániť, ak má prevážiť všeobecná povinnosť prekládky v prístave.

2. Súvislosti

2.1. Okrem bilaterálnych dohôd, ako sú dohody o partnerstvách v oblasti udržateľného rybárstva alebo recipročné dohody, poskytuje spoločná rybárska politika (SRP) EÚ možnosť uzatvárať multilaterálne dohody v rámci RFMO. Tieto dohody sa zameriavajú na posilnenie regionálnej spolupráce s cieľom zabezpečiť ochranu a udržateľné využívanie zdrojov rýb.

2.2. Komisia ICCAT zodpovedá za ochranu tuniakov a tuniakovitých rýb (spolu okolo 30) v Atlantickom oceáne a priľahlých moriach. EÚ je zmluvnou stranou od roku 1997, keď nahradila jednotlivé členské štáty.

2.3. Komisia ICCAT má právomoc prijímať záväzné odporúčania, ktoré musia byť prevzaté do práva Únie, pokiaľ sa na ne už nevzťahujú predchádzajúce právne predpisy.

3. Poznámky

3.1. Článok 7 ods. 2 návrhu, obmedzujúci náhradu na plavidlá s rovnakou alebo nižšou kapacitou, vychádza z odporúčania ICCAT 14-01, ktoré už nie je platné. Odporúčanie 15-01, nové odporúčanie pre tropické tuniaky, nezahŕňa vo svojej súčasnej podobe žiadne obmedzenie, pokiaľ ide o náhrady.

3.2. Článok 9 ods. 1 o riadiacich plánoch pre zariadenia na zhlukovanie rýb (FAD) stanovuje termín na zaslanie sekretariátu ICCAT každý rok do 1. júla, čo je dátum stanovený v odporúčaní ICCAT 14-01. Termín stanovený v odporúčaní 15-01 je do 31. januára. Pretože tento termín platí pre Komisiu, členským štátom by sa mal stanoviť skorší termín, napríklad do 15. januára.

3.3. Články 31, 32, 34, 35 a 36, ktorými sa ukladá zákaz vykládky nepovolených žralokov, by mohli obsahovať odkaz na článok 15 ods. 4 základného nariadenia SRP⁽¹⁾, v ktorom sa stanovujú výnimky zo všeobecného zákazu odhadzovania úlovkov.

3.4. Článok 38 ods. 4 by sa mal začať ako v odporúčaní ICCAT 07-07 slovami „v realizovateľných prípadoch“. To by nemalo brániť tomu, aby sa rokovalo o záväznejšom kompromise v rámci ICCAT.

3.5. Článkami 54 a 55 sa majú zaviesť výnimky ICCAT pre plavidlá s dlhými lovnými šnúrami, pokiaľ ide o prekládku na mori, ale v prípade flotily EÚ by malo platiť všeobecné pravidlo, že všetky operácie prekládky sa vykonávajú v prístave.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Nariadenie (EÚ) č. 1380/2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na témy Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie)

[COM(2016) 270 – 2016/0133(COD)]

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Agentúre Európskej únie pre azyl, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 439/2010

[COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)]

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie [nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, na zistenie totožnosti neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva (prepracované znenie)]

[COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]

(2017/C 034/24)

Spravodajca: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Konzultácia	Rada Európskej únie, 15. 6. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 270 – 2016/0133(COD)], [COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)], [COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	27. 9. 2016
Prijaté v pléne	19. 10. 2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	215/1/4

1. Závery

1.1. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné efektívne a účinne zreformovať spoločný európsky azylový systém (CEAS) a zlepšiť legálne spôsoby vstupu do Európskej únie, pokiaľ ide o rešpektovanie práv prenasledovaných osôb.

1.2. V tomto duchu by sa mal navrhnúť skutočne spoločný systém povinný pre všetky členské štáty, ktorým by sa zjednotili všetky vnútroštátne právne predpisy, alebo, ak to nie je možné, zaviesť aspoň systém vzájomného uznávania rozhodnutí v oblasti azylu medzi všetkými členskými štátmi, čo by umožnilo vytvoriť skutočný spoločný európsky azylový systém (CEAS).

1.3. EHSV v každom prípade pozitívne hodnotí navrhnutý cieľ, ktorým je v záujme väčšej efektívnosti zlepšiť a urýchliť postup určenia zodpovedného členského štátu, domnieva sa však, že je potrebné lepšie objasniť a zahrnúť záručné ustanovenia týkajúce sa procesných otázok, individuálneho prístupu k žiadostiam, zachovania ustanovení o práve vlastného uváženia, zachovania lehoty v prípade zániku povinností členského štátu, práv žiadateľov a obmedzenia nápravného alokačného mechanizmu.

1.4. Mal by sa zabezpečiť súlad ustanovení navrhnutých v nariadení s platnými ustanoveniami v tejto oblasti a pridruženými opatreniami, ktoré plánuje EK zaviesť v rámci zásadnej zmeny systému CEAS, a tiež súlad s inými politikami Únie.

1.5. Všetky členské štáty musia žiadateľovi poskytovať podrobné a aktualizované informácie o postupoch v rámci dublinského systému v súlade s požiadavkami stanovenými v článku 4.

1.6. V záujme skutočnej udržateľnosti systému je nevyhnutné zaručiť rešpektovanie zásady proporcionality, pokiaľ ide o prístup žiadateľov k azylovému konaniu a schopnosť správnych orgánov členských štátov tento systém uplatňovať.

2. Súvislosti

2.1. Komisia zverejnila 6. apríla 2016 oznámenie, v ktorom konštatuje nedostatky v koncepcii a vykonávaní spoločného európskeho azylového systému, a najmä dublinských pravidiel, a definuje päť prioritných oblastí, na ktoré sa chce v záujme zlepšenia tejto situácie zamerať.

2.2. Komisia navrhuje reformu spoločného európskeho azylového systému s cieľom vytvoriť spravodlivejší, účinnejší a udržateľnejší systém prostredníctvom zmeny a doplnenia platného nariadenia č. 604/2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu.

2.3. Konštatuje, že dublinský systém nebol navrhnutý tak, aby zabezpečoval udržateľné, spravodlivé a účinné rozdelenie zodpovednosti za žiadateľov o medzinárodnú ochranu v rámci Únie. Dublinský systém nefungoval adekvátne a ani jednotne: skúsenosti z posledných rokov ukázali, že v prípade masových migračných tokov musí väčšinu žiadostí o medzinárodnú ochranu posúdiť určitý obmedzený počet členských štátov, čo v niektorých prípadoch vedie k čoraz častejšiemu porušovaniu pravidiel Európskej únie v oblasti azylu.

2.4. Na zmiernenie týchto nedostatkov Komisia navrhuje zmeniť a doplniť nariadenie, aby sa tak dosiahli tieto ciele:

- posilniť schopnosť systému účinne určiť členský štát zodpovedný za posúdenie žiadostí o medzinárodnú ochranu,
- odrádzať od zneužívania azylového systému a predchádzať sekundárnym presunom žiadateľov v rámci EÚ,
- zriadiť spravodlivejší systém rozdeľovania prostredníctvom nápravného mechanizmu, ktorý automaticky zistí, či niektorý členský štát čelí neprimerane vysokému počtu žiadostí o azyl,
- objasniť povinnosti žiadateľov o azyl v Európskej únii, ako aj dôsledky nesplnenia týchto povinností,
- zmeniť nariadenie Eurodac tak, aby sa prispôsobilo zmenám dublinského systému a mohlo zaistiť jeho správne uplatňovanie,
- posilniť mandát Európskeho podporného úradu pre azyl vytvorením Agentúry Európskej únie pre azyl.

3. Analýza

3.1. Navrhnuté dublinské kritériá na určenie zodpovednosti členského štátu

Všeobecné kritérium najčastejšie používané na presun zodpovednosti sa podľa platného nariadenia č. 604/2013 týka dokladov a miesta vstupu, v dôsledku čoho musia značný podiel zodpovednosti znášať členské štáty na vonkajších hraniciach. Údaje uložené v systéme Eurodac a vo vízovom informačnom systéme (VIS) sú akceptované ako dôkaz vo väčšine členských štátov, avšak v niektorých prípadoch sa nepovažujú za dostatočné dôkazy.

Podľa návrhu sa kritérium na určenie zodpovedného členského štátu použije iba raz a podľa článku 9 musí žiadateľ o azyl podať žiadosť v prvom členskom štáte vstupu bez ohľadu na to, či ide o neoprávnené prekročenie hranice alebo o legálny pobyt. V hierarchii kritérií uvedených v článkoch 10 a 17 platia aj ďalej podobné ustanovenia:

3.1.1. Maloleté osoby: V návrhu reformy sa zachovávajú platné ustanovenia, avšak len v prípade maloletých osôb bez sprievodu, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu.

3.1.2. Rodinní príslušníci: Návrhom sa rozširuje vymedzenie pojmu „rodinní príslušníci“, a to dvoma spôsobmi: zahŕňajú sa doň aj súrodenci žiadateľa a zohľadňujú sa rodiny, ktoré boli založené pred príchodom na územie členského štátu, nie však nevyhnutne v krajine pôvodu, ako sa stanovuje v nariadení Dublin III. Tieto dve ustanovenia majú zásadný význam, najmä, a to treba zdôrazniť, v situáciách, keď človek zostane opustený. K tomu naozaj dochádza v dôsledku skutočností, že súrodenci sa nepovažujú za rodinných príslušníkov, pričom sa to týka najmä maloletých osôb bez sprievodu, ktorých jediné rodinné väzby v členských štátoch stelesňujú súrodenci.

3.1.3. Povolenie na pobyt alebo vízum: V návrhu sa zachováva zodpovednosť členského štátu za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu v prípade vydania uvedených dokladov, zavádzajú sa však ustanovenia s cieľom objasniť kritériá na určenie zodpovednosti.

3.1.4. Neoprávnený vstup na územie členského štátu: V návrhu sa vypúšťa ustanovenie týkajúce sa zániku povinností po dvanástich mesiacoch odo dňa neoprávneného prekročenia hranice.

3.1.5. Ustanovenia o práve vlastného uváženia: V návrhu sa táto schopnosť členských štátov obmedzuje a stanovuje sa len možnosť, že členský štát prevezme zodpovednosť za žiadosť o medzinárodnú ochranu, za ktorú nie je zodpovedný, na základe rodinných väzieb, ktoré nespádajú do definície rodinných príslušníkov.

3.1.6. V súvislosti so závislými osobami sa v návrhu nič nemení, takže ak je žiadateľ z dôvodu tehotenstva, novonarodeného dieťaťa, závažného ochorenia, ťažkého zdravotného postihnutia alebo vysokého veku závislý od pomoci svojho dieťaťa, súrodenca alebo rodiča, ktorí sa oprávnenne zdržiavajú v niektorom z členských štátov, alebo ak sú títo závislí od pomoci žiadateľa, členské štáty ich ponechávajú spolu alebo ich zlúčia, ak rodinné putá existovali už v krajine pôvodu a ak sú schopní poskytnúť takúto pomoc a vyjadrili to písomne.

3.2. Postup určenia členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu

3.2.1. Cieľom návrhu reformy dublinského nariadenia je vytvoriť spravodlivejší a udržateľnejší systém zjednodušením postupu a zvýšením efektivity, avšak navrhnuté zmeny nie vždy smerujú k dosiahnutiu týchto cieľov.

V článku 3 návrhu sa zavádza posúdenie kritérií prípustnosti žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktoré sa vykoná skôr ako sa určí zodpovedný členský štát, pričom sa zatiaľ neposudzuje, či má žiadateľ rodinných príslušníkov v inom členskom štáte, a nezohľadňujú sa potreby maloletých osôb.

Kritériá prípustnosti, ktoré sa v tomto štádiu môžu posudzovať, sú späté s pojmi, ako je bezpečná tretia krajina, prvá krajina azylu, bezpečná krajina pôvodu a bližšie nešpecifikovaný právny pojem „hrozba pre národnú bezpečnosť“.

V návrhu sa zavádzajú zmeny v súvislosti s lehotami, ktoré sa výrazne skracujú, a urýchľujú sa readmisné postupy.

3.2.2. Reformou sa zo súčasného článku 19 vypúšťajú predpoklady na zánik povinností (že dotknutá osoba dobrovoľne opustila územie členských štátov na viac ako tri mesiace alebo bola vyhostená). Stanovuje sa, že ten istý členský štát bude zodpovedný za každú žiadosť, ktorú môže žiadateľ predložiť kedykoľvek, aj po tom, ako sa viackrát na dlhšie obdobie vrátil do svojej krajiny pôvodu, alebo v prípade, ak sa medzitým zmenila jeho osobná a rodinná situácia alebo sa výrazne zmenili podmienky v danom členskom štáte.

3.3. *Procesné záruky a rešpektovanie základných práv pri postupe určenia zodpovedného členského štátu*

3.3.1. **Právo na informácie:** V článku 6 ods. 1 sa posilňuje právo na informácie v prípade žiadateľov o medzinárodnú ochranu, v súvislosti s ktorými prebieha postup určenia zodpovedného členského štátu, a uvádza sa, aké informácie im treba poskytnúť.

3.3.2. **Právo na účinný opravný prostriedok:** V článku 27 sa ustanovuje povinnosť bezodkladne písomne oznámiť dotknutej osobe rozhodnutie o jej odovzdaní do zodpovedného členského štátu a informovať ju o možnosti odvolať sa proti tomuto rozhodnutiu. Článok 28 zaručuje, že odvolania proti rozhodnutiu o odovzdaní žiadateľa o medzinárodnú ochranu majú odkladný účinok, pričom sa pre prípad takéhoto preskúmania rozhodnutia stanovujú lehoty, hoci sú príliš krátke (len sedem dní na predloženie odvolania).

3.3.3. **Právo na voľný pohyb a zaistenie žiadateľov, v súvislosti s ktorými prebieha postup určenia zodpovedného členského štátu:** V článku 29 sa lehoty postupov v prípade, že je žiadateľ zaistený, skracujú na polovicu. Takisto sa skracuje lehota na vykonanie odovzdania alebo, v opačnom prípade, na prepustenie na slobodu, a to zo šiestich týždňov na štyri.

3.4. *Povinnosti a sankcie*

3.4.1. V návrhu sa výslovne stanovujú tieto povinnosti žiadateľov o medzinárodnú ochranu:

- podať žiadosť o medzinárodnú ochranu v prvom štáte, v ktorom žiadateľ neoprávnene prekročil hranicu, alebo v členskom štáte, v ktorom má povolený pobyt,
- čo najskôr predložiť všetky informácie a všetky dôkazové materiály, najneskôr počas pohovoru v rámci postupu určenia zodpovedného členského štátu, a spolupracovať s príslušnými orgánmi členského štátu povereného určením zodpovedného členského štátu,
- zdržiavať sa v členskom štáte, v ktorom prebieha postup na určenie zodpovedného členského štátu, a byť k dispozícii príslušným orgánom v tomto štáte,
- rešpektovať rozhodnutie o odovzdaní do zodpovedného členského štátu,

3.4.2. V prípade porušenia povinností sa v článku 5 stanovujú dôsledky z hľadiska postupov a prijímania, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami platnej smernice o spoločných konaniach (smernica 2013/32/EÚ) a smernice o prijímaní žiadateľov (smernica 2013/33/EÚ) a tiež v rozpore s Chartou základných práv EÚ.

- Ak žiadateľ nepredloží žiadosť v členskom štáte, v ktorom má povolený pobyt, alebo v členskom štáte, v ktorom neoprávnene prekročil hranicu, jeho žiadosť sa posúdi v zrýchlenom konaní v súlade s článkom 31 ods. 8 smernice 2013/32/EÚ. V uvedenom článku sa však takýto prípad nespomína, čo znamená, že by bolo treba rozšíriť počet prípadov, keď sa uplatňuje tento postup, ktorý v praxi znamená skrátenie lehôt na vecné preskúmanie žiadosti, zníženie záruk a väčšie ťažkosti identifikovať v takej krátkej lehote zraniteľné typy. Je to mimoriadne dôležité najmä v súvislosti s povinnosťou uvedenou v článku 24. ods. 3 smernice 2013/32/EÚ, že sa skrátené konanie nemá uplatňovať v prípade obzvlášť zraniteľných žiadateľov.
- Posudzujú sa len informácie a doklady predložené najneskôr počas pohovoru na účely určenia zodpovedného štátu. Na potvrdenie rodinných väzieb sú však často potrebné dôkazy, ktoré sa môžu dlho overovať.
- Žiadateľ nemá nárok na podmienky prijímania stanovené v článkoch 14 a 19 smernice 2013/33/EÚ v žiadnom inom členskom štáte: medzi týmito podmienkami prijímania, ktoré sa nezohľadňujú, je školská dochádzka maloletých osôb (článok 14 smernice 2013/33/EÚ), čo je v jasnom rozpore s právom na vzdelávanie maloletých osôb (články 14 a 24 Charty základných práv), zdravotnú starostlivosť presahujúcu pohotovostnú starostlivosť (článok 19 smernice 2013/33/EÚ) alebo primeranú životnú úroveň, ktorá žiadateľom zaručí živobytie a ochráni ich fyzické a psychické zdravie (článok 17 smernice 2013/33/EÚ).

- Takisto sa vylučuje možnosť odvolať sa proti zamietnutiu žiadosti o medzinárodnú ochranu v prípade žiadateľov, ktorých žiadosť bola zamietnutá a ktorí odišli do iného členského štátu (článok 20 ods. 5 návrhu). Toto ustanovenie môže byť v rozpore s článkom 46 smernice 2013/32/EÚ a článkom 47 Charty základných práv.

3.5. *Nápravný alokačný mechanizmus*

Zriaďuje sa nápravný mechanizmus pre prípad neprimerane vysokého počtu žiadostí, ktoré majú jednotlivé členské štáty posúdiť na základe vyššie uvedených kritérií. Aby sa mohlo určiť, či ide o takýto prípad, vypočíta sa na základe HDP a počtu obyvateľov referenčná hodnota, pokiaľ ide o počet žiadostí, za ktoré môže byť daný štát zodpovedný, a počet osôb, ktoré tento štát môže presídlieť. Ak toto číslo prekročí 150 %, automaticky sa aktivuje nápravný mechanizmus a žiadatelia o medzinárodnú ochranu daného členského štátu (členský štát podporený prostredníctvom alokačného mechanizmu) sa presunú do iných členských štátov (členský štát alokácie), ktoré sú vystavené menšej záťaži.

3.6. *Posilnenie systému Eurodac*

Návrh Komisie zahŕňa aj úpravu systému Eurodac s cieľom zlepšiť systém vytvorený v roku 2000 na zostavenie a používanie európskej databázy, v ktorej sú zaregistrované odtlačky prstov žiadateľov o medzinárodnú ochranu a rôznych kategórií nelegálnych emigrantov. Tento systém má uľahčiť uplatňovanie dublinského nariadenia, tým, že pomôže určiť, ktorý členský štát bol pre žiadateľa o medzinárodnú ochranu prvou krajinou vstupu do EÚ. Uvažuje sa o možnosti rozšíriť rozsah pôsobnosti a zahrnúť do databázy a uchovávať aj údaje o osobách pochádzajúcich z tretích krajín, ktoré nežiadajú o medzinárodnú ochranu a neoprávnene sa zdržiavajú na území EÚ.

3.7. *Nový mandát pre Agentúru EÚ pre azyl*

Komisia navrhuje zmeniť mandát Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) s cieľom uľahčiť fungovanie spoločného európskeho azylového systému a uplatňovanie dublinského nariadenia.

Komisia rozširuje mandát EASO, aby mohol tento úrad zastávať viac úloh a dohliadať na efektívne uplatňovanie spoločného európskeho azylového systému.

4. *Špecifické odporúčania*

4.1. *Maloleté osoby bez sprievodu*

Ustanovenia sú v rozpore s „najlepšími záujmami dieťaťa“, keďže v mnohých prípadoch maloleté osoby bez sprievodu z rôznych dôvodov nemajú možnosť požiadať o medzinárodnú ochranu, a nezaručujú ani zohľadnenie ich individuálnych potrieb.

4.2. *Neoprávnený vstup do členského štátu*

Vypustenie ustanovenia o zániku povinností po dvanástich mesiacoch odo dňa neoprávneného prekročenia hranice sa zdá byť vzdialené od jedného z hlavných cieľov reformy, ktorým je zaručiť udržateľné rozdelenie zodpovednosti a spravodlivejší systém. Členským štátom na vonkajšej hranici sa zrušením zániku povinností táto spravodlivosť nezaručí.

4.3. *Ustanovenia o práve vlastného uváženia*

4.3.1. EHSV nesúhlasí s obmedzením týchto ustanovení len na prípady rodinných väzieb odlišných od definície rodinných príslušníkov, keďže je nevyhnutné prihliadať na to, že v niektorom členskom štáte môže dôjsť k zlyhaniu systému, a to nielen z kvantitatívnych dôvodov – vysoký počet žiadateľov o medzinárodnú ochranu – ale aj z kvalitatívnych dôvodov, ktoré sa týkajú otázok súvisiacich s účinným uplatňovaním smernice 2013/32/EÚ o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany, pokiaľ ide o prístup žiadateľov o medzinárodnú ochranu k azylovému konaniu, informácie a poradenstvo, procesné záruky a osobitné postupy pre osoby, ktoré to uvedú. Aj smernica 2013/33/EÚ o normách prijímania v prepracovanom znení obsahuje spoločné normy, ktoré majú žiadateľom o medzinárodnú ochranu zaručiť vo všetkých členských štátoch porovnateľné životné podmienky, ako aj plné rešpektovanie ich základných práv.

4.3.2. Môže sa stať, že niektorý členský štát nebude schopný zaručiť uplatňovanie ustanovení uvedených v týchto smerniciach, preto je nevyhnutné zachovať ustanovenie nariadenia Dublin III, podľa ktorého sa každý členský štát môže rozhodnúť, že posúdi žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorá mu bola predložená, aj keď mu zodpovednosť za jej posúdenie neprislúcha.

4.3.3. Takisto treba zohľadniť, že mnohí žiadatelia o medzinárodnú ochranu sú vážne chorí alebo ťažko zdravotne postihnutí a nemajú rodinné väzby v žiadnom členskom štáte, avšak vzhľadom na ich osobitnú situáciu nie je možné – zo zdravotných dôvodov – premiestniť ich do zodpovedného členského štátu, preto sú závislé od členského štátu, kde požiadali o medzinárodnú ochranu. Tieto predpoklady by sa mali zahrnúť do návrhu nového znenia ustanovení o práve vlastného uváženia.

4.3.4. Je nevyhnutné zachovať zodpovednosť z humanitárnych alebo kultúrnych dôvodov, aby sa zaručilo, že sa bude brať ohľad na mimoriadne zraniteľné osoby, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu, v súlade s ustanoveniami smernice 2013/32/EÚ a že sa k nim bude pristupovať diferencovane so zreteľom na ich osobitnú situáciu.

4.4. *Postup určenia členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu*

4.4.1. Keď sa na základe posúdenia prípustnosti bez toho, aby sa vopred preskúmalo, či má žiadateľ príbuzných v inom členskom štáte alebo aby sa posúdili potreby maloletých, prijme rozhodnutie, že žiadosť o medzinárodnú ochranu je neprípustná, môže to byť v rozpore s právom na rodinný život zakotveným v článku 7 Charty základných práv EÚ a článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

4.4.2. Automatické uplatňovanie pojmov ako bezpečná tretia krajina, prvá krajina azylu či bezpečná krajina pôvodu a právneho pojmu „hrozba pre národnú bezpečnosť“ môže viesť k diskriminácii na základe štátnej príslušnosti alebo trasy, ktorou utečenec prišiel. Navyše sa v článku 3 ods. 3 stanovuje, že v prípade bezpečnej krajiny pôvodu a hrozby pre bezpečnosť sa uplatní zrýchlené konanie. Toto zrýchlené vybavovanie žiadostí nemôže v žiadnom prípade poškodiť procesné záruky z dôvodu skrátenia lehôt. Nemôže viesť ani k tomu, že sa tieto žiadosti o medzinárodnú ochranu nebudú posudzovať individuálne, ako sa stanovuje v článku 10 ods. 3 písm. a) smernice 2013/32/EÚ.

4.4.3. Článok 33 návrhu neprináša žiadne zlepšenie v súvislosti s výmenou informácií medzi členskými štátmi o zraniteľných prípadoch, zdravotnom stave a iných osobitných prípadoch žiadateľov, ktorí majú byť premiestnení, napriek tomu, že je to jeden z hlavných nedostatkov pozorovaných pri uplatňovaní dublinského systému v praxi.

4.4.4. Ustanovenie o zániku povinností v prípade, ak žiadateľ dobrovoľne opustí územie EÚ na viac ako tri mesiace alebo ak bol vyhostený, môže viesť k tomu, že nebudú zohľadnené rodinné väzby vytvorené v krajine pôvodu po podaní prvej žiadosti o medzinárodnú ochranu v EÚ alebo že pri podaní druhej žiadosti nebudú zaručené podmienky prijímania a postupov v zodpovednom členskom štáte, ktoré boli zaručené v prípade prvej žiadosti.

4.5. *Procesné záruky*

4.5.1. Pokiaľ ide o právo na informácie, v ustanovení o informovaní prostredníctvom informačného materiálu sa neprihliada na to, že vo väčšine členských štátov obsahuje takýto materiál len všeobecné informácie v jazyku, ktorý je pre žiadateľov sotva zrozumiteľný. Tieto informácie by sa žiadateľom mali vždy poskytovať pri pohovore.

4.5.2. V súvislosti s právom na účinný opravný prostriedok by sa tento prostriedok nemal obmedzovať len na tri uvedené prípady, keďže by sa tým obmedzil prístup k účinným prostriedkom nápravy:

- keď žiadateľovi hrozí neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v členskom štáte, v ktorom existujú systémové chyby v konaní o azyly,
- v prípade rozhodnutia o odovzdaní založenom na kritériu v súvislosti s maloletými osobami (článok 10), na kritériu v súvislosti s rodinnými príslušníkmi (články 11, 12 a 13 a na kritériu v súvislosti so závislými osobami (článok 18),
- v prípade rozhodnutia prevziať zodpovednosť za posúdenie (neodovzdať žiadateľa), keď sa neuplatnili kritériá rodinných väzieb.

4.5.3. Pokiaľ ide o právo na voľný pohyb a možnosť zaistiť žiadateľov, v súvislosti s ktorými prebieha postup na určenie zodpovedného štátu, obmedzenie obdobia zaistenia (na dva týždne) neprináša nič nové pokiaľ ide o to, v akých výnimočných prípadoch má byť vydaný príkaz na zadržanie. Keďže postupy jednotlivých štátov sú v tejto súvislosti odlišné, ako to konštatuje aj sama Komisia, bolo by žiaduce stanoviť jasné a presné kritériá týkajúce sa výnimočného charakteru zaistenia a posúdenia nevyhnutnosti a primeranosti tohto prostriedku.

4.6. Nápravný alokačný mechanizmus

4.6.1. Používanie takého vysokého kritéria, ako je 150 % kapacity daného členského štátu, môže ohroziť podmienky prijímania a konania v prípade žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí sa v tomto štáte už nachádzajú, kým sa nedosiahne táto hodnota. Ak bola podľa príslušných kritérií stanovená kapacita príjmu, bolo by logické aktivovať tento mechanizmus, keď sa táto kapacita prekročí, a nečakať, kým sa dosiahne 150 %. Navyše na to, aby bol tento mechanizmus účinný, by sa mala alokácia vzťahovať na všetkých, ktorí majú právo požiadať o azyl, bez ohľadu na krajinu pôvodu.

4.6.2. Tento mechanizmus sa použije skôr, ako sa určí zodpovedný členský štát, o čom rozhodne neskôr členský štát, kam boli žiadatelia presunutí. To znamená, že po presunutí z členského štátu podporeného prostredníctvom alokačného mechanizmu do členského štátu alokácie môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu opäť presunutý, tentoraz do tretej krajiny, kde sa nachádzajú jeho príbuzní, čo vedie k neefektívnosti systému a veľkému oneskoreniu z hľadiska prístupu ku konaniu v súvislosti s priznaním štatútu medzinárodnej ochrany.

4.6.3. Okrem toho, že je tento postup automatický, sa nezohľadňuje individuálna situácia žiadateľov o medzinárodnú ochranu ani osobitné potreby v prípade zraniteľných osôb, keď odovzdanie do členského štátu alokácie nemožno odporúčať.

4.6.4. Nápravný mechanizmus neprihliada na žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí prišli pred nadobudnutím účinnosti tejto reformy a premiestnenie sa nevzťahuje na žiadateľov, na ktorých sa predtým nemohli uplatniť kritériá na určenie zodpovedného členského štátu podľa článku 3, a žiadatelia, ktorí do členského štátu prišli skôr, ako bolo dosiahnutých 150 % kapacity. Toto všetko môže ohroziť dosiahnutie hlavného cieľa tohto mechanizmu a mať veľmi obmedzený vplyv na rozdelenie zodpovednosti pri posudzovaní žiadostí a na prijímanie.

4.6.5. Ak členské štáty budú mať možnosť vyhnúť sa uplatňovaniu tohto mechanizmu tým, že zaplatia určitú sumu za každého žiadateľa o medzinárodnú ochranu, ktorý nebude premiestnený na ich územie, môže to viesť k diskriminácii, keďže členské štáty si budú môcť podľa náboženstva alebo etnickej či štátnej príslušnosti vybrať, ktorých žiadateľov o medzinárodnú ochranu prijmú a ktorých neprijmú.

4.7. Systém Eurodac

Pri zvažovaní možností, ako upraviť príslušné nariadenie, by sa mala zdôvodniť nevyhnutnosť a primeranosť prijatých opatrení so zreteľom na citlivosť obsiahnutých údajov, najmä v súvislosti so žiadateľmi o medzinárodnú ochranu a dôvernosťou konania.

4.8. Mandát Agentúry EÚ pre azyl

EHSV súhlasí s predloženými návrhmi, pretože od spustenia EASO sa očakávania nenaplnili. Považujeme za potrebné posilniť a rozpracovať v novom návrhu úlohu existujúceho fóra na konzultácie s organizáciami, ktorého právomoci sú v praxi veľmi oslabené. Je potrebné, aby budúca agentúra mala k dispozícii informácie od týchto organizácií a aby sa mohla oprieť o aktivity, ktoré rozvíjajú v jednotlivých členských štátoch s cieľom monitorovať správne uplatňovanie spoločného európskeho azylového systému a jeho implementáciu.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ týkajúca sa vykurovania a chladenia“

[COM(2016) 51 final]

(2017/C 034/25)

Spravodajkyňa: **Baiba MILTOVIČA**

Žiadosť	Európska komisia, 16/02/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
	[COM(2016) 51 final]
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	06/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	229/3/3

1. Závery a odporúčania

1.1. Stratégia so zameraním na vykurovanie a chladenie, ktoré majú priamy vplyv na bežný život všetkých občanov EÚ, prichádza s výrazným oneskorením a je veľmi vítaná. V celej Európe existuje mnoho možností na zlepšenie, ak sa budú uplatňovať osvedčené postupy a vytvorí jednotný politický rámec s podporou dostupných financií.

1.2. Táto komplexná stratégia EÚ je mimoriadne ambiciózna. Vyplýva z nej, že dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky bude do značnej miery závisieť od efektívneho a konzistentného uplatňovania tejto stratégie na úrovni členských štátov. Navrhuje, aby posilnenie úlohy obnoviteľných zdrojov energie pri vykurovaní a chladení mohlo byť jediným najväčším prispievateľom k dosiahnutiu strednodobých a dlhodobých cieľov a malo by sa takto uznať v pokračujúcom programe energetickej únie.

1.3. EHSV preto odporúča, aby výročná správa o stave energetickej únie obsahovala osobitnú časť o pokroku tejto stratégie.

1.4. Výbor oceňuje prácu, ktorú vykonala Komisia pri identifikácii a zhromažďovaní údajov týkajúcich sa vykurovania a chladenia. Tieto údaje majú kľúčový význam. Eurostat by mal uprednostniť komplexnejší zber údajov, najmä o energii využívané na vykurovanie.

1.5. Úloha spotrebiteľa pri zabezpečovaní účinnosti akejkoľvek všeobecnej stratégie je kľúčová a výbor žiada ďalšie rozpracovanie návrhu komplexného európskeho dialógu o energetike, aby sa výrazne zlepšila informovanosť a vytvorili jasné stimuly pre zmenu správania spotrebiteľov. Takéto stimuly by mali byť nielen finančné, ale mali by tiež zdôrazniť pozitívny sociálny vplyv mnohých opatrení uvedených v stratégii a mali by byť zamerané na zraniteľné skupiny a osoby postihnuté energetickou chudobou.

1.6. Výbor odporúča, aby sa čo najskôr vykonala porovnávacia analýza systémov verejného a súkromného sektora na podporu účinných, nízkouhlíkových programov vykurovania a chladenia.

1.7. Na regionálnej a komunálnej úrovni vo všetkých členských štátoch treba zaviesť nový prístup k politike územného plánovania v súlade s navrhovanou stratégiou s cieľom zabezpečiť jej realizáciu. Výbor v tejto súvislosti vyzdvihuje úlohu Dohovoru primátorov a starostov.

1.8. Vysoká náročnosť energetických a klimatických cieľov EÚ sa musí pretaviť do explicitných príspevkov členských štátov pri vykonávaní národných plánov napr. prostredníctvom päťročných cieľov špecifikovaných podľa odvetví, pričom sa zavedú konkrétne ukazovatele na vykurovanie a chladenie.

2. Úvod

2.1. Stratégia vykurovania a chladenia poskytuje prvé špeciálne hodnotenie odvetvia ako celku na úrovni EÚ. Účty za vykurovanie a chladenie predstavujú približne 50 % celkovej spotreby energie v EÚ a sú naďalej najväčšou dlhodobou hnacou silou dopytu po energii, pričom vykurovanie budov tvorí najväčšie samostatné odvetvie. Udržateľný charakter technológií vykurovania budov znamená, že budú zohrávať dôležitú úlohu v tom, či EÚ dokáže splniť svoje strednodobé a dlhodobé ciele v oblasti klímy a energetiky. Vykurovanie priestorov a domáci ohrev vody v budovách predstavuje v súčasnosti jedno z najväčších využití energie v odvetví – a je najväčším problémom pri dekarbonizácii. V súčasnosti sa vykurovanie uskutočňuje najmä z energie z fosílnych palív priamo dodávaných do budov, čím vznikajú miestne problémy v oblasti bezpečnosti a emisií.

2.2. Zapojené sú všetky zložky občianskej spoločnosti. Energetické požiadavky väčšiny veľkých spracovateľských odvetví, kde sa teplo zvyčajne rozsiahlo využíva, priamo ovplyvňujú ich konkurencieschopnosť. Chladenie je nevyhnutné vo veľkej časti spracovania potravín, v distribúcii a v maloobchodnom a zásobovacom reťazci, pričom náklady na vykurovanie a chladenie v domácnostiach a ich efektívnosť sa týka všetkých.

2.3. Narastajúci počet domácností v jednotlivých členských štátoch vynakladá vysoký podiel príjmu na energie a zvyšuje sa úroveň energetickej chudoby. Ohrozené sú najmä staršie osoby, zraniteľné osoby, skupiny s nízkymi príjmami a EHSV navrhuje vytvoriť stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby s cieľom analyzovať a riešiť tento problém⁽¹⁾. V záujme efektívnych výsledkov treba súčinne kombinovať sociálne, finančné a technické opatrenia. Väčší dôraz na zber presných údajov o vykurovaní pomôže bojovať proti energetickej chudobe.

2.4. Vykurovanie a chladenie ako také nie sú ľahko alebo ekonomicky premiestniteľné. Vedie to k výrazne lokalizovaným a roztriešteným „trhom“. Chladenie predstavuje iba 5 % dopytu po energii, vykurovanie 95 %, čiže dopyt po vykurovaní výrazne prevažuje, hoci chladenie je mimoriadne dôležité v teplejších členských štátoch. Kapitálové investície do systémov vykurovania a chladenia sú zvyčajne strednodobé až dlhodobé, ale vývoj technológií a inovácií v tomto odvetví je rýchly

2.5. EHSV vo svojich predchádzajúcich stanoviskách⁽²⁾ požadoval integrovaný a jednotný politický prístup v odvetví energetiky a takisto významnejšiu úlohu pre občiansku spoločnosť a dialóg s občianskou spoločnosťou o týchto otázkach. V súčasnosti je to už aj formálne prioritou prostredníctvom balíka o energetickej únii a označenie vykurovania a chladenia za rozhodujúce odvetvie ponúka príležitosť na krížové odkazy a jednotnosť v mnohých legislatívnych balíkoch v oblasti zmeny klímy a energetiky, ktoré sa pripravujú.

3. Prehľad oznámenia Komisie a pripomienky

3.1. Oznámenie hodnotí potenciál odvetvia prispievať k napĺňaniu strategických cieľov v oblasti klímy a energetiky a dopĺňa ho sprievodný pracovný dokument, ktorý poskytuje analytické a vedecké podklady. Jeho cieľom je uprednostniť teplo ako oblasť politiky pre energetickú hospodárnosť a vyzýva na informovanú diskusiu a konsenzus o tejto téme a otázkach týkajúcich sa znižovania dopytu po energii a dekarbonizácie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 341, 21.11.2013, s. 21.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 84; Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 56; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 155; Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 75.

3.2. Tento strategický rámec identifikuje štyri kľúčové oblasti činnosti. Tepelná hospodárnosť budov, efektívna a udržateľná technológia vykurovania, integrovanie nevyužitých priemyselných potenciálov a zároveň zlepšenia jeho účinnosti, užšia synergia s elektrizačnou súpravou, v ktorej zohrávajú dôležitú úlohu tepelné čerpadlá a iné systémy obnoviteľných zdrojov energie. Mnohé možné kroky sú načrtnuté, ale podrobné riešenia sa predložia ako súčasť legislatívneho balíka na preskúmanie, ktorý zahŕňa energetickú úniu.

3.3. Hlavnou predstavou je dekarbonizácia prostredníctvom obnovy budov, efektívnejšie systémy vykurovania a chladenia, rozširovanie diaľkového vykurovania a prechod z fosílnych palív na nízkouhlíkové zdroje energie. Obytné budovy predstavujú najväčšiu časť európskeho fondu budov, pričom 60 – 70 % bytového fondu EÚ pochádza z obdobia pred rokom 1980 a domy majú najväčšiu konkrétnu spotrebu ($\text{kWh/m}^2/\text{rok}$). Nízka miera obnovy budov zvyšuje finančné zaťaženie spotrebiteľov. Domácnosti EÚ vynaložia v priemere 6,4 % svojho disponibilného príjmu (COM(2014) 520 final) na spotrebu energie určenú na chod domácnosti, približne dve tretiny pripadajú na vykurovanie a jedna tretina na iné účely. Čoraz viac domácností má problémy pri platení nákladov na energiu. Cenovo prijateľné vykurovanie a chladenie je nevyhnutné na zachovanie vysokej kvality života pre spotrebiteľov v domácnostiach.

3.4. Keďže nie všetky odvetvia môžu ísť nízkouhlíkovou energetickou cestou, najmä keď si mnoho spracovateľských odvetví vyžaduje energeticky náročné fosílna palivá, bude nevyhnutné využiť oveľa väčší podiel odpadového tepla vyrábaného niektorými priemyselnými zariadeniami a zariadeniami na výrobu energie ako vedľajší produkt. Pracovný dokument uznáva využívanie odpadového priemyselného tepla v systémoch diaľkového vykurovania, ako aj rozvoj úlohy nových technológií a alternatívnych palív, ktoré by mohli mať významný prínos.

3.5. Stratégia identifikuje viaceré významné výzvy. Fosílna palivá predstavujú viac ako 80 % energie, a preto je toto odvetvie rozhodujúce pri dosahovaní nízkouhlíkových cieľov a pri prechode na efektívnejší a bezpečnejší energetický systém. Dve tretiny budov v EÚ – väčšina z nich sa bude užívať aj v roku 2050 – boli postavené pred zavedením požiadaviek na energetickú hospodárnosť. Stimuly na „zlepšenie“ môžu byť roztrieštené v dôsledku vlastníckych alebo užívateľských podmienok a oslabené z dôvodu nedostatku vhodných programov financovania. Na trhu v odvetví vykurovania chýbajú hospodárska súťaž, odborná príprava a odborné znalosti medzi staviteľmi a montérmi a nedostatok osvetly o potenciálnych prínosoch medzi domácimi spotrebiteľmi. Miera obnovy budov je nízka (0,4 – 1,2 % ročne) a okrem toho energetická chudoba je čoraz väčším problémom v celej EÚ.

3.6. Takmer 50 % budov má kotly s účinnosťou nižšou ako 60 % v porovnaní so súčasnou technologickou úrovňou (ktorú v súčasnosti právne predpisy stanovujú pri výmene) nad úrovňou 90 %. Okrem toho má vykurovanie domácností (fosílna palivá a biomasu) významný vplyv na úroveň znečistenia ovzdušia v niektorých oblastiach Európy. Značná časť kotlov však funguje aj dlho po svojej technickej životnosti. Náklady zostávajú významným faktorom pri výmene a hoci je návratnosť vždy veľmi dobrá, pretrvávajú ťažkosti pri získavaní počiatočného kapitálu, najmä pri prechode na obnoviteľný zdroj tepla, ako sú solárne alebo geotermálne, či tepelné čerpadlá. V tomto storočí priemysel zaznamenáva výrazné úspory vďaka energetickej hospodárnosti, ale najmä MSP majú problémy pri určovaní priorit a financovaní zlepšenia.

3.7. Diaľkové vykurovanie, ktoré v súčasnosti zabezpečuje 9 % vykurovania v EÚ, je spôsobilé podstatne sa rozšíriť a využívaním odpadového tepla je schopnejšie prejsť na obnoviteľné alebo zmiešané zdroje tepla, než jednotlivé domácnosti. Kombinovaná výroba tepla a elektrickej energie je takisto nedostatočne rozvinutá a potenciál inteligentných budov – domácnosti, služby alebo priemysel – v prípade, že sa skombinuje s inteligentnými sieťami, tiež ponúka aj potenciálny nárast efektívnosti, ako aj možnosti väčšieho zapojenia domácnosti ako tzv. prozumentov (výrobcov-spotrebiteľov). Stratégia nepriamo navrhuje vypracovať „prozumizmus“ na úrovni jednotlivých domácností prostredníctvom nových technológií vykurovania domácností a šírenia osvetly.

3.8. Navrhnuté sú nástroje a riešenia. Jednotná integrácia, revízia a vykonávanie nástrojov EÚ v rámci rozvoja programu energetickej únie poskytne základ stratégie. Možno spomenúť najmä smernicu o energetickej efektívnosti (EED), smernicu o energetickej hospodárnosti budov (EPBD), smernice o ekodizajne a označovaní energetickými štítkami, smernicu o obnoviteľných zdrojoch energie a systém obchodovania s emisiami (ETS). Stratégia by mala pomáhať pri účinnejšej koordinácii týchto opatrení.

3.9. Opísané sú konkrétne podrobné kroky, ktoré Komisia uskutoční pri plnení uvedených výziev a pri podpore legislatívnych opatrení, ktoré sú už zavedené. Patrí sem podpora obnoviteľných zdrojov energie, stimulácia účasti občanov, lepšia spolupráca so združeniami spotrebiteľov, vyššia angažovanosť v inováciách napríklad prostredníctvom strategického plánu pre energetické technológie (plán SET) a podpora nových prístupov k financovaniu opatrení. Táto stratégia musí byť orientovaná na spotrebiteľa a zdôrazniť prechod na bezuhlíkové systémy založené na energii z obnoviteľných zdrojov a odpadovom teple.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Vykurovanie a chladenie zohrávajú významnú úlohu v priemysle, spracovaní potravín, skladovaní a v odvetví tretích služieb. Okrem toho majú vplyv na každého občana EÚ vďaka všeobecnej túžbe mať príjemné podmienky na život a prácu. Náklady a dostupnosť vykurovania a chladenia určujú nielen mieru energetickej chudoby v spoločnosti, ale aj konkurencieschopnosť celého podnikateľského sektora. EHSV preto víta tento prvý strategický prehľad o vykurovaní a chladení v EÚ.

4.2. Zámerom dokumentu je, aby realizácia načrtnutých stratégií bola kľúčovou pre dosiahnutie nižších nákladov, zvýšenie energetickej bezpečnosti, zníženie závislosti od dovozu a plnenie cieľov v oblasti klímy. Výbor plne podporuje tento zámer, ale poukazuje na rozsah a zložitosť výziev uvedených v stratégiách, pričom niektoré z nich sa možno podceňujú. Ide o náročné požiadavky kladené na členské štáty, požadované zmeny správania občanov, efektívnosť systémov finančnej podpory, opatrenia proti nestabilite cien za energiu a zvolenie a vykonávanie najefektívnejších technických riešení.

4.3. Spotrebiteľia v mnohých členských štátoch využívajú systémy diaľkového vykurovania, ktoré môžu mať značné výhody z hľadiska nákladov, efektívnosti a využívania odpadového tepla. EHSV naliehavo vyzýva inštitúcie EÚ, aby uznali jasný a pozitívny vplyv stratégie na toto odvetvie a podporili rozvoj a zlepšovanie miestnych systémov diaľkového vykurovania prostredníctvom finančných opatrení a ustanovení týkajúcich sa renovácie a technického zlepšenia. Modernizácia teplární môže priniesť značné výhody z hľadiska využívania energie a emisií, ako aj pripravované nové pravidlá koncepcie trhu by mali vyžadovať uplatňovanie najlepších dostupných techník. Mali by sa využiť najmä možné synergie medzi energiou z odpadu (s jej významným potenciálom) a diaľkovým vykurovaním.

4.4. Viac pozornosti by sa malo v stratégii venovať úlohe spotrebiteľov, a najmä významu vzdelávania a odbornej prípravy pri zmene správania. Osobitnou výzvou je osвета týkajúca sa vykurovania a nákladov v bytových budovách. Inteligentné budovy a inteligentné vykurovanie potrebujú inteligentných obyvateľov s účinnou digitálnou gramotnosťou. Stratégia nedostatočne zdôrazňuje úlohu, ktorú musia spotrebiteľia zohrávať pri tom, aby akákoľvek celková stratégia účinne fungovala. Tendencia vymeniť úspory vďaka energetickej efektívnosti za pohodlie a neochota spotrebiteľov výrazne zmeniť ich životný štýl, aby sa maximalizoval prínos nových technológií musia byť uznané prostredníctvom ďalšieho podrobného výskumu o spúšťačoch zmeny správania.

4.5. Táto stratégia objasňuje, že ciele finančné balíky budú mať zásadný význam pri podpore nevyhnutných verejných a súkromných investícií. EHSV konštatuje, že len veľmi malý podiel financovania schváleného pre odvetvie energetiky zo strany EIB prostredníctvom Európskeho fondu pre strategické investície sa zameriava na príslušné projekty vykurovania a chladenia. Pracovný dokument neobsahuje žiadne príklady ani analýzu príslušných systémov v členských štátoch, z ktorých len niektoré boli úspešné pri podnecovaní investícií.

4.6. Vzhľadom na rozhodujúci význam vykurovania a chladenia pri dosahovaní cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky, EHSV navrhuje, aby výročná správa o stave energetickej únie obsahovala osobitnú časť o pokroku a ďalších krokoch na základe výziev uvedených v oddiele tri stratégie. Prinieslo by to dve značné výhody:

— určilo by to hlavnú úlohu vykurovania pri plnení cieľov a nastolilo požiadavku, aby všetky aspekty energetickej únie uznali túto skutočnosť,

- znamenalo by to konkrétne zameranie sa v správe na spotrebiteľa a podporu úsilia postaviť spotrebiteľov a zraniteľné skupiny do centra diania.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Sprievodný pracovný dokument používa údaje z rôznych zdrojov s cieľom vytvoriť obraz o tom, ako sa energia v EÚ využíva na vykurovanie a chladenie. Vyskytujú sa aj odhady a primerané dedukcie, ale v zásade ide o situáciu v odvetví v období 2012/13. Užitočné by boli podrobnejšie údaje o trendoch v posledných desiatich rokoch. Eurostat by mal uprednostniť komplexnejší zber údajov, najmä o energii využíwanej na vykurovanie ⁽³⁾.

5.2. Treba tiež poznamenať, že ak bude 90 % predpokladaného rastu v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov využívaných pri vykurovaní do roku 2020 pochádzať z biomasy, tak zníženie emisií častíc a plynov z procesu spaľovania biomasy bude naďalej predstavovať výzvu. Závery aktualizovanej politiky EÚ v oblasti udržateľnej bioenergie na roky 2020 – 2030 budú mimoriadne dôležité (majú byť súčasťou balíka opatrení v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov plánovaného pred koncom roku 2016) a popri iných otázkach by mali brať do úvahy negatívny vplyv niektorých druhov biomasy na zdravie.

5.3. Existujú značné rozdiely medzi členskými štátmi v energetických systémoch, právnych štruktúrach, stavebných technológiách a podnikateľských modeloch. Nadchádzajúce legislatívne balíky týkajúce sa plnenia stratégie by mali poskytovať priestor pre vnútroštátne úpravy.

5.4. Pokiaľ ide o uznanie tejto rozmanitosti vo všetkých členských štátoch, okrem stanovenia požadovaných cieľov je dôležité, aby sa zachovala technologická neutralita v spôsobe, ako ich čo najlepšie splniť na vnútroštátnej a miestnej úrovni. Rozsiahle skúsenosti miest a miestnych samospráv pri príprave udržateľných energetických plánov, ako to vyjadruje Dohovor primátorov a starostov, ponúkajú cenné poznatky.

5.5. Stratégia navrhuje, aby retailové banky poskytovali osobitné pôžičky dostupné na financovanie obnovy nájomných budov v súkromnom vlastníctve, ale európski poskytovatelia hypoték (The European Mortgage Federation-European Covered Bond Council) plánujú umožniť vlastníkom domov požiadať o nižšie miery splácania, ak vykonajú opravy zamerané na energetickú účinnosť, a nižšie úrokové sadzby pri pôžičkách na ich splatenie. EHSV vyzýva európske regulačné orgány, aby urýchlili a pozitívne zväzili túto iniciatívu.

5.6. Výbor vo viacerých stanoviskách poukázal na rast spoločností poskytujúcich energetické služby (ESCO) ⁽⁴⁾ a úlohu, ktorú môžu zohrávať pri podpore energetickej účinnosti a možnosti výberu pre spotrebiteľov. Hoci víta tento príspevok, EHSV vyzýva Komisiu, aby nabádala členské štáty na zabezpečenie riadneho dohľadu a monitorovania ESCO alebo podobných súkromných orgánov s cieľom chrániť záujmy spotrebiteľov. Dôvera spotrebiteľov v tieto služby a iné energetické poradenské programy predstavuje životne dôležitú otázku ⁽⁵⁾.

5.7. EHSV vysoko oceňuje iniciatívu Európskej komisie v rámci občianskeho energetického fóra v Londýne a žiada väčšiu účasť občanov, ktorá sa má podporiť prostredníctvom väčšej spolupráce s európskymi spotrebiteľskými združeniami. Zložité právne, regulačné, technické, spoločenské zmeny a zmeny v správaní na podporu energetickej transformácie si budú vyžadovať porozumenie, prijatie a osvojenie zo strany verejnosti, aby mohli naplno rozvinúť svoj potenciál. Väčší dôraz na účasť občanov je uvedený v návrhu EHSV na európsky dialóg o energetike, ktorý spĺňa tieto očakávania.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 117.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005, s. 115; Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 62; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 134.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 84.

5.8. Táto stratégia vyzýva na to, aby mal najvyššiu prioritu radikálny, koordinovaný prístup k vykurovaniu a chladeniu. Takýto postup by sa mal začleniť do súčasného preskúmania legislatívy a balíkov dokumentov. Preto musia preskúmania smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti (EED), smernice 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov (EHB), nová smernica o energii z obnoviteľných zdrojov (REDII) na obdobie 2020 – 2030 a aktualizovaná politika EÚ v oblasti udržateľnosti bioenergie osobitne odkazovať na ústredný význam vykurovania a chladenia a prijať koordinačné opatrenia navrhované v tejto stratégii.

5.9. Výbor preto s obavami konštatuje, že sme v nedávnom uverejnenom nariadení o spoločnom úsilí (COM(2016) 482 final) nevyužili možnosť urobiť z energetickej hospodárnosti prioritu. Členské štáty vo východnej Európe by mohli viac využiť obnovu budov na riešenie problémov súvisiacich so znečistením, energetickou závislosťou a chudobou a toto nariadenie by mohlo poskytnúť zdroje potrebné na to, aby sa táto vízia premenila na skutočnosť.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu“

[COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]

(2017/C 034/26)

Spravodajca: **Raymond HENCKS**

Konzultácia	Európska komisia, 06/07/2016
Právny základ	článok 53 ods. 1 a článok 62 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]
Príslušná sekcia	Sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	218/2/7

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV uznáva, že vzhľadom na vývoj na audiovizuálnom trhu, ktorý je výsledkom vzniku nových foriem služieb, nástupu nových subjektov a rozvoja nových foriem spotreby „na požiadanie“, je úprava európskeho regulačného rámca pre audiovizuálne mediálne služby nevyhnutná. Podporuje kroky Európskej komisie zamerané na aktualizáciu smernice o audiovizuálnych mediálnych službách z roku 2010 s výhradou nižšie uvedených pripomienok.

1.2. S audiovizuálnymi mediálnymi službami by sa nemalo zaobchádzať tak, akoby mali len obchodnú hodnotu. EHSV sa domnieva, že opatrenia na ochranu maloletých a mladistvých, ako aj opatrenia, ktoré majú zaručiť zapojenie osôb so zdravotným postihnutím a starších, chudobných alebo vylúčených osôb do spoločenského a kultúrneho života, by sa nemali podriaďovať hospodárskym aspektom.

1.3. EHSV berie na vedomie plánované vypustenie súčasného článku 7 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách, ktorým sa upravuje prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím a ktorý by sa mal nahradiť návrhom smernice o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb [COM(2015) 615 final]. Ak by sa tento návrh Komisie neschválil, uvedený článok 7 by sa mal prehodnotiť tak, aby členským štátom vznikla povinnosť podporovať okrem iného posunkovú reč, titulkovanie, zvukový opis a zrozumiteľné orientovanie sa v ponuke.

1.4. EHSV schvaľuje, že Európska únia v duchu kultúrnej rozmanitosti podporuje šírenie európskych diel a že veľkí poskytovatelia audiovizuálnych mediálnych služieb sú povinní ponúkať vo svojich programoch alebo katalógoch stanovené podiely týchto diel. Napriek tomu však navrhuje, aby sa minimálny 20 % podiel európskych diel stanovený pre veľkých poskytovateľov videí na požiadanie zvýšil na 50 %, tak ako v prípade minimálneho podielu stanoveného pre televízne vysielanie. Rovnako navrhuje, aby sa stanovil minimálny 20 % podiel pre tých poskytovateľov, ktorí majú nízky obrat alebo malú skupinu divákov, pričom by sa presne vymedzilo, čo sa rozumie pod pojmami „nízky obrat“ a „malá skupina divákov“.

1.5. EHSV je proti tomu, aby mali členské štáty možnosť ukladať platenie finančných prostriedkov za služby na požiadanie, ktoré sú v ich právomoci alebo ktorých poskytovatelia sú usadení v inom členskom štáte a zameriavajú sa na ich vnútroštátne publikum, a to vo forme priamych investícií do príslušných diel alebo poplatkov určených národným filmovým fondom, keďže by to mohlo narušať hospodársku súťaž v závislosti od toho, či by členský štát zaviedol alebo nezaviedol takéto príspevky, a zároveň by to mohlo znevýhodňovať audiovizuálne služby daného členského štátu, ktoré by boli určené jeho občanom usadeným v inom členskom štáte.

1.6. Pokiaľ ide o ochranu maloletých, EHSV súhlasí s tým, aby sa v návrhu smernice zaviedlo zosúladenie noriem ochrany, ktoré platia pre poskytovateľov platforiem na zdieľanie videí, s normami, ktoré platia pre televízne vysielanie. Žiada však, aby sa táto príležitosť využila na spresnenie ustanovenia článku 27 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách (2010/13/EÚ), podľa ktorého členské štáty prijímajú opatrenia, aby zabezpečili, že televízne vysielanie v čase, keď sa maloleté osoby nachádzajú v oblasti prenosu, nezahŕňa žiadne programy, ktoré by mohli vážne poškodiť ich telesný, duševný alebo mravný vývoj. EHSV navrhuje, aby sa stanovil presný časový rozvrh a aby sa doň zahrnul zákaz reklamy na alkoholické nápoje.

1.7. EHSV schvaľuje zmenu navrhovanú prostredníctvom nového článku 6, v ktorom sa stanovuje, že audiovizuálne mediálne služby nemôžu obsahovať žiadne podnecovanie k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo členovi takejto skupiny vymedzenej na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo presvedčenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Napriek tomu však upozorňuje na skutočnosť, že v novom článku 28 a o platformách na zdieľanie videí sa zabudol uviesť odkaz na vymedzenie na základe pohlavia, sexuálnej orientácie a zdravotného postihnutia a že používaná terminológia je občas odlišná. Navrhuje, aby sa do článku 28a ods. 1 písm. b) prevzali rovnaké formulácie, ako sa uvádzajú v článku 6.

1.8. V rámci ochrany istej skupiny občanov pred obsahom zahŕňajúcim podnecovanie k násiliu alebo nenávisti a ochrany maloletých pred obsahom, ktorý môže narušiť ich vývoj, EHSV schvaľuje podporu koregulácie a samoregulácie prostredníctvom kódexov správania, a to za predpokladu, že skupina európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby (ERGA) bude naozaj vytvorená a bude mať k dispozícii prostriedky na riadne vykonávanie svojich právomocí konkrétne stanovených v článku 30a ods. 3 písm. c).

1.9. EHSV je proti návrhu Európskej komisie, aby sa pre audiovizuálne mediálne služby vyhradil väčší priestor a väčšia pružnosť v oblasti reklamy, čo by bolo na úkor spotrebiteľov, ktorí tak budú konfrontovaní s vyšším počtom prerušení programov s cieľom vkladať dlhšie reklamné bloky v hlavnom vysielacom čase a počas vysokej sledovanosti. Hrozí, že tieto nové pravidlá reklamného prerušovania zároveň budú mať vplyv na celistvosť diel a osobnostné práva autorov.

1.10. EHSV sa domnieva, že pravidlá dohľadu zo strany národných regulačných orgánov sú nedostatočné, pokiaľ ide o fiktívne podniky jedného členského štátu, ktoré využívajú satelitné kapacity tretej krajiny na dosiahnutie vysokej sledovanosti v inom členskom štáte, a že tieto pravidlá by sa mali zrevidovať a doplniť o ustanovenie, podľa ktorého by sa na operátora, ktorý disponuje licenciou na poskytovanie audiovizuálnych služieb v jednom členskom štáte, ale poskytuje tieto služby v inom členskom štáte, vzťahovali právne predpisy oboch členských štátov.

2. Úvod

2.1. Európske pravidlá upravujú oblasť audiovizuálnych médií a zaručujú kultúrnu rozmanitosť a voľný obeh audiovizuálneho obsahu v EÚ už od roku 1989. Smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách, ktorá bola z dôvodu technologického a komerčného vývoja niekoľkokrát aktualizovaná, sa na európskej úrovni harmonizujú všetky vnútroštátne právne predpisy o audiovizuálnych médiách. V súčasnosti sa táto smernica vzťahuje na televízne vysielanie a na služby videa na požiadanie.

2.2. Audiovizuálne mediálne prostredie sa rýchlo mení z dôvodu rastúceho zblížovania televízneho vysielania a služieb šírených cez internet. Objavujú sa nové podnikateľské modely, nové technologické nástroje komunikácie a nové subjekty, najmä poskytovatelia videí na požiadanie a platformy na zdieľanie videí, poskytujú audiovizuálny obsah na internete.

2.3. Na televízne vysielanie a video na požiadanie sa vzťahujú odlišné pravidlá a rozdielne úrovne ochrany spotrebiteľa. Komisia chce preto zabezpečiť lepšiu rovnováhu v rámci pravidiel, ktoré sa budú vzťahovať na tradičných poskytovateľov televízneho vysielania, na poskytovateľov videí na požiadanie a na platformy na zdieľanie videí.

3. Obsah návrhu Komisie

3.1. Komisia v rámci svojej stratégie pre jednotný digitálny trh navrhuje aktualizáciu smernice o audiovizuálnych mediálnych službách s cieľom vytvoriť spravodlivejšie prostredie pre všetky trhové subjekty, podporovať európsku kultúrnu rozmanitosť a európske filmy, lepšie chrániť maloletých, bojovať proti prejavom nenávisti a podnecovaniu násillia, zabezpečiť nezávislosť regulačných orgánov v oblasti audiovizuálnych mediálnych služieb a poskytnúť väčšiu pružnosť poskytovateľom vysielania v oblasti reklamy. Zrevidovaná smernica o audiovizuálnych mediálnych službách sa bude vzťahovať aj na online platformy a stránky na zdieľanie videí a obsahu.

3.2. Komisia navrhuje tieto opatrenia:

3.2.1. Zodpovedný prístup platforiem na zdieľanie videí

Platformy na zdieľanie videí by mali chrániť maloleté osoby pred škodlivým obsahom a všetkých občanov pred podnecovaním k násilliu, nenávisti alebo rasizmu. Komisia vyzve všetky platformy na zdieľanie videí, aby v rámci aliancie spolupracovali v záujme lepšej ochrany maloletých na internete, s cieľom vypracovať kódex správania pre toto odvetvie. Národné audiovizuálne regulačné orgány budú oprávnené zabezpečovať dodržiavanie pravidiel, čo by podľa platných vnútroštátnych právnych predpisov mohlo zahŕňať aj ukladanie pokút. Opatrenia na ochranu spotrebiteľov stanovené v smernici o elektronickom obchode sa budú vzťahovať aj na platformy na zdieľanie videí.

3.2.2. Posilnenie úlohy národných audiovizuálnych regulačných orgánov

Smernicou sa zaručí nezávislosť národných regulačných orgánov. Úloha skupiny európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby (ERGA), zloženej z 28 národných audiovizuálnych regulačných orgánov, sa vymedzí v právnych predpisoch EÚ. Skupina ERGA zhodnotí kódexy správania v súvislosti s koreguláciou a bude poskytovať poradenstvo Európskej komisii.

3.2.3. Rozvinutejšia európska tvorivosť

Cieľom Komisie je zabezpečiť, aby vysielatelia naďalej venovali minimálne polovicu vysielacieho času európskym dielam, a ukladá poskytovateľom služieb na požiadanie povinnosť, aby do svojich katalógov zahrnuli minimálne 20 % európskeho obsahu. V návrhu sa rovnako stanovuje, že členské štáty budú môcť požadovať, aby sa prostredníctvom služieb na požiadanie, ktoré sú dostupné alebo sa šíria na ich území, odvádzali finančné príspevky na produkciu európskych diel.

3.2.4. Väčšia pružnosť v oblasti reklamy šírenej vysielateľmi

Touto novou úpravou v oblasti audiovizuálnych služieb sa vysielateľom nezvýši celkový objem prípustného reklamného času medzi 7.00 hod. a 23.00 hod., ale získajú vďaka nej väčšiu pružnosť, keďže si budú môcť vybrať presné momenty, v ktorých budú umiestňovať reklamné bloky. Preto sa navrhuje, aby sa zrušilo hodinové obmedzenie a aby sa zaviedlo denné obmedzenie na úrovni 20 % reklamy medzi 7.00 hod. a 23.00 hod. Vysielatelia a poskytovatelia služieb na požiadanie budú využívať väčšiu pružnosť, aj pokiaľ ide o umiestňovanie produktov a sponzorstvo.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV podporuje rozmanitosť audiovizuálnych mediálnych služieb, pričom podporuje voľný obeh informácií, rozvoj kultúry a slobodnú tvorbu názorov, a to v podmienkach, ktoré umožňujú zachovanie plurality informácií, ako aj kultúrnej a jazykovej rozmanitosti.

4.2. Rovnako schvaľuje, že návrh smernice sa zameriava na rešpektovanie základných práv a dodržiavanie zásad zakotvených v Charte základných práv Európskej únie, najmä pokiaľ ide o právo na slobodu prejavu, slobodu podnikania, právo na opravný prostriedok, ako aj podporu uplatňovania práv dieťaťa.

4.3. Podporuje kroky Európskej komisie, ktorých cieľom je zhodnotiť európske dedičstvo, rozvíjať audiovizuálnu tvorbu v Európe a zvyšovať produkciu a obeh kvalitných európskych programov a zároveň rešpektovať zásady ľudskej dôstojnosti a zabezpečovať vysokú úroveň ochrany maloletých, spotrebiteľov a osobných údajov, ako aj spravodlivú hospodársku súťaž.

4.4. EHSV uznáva, že vzhľadom na vývoj na audiovizuálnom trhu, ktorý je výsledkom vzniku nových foriem služieb, nových technologických nástrojov komunikácie, nástupu nových subjektov a rozvoja nových foriem spotreby „na požiadanie“, je úprava európskeho regulačného rámca pre audiovizuálne mediálne služby nevyhnutná.

4.5. Vzhľadom na zložitosť právnych predpisov o poskytovaní audiovizuálnych mediálnych služieb sa EHSV domnieva, že v záujme jasnosti a prehľadnosti by sa zmeny a doplnenia, ktoré by sa mali prostredníctvom tohto návrhu smernice zaviesť do smernice 2010/13/EÚ z 10. marca 2010 o audiovizuálnych mediálnych službách, mali zhrnúť do jedného konsolidovaného textu.

4.6. Audiovizuálne mediálne služby sú základné verejné služby hospodárskej, spoločenskej a kultúrnej povahy, ktoré sú nositeľkami hodnôt a zmyslu, ktoré z veľkej časti vyzdvihujú ľudské práva a s ktorými by sa nemalo zaobchádzať tak, akoby mali len obchodnú hodnotu. Platí to najmä pre maloletých a mladistvých, ktorých odborná príprava a vzdelávanie čoraz viac závisia od médií a vzhľadom na vplyv audiovizuálnych mediálnych služieb na spôsob, akým si diváci a poslucháči formujú svoj názor, ale rovnako to platí, aj pokiaľ ide o osoby so zdravotným postihnutím a staršie, chudobné alebo vylúčené osoby, ktoré sa vyzývajú na účasť a zapojenie do spoločenského a kultúrneho života, ktorý je neoddeliteľne spätý s poskytovaním prístupných a cenovo dostupných mediálnych služieb.

4.7. EHSV berie na vedomie, že súčasný článok 7 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách, ktorý je mimoriadne nejasný a nič nehovoriaci, sa vypúšťa a má sa nahradiť smernicou o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb [COM(2015) 615 final], ktorá je v súčasnosti len v štádiu návrhu.

4.8. Ak sa nepodarí naplniť iniciatívu Komisie, ktorej cieľom je prostredníctvom európskeho legislatívneho aktu vytvoriť všeobecný rámec týkajúci sa prístupnosti tovarov a služieb v súlade s Dohovorom OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím, mali by sa do nového článku 7 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách začleniť záväznejšie právne ustanovenia, na základe ktorých by členským štátom vznikla povinnosť podporovať okrem iného posunkovú reč, titulkovanie, zvukový opis a zrozumiteľné orientovanie sa v ponuke, a to v súlade s odôvodnením 46 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách z roku 2010. EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že v členských štátoch, v ktorých sa audiovizuálne vysielanie bežne titulkuje, je obzvlášť vysoký počet občanov, ktorí hovoria dvomi alebo viacerými jazykmi.

4.9. EHSV schvaľuje, že Európska únia v duchu kultúrnej rozmanitosti podporuje šírenie európskych diel a že veľkí poskytovatelia audiovizuálnych mediálnych služieb sú povinní ponúkať vo svojich programoch alebo katalógoch stanovené podiely týchto diel.

4.10. Pokiaľ ide o minimálny 20 % podiel európskych diel, ktorý sa stanovuje pre veľkých poskytovateľov služieb videí na požiadanie, táto povinnosť si od nich nebude vyžadovať dodatočné úsilie, pretože tento cieľ už dosahujú (pozri štatistiky Európskeho audiovizuálneho observatória). Tento podiel je navyše veľmi skromný oproti tomu, ktorý platí pre lineárnych vysielateľov, ktorí musia stále dodržiavať minimálne 50 % podiel európskych diel. Minimálny podiel, pokiaľ ide o služby videa na požiadanie, by preto mal byť rovnaký ako podiel stanovený pre televízne vysielanie.

4.11. EHSV vyjadruje niekoľko výhrad, pokiaľ ide o možnosť udeľovania výnimiek týkajúcich sa európskych diel malým a stredným podnikom, ktoré majú nízky obrat alebo malú skupinu divákov, keďže by to mohlo predstavovať novú formu nekalej hospodárskej súťaže. Domnieva sa, že treba stanoviť minimálny 20 % podiel, a žiada, aby sa presne vymedzilo, čo sa rozumie pod pojmami „nízky obrat“ a „malá skupina divákov“.

4.12. Členské štáty budú mať možnosť ukladať platenie finančných prostriedkov za služby na požiadanie, ktoré sú v ich právomoci alebo ktorých poskytovatelia sú usadení v inom členskom štáte a zameriavajú sa na ich vnútroštátne publikum, a to vo forme priamych investícií do príslušných diel alebo poplatkov určených národným filmovým fondom.

4.13. EHSV je proti dobrovoľnému charakteru tohto opatrenia, ktoré by mohlo narúšať pravidlá hospodárskej súťaže v závislosti od toho, či by členský štát zaviedol alebo nezaviedol takéto príspevky, a zároveň by mohlo znevýhodňovať audiovizuálne služby daného členského štátu, ktoré by boli určené jeho občanom usadeným v inom členskom štáte.

4.14. Pokiaľ ide o ochranu maloletých, EHSV súhlasí s tým, aby sa v návrhu smernice zaviedlo zosúladenie noriem ochrany, ktoré platia pre poskytovateľov platforiem na zdieľanie videí, s normami, ktoré platia pre televízne vysielanie. Napriek tomu však žiada, aby sa táto príležitosť využila na spresnenie ustanovenia článku 27 smernice o audiovizuálnych mediálnych službách (2010/13/EÚ), podľa ktorého členské štáty prijímú opatrenia, aby zabezpečili, že televízne vysielanie v čase, keď sa neplnoleté osoby nachádzajú v oblasti prenosu, nezahŕňa žiadne programy, ktoré by mohli vážne poškodiť ich telesný, duševný alebo mravný vývoj. EHSV navrhuje, aby sa stanovil presný časový rozvrh a aby sa doň zahrnul zákaz reklamy na alkoholické nápoje, ako aj voľnopredajné lieky a potraviny, ktoré sú považované za škodlivé vzhľadom na ich vplyv na nárast detskej obezity.

4.15. V rámci ochrany istej skupiny občanov pred obsahom zahŕňajúcim podnecovanie k násiliu alebo nenávisti a ochrany maloletých pred obsahom, ktorý môže narušiť ich vývoj, EHSV schvaľuje podporu koregulácie a samoregulácie prostredníctvom kódexov správania, ktoré musia byť navrhnuté tak, aby boli všeobecne akceptované hlavnými aktérmi. EHSV pripomína ⁽¹⁾, že na to, aby boli tieto regulačné nástroje platnými a uznávanými nástrojmi regulácie v ktoromkoľvek právnom systéme, ich súlad alebo rozsah pôsobnosti musia byť definované jednoznačnými a jasnými záväznými právnymi predpismi, ktoré sú súdne vymáhateľné buď na národnej alebo európskej úrovni, pričom sa musí rešpektovať povaha týchto nástrojov, najmä dobrovoľný súhlas zúčastnených strán. Práve v tejto súvislosti nadobúda osobitný význam potreba zriadiť skupinu ERGA a dať jej k dispozícii prostriedky na riadne vykonávanie jej právomocí konkrétne stanovených v článku 30a ods. 3 písm. c).

4.16. Európska komisia by chcela, aby sa pre všetky audiovizuálne mediálne služby vyhradil väčší priestor a väčšia pružnosť v oblasti reklamy. Televízne filmy, kinematografické diela alebo spravodajstvo by tak mohli byť prerušované televíznou reklamou alebo telenákupom jedenkrát za každé plánované obdobie, ktoré nesmie byť kratšie než 20 minút, pričom v súčasnosti je toto obdobie stanovené na minimálne 30 minút, čo znamená, že v priebehu jednej hodiny by sa mohlo zaviesť o jedno prerušenie viac. Navyše maximálna povolená dĺžka reklamy na jedno obdobie za hodinu, ktorá je v súčasnosti stanovená na 20 %, čo zodpovedá 12 minútam za hodinu, sa nahrádza denným 20 % podielom reklamných spotov alebo telenákupných spotov medzi 7.00 hod. a 23.00 hod., čo celkovo predstavuje 192 minút. Okrem toho budú prípustné izolované spoty a zvýši sa pružnosť ustanovení týkajúcich sa sponzorstva a umiestňovania produktov.

4.17. Z toho vyplýva, že predmetné vysielanie by sa počas hodín, ktoré si zvolia vysielatelia, mohlo prerušovať častejšie a na dlhší čas, a to v súlade s maximálnym limitom 192 minút reklamných spotov uvádzaných medzi 7.00 hod. a 23.00 hod.

4.18. Je zrejmé, že prerušovanie programov z dôvodu vkladania reklamných spotov sa odteraz bude systematicky uskutočňovať v hlavnom vysielacom čase a počas vysokej sledovanosti, zatiaľ čo zavčasu ráno a neskoro večer bude reklama zriedkavá, čím sa vytvorí manévrovací priestor potrebný na dodržanie 20 % denného podielu reklamy. Hrozí, že tieto nové pravidlá reklamného prerušovania zároveň budú mať vplyv na celistvosť diel a osobnostné práva autorov.

4.19. EHSV je proti týmto novým pravidlám týkajúcim sa reklamy a žiada, aby sa zachovali ustanovenia, ktoré sú platné v súčasnosti, prípadne aby boli dokonca posilnené, ako už EHSV v minulosti odporúčal.

4.20. Mohlo by sa ukončiť rozlišovanie medzi „lineárnymi službami“ a „nelineárnymi službami“, ktoré je už na základe digitálneho vývoja zastarané.

4.21. EHSV schvaľuje opatrenia prijaté s cieľom zaručiť nezávislosť národných audiovizuálnych regulačných orgánov vzhľadom na skutočnosť, že v niektorých členských štátoch nebolo právne a funkčné oddelenie od všetkých verejných alebo súkromných subjektov zaručené a zneužívalo sa.

4.22. EHSV sa domnieva, že pravidlá dohľadu zo strany národných regulačných orgánov sú nedostatočné, pokiaľ ide o fiktívne podniky jedného členského štátu, ktoré využívajú satelitné kapacity tretej krajiny na dosiahnutie vysokej sledovanosti v inom členskom štáte. V snahe zabrániť takýmto nekalým praktikám EHSV odporúča, aby sa do návrhu smernice doplnilo ustanovenie, podľa ktorého by sa na operátora, ktorý disponuje licenciou na poskytovanie audiovizuálnych služieb v jednom členskom štáte, ale poskytuje tieto služby v inom členskom štáte, vzťahovali právne predpisy oboch členských štátov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 118.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 531/2012, pokiaľ ide o pravidlá pre veľkoobchodné roamingové trhy“

[COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]

(2017/C 034/27)

Spravodajca: **Raymond HENCKS**

Konzultácia	Európsky parlament, 04/07/2016 Európska rada, 07/07/2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	06/10/2016
Prijaté v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	224/3/4

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV sa vždy dôrazne zasadzoval za zrušenie všetkých osobitných poplatkov za mobilné roamingové komunikačné služby. Podporuje iniciatívy Komisie, ktorých cieľom je dosiahnuť *roaming za vnútroštátne ceny* od 15. júna 2017 a predtým odstrániť zlyhania veľkoobchodného roamingového trhu, ktoré môžu uvedený cieľ ohroziť.

1.2. Súčasne so zrušením poplatkov za roaming bude nutné prijať preventívne opatrenia, ktoré zabránia tomu, aby operátori kompenzovali pokles príjmov v dôsledku zrušenia poplatkov za roaming zvýšením vnútroštátnych sadzieb alebo inými nezákonnými opatreniami. Rovnako bude dôležité zabezpečiť, aby vnútroštátne ceny, najmä paušálne ponuky, boli transparentnejšie a aby regulačné orgány v spolupráci s organizáciami spotrebiteľov navrhli model štandardizovaných informácií o zložení cien.

1.3. EHSV sa domnieva, že maximálne priemerné veľkoobchodné poplatky, ktoré prevádzkovateľ navštívenej siete môže účtovať poskytovateľovi roamingu, navrhované Komisiou za poskytnutie volaní, SMS správ a dátových roamingových služieb, sú primerané a mali by ponechať dostatočný priestor pre zdravú konkurenciu medzi veľkoobchodnými poskytovateľmi roamingových mobilných služieb.

1.4. EHSV má však veľké výhrady v súvislosti s novou možnosťou, ktorú návrh skúmaného nariadenia ponúka prevádzkovateľom, aby si dohodli „*inovačné veľkoobchodné schémy cenovej politiky*“ mimo regulovaných cien (horných hraníc), ktoré by neboli priamo prepojené na skutočne spotrebované objemy. V prípade obchodných rokovanií založených na paušálnych úhradách, vopred dohodnutých záväzkoch alebo zmluvách na základe kapacity existuje riziko vytvárania kartelov a zneužívania dominantného postavenia zo strany veľkých prevádzkovateľov a tých, ktorí môžu využívať sieť s celoštátnym pokrytím na úkor malých prevádzkovateľov virtuálnych mobilných sietí, čo by mohlo iba posilniť existujúce oligopol a dvojstranné dohody o roamingu, ktoré Komisia považuje za zdroj súčasných zlyhaní trhu.

1.5. EHSV schvaľuje návrh skúmaného nariadenia, aby v prípade sporu medzi prevádzkovateľmi týkajúceho sa veľkoobchodných roamingových trhov platila pre národné regulačné orgány povinnosť vyžiadať si stanovisko BEREC, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať, čo povedie k väčšej jednotnosti regulačných prístupov uplatňovaných na úrovni uvedených národných orgánov. EHSV navrhuje doplniť ustanovenia týkajúce sa sporov a vyzvať národné orgány, aby v prípade potreby odporučili zúčastneným stranám využiť najskôr možnosť vyriešenia sporu mimosúdnu cestou.

2. Úvod

2.1. Cieľ Únie vytvoriť z Európy prepojený kontinent vďaka najmodernejšej infraštruktúre a dostupným cenám pevných a bezdrôtových služieb narazil okrem iného na problém neprimeraných poplatkov za európske roamingové mobilné komunikačné služby, ktoré výrazne prevyšujú ceny účtované za rovnaké služby v domovskej krajine.

2.2. Keďže opakované výzvy Komisie od roku 2006, aby mobilní telefónni operátori znížili nadmerné poplatky za roamingové mobilné komunikácie boli bezúspešné, Únia začala v roku 2007 zavádzať maximálne poplatky (eurotarifa) pre veľkoobchodný a maloobchodný trh európskych hlasových služieb, potom pre SMS správy a napokon pre roamingové dátové služby v nádeji, že sa rozvinie zdravá hospodárska súťaž a používatelia už nebudú nútení platiť neprimerané poplatky.

2.3. Maximálne roamingové ceny za hlasové služby, odosielanie SMS správ a používanie dátových služieb vrátane MMS správ preto museli byť postupne znížené (pozri tabuľku uvedenú ďalej) vzhľadom na konečný cieľ dosiahnuť úplné zrušenie príplatkov za roaming a zosúladiť sadzby za európske komunikačné služby so sadzbami uplatňovanými na vnútroštátnej úrovni.

	Hovory EUR/min. bez DPH			SMS EUR/SMS bez DPH		Dáta EUR/kilobajt bez DPH	
	Veľkoob- chodná cena	Maloob- chodná cena za usku- točený ho- vor	Maloob- chodná cena za prijatý ho- vor	Veľkoob- chodná cena	Maloob- chodná cena	Veľkoob- chodná cena	Maloobchodná cena
priemerná cena pred 1. 9. 2007		0,7692	0,417	—	—	—	—

Nariadenie (ES) č. 717/2007

max. cena 1. 9. 2007 – 31. 8. 2008	0,30	0,49	0,24	—	—	—	—
max. cena 1. 9. 2008 – 30. 6. 2009	0,28	0,46	0,22	—	—	—	—
max. cena 1. 7. 2009 – 30. 6. 2010	0,26	0,43	0,19	0,04	0,11	1,00	—

Nariadenie (ES) č. 544/2009

max. cena 1. 7. 2010 – 30. 6. 2011	0,22	0,39	0,15	0,04	0,11	0,80	—
max. cena 1. 7. 2011 – 30. 6. 2012	0,18	0,35	0,11	0,04	0,11	0,50	—
max. cena 1. 7. 2012 – 30. 6. 2013	0,14	0,29	0,08	0,03	0,09	0,25	0,70

Nariadenie (ES) č. 531/2012

max. cena 1. 7. 2013 – 30. 6. 2014	0,10	0,24	0,07	0,02	0,08	0,15	0,45
max. cena 1. 7. 2014 – 30. 6. 2015	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
max. cena 1. 7. 2015 – 30. 6. 2017	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
max. cena 1. 7. 2015 – 30. 6. 2022	0,05			0,02		0,05	

2.4. Žiadna mobilná sieť nepokrýva všetky členské štáty. Poskytovatelia roamingu musia preto nakupovať takéto veľkoobchodné služby od prevádzkovateľov pôsobiacich v navštívenej krajine alebo si s týmito prevádzkovateľmi vymieňať veľkoobchodné roamingové služby, aby mohli svojim domácim zákazníkom poskytovať služby mobilných komunikácií počas ich ciest v inom členskom štáte.

2.5. Stanovenie horných hraníc sadzieb v Únii sprevádzali štrukturálne opatrenia okrem iného pre veľkoobchodný roamingový trh ⁽¹⁾. Prevádzkovatelia navštívených mobilných sietí musia preto:

- vyhovieť všetkým primeraným žiadostiam o prístup k roamingu a žiadosti o veľkoobchodný prístup k roamingu môžu zamietnuť len na základe objektívnych kritérií,
- zverejniť dostatočne podrobnú referenčnú ponuku s prihliadnutím na usmernenia Orgánu európskych regulátorov pre elektronické komunikácie (BEREC), ktorú postúpi podniku, ktorý žiada o veľkoobchodný prístup k roamingu,
- poskytnúť podniku, ktorý žiada o prístup, návrh zmluvy o takomto prístupe, a to najneskôr do jedného mesiaca od prvého doručenia žiadosti prevádzkovateľovi mobilnej siete. Veľkoobchodný prístup k roamingu sa udelí v primeranej lehote neprekračujúcej tri mesiace od uzavretia zmluvy,
- odpovedať do dvoch mesiacov na žiadosť prevádzkovateľa týkajúcu sa začatia obchodných rokovaní s cieľom zahrnúť aj komponenty, ktoré nie sú súčasťou referenčnej ponuky.

2.6. V nariadení (EÚ) č. 2015/2120 sa ustanovuje, že s účinnosťou od 15. júna 2017 a s výhradou primeraného využívania a kladného výsledku prieskumu riadneho fungovania trhu poskytovatelia roamingu nesmú roamingovým zákazníkom v žiadnom členskom štáte ukladať žiadny príplatok k domácej maloobchodnej cene za akékoľvek vytvorené alebo prijaté regulované roamingové volania, akékoľvek odoslané regulované roamingové SMS správy a akékoľvek použitie regulovaných dátových roamingových služieb vrátane MMS správ, ani žiadny všeobecný poplatok za použitie koncového zariadenia alebo služby v zahraničí.

2.7. Za osobitných a výnimočných okolností a s cieľom zabezpečiť udržateľnosť svojho domáceho modelu poplatkov, ak poskytovateľ roamingu nie je schopný pokryť svoje celkové skutočné a predpokladané náklady na poskytovanie regulovaných roamingových služieb, môže požiadať o povolenie účtovať príplatok. Uvedený príplatok sa uplatní len v rozsahu nevyhnutnom na náhradu nákladov na poskytovanie regulovaných maloobchodných roamingových služieb, pričom sa prihliada na platné maximálne veľkoobchodné poplatky.

2.8. Zo správy o preskúmaní veľkoobchodného roamingového trhu [COM(2016) 398] však vyplýva, že stanovené štrukturálne opatrenia sú nedostatočné, pokiaľ ide o vnútorný trh s roamingovými službami, na posilnenie hospodárskej súťaže a vytvorenie vnútorného trhu s mobilnými komunikačnými službami bez rozlišovania medzi vnútroštátnymi sadzbami a roamingovými sadzbami.

2.9. Táto analýza trhu ukázala, že vo fungovaní veľkoobchodných trhov naďalej dochádza k určitým zlyháním v dôsledku oligopolného charakteru v kombinácii s dvojstrannými dohodami o roamingu, nedostatkom náhradných produktov na veľkoobchodnej úrovni a cenami, ktoré sú podstatne vyššie než odhadované náklady, najmä pri dátových službách.

2.10. Vzhľadom na existujúcu vzájomnú súvislosť medzi veľkoobchodnými a maloobchodnými trhmi a chýbajúcu dostatočnú maržu medzi veľkoobchodnými a maloobchodnými cenami sa cieľ „roaming za vnútroštátne ceny“ stáva neuskutočniteľným a štrukturálne neudržateľným, najmä pre malých prevádzkovateľov, prevádzkovateľov mobilných virtuálnych sietí a prevádzkovateľov s veľkým objemom odchádzajúcej roamingovej prevádzky.

2.11. Komisia preto musí navrhnúť nové regulačné opatrenie EÚ na veľkoobchodných roamingových trhoch.

⁽¹⁾ Nariadenie (EÚ) č. 531/2012 z 13. júna 2012 (článok 3), Ú. v. EÚ L 172, 30.6.2012, s. 10.

2.12. Podľa článku 6d nariadenia (EÚ) č. 2015/2120, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 531/2012, má Komisia do 15. decembra 2016 predložiť okrem iného vykonávací akt ustanovujúci podrobné pravidlá o uplatňovaní politiky „primeraného využívania“ prevádzkovateľmi v oblasti spotreby regulovaných maloobchodných roamingových služieb poskytovaných za platné domáce maloobchodné ceny. V súčasnosti je tento vykonávací akt pozastavený, pretože Komisia stiahla prvý návrh, ktorý sa ho týkal.

3. Obsah návrhu Komisie

3.1. V návrhu revízie nariadenia (EÚ) č. 531/2012 sa stanovuje:

- zníženie maximálneho priemerného veľkoobchodného poplatku za roaming na obdobie od 15. júna 2017 do 30. júna 2022,
 - za volanie: z 0,05 EUR za minútu na 0,04 EUR za minútu,
 - za SMS správu: z 0,02 EUR na 0,01 EUR,
 - za dátové služby: z 0,05 EUR za megabajt na 0,0085 EUR za megabajt,
- možnosť, aby sa obe zmluvné strany veľkoobchodnej roamingovej dohody výslovne dohodli, že počas určeného časového obdobia nebudú v rámci dohody uplatňovať maximálny veľkoobchodný poplatok stanovený v nariadení,
- v prípade sporu medzi prevádzkovateľmi navštívenej siete a inými prevádzkovateľmi týkajúceho sa veľkoobchodných roamingových služieb, povinnosť pre národné regulačné orgány vyžiadať si stanovisko BEREC, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať,
- vypracovanie správy, ktorú Komisia každé dva roky od 15. júna 2017 predkladá Európskemu parlamentu a Rade, na základe údajov o vývoji konkurencieschopnosti na trhoch s roamingom v rámci Únie, ktoré zbiera BEREC.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Vo svojich predchádzajúcich stanoviskách EHSV vždy podporoval návrhy Komisie týkajúce sa hornej hranice roamingových poplatkov, pretože sa domnieva, že sú krokom správnym smerom, t. j. k strednodobému zrušeniu všetkých osobitných foriem príplatkov za mobilnú komunikáciu. Môže preto iba súhlasiť s novými návrhmi Komisie zameranými na odstránenie zlyhaní veľkoobchodného roamingového trhu, ktoré môžu ohroziť dosiahnutie „roamingu za vnútroštátne ceny“ od 15. júna 2017.

4.2. V súvislosti s „roamingom za vnútroštátne ceny“ EHSV poukazuje na to, že vždy varoval pred prípadnými kontraproduktívnymi účinkami a vyzval regulačné orgány, aby prijali preventívne opatrenia, ktoré zabránia tomu, aby operátori kompenzovali pokles príjmov v dôsledku zrušenia poplatkov za roaming zvýšením vnútroštátnych sadzieb alebo inými nezákonnými opatreniami na úkor spotrebiteľa, napríklad účtovaním pripojenia na sieť bez toho, aby došlo k spojeniu (aktívny poplatok).

4.3. EHSV opakuje svoj návrh, aby regulačné orgány v spolupráci s organizáciami spotrebiteľov navrhli model štandardizovaných informácií o zložení cien tak, aby sa sprehľadnili sadzby, najmä pri paušálnych ponukách, aby spotrebiteľia tak skutočne mohli využívať „roaming za vnútroštátne ceny“ a overiť, že nedošlo k zvýšeniu vnútroštátnych sadzieb.

4.4. EHSV si je úplne vedomý toho, že maximálne veľkoobchodné horné hranice musia umožniť prevádzkovateľom pokryť náklady a súčasne im ponechať primerané ziskové rozpätie. Ako však uznáva Komisia⁽²⁾, posúdenie nákladov na poskytovanie veľkoobchodných roamingových služieb je komplexnou záležitosťou, ktorá zahŕňa veľké množstvo možností a predpokladov a je spojená s určitou mierou neistoty.

4.5. Vzhľadom na jednotlivé prvky, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou nákladov na poskytovanie veľkoobchodných roamingových služieb (sadzby za ukončenie volania v mobilnej sieti v krajine pôvodu a krajine určenia), ako aj ďalších nákladov, najmä neregulované tranzitné náklady, sa horné hranice, ktoré navrhuje Komisia, javia primerané a mali by ponechať dostatočné rozpätie pre zdravú hospodársku súťaž medzi poskytovateľmi veľkoobchodných roamingových služieb.

⁽²⁾ Správa o preskúmaní veľkoobchodného roamingového trhu (COM(2016) 398 final).

4.6. EHSV má veľké výhrady v súvislosti s novou možnosťou, ktorú návrh skúmaného nariadenia ponúka prevádzkovateľom, aby si dohodli „inovačné veľkoobchodné schémy cenovej politiky“ mimo regulovaných cien (horných hraníc), ktoré by neboli priamo prepojené na skutočne spotrebované objemy. V prípade obchodných rokovaní založených na paušálnych úhradách, vopred dohodnutých záväzkoch alebo zmluvách na základe kapacity existuje riziko vytvárania kartelov a zneužívania dominantného postavenia zo strany veľkých prevádzkovateľov a tých, ktorí môžu využívať sieť s celoštátnym pokrytím na úkor malých prevádzkovateľov virtuálnych mobilných sietí.

4.7. EHSV schvaľuje návrh, aby v prípade sporu medzi prevádzkovateľmi týkajúceho sa veľkoobchodných roamingových trhov, platila pre národné regulačné orgány povinnosť vyžiadať si stanovisko BEREC, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať, čo povedie k väčšej jednotnosti regulačných prístupov uplatňovaných na úrovni uvedených národných orgánov. EHSV navrhuje doplniť ustanovenia týkajúce sa sporov a vyzvať národné orgány, aby v prípade potreby odporučili zúčastneným stranám využiť najskôr možnosť vyriešenia sporu mimosúdnu cestou.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2009/45/ES o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode“

[COM(2016) 369 final – 2016/170(COD)]

(2017/C 034/28)

Spravodajca: **Tomas ABRAHAMSSON**

Konzultácia	Európsky parlament, 09/06/2016
	Rada Európskej únie, 22/06/2016
Právny základ	článok 100 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
	[COM(2016) 369 final – 2016/170(COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania	229/0/3
(za/proti/zdržali sa hlasovania)	

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV vo všeobecnosti víta návrh Komisie, ktorým sa mení smernica 2009/45/ES o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode. Ako sa zistilo v správe o vhodnosti (REFIT, Úprava kurzu: Kontrola vhodnosti právnych predpisov EÚ v oblasti bezpečnosti osobných lodí, COM(2015) 508 final), smernica 2009/45/ES je v niektorých častiach pri viacerých vymedzeniach a požiadavkách nejasná a uvádzajú sa v nej neaktuálne alebo prelínajúce sa požiadavky, čo viedlo k nekonzistentnému vykonávaniu právneho rámca pre osobné lode. Cieľom navrhovaných zmien je zjednodušiť právne predpisy, odstrániť prekážky a nadbytočnosti a objasniť požiadavky a rozsah pôsobnosti pričom sa zachová súčasná úroveň bezpečnosti.

1.2. Vzhľadom na skutočnosť, že každoročne sa vnútroštátnymi osobnými loďami prepraví 120 miliónov ľudí, sú právne predpisy EÚ týkajúce sa bezpečnosti osobných lodí veľmi dôležité. V návrhu na zmenu smernice 2009/45/ES sa však z rozsahu pôsobnosti smernice vylučujú všetky malé lode kratšie ako 24 metrov, pričom v súčasnosti sú vylúčené len existujúce osobné lode, ale nové nie.

1.3. Tento návrh sa odôvodňuje po prvé tým, že smernica 2009/45/ES sa v súčasnosti uplatňuje len na 70 z 1 950 malých lodí, a po druhé zásadou subsidiarity – tieto lode sú skonštruované na celú škálu služieb a vytvorenie spoločného súboru pravidiel by bolo veľmi náročné. Preto sú členské štáty vo vhodnejšej pozícii na ich reguláciu.

1.4. EHSV berie do úvahy uvedené odôvodnenie, ale odporúča, aby sa v záujme bezpečnosti cestujúcich zachovalo uplatňovanie na nové lode kratšie ako 24 metrov.

1.5. V návrhu na zmenu smernice 2009/45/ES sa vysvetľuje, že na účely tejto smernice je hliník materiál rovnocenný s oceľou, a preto sa naň uplatňujú zodpovedajúce normy požiarnej bezpečnosti. Hliníkové lode v súčasnosti na základe tejto smernice necertifikujú všetky členské štáty, čo vedie k nerovným podmienkam. EHSV víta toto vysvetlenie.

1.6. EHSV s potešením víta význam, ktorý sa v súčasných predpisoch EÚ týkajúcich sa bezpečnosti osobných lodí prisudzuje prístupu pre osoby so zníženou pohyblivosťou (odôvodnenie 17 smernice 2009/45/ES), a vyjadruje spokojnosť so skutočnosťou, že normy EÚ predstavujú v porovnaní s medzinárodnými normami, ktoré v tomto smere neobsahujú nijaké povinné ustanovenia, dôležitú pridanú hodnotu. EHSV hodnotí túto požiadavku veľmi pozitívne a domnieva sa, že by sa mala uplatňovať na všetky druhy lodí, na ktorých sa poskytujú vnútroštátne služby osobnej dopravy.

1.7. EHSV víta vysvetlenie Komisie v novom písme (za). V tomto písme sa vysvetľuje, že „rovnocenný materiál“ znamená zliatinu hliníka alebo akýkoľvek iný nehorľavý materiál, ktorý si vďaka zabezpečenej izolácii zachováva štrukturálne vlastnosti a neporušiteľnosť rovnocenné s ocelou na konci svojho aplikovateľného vystavenia štandardnej skúšky horľavosti. EHSV v zásade víta toto vysvetlenie, keďže niektoré členské štáty necertifikujú hliníkové lode na základe tejto smernice. EHSV však odporúča, aby sa v spolupráci s expertmi z jednotlivých štátov ďalej vysvetlili zodpovedajúce technické normy zahrnuté v prílohe k smernici 2009/45/ES.

2. Úvod a súvislosti

2.1. Zo zemepisnej polohy Európy ako veľkého polostrova vyplýva zásadný význam námorných dopravných služieb vrátane prepravy osôb. Prístavmi v EÚ prejde každoročne 400 miliónov ľudí, pričom 120 miliónov cestuje vnútroštátnymi osobnými loďami. Je preto dôležité zabezpečiť vo vodách EÚ najvyššie bezpečnostné normy, keďže právne predpisy v oblasti bezpečnosti lodí majú značný vplyv najmä na životné prostredie, pracovné právo, mobilitu občanov EÚ a uľahčenie obchodovania s osobnými plavidlami, ktoré tak v celej EÚ budú spĺňať rovnaké normy.

2.2. Po katastrofe lode Estonia Medzinárodná námorná organizácia prijala v Medzinárodnom dohovore o bezpečnosti ľudského života na mori (ďalej len „dohovor SOLAS“) viacero zmien vrátane požiadaviek na zlepšenie stability lodí ro-ro pri poškodení.

2.3. Stále však dochádza k nehodám, v dôsledku čoho sa v posledných dvoch desaťročiach v Európe zaviedli ďalšie pravidlá bezpečnosti osobných lodí vrátane osobitných pravidiel, ako je zoznam osôb na palube, a tiež dohovor SOLAS pre medzinárodné plavby, ktorý sa tiež týka plavieb medzi dvoma alebo viacerými členskými štátmi, ako aj mnohé ďalšie pravidlá EÚ pre vnútroštátne plavby.

2.4. Návrhy pochádzajú z programu REFIT, ktorý vykonáva Komisia, pokiaľ ide o dané právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti osobných lodí. Skratka REFIT označuje regulačnú vhodnosť a efektívnosť.

2.5. Cieľom bolo zjednodušiť a zefektívniť, pokiaľ je to možné, existujúce európske predpisy týkajúce sa bezpečnosti osobných lodí, tak aby sa:

- pravidlá EÚ zachovali iba tam, kde je to potrebné a primerané,
- zabezpečilo správne a jednotné vykonávanie,
- odstránili presahy a rozpory.

Tieto ciele odrážajú odporúčania EHSV týkajúce sa programu REFIT, ktoré sa stanovili v nedávnom prieskumnom stanovisku (SC/044 z 26. mája 2016).

2.6. Tento kompaktný balík návrhov slúži na dosiahnutie uvedených cieľov. Balík týkajúci sa bezpečnosti osobných lodí zahŕňa návrhy na preskúmanie takmer všetkých európskych bezpečnostných nariadení týkajúcich sa osobných lodí, samozrejme, s výnimkou čisto technickej smernice 2003/25/ES o špecifických požiadavkách na stabilitu osobných lodí ro-ro.

2.7. Balík tvoria tieto tri návrhy:

- obmedziť a objasniť rozsah pôsobnosti smernice 2009/45/ES (technické normy pre námorné osobné lode na vnútroštátnych trasách),

- zlepšiť a vysvetliť ohlasovacie povinnosti vyplývajúce zo smernice 98/41/ES (o registrácii osôb na palubách osobných lodí) v súvislosti s inými nástrojmi (smernica 2010/65/EÚ o ohlasovacích formalitách a smernica 2002/59/ES o monitorovaní a informačnom systéme Spoločenstva pre lodnú dopravu), ako aj odstrániť presahy v tejto oblasti,
- objasniť a zjednodušiť európsky systém obhliadok a kontrol prevozných plavidiel ro-ro (prevozných plavidiel, na ktorých je možná preprava automobilov a vlakov, ako aj osôb) a osobných vysokorychlostných plavidiel.

2.8. Predmetom tohto stanoviska je prvý uvedený návrh.

2.9. Smernica 2009/45/ES zo 6. mája 2009 je prepracovaným znením smernice 98/18/ES, ktorá sa v záujme jasnosti musela zrušiť. Zavádza sa ňou jednotná úroveň bezpečnosti osobných lodí uskutočňujúcich domáce plavby. Komisia však po 15 rokoch po uskutočnení kontroly vhodnosti usúdila, že túto smernicu je potrebné preskúmať, pričom z kontroly vhodnosti vyplynula potreba zjednodušiť a objasniť súčasné požiadavky, s čím EHSV plne súhlasí.

2.10. EHSV aktívne pôsobí v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa námornej bezpečnosti a vydal niekoľko stanovísk. Práve v súvislosti s bezpečnosťou osobných lodí treba uviesť, že výbor 29. mája 1996 vydal stanovisko o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode⁽¹⁾, po ktorom 11. decembra 2002 nasledovalo stanovisko výboru o špecifických požiadavkách na stabilitu osobných lodí ro-ro a o revízii smernice 98/18/ES o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode. Okrem toho treba poznamenať, že nie tak dávno, 16. januára 2008, výbor bezvýhradne súhlasil s návrhom uvedeného prepracovaného znenia smernice 98/18/ES.

2.11. Vzhľadom na dôležitosť preskúmania, ktoré v súčasnosti vykonala Komisia, by EHSV rád poukázal na obrovský význam, ktorý preskúmanie predstavuje pre nepretržité zlepšovanie bezpečnosti osobných lodí, ktoré sa podieľajú na vnútroštátnom obchode.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1. Smernica 2009/45/ES o bezpečnostných pravidlách a normách pre osobné lode sa týka lodí vyrobených z ocele a rovnocenného materiálu a vysokorychlostných plavidiel bez ohľadu na ich dĺžku. V tejto smernici, ktorá sa vykonáva na úrovni EÚ a týka sa len vnútroštátnych plavieb, sa stanovujú technické požiadavky na konštrukciu, stabilitu, protipožiarnu ochranu a záchranné zariadenia plavidiel, a to na základe ustanovení dohovoru SOLAS (Medzinárodný dohovor o bezpečnosti ľudského života na mori z roku 1974, v znení zmien), ako aj niektorých požiadaviek, ktoré vznikli v dôsledku viacerých lodných havárií, pri ktorých došlo k stratám ľudských životov, a preto je potrebné napraviť mierne roztrieštenú povahu právnych predpisov

3.2. Po kontrole vhodnosti uskutočnenej v duchu programu REFIT (Program Európskej komisie týkajúci sa regulačnej vhodnosti a efektívnosti) a programu lepšej právnej regulácie Komisia dospela k záveru, že uvedená smernica poskytuje priestor na ďalšie rozšírenie úrovne bezpečnosti, efektívnosti a proporcionality. Cieľom navrhovaného preskúmania teda bolo zjednodušiť a zefektívniť existujúci regulačný rámec, v ktorom napriek tomu, že spĺňa svoje ciele a stále je veľmi relevantný, treba odstrániť niektoré neaktuálne, dvojznačné alebo prelínajúce sa požiadavky a vymedzenia.

3.3. Komisia v súčasnej smernici navrhuje obmedzený počet zmien, a to v týchto oblastiach:

- vylúčenie lodí kratších ako 24 metrov z rozsahu pôsobnosti smernice sa zakladalo na skutočnosti, že na stavbu malých lodí sa väčšinou používajú iné materiály ako oceľ a že tieto lode sú už certifikované podľa vnútroštátnych právnych predpisov,
- vyjasnenie rozsahu pôsobnosti smernice tým, že sa špecifikuje, že hliník je materiál rovnocenný s oceľou (s dôsledkami pre požiadavky na požiarnu izoláciu) a že sa vyjasní vylúčenie príbrežných služobných plavidiel pre veterné elektrárne, ako aj tradičných lodí,
- vyjasnenie a zjednodušenie vymedzenia morských oblastí v smernici 2009/45/ES, pričom sa vypustí spojenie „kde môžu stroskotané osoby dosiahnuť pevninu“, ako aj pojem „miesto útočiska“.

⁽¹⁾ Ú. v. C 212, 22.7.1996, s. 21.

3.4. V správe REFIT sa ďalej odporúča vypracovať usmernenia alebo normy pre malé plavidlá a pre plavidlá postavené z materiálov iných ako oceľ alebo rovnocenných materiálov, a to na základe funkčných požiadaviek ako súčasti rámca pre normy založeného na cieľoch.

3.5. Na záver je dobré poznamenať, že cieľom návrhu Komisie je zachovať súčasnú spoločnú úroveň bezpečnosti lodí vykonávajúcich vnútroštátne plavby vo vodách EÚ vytvorenú na základe smernice 2009/45/ES, čo uľahčuje prevod lodí medzi vnútroštátnymi registrami a umožňuje priebeh hospodárskej súťaže v oblasti vnútroštátnej plavby za rovnakých podmienok.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV poznamenáva, že kontrolu vhodnosti bezpečnostných pravidiel a noriem EÚ pre osobné lode mohol tiež ovplyvniť nedostatok údajov, a preto v budúcnosti požaduje lepšie zhromažďovanie údajov a monitorovacie systémy s cieľom dosiahnuť spoľahlivejšie posudzovanie vykonávania.

4.2. Napriek tomu, že EHSV berie na vedomie odôvodnenie vylúčenia malých lodí (kratších ako 24 metrov) z rozsahu pôsobnosti smernice, domnieva sa, že by sa mal zachovať rozsah pôsobnosti na nové plavidlá kratšie ako 24 metrov.

4.3. V správe REFIT, ako aj v odôvodnení 17 smernice 2009/45/ES sa uvádza, že normami EÚ sa zabezpečuje osobám so zníženou pohyblivosťou prístup k osobným prepravným službám v rámci vnútroštátneho obchodu, teda prvok, ktorý sa v medzinárodných normách odporúča, ale nie je povinný. EHSV hodnotí túto požiadavku veľmi pozitívne a domnieva sa, že by sa mala uplatňovať na všetky druhy lodí, na ktorých sa poskytujú vnútroštátne služby osobnej dopravy.

4.4. EHSV sa takisto domnieva, že je zásadne dôležité, aby boli všetci cestujúci na palubách lodí podrobne informovaní o bezpečnosti na palube plavidla. Je mimoriadne dôležité zabezpečiť, aby sa tieto podrobné informácie poskytli aj osobám so zdravotným postihnutím.

5. Osobitné pripomienky k navrhovaným zmenám smernice 2009/45/ES

5.1. Článok 2 – Vymedzenie pojmov

5.1.1. Písmeno h) – vymedzenie pojmu „nová loď“ ako lode, ktorej kýl bol položený alebo bol v podobnej fáze výstavby k 1. júlu 1998 alebo po tomto dátume, je neaktuálne; nenavrhla sa však nijaká zmena.

5.1.2. Písmeno u) – zmena pojmu „hostiteľský štát“ na „prístavný štát“ nie je vysvetlená. EHSV odporúča, aby Komisia poskytla vysvetlenie tejto terminologickej a možno aj významovej zmeny.

Navyše sa zdá, že v smernici sa v tomto bode nerozlišuje medzi plavidlami plaviacimi sa pod vlajkou EÚ a inými plavidlami, čo môže byť dôležité, keďže dané plavidlá vykonávajú námornú kabotáž (Nariadenie Rady (EHS) č. 3577/92 zo 7. decembra 1992, ktorým sa uplatňuje zásada slobody poskytovania služieb na námornú dopravu v rámci členských štátov (námorná kabotáž).

5.1.3. Nové písmeno za) – v tomto písmene sa vysvetľuje, že „rovnocenný materiál“ znamená zliatinu hliníka alebo akýkoľvek iný nehorľavý materiál, ktorý si vďaka zabezpečenej izolácii zachováva štrukturálne vlastnosti a neporušiteľnosť rovnocenné s oceľou na konci svojho aplikovateľného vystavenia štandardnej skúške horľavosti. EHSV v zásade víta toto vysvetlenie, keďže niektoré členské štáty necertifikujú hliníkové lode na základe tejto smernice. EHSV však odporúča, aby sa v spolupráci s expertmi z jednotlivých štátov ďalej vysvetlili zodpovedajúce technické normy zahrnuté v prílohe k smernici 2009/45/ES.

EHSV sa ďalej domnieva, že nové vymedzenie „rovnocenného materiálu“, a to najmä spojenie „akýkoľvek iný nehorľavý materiál“, môže byť mátiace, keďže sa v ňom dostatočne neuvádza, s akým materiálom musí byť materiál rovnocenný, aby patril do rozsahu pôsobnosti zmenenej smernice.

5.1.4. Nové písmeno zd) – podľa navrhovaného vymedzenia pojem „rekreačná jachta/plavidlo“ znamená „plavidlo, ktoré neprepravuje žiadny náklad a slúži na dopravu najviac 12 cestujúcich, ale nie na účely obchodu, bez ohľadu na druh pohonu“. EHSV sa domnieva, že na účely jasnosti by sa malo ponechať súčasné znenie „dopravu na komerčné účely“.

5.2. Článok 3 – Rozsah pôsobnosti

5.2.1. Odsok 1 písm. a) – [Táto smernica sa vzťahuje na] „nové a existujúce osobné lode dlhé 24 metrov a viac“. Návrhom zmeny smernice 2009/45/ES sa tak vylučujú všetky malé lode, kým v súčasných právnych predpisoch sa vylučujú len existujúce lode, a nie „nové“ lode kratšie ako 24 metrov. Pozri vymedzenie pojmu „nová loď“ v bode 5.1.1 vyššie.

5.2.2. Toto vylúčenie sa odôvodňuje tým, že smernica 2009/45/ES sa v súčasnosti uplatňuje len na 70 z 1 950 malých lodí.

5.2.3. Navrhované vylúčenie sa ďalej odôvodňuje zásadou subsidiarity, a to preto, že vzhľadom na to, že tieto lode sú skonštruované na celú škálu služieb a vytvorenie spoločného súboru pravidiel by bolo mimoriadne náročné, sú na ich reguláciu vo vhodnejšej pozícii členské štáty.

5.2.4. EHSV tieto argumenty príliš nechápe. Pokiaľ 96 % flotily malých lodí nepatrí do rozsahu pôsobnosti smernice, keďže sú postavené z iného materiálu než z ocele alebo rovnocenných materiálov, alebo sa lode prevádzkujú výlučne v prístavných oblastiach atď., potom vylúčenie plavidiel kratších ako 24 metrov neprináša týmto lodiam nijakú výhodu. A čo vlastne so zvyšnými 4 %?

5.2.5. Pokiaľ harmonizované pravidlá nie sú vhodné pre niektoré lode kratšie ako 24 metrov, potom členské štáty už môžu udeľovať výnimky podľa článku 9 smernice. Ak sa však prijme návrh na zmenu smernice v tomto ohľade, budú existovať určité lode kratšie ako 24 metrov, ktorých sa smernica prestane týkať.

5.2.6. Osobná loď dlhá 24 metrov nemusí byť nevyhnutne bezvýznamným plavidlom, keďže na jej palubu sa vojde až 250 osôb. Možno namietkať, že cestujúci by mali mať rovnaké práva na bezpečnosť bez ohľadu na to, či ich loď meria 23,9 metra alebo 24,1 metra. Z uvedených dôvodov sa EHSV domnieva, že by sa malo zachovať uplatňovanie na lode kratšie ako 24 metrov a že členské štáty by mali naďalej udeľovať výnimky, ak to uznajú za vhodné.

5.3. Článok 5

Pokiaľ ide o zmenu článku 5 ods. 3 o inšpekciách, EHSV sa domnieva, že by sa mali tiež uviesť prevozné lode ro-ro a osobné vysokorychlostné plavidlá vykonávajúce vnútroštátne plavby v rámci pravidelných služieb, ako sú vymedzené v rámci rozsahu pôsobnosti nového návrhu smernice [COM(2016) 371 final], ktorou sa ruší smernica 1999/35/ES (pozri článok 1). S cieľom ďalej racionalizovať inšpekčné úsilie vnútroštátnej správy, maximalizovať čas, keď možno komerčne využiť loď, a odstrániť možné presahy medzi špecifickými inšpekciami podľa novej smernice [COM(2016) 371 final], ktorou sa ruší smernica 1999/35/ES, a obhliadkami požadovanými v článku 12, sa navrhuje:

- nahradiť výraz „obhliadka“ výrazom „inšpekcia“ podľa článku 5, a
- jasne na základe článku 5 uviesť požiadavky na inšpekciu uvedené v navrhovanej smernici [COM(2016) 371 final], ktorou sa ruší smernica 1999/35/ES.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 98/41/ES o registrácii osôb na palubách osobných lodí plávajúcich do prístavov alebo z prístavov členských štátov Spoločenstva a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/65/EÚ o ohlasovacích formalitách lodí plávajúcich do prístavov a/alebo z prístavov členských štátov“

[COM(2016) 370 final] [2016/171(COD)]

(2017/C 034/29)

Spravodajca: **Vladimír NOVOTNÝ**

Konzultácia	Európsky parlament, 09/06/2016 Rada Európskej únie, 22/06/2016
Právny základ	článok 100 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 370 final] [2016/171(COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa hlasovania)	205/9/15

1. Závery a odporúčania

- 1.1. EHSV sa domnieva, že navrhovaná zmena bude viesť k zlepšeniu bezpečnosti lodnej dopravy, a to najmä pre cestujúcich vo vodách EÚ, a prispeje k zefektívneniu záchranných prác v prípade lodných nešťastí.
- 1.2. EHSV podporuje pridanie štátnej príslušnosti medzi registrované informácie, vďaka čomu možno v prípade lodných nešťastí rýchlejšie informovať rodiny o príbuzných, ktorí sa nachádzali na palube, a možno tak zabrániť neistote v súvislosti s ich osudom.
- 1.3. EHSV v súlade s výsledkami pracovnej konzultácie Komisie poukazuje na problém malých dopravcov a potrebu ich ochrany pred čoraz väčšou byrokraciou. Výbor zastáva názor, že návrhom sa zabezpečuje, že vo vodách EÚ môže pokračovať hospodárska súťaž za rovnakých podmienok pre všetkých prevádzkovateľov.
- 1.4. EHSV oceňuje skutočnosť, že návrh smernice sprevádza plán vykonávania, v ktorom sa uvádzajú činnosti potrebné na vykonanie opatrení na zjednodušenie a sú v ňom určené hlavné technické, právne a časové výzvy spojené so zavádzaním týchto nových postupov.
- 1.5. EHSV víta návrh na zmenu smernice Rady 98/41/ES ako významný príspevok k vykonávaniu Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT), ktorý pripravila Komisia, a programu na zlepšenie regulačného prostredia v EÚ.

2. Úvod

2.1. Európska komisia pripravuje na základe kontroly vhodnosti v oblasti bezpečnosti osobných lodí súbor návrhov na zjednodušenie a zefektívnenie existujúceho regulačného rámca pre bezpečnosť osobných lodí v EÚ s cieľom zabrániť možnému prekrývaniu sa povinností a nekonzistentnosti jednotlivých prvkov právnych predpisov, pričom sa právne predpisy EÚ majú zachovať a má sa zabezpečiť ich správne uplatňovanie.

2.2. Cieľom tohto balíka návrhov, ktorý zahŕňa zmenu smernice 2009/45/ES o technických požiadavkách na osobné lode, návrh smernice, ktorou sa nahradí smernica 1999/35/ES o osobných lodiach poskytujúcich pravidelné služby, a, čo je najdôležitejšie, zmenu smernice 98/45/ES o registrácii osôb na palubách osobných lodí, je poskytnúť jasný, jednoduchý a aktuálny právny rámec, ktorý sa bude ľahšie používať, monitorovať a presadzovať, čím sa zlepši celková úroveň bezpečnosti v lodnom sektore.

2.3. Navrhované zmeny sa zakladajú na Programe regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT), ktorý pripravila Komisia, a prispievajú k realizácii programu na zlepšenie regulačného prostredia v EÚ.

2.4. Návrhom sa realizuje program lepšej právnej regulácie, ktorý pripravila Komisia, pretože sa ním zabezpečuje, aby boli existujúce právne predpisy jednoduché a jasné, nevytvárali zbytočné zaťaženie a držali krok s meniacim sa politickým, spoločenským a technologickým rozvojom. Jeho cieľom je tiež plniť ciele stratégie v oblasti námornej dopravy do roku 2018, pretože sa ním zabezpečujú kvalitné trajektové služby v pravidelnej osobnej doprave v rámci EÚ.

3. Dokument Komisie

3.1. Smernicou Rady 98/41/ES sa stanovuje počítanie a registrácia všetkých cestujúcich a posádky na palubách osobných lodí plávajúcich do prístavov alebo z prístavov EÚ. Podľa súčasných požiadaviek musia byť tieto informácie uložené v informačnom systéme spoločnosti a musia byť v každom čase pripravené na odoslanie príslušnému bezpečnostnému orgánu zodpovednému za pátranie a záchranu. Zaznamenané údaje nie vždy obsahujú informácie o štátnej príslušnosti (t. j. okrem mena, veku a pohlavia), čo komplikuje poskytovanie pomoci možným obetiam a ich príbuzným.

3.2. V dôsledku toho podliehajú prevádzkovatelia, ktorí už prenášajú takéto údaje vnútroštátnemu kontaktnému miestu, režimu dvojitého ohlasovania. V existujúcich pravidlách sa nezohľadňuje vývoj systémov, ako sú SafeSeaNet a vnútroštátne kontaktné miesto, a príslušný vnútroštátny príslušný orgán je podľa nich povinný skontaktovať sa v prípade núdzovej situácie s prepravnou spoločnosťou. Toto úsilie je v úplnom súlade s programom Komisie REFIT a jeho cieľom je využiť digitalizačný potenciál zaznamenávania, prenášania, ochrany údajov a získavania prístupu k nim.

3.3. Účinná pátracia a záchranná operácia si vyžaduje okamžitý prístup k presným údajom o osobách na palube. Súčasným znením smernice sa to dostatočne nezabezpečuje. Komisia preto navrhuje aktualizovať, vyjasniť a zjednodušiť existujúce požiadavky na počítanie a registráciu cestujúcich a posádky na palube osobných lodí s cieľom zvýšiť úroveň bezpečnosti, ktorú zabezpečujú.

3.4. Navrhovaná požiadavka, že by sa mali zaznamenávať informácie o osobách na palube v existujúcom elektronickom systéme (ktorý v núdzovej situácii umožňuje príslušnému orgánu okamžitý prístup k údajom), sa považuje za krok vpred v porovnaní so súčasnou úrovňou bezpečnosti bez toho, že by prevádzkovateľom alebo vnútroštátnym správam vznikli značné náklady.

3.5. Európska komisia navrhuje vypustiť požiadavku dvojitého ohlasovania cestujúcich a zosúladiť existujúce ohlasovacie požiadavky pre všetkých prevádzkovateľov tým, že sa umožní zaznamenávať informácie o počte osôb na palube v existujúcom elektronickom systéme. V prípade núdzovej situácie alebo nehody je tak údaje možné okamžite odoslať príslušnému orgánu, namiesto toho, aby sa získavali zo systému spoločnosti, a to pred odplávaním z prístavu EÚ alebo po priplávaní do takéhoto prístavu. Takisto sa tým zabezpečí, že požadované informácie o posádke a cestujúcich – pri každej plavbe dlhšej ako dvadsať námorných míľ – sa pred odplávaním z prístavu EÚ alebo po priplávaní do takéhoto prístavu zaznamenávajú v rovnakom elektronickom systéme, a nie v systéme spoločnosti.

3.6. Takisto sa navrhujú tieto ustanovenia: zamedziť prekryvaniu ustanovení a pri plavbách dlhších ako dvadsať námorných míľ požadovať registráciu štátnej príslušnosti cestujúcich a poskytnutie tohto údaje príslušnému orgánu pomocou tých istých prostriedkov a kritérií, ako sa používajú na zaznamenávanie a prenos údajov o mene, veku atď. (čo sa už vyžaduje); jasnejšie vymedziť požiadavky na registráciu cestujúcich v smernici 98/41/ES, ako je napríklad dĺžka plavby; vypustiť zo smernice 98/41/ES požiadavku na schvaľovanie systémov registrácie cestujúcich; a zracionalizovať mechanizmus ohlasovania výnimiek/ekvivalentov na základe smernice 2009/45/ES a smernice 98/41/ES. Návrhom sa spresňujú príslušné vymedzenia pojmov a požiadavky smernice 98/41/ES.

3.7. Návrhom sa zabezpečí, že vo vodách EÚ bude môcť pokračovať hospodárska súťaž za rovnakých podmienok pre všetkých prevádzkovateľov.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV víta návrh na zmenu smernice Rady 98/41/ES ako významný príspevok k vykonávaniu Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT), ktorý pripravila Komisia, a programu na zlepšenie regulačného prostredia v EÚ.

4.2. Výbor sa domnieva, že navrhované využívanie moderných spôsobov elektronickej komunikácie na účely ohlasovania je vhodné a zvýši sa ním účinnosť a efektívnosť systému registrácie a ohlasovania osôb plaviacich sa na palubách osobných lodí.

4.3. EHSV sa domnieva, že navrhovaná zmena bude viesť k zvýšeniu bezpečnosti lodnej dopravy vo vodách EÚ a príspeje k zefektívneniu záchranných prác v prípade lodných nešťastí.

4.4. EHSV podporuje návrh pridať štátnu príslušnosť do registrovaných informácií, vďaka čomu možno v prípade lodných nešťastí rýchlejšie informovať rodiny o príbuzných, ktorí sa nachádzali na palube, a možno tak zabrániť neistote v súvislosti s ich osudom.

4.5. EHSV víta prístup Európskej komisie, ktorá v priebehu prípravy navrhovanej zmeny smernice vykonala ciele konzultácie s odborníkmi pracujúcimi v sektore lodnej dopravy, ako aj so zástupcami cestujúcej verejnosti. Výsledky týchto konzultácií sú zhrnuté a vyhodnotené v pracovnom dokumente Komisie, ktorý je priložený k návrhu na zmenu smernice Rady 98/41/ES. Závery konzultácií sú začlenené do návrhu smernice.

4.6. EHSV sa domnieva, že je potrebné posilniť ochranu osobných údajov podliehajúcich registrácii, ako aj plne modernizovať smernicu 98/41/ES tak, aby zodpovedala vývoju právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov, konkrétne nariadeniu (EÚ) 2016/679.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. EHSV sa zhodne s Európskou komisiou domnieva, že ochrana osobných údajov by mala byť vyvážená požiadavkami týkajúcimi sa obmedzeného prístupu k týmto údajom, ktoré sa majú na základe žiadosti poskytnúť príslušným vnútroštátnym orgánom (mechanizmom výmeny v núdzovej situácii alebo po nehode je systém SafeSeaNet, ako sa vymedzuje v smernici 2002/59/ES). Rovnako ako vnútroštátne kontaktné miesto aj systém SafeSeaNet vychádza z práva Únie o ochrane osobných údajov a zabezpečuje jasne vymedzené bezpečnostné a prístupové práva. EHSV odporúča, aby sa v návrhu smernice podrobne špecifikovalo obdobie uchovávania údajov.

5.2. EHSV sa domnieva, že v navrhnutom prenose údajov vnútroštátnemu kontaktnému miestu by sa malo dôkladne zabezpečiť splnenie požiadaviek dôvernosti (ako sa vymedzuje v článku 8 smernice 2010/65/EÚ) a že prenos údajov je v súlade s právom Únie o ochrane osobných údajov.

5.3. EHSV v súlade s výsledkami pracovnej konzultácie Komisie poukazuje na problém malých dopravcov a potrebu ich ochrany pred čoraz väčšou byrokraciou. EHSV preto podporuje návrh Komisie, ktorým by sa malým prepravcom malo umožniť splniť registračné požiadavky pomocou internetového pripojenia ako lacnejšej a pružnejšej možnosti alebo zvolením možnosti odoslania údaju o počte osôb na palube prostredníctvom automatického informačného systému, čo je námorný vysielač systém založený na prenose rádiového signálu na veľmi vysokej frekvencii. Miestnemu pátraciemu a záchrannému stredisku by sa tak umožnilo kedykoľvek jednoducho zistiť počet osôb na palube bez ohľadu na dostupnosť kontaktnej osoby.

5.4. EHSV oceňuje skutočnosť, že návrh smernice sprevádza plán vykonávania, v ktorom sa uvádzajú činnosti potrebné na vykonanie opatrení na zjednodušenie a sú v ňom určené hlavné technické, právne a časové výzvy spojené so zavádzaním týchto nových postupov.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o systéme inšpekcií v záujme bezpečnej prevádzky prevozných lodí ro-ro a osobných vysokorychlostných plavidiel v pravidelnej preprave, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/16/ES o štátnej prístavnej kontrole a ruší smernica Rady 1999/35/ES“

[COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]

(2017/C 034/30)

Spravodajca: **Jan SIMONS**

Konzultácia	Európsky parlament, 09/06/2016 Rada Európskej únie, 22/06/2016
Právny základ	článok 100 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Dátum schválenia v sekcii	06/10/2016
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa hlasovania)	222/2/6

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta ako celok účely Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) Komisie so všeobecným cieľom stanoviť jasný, jednoduchý a súdržný právny rámec pre bezpečnosť osobných lodí, ktorý sa jednoduchšie vykonáva, monitoruje a presadzuje, pričom zabezpečí celkovú úroveň bezpečnosti pre cestujúcich a posádky lodí.

1.2. EHSV prikladá veľký význam existencii režimu inšpekcií EÚ uplatniteľného na osobné lode v prevádzke na vnútroštátnych alebo medzinárodných plavbách, ktorý zachováva rovnaké podmienky vo vodách EÚ pre všetky osobné lode bez ohľadu na ich vlajku. EHSV napriek tomu zastáva názor, že EÚ by sa mala predovšetkým snažiť zachovávať primerané normy námornej bezpečnosti a ochrany morského prostredia na globálnej úrovni, ktoré sa zasa uplatňujú na lode premávajúce vo vodách EÚ.

1.3. EHSV sa domnieva, že v rámci nového návrhu smernice je potrebné ďalšie objasnenie a doplňujúce ustanovenia, aby sa zabránilo akýmkoľvek nadbytočným inšpekciám alebo aby sa verejnej správe v členských štátoch neukladalo zbytočné dodatočné zaťaženie, čo by viedlo k minimalizácii komerčnej prevádzky lodí či zvýšeniu únavy posádky. Potrebné je okrem iného:

- zabrániť akejkoľvek potenciálnej nadbytočnosti inšpekcií v rámci nového návrhu smernice a smernice 2009/16/ES o štátnej prístavnej kontrole;
- zabezpečiť primeranú koordináciu medzi príslušnými orgánmi členských štátov pri plánovaní inšpekcií.

1.4. Hoci je nový návrh smernice vhodne zameraný na zníženie únavy posádky lode, EHSV odporúča, aby sa dodržiavanie minimálnych požiadaviek pre námorníkov, pokiaľ ide o prácu na palube lode vrátane osvedčení o zdravotnom stave a odbornej príprave, na ktoré sa vzťahuje STCW (Medzinárodný dohovor o normách výcviku, kvalifikácie a strážnej služby námorníkov), považovalo za nevyhnutné z hľadiska námornej bezpečnosti. Takéto dodržiavanie by sa zaistilo v súlade s existujúcimi medzinárodnými dohovormi, akým je Dohovor o pracovných normách v námornej doprave z roku 2006, ktorý sa v práve Únie vykonáva smernicou Rady 2009/13/ES.

1.5. EHSV vzhľadom na uvedené skutočnosti uznáva, že rozsah objasňujúcich ustanovení si bude vyžadovať, aby členské štáty aj lodné spoločnosti prispôsobili svoje súčasné procesy. EHSV by preto podporil úlohu Európskej námornej bezpečnostnej agentúry (EMSA) a využitie existujúcej skupiny expertov pre bezpečnosť osobných lodí pri skupine pre námornú bezpečnosť s cieľom uľahčiť procesy vykonávania a transpozície v spojení so zodpovedajúcimi skupinami expertov, ktoré sa zaoberajú inšpekciami štátnej prístavnej kontroly a zavádzaním vnútroštátneho kontaktného miesta.

1.6. EHSV má sedem konkrétnych technických pripomienok. Nachádzajú sa v časti 5 tohto stanoviska.

2. Úvod

2.1. Zemepisná konfigurácia Európy ako rozsiahleho polostrova naznačuje, aké kľúčové sú služby námornej dopravy vrátane prepravy cestujúcich. Prístavmi EÚ každoročne prejde viac ako 400 miliónov ľudí, z čoho 120 miliónov sa prepraví vnútroštátnymi osobnými loďami. Preto je dôležité zabezpečiť vo vodách EÚ najvyššie bezpečnostné normy, keďže právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti lodí majú významné dôsledky, a to najmä z hľadiska životného prostredia, pracovnoprávných predpisov, mobility občanov EÚ a uľahčenia obchodovania s osobnými plavidlami, keďže tie spĺňajú rovnaké normy v celej EÚ.

2.2. V kolektívnej pamäti – najmä u tých, ktorí sa zaujímajú o záležitosti námornej dopravy – sú stále vryté tragické nehody námorných prevozných lodí Herald of Free Enterprise z roku 1987 a Estonia v noci z 27. na 28. septembra 1994. Prvá sa plavila z belgického Zeebrugge, druhá z Tallinnu smerom do Štokholmu a potopila sa pri fínskom pobreží. Loď Herald of Free Enterprise narazila na piesčinu. Zahynulo 193 ľudí. Na lodi Estonia prišlo o život až 852 osôb. Príčina: dvere na prove, cez ktoré sa naloďujú a vyloďujú cestujúci a vozidlá (roll-on-roll-off, odtiaľ pochádza názov lode ro-ro), v jednom prípade neboli riadne zatvorené a v druhom sa odtrhli v prudkej búrke. Dôsledok: do lodí sa nabrala voda a rýchlo sa naklonili, potom sa prevrátili, a to všetko v priebehu pol hodiny.

2.3. Po katastrofe lode Estonia prijala Medzinárodná námorná organizácia súbor zmien k Medzinárodnému dohovoru o bezpečnosti ľudského života na mori (SOLAS) vrátane požiadaviek na zlepšenie stability lodí ro-ro pri ich poškodení.

2.4. Nehody sa však naďalej vyskytujú, čo v uplynulých dvoch desaťročiach viedlo Európu k zavedeniu ďalších pravidiel pre bezpečnosť osobných lodí vrátane niektorých osobitných pravidiel, akým je zoznam osôb na palube, ako aj dohovoru SOLAS o medzinárodných cestách, ktoré tiež zahŕňajú cesty medzi dvoma alebo viacerými členskými štátmi, a tiež mnoho ďalších pravidiel EÚ pre vnútroštátne cesty.

2.5. Návrhy vyplývajú z vykonávania programu REFIT Komisiou v súvislosti s týmito právnymi predpismi o bezpečnosti osobných lodí. Skratka REFIT označuje regulačnú vhodnosť a efektívnosť.

2.6. Zámerom bolo zjednodušiť a zefektívniť existujúce európske pravidlá v oblasti bezpečnosti osobných lodí tam, kde je to možné, s cieľom:

— zachovať pravidlá EÚ len tam, kde je to potrebné a primerané;

— zabezpečiť správne a jednotné vykonávanie;

— odstrániť prekrývanie sa a rozpory.

V týchto zámeroch sa premietajú odporúčania EHSV týkajúce sa programu REFIT uvedené v nedávnom prieskumnom stanovisku (SC/044, 26. mája 2016).

2.7. Na dosiahnutie týchto cieľov slúži súdržný balík návrhov.

Balík týkajúci sa bezpečnosti osobných lodí zahŕňa návrhy na preskúmanie takmer všetkých európskych bezpečnostných nariadení o osobných lodiach, samozrejme okrem čisto technickej smernice 2003/25/ES o špecifických požiadavkách na stabilitu osobných lodí ro-ro.

2.8. Balík obsahuje tieto tri návrhy:

- obmedziť a objasniť rozsah pôsobnosti smernice 2009/45/ES (technické normy pre námorné osobné lode na vnútroštátnych trasách);
- zlepšiť a vysvetliť oznamovacie povinnosti vyplývajúce zo smernice 98/41/ES (o registrácii osôb na palubách osobných lodí) vo vzťahu k iným nástrojom (smernica 2010/65/EÚ o ohlasovacích formalitách a smernica 2002/59/ES o monitorovaní a informačnom systéme Spoločenstva pre lodnú dopravu), ako aj odstrániť prekrývanie sa s týmito oblasťami;
- objasniť a zjednodušiť systém prehliadok a inšpekcií EÚ týkajúcich sa prievozných lodí ro-ro (prievozné lode, ktoré môžu prepravovať autá a vlaky, ako aj cestujúcich) a osobných vysokorýchlostných plavidiel.

2.9. Toto stanovisko sa sústreďuje práve na tento posledný návrh.

3. Zhrnutie návrhu Komisie o systéme inšpekcií

3.1. Zámerom tohto návrhu je objasniť a zjednodušiť systém prehliadok a inšpekcií EÚ pre prievozné lode ro-ro a osobné vysokorýchlostné plavidlá, ktoré sa v súčasnosti vykonávajú v súlade so smernicou 1999/35/ES (povinné kontroly pre bezpečnú prevádzku prievozných lodí ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidiel v pravidelnej preprave) a smernicou 2009/16/ES (štátna prístavná kontrola).

3.2. Návrh je v súlade so smernicou 2009/21/ES a 2009/45/ES (kontroly námorných plavidiel na medzinárodných a domácich plavbách vlajkovým štátom). Tu sa opäť zdá, že vykonávanie smernice je v jednotlivých členských štátoch rôzne.

3.3. Cieľom návrhu je odstrániť koncepciu „hostiteľského štátu“ (podľa smernice 1999/35/ES je za inšpekcie prievozných plavidiel ro-ro zodpovedný hostiteľský štát alebo štát, kde sa loď prevádzkuje pod vlajkou inej krajiny). Inšpekcie sa majú začleniť do prehliadok vlajkového štátu a inšpekcií štátnej prístavnej kontroly. Napokon je potrebné objasniť, kedy by sa mali uskutočniť dve inšpekcie ročne stanovené v súčasnej smernici 1999/35/ES.

3.4. Preto sa navrhuje, aby sa smernica 2009/16/ES zmenila a smernica 1999/35/ES zrušila a aby sa nahradili novou smernicou. Toto sú kľúčové body novej smernice:

- obmedzenie rozsahu pôsobnosti smernice na lode, ktorými sa zabezpečuje pravidelná preprava prievoznými loďami ro-ro a osobnými vysokorýchlostnými plavidlami medzi prístavmi v rámci členského štátu alebo medzi prístavom v členskom štáte a prístavom v treťom štáte, keď je vlajka plavidla rovnaká ako vlajka daného členského štátu;
- odstránenie viacerých nadbytočných vymedzení pojmov a odkazov, akými sú „cestujúci“, „hostiteľský štát“, „medzinárodné plavby“, „osvedčenie o výnimke“ a vypustiť odkaz na vyšetrovanie námorných nešťastí, na ktoré sa teraz vzťahuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/18/ES;
- stanovenie systému inšpekcií pred začiatkom pravidelnej prepravy zameraných na loď (a nie na spoločnosť). Na plavidle sa musí vykonať inšpekcia v súlade s prílohou II a musia sa tiež overiť viaceré otázky riadenia bezpečnosti stanovené v prílohe I;
- ustanovenie, že v prípade lodí, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti smernice, sa inšpekcie vykonávajú dvakrát ročne s určitým časovým odstupom medzi inšpekciami a že jedna z týchto inšpekcií by sa mala vykonávať počas prevádzky v rámci pravidelnej plavby;

- ustanovenie, že členský štát môže na vlastné želanie spojiť inšpekciu s prehliadkou vlajkového štátu, ktorá sa má na plavidle každoročne vykonať;
- zosúladenie ustanovení týkajúcich sa inšpekčných správ, zákazov odchodu, odvolaní, nákladov, inšpekčnej databázy a sankcií s ustanoveniami v smernici 2009/16/ES;
- zosúladenie smernice s ustanoveniami Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pokiaľ ide o vykonávanie právomocí Komisie v súvislosti s delegovanými aktmi;
- zmena smernice 2009/16/ES s cieľom zabezpečiť zachovanie súčasného obsahu a frekvencie inšpekcií prevozných lodí ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidiel;
- stanovenie posúdenia smernice Komisiou.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV víta ako celok účely Programu regulačnej vhodnosti a efektívnosti (REFIT) Komisie so všeobecným cieľom stanoviť jasný, jednoduchý a súdržný právny rámec pre bezpečnosť osobných lodí, ktorý sa jednoducho vykonáva, monitoruje a presadzuje, pričom zabezpečí celkovú úroveň bezpečnosti pre cestujúcich a posádky lodí. Tieto postupy REFIT a hodnotenia tiež súdržne dopĺňajú ciele európskej stratégie v oblasti námornej dopravy [COM(2009) 8 final] na využitie plného potenciálu rastúceho dopytu v oblasti služieb pobrežnej námornej dopravy a námornej dopravy pre podniky a občanov v Európe.

4.2. Štatistiky nehôd sú dôkazom, že existujúcim regulačným rámcom sa dosiahla vysoká úroveň bezpečnosti osobných lodí vo vodách EÚ. EHSV súhlasí s obnoveným dôrazom, ktorý sa kladie na riešenie osobitných bezpečnostných charakteristík prevozných lodí ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidiel prostredníctvom návrhu tejto novej smernice a zmenou smernice 2009/16/ES. Výsledkom postupu REFIT sa objasňujú a zjednodušujú existujúce požiadavky prehliadok podľa súčasnej smernice 1999/35/ES, rozšírených inšpekcií štátnej prístavnej kontroly a ročných prehliadok vlajkového štátu, pričom sa zachováva rovnaká úroveň bezpečnosti pre pasažierov cestujúcich na prevozných lodiach ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidlách v pravidelnej preprave vo vodách EÚ.

4.3. EHSV prikladá veľký význam existencii režimu inšpekcií EÚ uplatniteľného na osobné lode v prevádzke na vnútroštátnych alebo medzinárodných plavbách, ktorý zachováva rovnaké podmienky vo vodách EÚ pre všetky osobné lode bez ohľadu na ich vlajku.

4.4. EHSV víta skutočnosť, že plánovaným zjednodušením sa zabezpečí nielen ďalšia právna jasnosť, ale rovnako sa ďalej racionalizuje aj počet inšpekcií, ktoré má vnútroštátna verejná správa vykonávať, a zároveň sa maximalizuje komerčná prevádzka lode.

4.5. Od roku 2009 sa nový systém inšpekcií podľa Parížskeho memoranda o porozumení (MoP) sústreďuje na efektívnosť lodnej dopravy vykonávaním vyššieho počtu inšpekcií pri lodiach s nízkym štandardom a poskytovaním väčších intervalov pri lodiach s vysokým štandardom. EHSV uznáva uvedený úspech nového systému inšpekcií, najmä vzhľadom na skutočnosť, že administratívne zaťaženie predstavuje vo vzťahu k lodiach v pobrežnej prevádzke rastúci zdroj obáv a že každá dodatočná kontrola toto zaťaženie zvyšuje.

4.6. EHSV zdôrazňuje, že dodržiavanie minimálnych požiadaviek pre námorníkov, pokiaľ ide o prácu na palube lode vrátane osvedčení o zdravotnom stave a odbornej príprave, na ktoré sa vzťahuje STCW, je nevyhnutné vzhľadom na námornú bezpečnosť a malo by sa preto zaistiť v súlade s existujúcimi medzinárodnými dohovormi, akým je Dohovor o pracovných normách v námornej doprave z roku 2006, ktorý sa v práve Únie vykonáva smernicou Rady 2009/13/ES. Touto smernicou sa menia aj osobitné právne predpisy pre námorníkov týkajúce sa pracovného času, t. j. smernica 1999/63/ES, ktorej cieľom je ochrana zdravia a bezpečnosti námorníkov stanovením minimálnych požiadaviek týkajúcich sa pracovného času. Zámerom smernice 1999/95/ES je súbežne zlepšovať bezpečnosť na mori, bojovať proti nekalej súťaži zo strany vlastníkov lodí z tretích krajín a chrániť zdravie a bezpečnosť námorníkov na palube lodí využívajúcich prístavy EÚ.

4.7. EHSV uznáva, že množstvo objasňujúcich ustanovení si bude vyžadovať, aby členské štáty aj lodné spoločnosti upravili svoje súčasné procesy. EHSV by preto podporil úlohu Európskej námornej bezpečnostnej agentúry (EMSA) a využitie existujúcej skupiny expertov pre bezpečnosť osobných lodí pri skupine pre námornú bezpečnosť (stála skupina expertov v oblasti námornej bezpečnosti, ktorú zriadilo GR pre mobilitu a dopravu) s cieľom uľahčiť procesy vykonávania a transpozície v spojení so zodpovedajúcimi skupinami expertov, ktoré sa zaoberajú inšpekciami štátnej prístavnej kontroly a zavádzaním vnútroštátneho kontaktného miesta. EHSV víta možnosť zúčastňovať sa na činnosti skupiny expertov pre bezpečnosť osobných lodí, ktorá bola nedávno ponúknutá organizáciám zainteresovaných strán, keďže takéto diskusné platformy, nasledované príkladom Európskeho fóra pre udržateľnú námornú dopravu, sa môžu ukázať veľmi užitočné, keďže sa tu spojí Európska komisia, zainteresované strany z odvetvia a mimovládnych organizácií a príslušné orgány členských štátov.

4.8. Pokiaľ ide o pravidelné inšpekcie podľa článku 5, môže sa stať, že na loď v pravidelnej preprave, na ktorú sa vzťahujú inšpekcie podľa rozsahu pôsobnosti tejto navrhovanej novej smernice, sa tiež môžu v tom istom čase vzťahovať inšpekcie štátnej prístavnej kontroly vykonávané v súlade so smernicou 2009/16/ES v znení tejto smernice prostredníctvom článku 14 o inšpekcii prevozných lodí ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidiel v pravidelnej preprave. Týmto návrhom novej smernice by sa z dôvodu racionalizácie malo zabrániť potenciálnej nadbytočnosti inšpekcií v rámci dvoch uvedených smerníc.

4.8.1. Bez ohľadu na skutočnosť, že z rizikových parametrov v súčasnom systéme štátnej prístavnej kontroly môže vyplývať, že loď nie je oprávnená na rozšírenú inšpekciu štátnej prístavnej kontroly v čase, keď sa plánuje inšpekcia podľa tohto návrhu novej smernice, však bude potrebná primeraná koordinácia medzi členskými štátmi s cieľom zabezpečiť časový odstup medzi dvoma inšpekciami podľa požiadaviek článku 5 ods. 1 písm. b).

4.8.2. Podľa článku 10 nového návrhu smernice sa od Komisie požaduje, aby zriadila inšpekčnú databázu. Malo by sa objasniť, či sa takáto inšpekčná databáza bude uchovávať súbežne so systémom THETIS Parížskeho MoP a EMSA, a najmä ako inšpekcie vykonávané podľa tejto novej smernice ovplyvnia rizikový profil lode podľa Parížskeho MoP.

4.8.3. V odkaze na článok 1 ods. 1 by sa malo objasniť, či vymedzenie pojmu „tretí štát“ znamená štát, ktorý nie je členským štátom EÚ, alebo aj členský štát EÚ, aj štát, ktorý nie je členským štátom EÚ. EHSV rozumie, že „tretí štát“ by sa mal vymedziť ako štát, ktorý nie je členským štátom EÚ, iba s cieľom zabrániť zámene s prevoznými loďami ro-ro a osobnými vysokorýchlostnými plavidlami, na ktoré sa vzťahujú inšpekcie štátnej prístavnej kontroly podľa článku 14 tohto nového návrhu smernice.

4.9. EHSV sa domnieva, že úlohou EÚ je predovšetkým zabezpečiť, aby sa v rámci akýchkoľvek zmien medzinárodných nástrojov uvedených v článku 2 tohto nového návrhu smernice zachovala primeraná úroveň námornej bezpečnosti a ochrany morského prostredia na globálnej úrovni. EHSV preto konštatuje, že ustanovenia o možnom budúcom odchýlení sa od medzinárodných právnych predpisov uvedené v článku 12 a 13 nového návrhu smernice by sa mali použiť ako posledná možnosť a mali by, podľa potreby, obsahovať európske opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby akýkoľvek rozpor medzi právnymi predpismi Spoločenstva v námornej oblasti a medzinárodnými nástrojmi napokon vyústil do zlučiteľného riešenia na medzinárodnej úrovni.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „pravidelná preprava“ podľa článku 2 ods. 5 písm. a) a článku 14 nového návrhu smernice, EHSV odporúča objasnenie vymedzenia pojmu takto: *„podľa verejne dostupného alebo plánovaného zoznamu časov odchodov a príchodov“*.

5.2. Pokiaľ ide o *Inšpekcie pred začatím prevádzky* podľa článku 3 ods. 2 a *Výnimky z povinnosti inšpekcie pred začatím prevádzky* podľa článku 4 ods. 1, existujú medzi nimi nadbytočné a máťuce požiadavky. EHSV navrhuje zlúčenie týchto dvoch odsekov v novom článku 4 ods. 1, aby sa súdržne odkazovalo na podmienky upustenia od inšpekcií lode za predpokladu, že členský štát považuje predošlé inšpekcie alebo prehliadky lodí za uspokojivé. Týmto novým odsekom sa odkazuje aj na inšpekcie pred začatím prevádzky, ktoré sa pri prevozných lodiach ro-ro a osobných vysokorýchlostných plavidlách vyžadujú podľa smernice 2009/16/ES v znení článku 14 nového návrhu smernice.

5.3. Hoci sa v novom návrhu smernice stanovuje postup v prípade, ak sa nahradenie prevoznej lode ro-ro alebo osobného vysokorýchlostného plavidla musí uskutočniť rýchlo v dôsledku nepredvídaných okolností (článok 4 ods. 3), EHSV navrhuje zavedenie vyhradeného postupu pre náhradnú loď na obmedzené obdobie, keď sa článok 4 ods. 1 neuplatňuje v prípade plánovanej údržby lode v pravidelnej preprave.

5.4. Pravidelnosť dvoch inšpekcií ročne podľa požiadaviek článku 5 ods. 1 písm. b) by sa mala rovnako špecifikovať podľa článku 14a ods. 2 s cieľom zabezpečiť z časového hľadiska spoločnú úroveň bezpečnosti v rámci tejto smernice a smernice 2009/16/ES. Pravidelnosť dvoch inšpekcií ročne, ktoré by sa mali vykonávať v priebehu 12 mesiacov, navyše nie je špecifikovaná pre lode v sezónnej preprave a mala by sa ďalej objasniť.

5.5. Odkaz podľa článku 5 ods. 1 písm. b) na „dostatočný počet bodov uvedených v prílohách I a II“, ktoré má zahŕňať inšpekcia počas pravidelnej prepravy je mátiaci. EHSV odporúča, aby inšpektor použil svoj odborný úsudok a rozhodol, ktoré body a v akom rozsahu musí inšpekcia zahŕňať, aby sa skontroloval celkový stav v tejto oblasti a aby sa zabránilo duplicite bodov, ktoré už mohli byť povinne skontrolované podľa iných medzinárodných predpisov. Rovnaká zmena sa odporúča v článku 14a ods. 2 písm. b). V článku 5 ods. 1 písm. b) a v prílohe III by sa okrem toho mohlo z dôvodu jasnosti uviesť, že ide o inšpekciu počas prevádzky, ktorá sa uskutoční v rámci pravidelnej plavby. Zvážiť by sa mali najmä inšpekcie počas prevádzky na námorných trasách na veľmi krátke vzdialenosti, a to z praktického hľadiska, aj vzhľadom na obmedzený čas, ktorý je počas plavby k dispozícii.

5.6. Hoci je nový návrh smernice zjavne inšpirovaný článkom 19 o odstránení nedostatkov a zadržaní podľa smernice 2009/16/ES, malo by sa v ňom špecifikovať, že „pri vykonávaní inšpekcie podľa tejto smernice sa vynaloží všetko úsilie na to, aby sa zabránilo neoprávnenému zadržaniu alebo omeškaniu lode“.

5.7. Keďže prevozné lode ro-ro a osobné vysokorýchlostné plavidlá sa podľa článku 2 nového návrhu smernice vymedzujú samostatne, EHSV na účely jasnosti navrhuje, aby sa vždy a výlučne odkazovalo na „prevoznú loď ro-ro a osobné vysokorýchlostné plavidlo“. Odôvodnenie 6 návrhu by sa preto malo príslušne zmeniť.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1920/2006, pokiaľ ide o výmenu informácií, systém včasného varovania a postup posudzovania rizika v oblasti nových psychoaktívnych látok“

[COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]

(2017/C 034/31)

Konzultácia	Rada, 07/09/2016
Právny základ	článok 148 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Dátum schválenia v pléne	19/10/2016
Plenárne zasadnutie č.	520
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	228/2/5

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku na tému *Nové psychoaktívne látky* (EESC-2013-06166-00-00-AC-TRA) prijatom 21. januára 2014 ⁽¹⁾ na svojom 520. plenárnom zasadnutí 19. a 20. októbra 2016 (schôdza z 19. októbra 2016), rozhodol zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 19. októbra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nových psychoaktívnych látkach*, COM(2013) 619 final – 2013/0305 (COD), COM(2013) 618 final – 2013/0304 (COD) (Ú. v. EÚ C 177, 11.6.2014, s. 52).

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK